

Yemekten sonra, kadınlardan, kızlardan bahsediliyordu. Zaten, erkekler arasında başka neden konuşulur ki?

İçimizden biri :

— Benim de başımdan çok garip bir macera geçti, dedi ve anlatmağa başladı.

Geçen kış, bir akşam üzeri, zaman zaman ruh ve bedeni kaplayan o yorgunluk ve ezginliğe birden bire tutulur gibi oldum. Evimde yapayalnız bir vaziyette idim ve eğer böyle bir vaziyette oturmağa devam edersem, korkunç bir keder buhranı içinde kalacağımı, bu buhranın da gayet kötü neticeler doğurabileceğini hissettim.

Sırtıma pardüsümü aldım ve ne yapacağımı hiç bilmeksizin dışarı çıktım. Bulvara kadar inip hemen hemen bom boş olan kahvehaneler boyunca yürümeğe başladım. Yağmur yağıyordu; fakat bu, üstü başı ıslatan o bardaklardan boşamrcasına sağnak halinde yağın bir yağmur değil, insanın içine, kemiklerine ve ruhuna işliyen buz gibi soğuk, ince ve ahmak ıslatan bir yağmurdu.

8

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Ne yapacaktım acaba? iki saatlik bir zaman nerede geçireceğimi düşünerek ve o akşam, ilk defa olarak, Paris'te vakit geçirilecek bir yer olmadığını görerek, geliş güzel dolaşıp duruyordum. Nihayet, kızlarla dolu eğlenceli bir yer olan Folies-Bergere'e girmeye karar verdim.

Büyük salonda pek az kimse vardı. At nalına benziyen geçit boyunca da, hal ve tavırlarında, elbiselerinde, saçlarının ve sakallarının kesiliş biçiminde, şapkalarında ve yüzlerinde bir ırk benzerliği görülen kimselerden müteşekkil az bir kalabalık bulunuyordu. Bu kalabalık arasında, kılığı kıyafeti düzgün, hal ve tavırları mükemmel bir adama rastlamak, ancak arada sırada mümkün olabiliyordu; kadınlara gelince, sizin de gayet iyi tanıdığınız o çirkin, yorgun ve bezgin halleriyle hep birbirlerinin aynı olan bu kadınlar, sebebinin neden ileri geldiğini pek iyi bilemediğim aptalca mağrur edalarıyla av peşinde dolaşıyorlardı.

Beş Louis istedikten sonra bin bir zahmetle bir louis'ye fit olan bu, vücutleri porsumuş yahut ta kat kat olmuş, karınları çıkmış, bacakları çarpılmış veya paytak-laşmış, şu tarafı şişman, bu tarafı sıska olan mahlukların o bir louis'ye hakikaten değip değmediklerini kendi kendime soruyordum.

Fakat, birden bire, tamamen genç değil ama, hal ve tavrı, endamı insanda alaka uyandıran sevimli bir kadın gördüm. Onu durdurdum ve fazla düşünmeğe lüzum gör-meksizin, geceyi bu kadının yanında geçirmeye karar verdim. Yalnız başıma olarak evime dönmek istemiyordum. Her ne olursa olsun, şu kadınla arkadaşlık etmek düşüncesi zihnimi sarmıştı.

Kadının peşi sıra yürüdüm. Martyrs caddesinde, büyük bir evde oturuyordu. Merdivendeki gaz lâmbası sönmüştü. Mütemediyen kibrit yakarak, merdiven basamaklarına

dolap

9

çarparak, önümde hissettirdiğim eteğin gerisinden canım sıkılmış bir vaziyette sık sık sendeliyerek yavaş yavaş merdiveni çıktım.

Kadın, dördüncü katta durdu; daire kapısını kapadıktan sonra :

— Yarına kadar mı kalacaksın? diye sordu.

— Evet. İyi biliyorsun ki, aramızda öyle kararlaştırdık.

— Pekâlâ, nonoşum, öyle olsun. Maksadım öğrenmekti. Beni burada bir dakikacık bekle, şimdi gelirim.

Kadın beni karanlıkta bıraktı. İki kapıyı kapadığını işittim; sonra, bana birisiyle konuşuyormuş gibi geldi. Hem şaşkın, hem de endişeli bir halde kaldım. Bir belâlinin mevcut olması düşüncesi kafamdan geçti. Fakat, bu düşünceye pek aldırış etmedim; çünkü, gayet kuvvetli bir yumruğum ve pek sağlam bir vücudum vardı. "Bakalım, göreceğiz." diye düşündüm.

Tamamen kulak kesilmiş olarak bütün dikkatimle dinliyordum. Kıpırdamalar oluyor, yürünüyor, son derecede bir ihtiyatla yürünüyor. Sonra, başka bir kapı açıldı ve tekrar konuşulduğunu, fakat çok kısık bir sesle konuşulduğunu duyar gibi oldum.

Kadın, elinde bir şamdan olduğu halde gelerek :

— Girebilirsin, dedi.

içeri girdim ve kat'ıyken yemek yenmediği anlaşılan bir yemek salonu içinden geçtikten sonra, perdeleri kalın kumaştan dikilmiş möbleli bir odaya girdim.

Kadın :

— Rahatına bak, nonoşum, dedi.

Şüpheli bir nazarla daireyi tetkikten geçirdim. Bununla beraber, hiçbir şey bana endişe verici gibi görünmüyordu.

10

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Ben daha pardüsümü sırtımdan çıkarmadan o çabucak soyundu ve gülmeğe başladı:

— Ne var, ne oldun? Heykelleştin mi? Haydi, çabuk ol.

Onun gibi yaptım ve yanına uzandım

Henüz beş dakikalık bir zaman geçmişti ki, kalkıp giyinmek ve hemen gitmek için çılgıncasına bir arzu duyuyordum. Fakat, evimde iken bütün vücudumu sarmış olan o kesiklik, beni tutuyor, yerimden kıpırdayamayacak kadar kuvvetimi kesiyor ve o hiç te hoş olmıyan yatak içinde, tiksinti duymama rağmen, yine de bir tarafa kıpırdayamıyordum. Kadındaki o şehvanî füsün tamamen kaybolmuş bulunuyor, onu karşımda gayet basit, gayet bayağı görüyordum. Onunla biraz konuşmak istedim.

— Hep burada mı oturuyorsun? dedim.

— 15 Ocaktan bu yana, işte altı aylık bir zaman geçti.

— Daha evvel nerede idin?

— Clauzel caddesinde oturuyordum. Fakat, kapıcı kadın başıma derd oldu.

Bunun üzerine, kendisi hakkında dedikodu yapmış olan bir kapıcı kadının bitmek tükenmek bilmez hikâyesini anlatmağa başladı.

Fakat tam o sırada, arka tarafımızdan doğru bir şeyin kımıldadığım birden bire hisseder gibi oldum. Evvela bir iç çekişi, sonra hafif bir ses, sanki bir iskemle üzer-inde oturan bir kimsenin dönmesi gibi, pek iyi tefrik edilebilen bir ses duydum.

Yatak içinde derhal doğrulup oturarak :

— Nedir bu ses? diye sordum.

Kadın, sükûnet içinde :

DOLAP

11

— Merak etme nonoşum, dedi, ses komşudan geliyor. Aradaki bölme o kadar ince ki, sanki ses buradan çıkıyormuş gibi oluyor. Ne olacak, mukavvadan yapılmış gibi binalar.

Üzerimde öyle bir tembellik vardı ki, tekrar yorgan altına uzandım. Yine konuşmağa başladık. Bu gibi insanları, başlarından geçmiş ilk maceralen hakkında sorguya çekmek, sanki onların bu fiil ve hareketlerinde bir masumiyet izi bulmak suretiyle ilk hatalarının neden ileri geldiğini anlatmak için örtüyü kaldırmak gibi bütün erkekleri tahrik eden o aptalca merakın tesirinde olarak, ilk âşıkları hakkında ona bir takım sualler sormağa başladım.

Yalan söyleyeceğini biliyordum! Ama ne ehemmiyeti vardı? Bütün bu yalanlar içinde, belki samimî ve dokunaklı bir şey keşfedebilirim.

— Söyle bakalım, kimdi ilk dostun?

— Bir sandalcı idi, nonoşum.

— Anlat bana. Nerede bulunuyordunuz?

— Argenteuil'de idim.

— Ne iş yapıyordun?

— Bir restoranda hizmetkârdım.

— Hangi restoran?

— Clatlı su kaptanı) nda. Bilir misin o restoranı?

— Bilmez olur muyum? Sahibi Bonanfan.

— Tamam, doğru.

— O sandalcı ile olan münasebetin nasıl başladı?

— Yatağını yapıyordum, bana saldırdı.

Fakat, ben, arkadaşlarımdan olan bir doktorun, bu gibi umumî kadmlann, cebinde biraz parası olan serseri bir erkeğin iğrenç şikân haline gelen bu zavallı kadınların bütün hacâlet ve sefâletleriyle her gün yakinen temas halinde olmasını icabettiren büyük bir hastahanedede devamlı suret-

12

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

te vazife gören müdekkik ve filozof bir doktorun nazariyesini birden bire hatırladım. Arkadaşım bana :

— Bir kız, daima, kendi seviyesinde ve kendi hayat şartlarına tâbi bir erkek tarafından baştan çıkanhr, demişti. Bu işin böyle olduğunu tetkik eden bir sürü kitap okumuşumdur. Zenginler, halk çocuklarının masumiyet çiçeklerinden istifadeye kalkışmakla suçlandırılırlar. Halbuki bu doğru değildir. Zenginler, toplanmış çiçeklerin buketine para verirler. Evet, anlar da çiçek toplarlar; fakat ikinci açılıştaki bu işi yaparlar ve yeni açılmış çiçekleri kat'iyen koparmazlar. Kadına doğru dönerek, gülmeğe başladım.

— Maceran hakkında malumatım olduğunu bilirsin. Seni ilk tanıyan kimse her halde o sandalcı değildir.

— O'dur, nonoşum, yemin ederim.

— Yalan söylüyorsun, güzelim.

— Hayır, kat'iyen, yemin ederim.

— Yalan söylüyorsun. Şunun doğrusunu anlat bana. Haydi, söyle bana hepsini

Kadın, şaşırmış bir halde tereddüd eder gibi görünüyordu.

Devam ettim :

— Ben bir, sihirbazım, yavrum, uykuda gezer bir kimseyim. Eğer bana hakikati söylemezsen, seni uyuturum ve hakikati yine senin ağzından öğrenirim.

Kendi seviyesindeki diğer kadınlar gibi budala olduğu için korkarak, kekeler gibi :

— Nasıl keşfettin? diye sordu.

— Haydi, anlat.

— İlk defa şöyle oldu. O gün bayramdı. M. Alexandre isminde bir aşçı getirilmişti. Adam, daha gelir gelmez, her

DOLAP

13

istediğini yaptıрмаğa başlamıştı. Sanki bir kral imiş gibi herkese, patrona, patronun karısına kumanda ediyordu. Fırını başında bir türlü duramayan uzun boylu güzel bir adamdı. Mütemediyen bağırıp çağırıyordu. İstediklerinin derhal getirilmesi icabediyor; istedikleri yapılmazsa kızıyor, insanın yüzünü kızartacak şeyler söylüyordu.

Akşam olunca, kapı önüne çıkıp dikilerek, piposunu tüttürmeğe başlamıştı. Elimde tabaklar olduğu halde önünden geçerken, bana : "Hey, küçük hanım, su kenarına gel de bana memleketi göster." dedi. Ben de, bir aptal gibi oraya gittim. Nehir kenarına henüz gelmiştik ki, bana öyle bir tarzda saldırdı ki, neye uğradığımı bile anlamağa vakit olmadı. Ondan sonra, dokuz trenile kalkıp gitti. Onu bir • daha göremedim.

— Hepsi bu kadar mı? diye sordum. Kekeledi:

— Zannedersen Florentin ondandır?

— Kim o Florentin?

— Benim küçük!

— Çok güzel. Tabii, sandalcıya baba olduğunu söyledin, öyle değil mi?

— Elbette.

— Sandalcının parası var mı?

— Var. Florentin için bana üç yüz franklık bir irad bıraktı.

Sohbetten hoşlanmağa başlamıştım. Devam ettim :

— Çok güzel, kızım, çok güzel. Görüldüğün kadar akılsız değilmişsin. Florentin kaç yaşında şimdi?

— On iki. Baharda ilk konünyonunu alacak.

— Mükemmel. O zamandan beri mesleğini devam ettiriyorsun tabii.

Kadın, tevekkül halile için çekti:

14

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

— Ne çâre, insan yapabildiğini yapar.

Oda içinde, biraz fazlaca çıkan bir gürültü beni bir sıçrayışta ayağa kaldırdı. Bu gürültü, yere düşen ve sonra ayağa kalkarak ellerile duvara tutunan bir insan vücudunun hareketlerinden hasıl olan bir sestir.

Şamdanı yakaladım; şaşkın ve öfkeli bir halde etrafıma bakındım. Beni tutmağa, durdurmağa çalışan kadın da ayağa kalkmıştı :

— Bir şey değil, nonuşum, seni temin ederim ki bir şey değil, diyordu.

Fakat ben, o acayip gürültünün ne taraftan geldiğini keşfetmiştim. Karyolanın baş tarafındaki gizli bir kapıya doğru yürüdüm ve kapıyı birden bire açtım... Üzerinden düşmüş olduğu büyücek bir hasır sandalyanın yanına çökmüş olan soluk yüzlü zayıf vücutlu bir oğlan çocuğunun, tir tir titrer bir halde, korkudan iri açılmış gözlerle bana bakmakta olduğunu gördüm .

Çocuk beni görünce ağlamağa başladı ve kollarını annesine doğru uzatarak :

— Kabahatim yok, anne, kabahatim yok, dedi. Uyuya kalmışım ve düştüm. Beni azarlama, dövme anne, kabahatim yok benim.

Kadına doğru döndüm.

— Bu da ne demek? diye sordum.

Kadın, mahcup ve üzüntülü bir halde görünüyordu. Kesik kesik çıkan bir sesle ve kelimeleri adeta heceler gibi :

— Ne demek istiyorsun? dedi. Çocuğu yatılı bir okula koyacak kadar para kazanıyor muyum sanki? Bunun içindir ki, yanımda bulundurmam icabediyor. Fazladan bir oda tutacak kadar kudretim de yok... Kimse olmadığı vakit benimle beraber yatıyor. Bir, iki saatlik zaman

DOLAP

15

için dolabda kalabiliyor, sakın sakın oturuyor, vaziyeti biliyor. Fakat, bütün gece olunca, iskemle üzerinde otu-ra otura yoruluyor ve uyku bastırıyor... Nihayet çocuk. Onun bunda hiç kabahati yok... öyle ya, bir iskemle üzerinde bütün gece uyuyabilir misin?

Kadın, bu sözleri söylerken kızıyor, hareketleniyor ve bağırıyordu.

Çocuk hep ağlıyordu. Çelimsiz ve ürkek bir çocuktur. Yatağın biraz boşalmasıyla, orada zaman zaman ısınmak ihtiyacını duyan, fakat soğuk ve karanlık bir dolaba ka-katılmış olan zavallı bir çocuktur.

Ben de ağlamak ihtiyacında idim.

Yatmak için evime dönmüştüm.

KORKU

Yemekten sonra güverteye çıkılmıştı. Karşımızda, iri bir aym ayna gibi pırıl pırıl parıldattığı Akdeniz sularının sathında hiç bir kıpırdama yoktu. Büyük gemi, yıldız ekilmiş bir tarla gibi görünen gök yüzüne simsiyah dumandan müteşekkili kocaman bir yılan savuruyor; arkamızda, uskurunun kuvvetli dönüşü ile sür'atle yol alan bu ağır geminin geçişi ile tamamen beyazlanmış olan sular köpürüyor ve bu sular, sanki ay ışığı ile kaynıyormuş gibi, bir takım parlaklıklarla hareket halinde bulunuyordu.

Güvertede, altı veya sekiz kişi idik. Hepimiz de, gitmekte olduğumuz o uzak Afrika'ya doğru gözlerimizi çevirmiş bir halde, sessizce denizi seyrediyorduk. Aramızda purosunu içmekte olan kaptan, akşam yemeğinde başlamış olduğu muhavereye birden bire devam ederek:

— Evet, dedi, o gün çok korktum. Gemim, deniz altı kayası üzerinde tam altı saat kaldı. Bereket versin ki, akşama doğru, bizi görmüş olan bir ingiliz kömür gemisi tarafından kurtarıldık.

F. : 2

18

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

O sırada, güneşten yanmış yüzü, vakur halile pek heybetli görünen, bitmek, tükenmek bilmez tehlikelerle karşılaşmak suretiyle meçhul diyarlarda uzun seyahatler yapmış olduğu anlaşılan, görmüş olduğu o garip manzaralardan bâzılarını hâlâ gözlerinin derinliğinde muhafaza ediyormuş gibi etrafına sükûnetle bakan ve nihayet çok cesur bir kimse olduğu tahmin edilen bir adam, konuşmak üzere ilk defa ağzını açarak :

— Korku geçirmiş olduğunuzdan bahsettiniz, kaptan, dedi. Ben buna ihtimal vermiyorum. Bana kalırsa, kullandığınız kelime ve duymuş olduğunuzu sandığınız o korku hissi üzerinde yanılıyorsunuz. Enerjik bir insan, çabuk gelip geçen bir tehlike karşısında hiç bir vakit korkmaz. Belki biraz heyecanlanır, sinirlenir, işte o kadar. Fakat, korku, bambaşka şeydir .

Kaptan güldü :

— Ne yalan söylüyeyim, ben korktum.

Bunun üzerine, cildi esmerleşmiş ve bronzlaşmış olan adam, ağır ağır konuşarak:

— O halde, müsaade buyurun da izah edeyim, dedi. Şunu kabul etmek lâzımdır ki, en cesur insanlar dahi korkabilirler. Korku, ruhun dağılışı gibi menfur bir his, dimağın ve kalbin gayet fena bir ispazmozu gibi bir şeydir. Fakat bir insan cesur oldu mu, ne bir tacavüzün, ne sakınılması güç bir ölümün, ne de tehlikenin bilinen bütün şekilleri karşısında korkunun lâfı olamaz. Korku, ancak, belirsiz tehlikeler karşısında, bâzı esrarlı tesirlere tâbi olarak anormal vaziyetlerle husule gelir. Hakikî korku, eski zamanın o inanılmayacak derecedeki hayalî dehşetleri gibi bir şeydir. Hortlaklara inanan ve geceleyin bir hayalet gördüğünü tasavvur eden bir insan, korkuyu bütün dehşe-tiyle duymak zorunda kalır.

KORKU

19

Ben, takriben on yıl önce, korkunun ne olduğunu gü-pe gündüz gördüm, geçen kış da, Aralık ayının bir gecesinde hissettim.

Başımdan bir çok şeyler, öldürücü gibi görünen bir sürü maceralar geçti. Çok hırpalandım. Eşkiyalar tarafından ölü olarak bırakıldım. Amerika'da, âsi muamelesi görerek asılmak suretiyle idama mahkûm edildim ve Çin sahillerinde, bir geminin güvertesinden denize atıldım. Bütün bu olayların her defasında, mahvolduğumu sandım; fakat, hiç çekinmeden, hattâ hiç bir pişmanlık hissi duymadan yine bildiğim gibi hareket ettim.

Fakat, korku bunlar değildir.

Ben, bu korkuyu Afriya'da gördüm. Şu hususa dikkatinizi çekmek isterdim ki, baylar, şarklılarda hayatın hiç bir değeri yoktur. Onlar daima tevekkül gösteren insanlardır. Geceler, soğuk memleketlerdeki dimağları saran o muzlim endişelerden tamamen silinmiş gibi berrak ve bomboştur. Şark'da paniğin ne olduğu bilinir ama, korkuyu hiç kimse bilmez.

Afrika toprakları üzerinde başıma böyle bir hâdisе geldi :

^Ouargla'nın güneyindeki büyük kum tepelerinden geçiyordum. Burası, dünyanın en acayip bölgelerinden biridir.

Okyanus plajlarının o düz, bitmek tükenmek bilmez kumlarını herhalde bilirsiniz. Şimdi, tasavvur ediniz ki, bizzat 'Okyanus, bir fırtınada kum olmuştur. Sarı tozlar halinde, hareketsiz dalgalardan mürekkep sessiz bir fırtınayı tahayyül edebilirsiniz. Birbirine eşit olmiyan, kabarmış sular gibi yükselen ve pek değişik şekillerde olan bu dalgalar, dağlar gibi yüksektir. Güney mıntıkalarının o yakıcı güneşi, bu haşın, sessiz ve hareketsiz deniz üzerine müthiş alevlerini dos doğru olarak yayar. Altındanmış gibi görünen

20

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

bu kum dalgalarını tırmanmak, o dalgalardan tekrar aşağı inmek lâzımdır. Yine tırmanmak, hiç durmadan tırmanmak, dinlenmeden, herhangi bir gölgelikte oturmadan tekrar tırmanmak icabetmektedir. Atlar hırıltı çıkarırlar; dizlerine kadar kumlara batarlar ve o şaşırtıcı tepelerin diğer yamaçlarından aşağı inerlerken kayarlar. İki arkadaş idik. Peşimizde de sekiz sipahi ve deveci-lerile birlikte dört deve vardı. Sıcaktan, yorgunluktan bitkin ve kızgın çöl gibi kurumuş bir halde bulunurken, artık birbirimizle konuşamıyorduk. Adamlarımızdan biri, birden bire bir haykırış sesi çıkardı. Herkes durdu; biz de, dünyanın gaiplere karışmış olan bu bölgesinde, yolcuların karşılaştıkları, fakat mahiyetini bilmedikleri bir tabiat hâdisesi karşısında şaşkın bir vaziyette hareketsiz kaldık. Biraz ötede, yakınımızda, pek belli olmıyan bir istikamette, bir davul çalıyor; kum tepelerinin o esrarlı davulu çalıyordu. Bu davulun sesi, kâh ihtizazlı, kâh zarif, kâh kesik kesik geliyor; sonra tekrar gök gürültüsünü andırır gibi kuvvetleniyordu.

Korkmuş olan arabalar", birbirlerine bakıyorlardı. İçlerinden biri, kendi dili ile : "ölüm üzerimizde." dedi. O sırada, arkadaşım, dostum ve hemen hemen kardeşim olan adam, güneş çarpmasıyla atından baş aşağı düştü. İki saat zarfında, onu kurtarmak için boşu boşuna uğraşırken, bir türlü kesilmeyen o davul sesi, yeksanak, aralıklı ve mahiyeti bilinmeyen gürültüsü ile kulaklarımı dolduruyor; korkunun, hakikî korkunun, çok sevilen o arkadaş cesedi karşısında, en yakın bir Fransız köyüne iki yüz fersahlık bir mesafedeki dörtbir tarafı kum tepeleriUe çevrili olup ateş gibi yanan çöl ortasında müthiş bir korkunun kemiklerime kadar nüfuz ettiğini hissediyordum.

KORKU

21

işte, o gün, korkunun ne olduğunu anladım ve onu bir daha öğrendim.

Kaptan, sözü keserek :

— Affedersiniz, Mösyö, dedi. Ne imiş o davul sesi? öğrenebildiniz mi bari?

Yolcu cevap verdi :

— Hiç bir şey bilmiyorum. Kimse de bilmiyor. Bu acayip gürültü ile ekseriya karşılaşan subaylar, bu seslerin, umumiyetle, kum tepeleri arasında teşekkül etmiş olan vadilerde, kumların rüzgârla uçmalarından ve kuru otlara çarpmalarından hasil olduğunu ileri sürmektedirler ki, bu tabiat hâdisesinin güneş altında kavrulmuş ve parşömen gibi sertleşmiş nebatlar civarında vukua geldiğine dikkat edilmiştir.

Bu davul sesi, bir nevi ses serabından başka bir şey ol-mıyacaktır herhalde. Mesele bundan iberetir. Fakat, ben bunu ancak daha sonraları öğrendim.

Şimdi, ikinci korkuma geliyorum.

Geçen kış, Fransa'nın bir Kuzeydoğu ormanı içinde bulunuyordum. Gökyüzü çok kapalı olduğu için, gece, iki saat daha erken bastırmıştı. Yanı başımda yürüyen bir köylü bana kılavuzluk ediyordu. Sert esen rüzgârla uğultular çıkaran çamlardan müteşekkil bir kubbe altındaki küçük bir yoldan yürüyorduk. Sanki müthiş bir şeyden kaçıyormuş gibi hızla giden bulutların geçişini çam tepeleri arasından görüyordum. Bazen, muazzam bir esinti ile bütün orman-"daki ağaçların aynı ıstırap inlemesi ile içildiğine dikkat ediyor; hızla yürümeğe, üstümde kalın elbise bulunmasına rağmen, soğuğun içime işlediğini hissediyordum.

Evi bizden pek o kadar uzakta olmıyan bir orman bekçisinin misafiri olacak, orada akşam yemeğini yiyecek ve orada yatacaktım. Oraya avlanmağa gidiyordum.

22

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

Kılavuzum, ara sıra gözlerini kaldırıyor ve : "Sert hava!" diye mırıldanıyordu. Sonra bana, evlerine gideceğimiz kimselerden bahsediyordu. Baba, iki yıl önce, tezkeresi ol-mıyan bir avcıyı öldürmüştü. Adama, o zamandan beri, sanki bir hâtıra ile daima taciz ediliyormuş gibi bir durgunluk gelmişti. Evli olan iki oğlu da onunla beraber bulunuyordu. Her tarafta zifiri bir karanlık vardı. Ne önümü, ne de etrafımı görebiliyordum. Ağaçların mütemadiyen hisırdayan dalları, durmak dinlenmek bilmez bir uğultu ile geceyi dolduruyordu. Nihayet, bir ışık gördüm ve biraz sonra da, arkadaşım bir kapıya vurdu, içeriden, gayet tiz kadın sesleri, bu vuruşa cevap verdi. Sonra, boğuk bir erkek sesi:

— Kim o? diye sordu :

Kılavuzum ismini söyledi. içeri girdik. Girişimiz, unutulmaz bir tablo oldu.

Saçları kırlaşmış, gözleri dedi gibi bakan, elinde dolu bir tüfek tutan yaşlı bir adam, mutfağın ortasında ayakta durarak bizi beklerken, ellerinde balta tutan iki iri adam da kapıyı kolluyorlardı. Karanlık bir köşede, yere diz çökmüş, yüzlerini duvara doğru gizlemiş olan iki kadın görüyordum.

Vaziyet anlaşıldı, ihtiyar, silâhını duvara dayadı ve odanın hazırlanması için emir verdi. Sonra, kadınların yerlerinden kıpırdamadıklarını görünce, bana :

— Bakınız, bayım, dedi, ben bir adam öldürdüm. Bu gece ile tam iki yıl oluyor. Geçen yıl geldi ve bana seslendi.

Kendisini bu akşam yine bekliyorum.

Beni güldüren bir tavırla ilâve etti :

— işte bu yüzden pek sakın değiliz.

Tam o akşam gelmiş olmaktan ve o bâtıl inanç korkusu sahnesinde bulunmaktan memnun kalarak, elimden geldiği

KORKU

23

kadar adamı teskine çalıştım. Hikâyeler anlattım ve herkesi az çok yatıştırmağa muvaffak oldum.

Ocağın yakınında, hemen hemen kör ve yaşlı bir köpek, burnunu bacakları arasına sokmuş vaziyette uyuyordu.

Dışarıda, bütün şiddetiyle devam eden fırtına, evin her tarafından ısıklık sesleri çıkarıyor; kapı üstündeki küçük pencereden dışarı bakarak, şimşeklerden hasıl olan ânî aydını lıkta, ağaçların çok sert esen rüzgârla nasıl iğildiklerini görüyordum.

Bütün gayretlerime rağmen, bütün bu insanları yine de derin bir korkunun sarmakta olduğunu gayet iyi hissediyor ve konuşmama fasıla verdiğim sıralarda, hepsinin de nasıl kulak kesildiklerini, ta uzakları- nasıl dinlediklerini anlıyordum. Bu aptalca korkuları görmekten ve böyle bir sahneye şahit olmaktan usanç getirerek, yatmak istediğimi bildireceğim bir sırada, ihtiyar bekçi, birden bire, iskemlesinden sıçradı; tüfeğini tekrar eline alarak, boğuk bir sesle kekeledi :

— İşte! İşte o! Duyuyorum onu!

iki kadın, bir köşeye çekilip ellerile yüzlerini gizliyerek yere diz çöktüler. Oğullar, baltalan ellerine aldılar. Onlan tekrar yatıştırmağa kalkışırken, uyumakta olan köpek, birden bire uyandı. Başını kaldırarak boynunu uzattı ve ocak içinde hemen hemen sönmüş ateşe bakarak, herkesi titretecek kadar fena uluma sesleri çıkarmağa başladı. Bütün gözler hayvana çevrilmişti. Köpek, bir şey görüyormuş gibi, ayaklan üzerinde dikilerek hereketsiz bir halde duruyordu. Görmeyen, meçhul bir şeye karşı havlıyordu. Gördüğü şey herhalde çok çirkin olacaktı; zira tülery kabarmış gibiydi.

Pek perişan bir vaziyette olan bekçi:

— Bir şeyler seziyor! diye bağırdı. Onu seziyor! Onu öldürdüğüm vakit, o da, orada idi.

I

24

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Şaşkımlaşmış olan iki kadın da, köpekle beraber ulur gibi sesler çıkarmağa başlamışlardı.

Kendimi o kadar tutmama rağmen, kuvvetli bir titreme omuzlarımdan doğru vücuduma yayıldı. O sırada, kendini kaybetmiş olan bu insanlar arasında, hayvanın bir şey görmüş olması, insana dehşet veren bir manzara idi.

Köpek, hiç kıpırdamadan bir saat kadar uludu; hem de, sanki bir kâbusun sıkıntısı içinde imiş gibi uludu. İşte, bu ânda bir korku, o müthiş korku beni de sarmağa başlıyordu. Fakat, ben neden korkuyordum? Bilebilir miydim bunu?

Korkuyordum; hepsi bundan ibaretti.

Kulaklar kırışte, kalpler heyecan içinde olarak, en hafif bir sese karşı dahi gayet hassas bir halde, husule gelecek menfur bir hâdiseyi beklিয়েerek, bitkin bir vaziyette duruyorduk. Köpek, duvarları koklıyarak, hep ince inleme sesleri çıkarak evin içinde dolaşıyordu. Bu hayvan, bu hareketleriyle bizi deli ediyordu! Bu sırada, beni oraya getirmiş olan köylü, bir nevi öfke buhranı içinde olarak hayvanın üzerine doğru yürüdü; küçük bir bahçeye yol veren bir kapıyı açarak onu dışarı salıverdi.

Köpek derhal sustu ve bizler, daha müthiş olan o sessizlik içinde dalgın, şaşkın bir vaziyette kaldık. Bir ân, hepimiz, yerlerimizden bir sıçrayışla ayağa kalktık. Dışarıda biri, evin duvarına sürtünerek ilerliyordu. Biraz sonra, kapı önüne geldi; çekingen ve mütereddid bir el ile kapıyı yoklar gibi yaptı. Bizleri tamamen ahmaklaşüran iki dakikalık zaman zarfında hiç bir şey işitilmedi. Sonra, hep duvarı yoklıyarak tekrar döndü. Daha sonra, kapı üzerindeki küçük pencerenin camından bir baş, vahşi hayvanların gözleri gibi pınl pırl parıldayan gözleriyle bayaz bir baş görünüyordu. Bu başın ağzından bir ses, anlaşılmiyan bir ses, inilti kabilinden mırıltılı bir ses çıkıyordu.

KORKU

25

Bu ânda, mutfak içinde bir patlama oldu. İhtiyar orman bekçisi ateş etmişti. Adamın oğulları derhal koşuştular ve büyük masayı büfe ile birlikte dayamak suretiyle pencereyi arka taraftan kapadılar.

Size yemin ederim ki, tüfeğin ateş ettiğı sırada, hasıl olan gürültüde hiç bir şey düşünemez olmuştum, kalbimde, ruhumda ve bedenimde öyle bir sıkıntı vardı ki, korkudan ölmeğe hazır bir vaziyette olarak, nerede ise bayılacağımı hissediyordum.

Yerimizden kıpırdamağa, tek kelime konuşmağa muktedir olmaksızın, tarifi imkânsiz bir şaşkınlık ve perişanlık içinde, şafak sökünceye kadar uyuşuk bir halde kaldık.

Kapının arkasındaki barikadı kaldırmağa nihayet cesaret ederek, pencereden dışarı baktık.

Yaşlı köpek, ağzından yediğı bir kurşunla, kapı önünde, yerde yatıyordu.

Köpek, küçük bahçenin etrafını çeviren çitin altından bir delik kazarak dışarı çıkmıştı.

Esmer yüzlü adam sustu ve biraz sonra ilâve etti:

— Bununla beraber, o gece, hiç bir tehlike ile karşılaşmış değilim. Fakat, ateş edip köpeğı öldüren o tüfeğin sesini bir ân için duymaktansa, geçmiş zamanlarımda göğüs germiş olduğum o müthiş tehlikelerle tekrar karşılaşmağı tercih ederim.

EV SAHİBESİ

Georges Kervelen :

— O zamanlar, Saints-Peres sokağında, möbleli bir evde oturuyordum, diye anlatmağa başladı.

Hukuk tahsilimi yapmak üzere Paris'e gitmekliğime ailem tarafından karar verildiği gün, her şeyin yolunda gitmesi için uzun münakaşalara girişildi. Masrafım iki bin beş yüz frank olarak tesbit edilmişti; fakat, zavallı anneciğimi bir endişe sarmıştı. Babama : "Eğer bütün parasını çarçur eder ve kâfi derecede gıda almazsa, sihhati bozulacak, diyordu. Bu gençlerden her şey beklenir."

Bunun üzerine bana bir pansiyon, sâde ve konforlu bir pansiyon aranmasına karar verilmişti. Pansiyon kirası, her ay, doğrudan doğruya ailem tarafından ödenecekti.

Quimper'den hiç ayrılmamıştım. Kendi yaşımda olan gençlerin istedikleri her şeyi istiyor, her ne suretle olursa olsun, neş'eli bir hayat sürmeğe hazırlıklı bulunuyordum.

Fikirlerine müracaat edilen komşular, Madam Kerga-ran isminde, ponsiyoner kabul eden bir kadını sağlık vermişlerdi. Babam, bu muhterem kadınla mektuplaşmak su-

28

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

retiyle anlaşılmış ve ben de, bir akşam üzeri, elimde bavulum olduğu halde, kadının evine varmıştım.

Madam Kergaran, takriben kırk yaşlarında esaslı bir kadındı. Güçlü, kuvvetli ve müşekkel tipte olan bu kadın, âmirâne bir eda ile konuşuyor ve her türlü meseleye açık ve kat'i bir kelime ile karar veriyordu. Evi, sefertası gibi biraz darca olduğu için, sokağa açılan tek kapısı bulunuyordu.

Ev sahibesi, hizmetçisi ile birlikte, birinci katta oturuyordu. İkinci kat, mutfak işleriyle yemek salonuna tahsis edilmiş bulunuyor; dört bröton pansiyoner, üçüncü ve dördüncü katları işgal ediyorlardı. Bana ait iki oda da, beşinci katta bulunuyordu.

Tirbuşon gibi dönen daracık siyahımsı bir merdiven, hemen hemen tavan arası sayılan iki odaya çıkıyordu. Madam Kergaran, her gün, hiç durmadan, binanın içini işgal eden bu helezon şeklindeki merdivenden, gemisi içindeki bir kaptan gibi inip çıkıyordu. Her daireye günde belki üst üste olmak suretiyle on defa uğruyor; hayrete şayan bir ağız kalabalığı ile her şeyi gözden geçiriyor, her şeyle alâkadar oluyor, yatakların iyi yapılıp yapılmadıklarına, elbiselerin iyi fırçalanıp fırçalanmadıklarına ve yapılan bütün hizmetlerde bir noksanlık olup olmadığına dikkat ediyordu. Nihayet, pansiyonerlerine bir anne gibi, hattâ bir anneden de daha iyi olarak ihtimam gösteriyordu.

Dört vatandaşım ile kısa bir zamanda çabucak tanışmıştım. Bunlardan ikisi tıp fakültesine, diğer ikisi ise hukuka devam ediyordu; fakat, bu dört çocuk da müstebit ev sahibesinin boyunduruğu altında bulunuyordu. Sanki bağdan bir şey aşırılmış da, bağ bekçisinden korkuyormuş gibi, kadından son derecede çekmiyorlardı.

Bana gelince, derhal bağımsızlık arzularını hissetmeğe başlamıştım; çünkü, yaradılışım itibariyle isyankâr

EV SAHİBESİ

29

ruhu sahip bir insandım. Madam Kergaran'ın son limit olarak gece yarısını tesbit etmiş olması münasebetiyle, evvelâ bu mevzuu ele alarak, dilediğim saatte eve dönmek istediğimi bildirmiştim. Kadın, benim bu iddialı isteğim üzerine, gözlerini birkaç saniye kadar üzerime diktikten sonra, mütalaasını şu şekilde bildirdi :

-*- Mümkün değildir. Annette'i bütün gece uyanık tutamam. O saatte, sizin dışarıda hiç bir işiniz olamaz ki.

Kapalı olarak cevap verdim :

— Kanun gereğince, her hangi bir saatte bana kapı açmağa mecbursunuz, Madam. Eğer, bunun aksini iddia edip isteğimi red edecek olursanız, vaziyeti mahalle bekçileri vasıtasıyla tesbit ettirir ve masarifi size ait almak üzere bir otelde yatarım; bunu yapmak hakkımdır. Ya bana kapıyı açarsanız yahut ta beni otele gönderirsiniz. Birinden birini seçeceksiniz.

Bu şartları koşarken, kadının yüzüne bakıyor ve gülüyordum. Kadın, biraz düşündükten sonra, meseleyi münakaşa etmek istedi ise de ben, kendimi yatışmaz gibi gösterdim. Bunun üzerine, isteğime boyun eğmek zorunda kaldı.

Aramızdaki anlaşmaya göre, bende bir maymuncuk bulunacak ve bü maymuncuktan hiç kimsenin haberi olmayacaktı.

Göstermiş olduğum enerji, kadın üzerinde müsbet bir intiba yaratmıştı. Gözle görünür bir teveccüh ile bana - karşı çok samimi davranıyordu. Dikkat, alâka ve nezaket gösteriyor ve hattâ hoşuma giden bir nevi şefkatle karşılaşıyordum. Bazen, neş'eli ânlarımda, onu ansızın yanaklarından öpüyor ve buna mukabil derhal kuvvetli bir şamar yiyiyordum. Eğer başımı çabucak indirmeğe muvaffak olursam, kadının eli, başım üstünden

30

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

bir gülle hızı ile geçiyor ve ben, kenlimi kurtarıp çılgıncasına kahkahalar atarken, o da bana : "Ah, utanmaz!

Gösteririm ben sana!" diye bağıriyordu. Birbirimizle çok iyi dost olmuştuk.

Kısa bir müddet sonra, bir mağazada çalışan bir kızcağız ile kaldırım üstünde tanıştım

Paris'te bu gibi küçük gönül eğlencelerinin ne olduğunu bilirsiniz. Bir gün, okula giderken, işine başlamadan önce, bir arkadaşının koluna girmiş olarak gezinti yapan genç bir kıza rastlarsınız. Karşılıklı bakışmalar olur ve bu hal dolayısıyla

hafif tertip bir alâka başlar. Bir tesadüfün çabucak husule getirdiği o samimî alâkalar, sanki hoşunuza gitmek, tarafımızdan sevmek için yaratılmış gibi görünen bir kimsenin üzerimizde bıraktığı füsunkâr tesir, muhakkak ki, hayatın güzel ve tatlı hisleridir. Az sevmek veya çok sevmek, bunun hiç bir ehemmiyeti yoktur! İlk defa görmüş olduğunuz o yüzün, o ağzın, o saçların, o gülümseyişin tatlı ve zevkli neş'e ile benliğinize, ruhunuza girdiğini hissederseniz. Bir nevi huzurun içinize nüfuz ettiğini duyarsınız ve henüz belirsiz olan bir alâkanın ânî uyanışı, sizi o meçhul kadına doğru iter. Onda, mukabelede bulunduğunuz bir çağırış, sizi zorlayan bir çekiş vardır. Onu uzun zamandan beri tanıyormuş gibi bir hisse düşersiniz, ne düşündüğünü bilirsiniz. Ertesi gün, aynı saatte, aynı sokaktan geçersiniz. Onu yine görürsünüz. Daha sonraki günlerde tekrar karşılaşırsınız. Nihayet konuşursunuz ve küçücük aşk, bir hastalık gibi, tabii seyrim takibeder. İşte, ben de, üç haftadan beri, murada erme zamanından evvelki devre içinde Emma ile bu vaziyette bulunuyordum. Eğer, münasip bir yer bulmağı becerebilsem,

EV SAHİBESİ

31

muradına daha evvel kavuşmam mümkün olabilecekti. Tanışmış olduğum kız arkadaş, ailesiyle birlikte bulunuyor ve bir otelin eşliğinden içeri adım atmağı son derecede kararlı bir şekilde red ediyordu. Ben de, bu durum karşısında, bir çâre, bir hile, bir fırsat bulmak için mütemadiyen kafa patlatıyordum. Nihayet, ümitsiz bir teşebbüse giriştim ve bir akşam, saat on bire doğru, bir fincan çay içmek bahanesiyle, onu pansiyondaki odama çıkarmak kararını verdim. Madam Kergaran, her akşam saat onda yatıyordu. Hiç kimseyi uyandırmadan, kimsenin dikkatini çekmeden, elimdeki maymuncuk vasıtasıyla gürültü yapmadan odama girebilecektim. Bir, iki saat sonra, aynı şe-şilde tekrar aşağı inecektik. Emma, beni biraz yalvarttıktan sonra davetimi kabul etmişti.

Çok kötü bir gün geçirmiştim. Kat'iyen rahat değildim. Bir karışıklıktan, bir felâketten, her hangi müthiş bir rezaletten pek korkuyordum. Nihayet akşam oldu. Dışarı çıktım ve bir birahaneye girdim. İki fincan kahve içtim ve kendime cesaret vermek için de, dört, beş kadeh içki çektim. Sonra, Saint-Michel bulvarında bir tur yaptım. Saatin on buçuğu çaldığını işittim. Buluşma yerine doğru ağır adımlarla yollandım. Kız, henüz yeni gelmiş, beni bekliyordu. Çok hoş bir tavırla koluma girdi ve yavaş yavaş pansiyonuma doğru yürüdük. Evin kapısına doğru yaklaştıkça, içimdeki endişe ve sıkıntı da o nisbette artıyordu.

"Allah vere de Madam Kergaran yatıp uyumuş olsa!" diye düşünüyordum.

Emma'ya, iki, üç defa :

— Aman, bilhassa, merdivenden çıkarken gürültü yapmamağa dikkat ediniz, dedim.

Kız gülerek sordu :

32

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

— İşitilmekten korkunuz mu var?

— Hayır. Fakat, gayet ağır vaziyette hasta yatan komşuyu uyandırmak istemiyorum da.

İşte, Saints-Peres sokağına gelmiştik. Sanki bir dişçinin muayenehanesine gidiyormuş gibi pek heyecanlı bir halde eve yaklaştım. Bütün pencereler karanlıktı. Şüphesiz ki, herkes uykuda idi. Ancak nefes alabiliyordum. Bir hırsızın tedbirli ve ihtiyatlı hareketi ile kapıyı açtım. Arkadaşımı içeri soktum, sonra, kapıyı tekrar kapadım. Nefesimi tutmak ve ayaklarımın ucuna basmak suretiyle merdiveni çıktım; genç kızın ters bir adım atmaması için mütemadiyen kibrit yaktım.

Ev sahibesinin kapısı önünden geçerken, kalbimin gayet sür'atli atmakta olduğunu hissediyordum. Nihayet, ikinci kata, üçüncü kata ve beşinci kata çıktık. Odama girmiştim. Bu bir muzafferiyetti :

Bununla beraber, ancak kısık sesle konuşmağa cesaret edebiliyordum; hiç bir gürültü olmaması için fotinlerimi ayağımdan çıkarmıştım. Bir ispiro ocağı üzerinde pişirdiğim çayı, komodinin bir köşesinde içtik. Acelecî, hem de çok acelecî bir hal almıştım. Sanki bir kumar masası başında imişiz gibi, yüzü kızarmış, mahcup bir hal almış olarak, o mukadder ve güzel ânı hep geciktirmeğe çalışan ve mukavemette bulunmasına rağmen yine de teslimiyet göstermekten kendini anlamayan arkadaşımın üzerindeki elbiseleri yavaş yavaş, birer birer çıkarıyordum.

Kızcağzın üzerinde artık kısacık bir beyaz jupon kalmış ki, tam bu sırada, odamın kapısı birden bire açıldı ve Madam Kergaran, elinde bir şamdan olduğu halde, Emma'-ran o andaki kıyafetinin tamamen aynı olan bir kıyafetle göründü.

Kadından çok ürkmüş gibi birden bire geri sıçradım

EV SAHİBESİ

33

ve birbirlerini tanımağa çalışan iki kadına bakarak, şaşkın bir vaziyette ayakta kaldım. Ne olacaktı şimdi? Ev sahibesi, sert bir sesle :

— Evimde kadın istemem, Mösyö Kervelen, dedi. Nutkum tutulmuş gibi cevap verdim :

— Fakat, Madam Kergaran, Madmazel, arkadaşımıdır. J3ir fincan çay içmek için buraya gelmiş bulunuyor.

Heybetli kadın :

— İyi ama, bir fincan çay içmek için gömlekle kalıncaya kadar soyunulmaz ki. Bayanı buradan derhal götüröceksiniz. Pek mahcup bir vaziyete düşmüş olan Emma, yüzünü eteği ile gizliyerek ağlamağa başlamıştı. Ben ise, ne yapacağımı, ne diyeceğimi bilemez bir halde, son derecede şaşkın bir vaziyette idim. Ev sahibesi, karşı konulması imkânsız bir otorite ile ilâve ediyordu :

— Giyinmesi için Madmazole yardım ediniz ve kendisini buradan derhal götürünüz.

Elbetteki yapacak başka bir işim yoktu. Sönmüş bir balon gibi döşeme üzerine yayılmış olan robu kaldırdım; kızcağızın başından geçirdim. Bin bir zahmet çekerek robu vücuda oturtmağa, kopçalarını iliklemeğe uğraştım. Şaşkın bir halde olan kız da, mütemadiyen ağlıyarak, bana yardım ediyor; acele ederken, kordonları ve düğme deliklerini bula-maksız bir sürü yanlışlıklar yapıyordu. Gayet soğuk kanlı bir tavırla, elinde tuttuğu şamdanla ayakta dim dik duran Malam Kergaran, bir adalet timsali gibi bizi aydınlatıyordu.

Emma, şimdi, çok acele ediyor; üstünü başını düğüm-lüyor, ilikliyor, bağlıyor ve sür'atle toparlanarak oradan bir ân evvel kaçmak için kıvranıyordu. Potinlerini bile bağlamadan, ev sahibesinin önünden koşa koşa geçti ve kendini

F. : 3

34

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

merdivene attı. Ben de, ayağımda terlikler olduğu halde, yan giyinik bir vaziyette kızın peşi sıra koştum.

— Madmazel! Madmazel! diye sesleniyordum.

Ona bir şeyler söylemenin lâzım gelmekte olduğunu hissediyordum; fakat, söyleyecek hiç bir şey bulamıyordum. Onu tam sokak kapısında yakaladım ve kolundan tutmak istedim. Beni huşunetle itti; kısık ve sinirli bir sesle :

— Bırakınız beni, bırakınız beni.. Dokunmayınız bana!

dedi.

Ve sokak kapısını kapamak suretiyle kendini dışarı

attı.

Geri dönmüştüm. Madam Kergaran, birinci katta duruyordu. Merdiven basamaklarını ağır ağır çıkıyor; her şeyi bekliyor ve her şeye karşı hazırlıklı bulunuyordum.

Ev sahibesinin oda kapısı açıldı. Kadın, sert bir sesle, odaya girmemi söyleyerek :

— Sizinle konuşacaklarım var, Mösyö Kervelen, dedi.

Başım önüme eğilmiş bir halde onun karşısından geçtim. Kadın, şamdanı şömine üzerine koydu. Sonra, incecik beyaz bir gömlekle şöyle böyle örtülebilen iri göğsü üzerinde kollarını kavuşturarak :

— Bu iş iyi olmadı, M. Kervelen, dedi. Evimi bir umumhaneye çevirdiniz!

Benim öyle üst perdeden konuşacak bir vaziyetim yoktu. Aşağıdan alarak, mırıldandım:

— Fakat, hayır, Madam Kergaran, buna kızmamanız lâzımdır; çünkü dedikanlılığın ne demek olduğunu gayet iyi bilirsiniz.

Kadın cevap verdi :

— Ben, yalnız, evime kadın sokulmamasım istediğimi bilirim, anlaşıldı mı? Evimin çatısı altına ve evimin şöhre-

EV SAHİBESİ

35

tine hürmet edilmesini isterim. Bu da anlaşıldı mı? Biliyorum ki...

Kadın, duymuş olduğu infialin sebeplerini birer birer dökmek suretiyle, evinin namus ve şerefi üzerinde bir sürü cansıkıcı şeyler söyleyerek ve bana ileri geri lâflar ederek, en aşağısından yirmi dakika kadar durmadan konuştu.

Erkek hakikaten acâip bir hayvandır. Onu dinliyecek yerde ona bakıyordum. Söylediği şeylerin tek kelimesini işitmiyor, söylenenlerden hiç bir şey anlamıyordum. Kadının diri, beyaz, biraz iri, fakat pek cazip, pek enfes bir göğsü vardı. Yün robu altında, onun bu kadar güzel şeylere sahip olabileceğini hiç bir vakit düşünemez ve bunu kat'iy-yen sezemezdim. Kadın, soyunuk haliyle on yaş daha genç-leşmiş gibi görünüyordu. Böyle hir ânda, kendimi biraz tuhaf, hem de çok tuhaf hissediyordum. Nasıl söyleyeyim, bilmem ki, hakikaten çok tuhaf bir durumda idim. Bir çeyrek saat evvel, odamda iken, geçirmiş olduğum aynı heyecanın tesiri altında bulunuyordum.

Kadının arkasına düşen yatağa bakıyordum. Yatak, içinden henüz yeni çıkmış bir insanın bırakmış olduğu çukurluk ile açık bir vaziyette bulunuyordu. Bu yatağın, baş-ı ka bir yatağa nazaran daha yumuşak, daha sıcak olmasının lâzım geleceğini düşünüyordum. Fakat, neden daha sıcak olsun? İşte, bunu bilemiyordum. Bu şekilde düşünmeme, belki de içinde yatan vücudun ihtişamı sebep oluyordu.

O anda, bozulmuş bir yatağın manzarasından daha çekici, daha hoş ne olabilirdi acaba? Bu manzara başımı döndürüyor; vücudümde hafif hafif ürpermeler hissediyorum.

Kadın, mütemadiyen konuşuyor; fakat şimdi, daha yavaş, daha yumuşak konuşuyor; işlenmemiş bir kusuru affetmekten başka bir şey istemiyen iyi kalpli, müstefik, hüsnü nihayet sahibi bir dost gibi konuşuyordu.

36

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

— Pekâlâ, pekâlâ, Madam Kergaran, pekâlâ... diye kekeledim.

Cevabımı beklemek için susmuş olduğu bir sırada, bir hamlede onu iki kolumla sararak öpmeğe başladım. Fakat, kadını o şekilde öpüyordum ki, uzun zamandan beri bu ânı kollayan erkek gibi hareket ederken, aç bir kurdu andırıyordum. Başını yana doğru çevirmiş olan kadın, pek o kadar fazla kızmış gibi görünmiyerek çabılıyor ve âdeti olduğu veçhile: — Ah, utanmaz, ah utanmaz! Utan... diye tekrarlıyordu. •

Son kelimeyi tamamlamasına vakit bırakmadan, onu kucaklayıp ayaklarını yerden kesmiştim, insan, nedense, böyle ânlarda çok kuvvetli oluyordu.

Bir saat sonra şamdandaki mum sönüyor ve ev sahibesi diğeri bir mumu yakmak için ayağa kalkmış bulunuyordu. Sonra, yorgan altında o dolgun, yuvarlak ve sıcak ayağını sokarak, yanı başıma uzanırken nazlı, memnun ve belki de minnettar bir kimsenin sesiyle: "Ah utanmaz! Utanmaz!" diye söyleniyordu.

PENCERE

Madam de Jadel ile bu kış Paris'te tanıştım. Son derece hoşuma gitti. Zaten, kendisini benim kadar... Hayır...

Pardon... hemen hemen benim kadar siz de tanırırsınız... Bilirsiniz ki, çok garip ve aynı zamanda şâir ruhlu bir kadındı. Harekâtında gayet serbest, iradesine hâkim, hür fikirli, cesur, müteşebbis ve cür'etkâr olmakla beraber aynı zamanda duygulu, nâzik, çabuk gücenen, şefkatli ve utangaç bir insandı.

"Duldu ve ben de dullara bayılıyordum. Bir taraftan evlenmek istiyor, bir taraftan da ona kur yapmağa başlamış bulunuyordum. Git gide onu daha fazla tanıdıkça, daha çok hoşuma gidiyor ve teklif yapmak suretiyle tehlikeyi göze alma zamanının gelmiş olduğunu zannediyordum. Ona âşık olmuştum ve daha da fazla olacağımı anlıyordum. Bir insan evlendi mi, karısını o kadar fazla sevmemeli; çünkü, ister istemez bir takım münasebetsizlikler yapıyor, şaşkm-laşıyor, hattâ bön ve kaba bir hale geliyor. Her ne olursa

38

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

olsun, insanın kendine hâkim olması lâzımdır. Daha ilk akşamdan iradeyi elden bırakma halinde, ileride vaziyet tehlikeye girer.

Nihayet, bir gün, onun evine gittim ve kendisine şu sözü söyledim: "Madam, şayet size kendimi beğendirmek hususunda bir imkân elde edebilirsem, sizi sevmek, sizinle evlenmek ve size ismimi vermekle şeref duyacağım."

Kadın bana sakın sakın cevap verdi: "Dilediğiniz gibi hareket edebilirsiniz Mösyö! Yalnız, hoşuma gidip gitmiye-ceğiniz hakkında henüz bir şey bilmiyorum. Bunula beraber erkek olarak sizi hiç te fena bulmuyorum. Kalbiniz, karakteriniz ve huylarınız bakımından nasıl bir insan olduğunuzu bilmek isı kalıyor. Ekseri evlenmeler, fırtınalı ve kötü neticeli oluyor; çünkü, birleşirken, taraflar, biri birini kâfi derecede tanımıyorlar. Anlaşmazlıklar için hiçten bir sebep, kökleşmiş bir itiyad, her hangi bir ahlâkî mesele üzerinde inatçı bir fikir, din ayrılığı, hoş gitmeyen bir jest, bir tik kâfi gelebilir.

Nişanlı iken biri birine karşı çok sıkı surette bağlı ve biri birini seven o iki sevgilinin ölünceye kadar biri birine zencirle bağlanmış ve barışmalarına imkân kalmamış iki düşman haline gelmelerine küçücük bir kusur sebep teşkil edebilir.

"Beraberce yaşayacağım erkeği iyice tanımadan, ruhunun derinliklerine nüfuz etmeden evlenemem, Mösyö. Hayat arkadaşım olacak erkeği, üç ay müddetle, çok yakından, acele etmeden yavaş yavaş tetkik etmek isterim. Lauville' deki evime gelerek yaz mevsimini orada geçirebilirsiniz. Biri birimize uygun olup olmadığımızı, biri birimizle yaşayıp yaşayamayacağımızı orada sükûnetle görmüş ve anlamış oluruz...

"Güldüğünüzü görüyorum! Fena şeyler düşünüyorsunuz. Eğer, kendimden emin olmasaydım, bu teklifi kat'iy-

PENCERE

39

yen yapmazdım. Siz erkeklerin anladığı mânâdaki aşka karşı bende öyle bir alâkasızlık, öyle bir tıtsinti vardır ki, benim için bu yüzden bir küçülme tamamen imkânsızdır. Teklifi kabul ediyor musunuz? Kadının elini öptüm.

— Ne zaman gidiyoruz, Madam?

— 10 Mayısta. Anlaştık mı?

— Anlaştık.

Bir ay sonra, kadının evine yerleştim. Hakikaten tuhaf bir kadındı. Sabahtan akşama kadar beni tetkik ediyordu. Atları pek sevdiği için, her gün vakitlerimizi ormanda geçiriyor ve aramızda her şeyden bahsediyorduk. En küçük bir hareketime kadar beni tetkik etmekte kendini zorlarken, bir taraftan da, en mahrem, en gizli düşüncelerime kadar nüfuz etmek çârelerini araştırıyordu.

Bana gelince, ona karşı çılgıncasına âşık bir vaziyete düştüğümü hissediyor, karakterimizin biri birine uyacağından hiç bir suretle endişe duymuyordum. Kısa bir zaman sonra anlamıştım ki, uykum bile bir tetkik ve kontrole tâbi idi.

Yattığım odanın yanındaki küçük bir odada biri yatıyor; bu odaya hem geç giriliyor, hem de son derecede ihtiyatlı hareket olunuyordu. Geçen zamanın her anındaki bu casusluk işi, beni sabırsızlığa düşürüyor; fena halde canımı sıkıyordu. Nihayet, bu işin bir neticeye başlanmasında acele etmek istedim ve bir akşam teşebbüsü ele aldım. Fakat,

kadın, beni öyle bir tarzda karşıladı ki, bir teşebbüste bulunmaktan çekindim. Bununla beraber, karşılaştığım bu hafiyelik rejimine karşı gelmek ve bundan bir öc almak arzusu kafamı sardı ve bunun için de bir çâre tasarladım.

Oda hizmetçisi Cesarine'i tanırırsınız, hani şu bütün kadınları güzel olan Granville'li bir kızcağız... Esmer hanımından daha açık renkli ve kumral kız...

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Bir gün, öğle üzeri, kızı odama çektim; eline yüz frank tutuşturarak:

—Evlâdım, dedim, senden öyle kötü şeyler istiyecek değilim. Arzu ettiğim şey, hanımının bana karşı yaptığı şeyi benimde ona yapmaktır.

Küçük hizmetçi kız, sinsi sinsi gülüyordu.

Devam ettim:

—Biliyorum ki, gece ve gündüz kontral altında bulunduruluyorum. Yememe, içmeme, giyinmeme, tıraş olmama ve hatâ çoraplarımı giymeme dahi bakılıyor.

Kızcağz, kekeler gibi:

— Tuhaf şey, dedi ve sonra sustu. Ben, yine devam ettim:

— Horlamamı yahut ta sayıklamamı dinlemek için yandaki odada yatıyorsun, inkâr etme!..

Kız gülmeğe başladı ve yine:

— Tuhaf şey, dedi ve sustu.

Bunun üzerine, daha hareketli bir tarzda:

— tşte böyle kızım, dedim, anlıyorsun ya, benim hakkımda her şey biliniyor ve ben ise, karım olacak kimse hakkında hiç bir şey bilmiyorum, işte, bu doğru değil. Onu bütün ruhumla seviyorum. Yüzü, kalbi ve zekâsı, hayâlimden geçirmiş olduğum gibi... Ben, bu bakımdan erkeklerin en bahtiyarım. Bununla beraber, benim de öğrenmek istediğim bâzı şeyler var...

Cesarine, vermiş olduğum banknotu cebine atmağa karar vermişti. Pazarlık hususunda anlaşmaya varılmış olduğunu anlıyordum.

— Dinle kızım, biz erkekler, bir kadının sevimli ve hoş görünmesine mâni olmıyan, fakat bazen gözlerimizde değeri değiştirebilen tefarruata... evet, bâzı detaylara... bedenî detaylara ehemmiyet veririz. Ben, senden, hanımın hakkın-

PENCERE

da fena şeyler söylemeni istemediğim gibi, eğer varsa, gizli kusurlarım söylemeni de istemiyorum. Yalnız, sana soracağım dört, beş suale tam bir doğrulukla cevap ver, bana yeter. Kendini nasıl biliyorsan, Madam de Jadelle'i de öyle biliyorsun ve zaten bilmemde lâzım; çünkü, onu hergün sen giydiriyorsun ve sen soyuyorsun. Şimdi, söyle bakalım bana, göründüğü gibi toplu mudur?

Küçük hizmetçi kız cevap vermedi.

Devam ettim:

— Evlâdım, bâzı kadınların, üzerlerine pamuklu ve kabarık kumaşlar giydiklerini bilmemezlikten gelemezsin... Hani şu pamuklu bezcamm... Şeye konur.. Küçük çocuklarda olduğu gibi... Oturulan yere..- Haydi söyle bana, böyle bir şey yapıyor mu?

Cesarine, gözlerini yere dikti. Ürkek bir halde:

— Siz sorunuz, Mösyö, dedi. Hepsine birden cevap vereceğim.

— Pekâlâ, kızım, bâzı kadınlar vardır ki, dizkapaklan, her adım atışta biri birine sürtünecek kadar içeriye doğrudur. Bâzılarının dizkapaklan da dışarıya doğrudur ki, bacaklar tıpkı bir köprünün kemerlerini andırır. Arasından baktın mı manzarayı görürsün. Her iki şekil de çok güzel-dir.-Haydi söyle bana hanımının bacakları nasıldır?

Küçük hizmetçi cevap vermedi. Ben, devam ettim:

— O güzel görünen göğüslerin altında bâzan kalın bezler bulunur. Kollar kalındır ama vücut zariftir. Bâzı kadm-lann önden görünüşü şişmandır ama, arkadan bakılınca, vaziyet hiç te öyle değildir.Bâzıları da arka tarafından toplu, fakat ön tarafından zayıftır. Bütün bunlar güzeldir, çok güzeldir; ben, hanımının nasıl bir vücutta olduğunu öğren-

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

mek istiyorum. Bana açıkça her şeyi söyle, sana çok, pek çok para vereceğim...

Cesarine, gözlerimin içine baktı ve gayet neş'eli bir halde gülerek cevap verdi:

— Esmerliği müstesna olmak üzere, Madamın vücudu benimki gibidir, Mösyö.

Kız, bu sözü söylemiş ve derhal kaçmıştı.

Benimle alay etmişti. Bu defa, kendimi çok gülünç bulmuştum ve bu terbiyesiz kızdaki intikam almağa karar vermişim. Bir saat sonra, ben uyurken .onun beni dinlediği küçük odaya usulcacık girdim ve kapı sürgülerinin vidalarını çıkardım. Kız, gece yarısına doğru rasıtlık vazifesi başına geldi; ben de onun peşi sıra yürüdüm. Beni görünce, bağırarak istedi; fakat, elimle ağzını kapadım ve şayet yalan söylememiş isem, öyle pek fazla zahmet çekmeksizin, Madam de Jadelle'in çok güzel vücutlu bir kadın olduğuna kanaat getirdim.

Hattâ, biraz daha ileri- gitmek suretiyle, Cesarine'nin i hiç te canını sıkmadığını anladığım bu keşiften dolayı fevkalâde bir haz duydum.

Ne yalan söylielim, kız, Aşağı - Norman ırkının, hem müşekkel hem de narin tiplerinlen harikulâle bir numune idi. Belki incelik ve zarafete ihtiyaç duyuyordu. Bunu çabucak keşfettim ve güzel kokulara bayıldığım için, aynı günün akşamı ona bir şişe levanta hediye ettim.

Hiç ummadığım bir kolaylıkla biri birimize pek sıkı fıkı bağlandık ve hemen hemen samimî dost olduk.

Kız, beni o kadar meşgul etmeğe başlamıştı ki, bu hal, Madam de Jodelle'in deneme müddetinin sonunu sabırsızlık PENCERE

43

göstermeden beklememi sağlıyordu. Sabırlı, anlayışlı, mutedil ve nazik karakterde bir insan oluvermiştim.

Nişanlıma gelince, hiç şüphesiz ki, beni hoş buluyordu ve ben bunu onun bâzı hallerinden anlıyor, pek yakında kabul edileceğimi ümid ediyordum. Şahsına karşı derin bir şefkat beslediğim genç ve güzel bir kızın kollar arasında, sevdiğim kadının meşru busesini sükûnetle beklerken, elbette ki, dünyanın en bahtiyar bir erkeği sayılırdım.

Gene bir gün, atla gezinti yapıp şatoya döndükten sonra, yatağım içinde sakın bir gece geçirdim. Ertesi gün, canlı ve neş'eli bir halde erkenden kalktım, giyindim.

Her sabah, şatonun bir kulesi üzerinde sigara içmeği âdet edinmiştim ki, birinci katın yukarısında bulunan bü- yük bir pencereden ışık alan bir merdivenle bu kuleye çıkılı- yordu.

Ökçeli pamuklu maroken terliklerle, merdiven basamaklarından çıkmak suretiyle hiç gürültü yapmadan ilerlerken, pencereden iğilerek dışarıya seyreden Cesarine'i gördüm.

Cesarine'i tamamen görmüş değildim; vücudunun yarısını, yani o çok sevdiğim yaıp kısmını görüyordum. Bu ha-lile onu belki de Madam de Jodelle'e tercihedebUirdim. Bana doğru dönük olan bu yan kısım, küçük bir beyaz juponla şöyle böyle örtülü olarak g~.yet yuvarlak şekliyle pek güzel, pek hoş görünüyordu.

O- kadar yavaşça yaklaştım ki, genç kız, hiç bir şey duymadı. Dizlerim üzerine çöktüm, juponun iki yan kenarını binbir ihtiyatla tuttum ve birden bire kaldırdım. Kızın o dolgun, taze ve sevimli gizli yüzü ile karşılaştım. Bu yüzü hemen öptüm. Hem de bir âşık gibi öptüm.

Hayretler içinde kaldım. Çünkü burnuma verven kokusu geldi! Fakat, ben bu güzel kokuyu düşünmeğe bile vakit

44

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

bulamadım. Suratıma şiddetli bir derbe yedim. Daha doğrusu, burnumu kıracak kadar sert bir çarpmaya mâruz kaldım.

Aynı zamanda saçlarımı diken diken eden bir haykırış sesi duydum. Madam de Jodelle karşımda idi!

Aklını kaybetmiş bir kadın gibi elleriyle havayı dövüyor; beni kırbaçlamak ister gibi hareketler yaparak, müthiş surette soluyor, çırpınıyor ve nihayet oradan kaçıyordu.

On dakika sonra, şaşkm bir halde olan Cesarine, bana bir mektup getirmişti: "Madam de jodelle, M. de Brives'in evden uzaklaşmasını ümid eder."

Evden çıkmıştım.

Hâlâ teselli bulmuş değilim. Bu yanıma hareketimi affettirmek için her türlü çâreye baş vurdum; izahat vermek istedim; bütün teşebbüslerim boşa gitti.

O buketi yine koklamaklığım için şiddetli bir arzu duymama sebep olan verven parfümü, o günden beri bütün ruhuma sinmiş gibidir.

DÖNÜŞ

Deniz, kısa ve yeknasak dalgalarıyla sahili dövüyordu. Küçük beyaz bulutlar, sert esen rüzgârın önüne katılmış kuşlar gibi, mavi gökyüzünden sür'atle geçiyorlar; Okyanusa doğru inen küçük vadinin kıvrımı içinde bulunan kasaba ise, güneş altında yanıyordu.

Vadinin methalinde ve yol kenarında yalnız Martin -Levesque'lerin evi bulunuyordu. Bu ev, duvarları kerpiçten yapılmış, çatısı otlarla örtülmüş bir balıkçı kulübesi idi. İçinde soğan, bir kaç lahana, maydanoz, tere gibi bitkilerin ekili bulunduğu, mendil gibi açılmış geniş bir bahçe, kapı önünde dört köşe bir şekil arz ediyor; bir çift, yol boyunca uzanıyordu.

Adam balığa çıkmıştı. Evin önünde duran kadın, geniş bir örümcek ağı gibi duvar üzerine serilmiş olan büyük bir balık ağının ilmiklerini tamir ediyordu. Bahçe methalinde, hasır bir iskemle üzerine oturmuş on dört yaşlarında bir kızcağız, geriye doğru yaslanmış ve sırtını maniaya daya-

46

3EÇİLMİS HÎKAYELER

miş olarak, fakir insanların yıpranmış, paralanmış çamaşırını tamir etmekte meşgul bulunuyordu. Bir yaş daha genç olan başka bir kız çocuğu, henüz bir hareket yapmayan ve konuşmayan pek küçük bir çocuğu kolları arasında tutarak sallıyor; iki, üç yaşlarındaki iki yumurcak ta, bahçede, burun buruna toprakla oynuyorlar ve biri birlerinin yüzlerine avuç dolusu topraklar atıyorlardı.

Hiç kimse konuşmuyordu. Yalnız, uyutulmasına çalışılan küçük oğlan çocuğu, ince ve cırlak bir sesle mütemadiyen ağlıyordu. Pencere üzerinde bir kedi uyuyor; duvar dibinde açmış olan şebboylar, üzerinde bir sürü sineğin vızıldamakta olduğu beyaz çiçekten bir başlık vücuda getirmiş gibi görünüyordu.

Bahçe methali yakınında oturarak, çamaşır tamir eden kızcağız, birden bire bağırdı:

— Anne!

Anne cevap verdi:

— Ne var?

— İşte, yine o.

Kadınla kızı, sabahtan beri endişe içinde bulunuyorlardı; çünkü bir adam, evin etrafında dolaşıp duruyordu. Halinde fıkarcılık olan yaşlı bir adamdı bu. Kadınla kızı, kayığına bindirip selametlemek için babayı geçirmeğe giderlerken bu adamı görmüşlerdi. Adam, evin kaşısında, bir hendekte oturmuş vaziyette idi. Sahilden döndükleri vakit, onu yine orada, eve bakar vaziyette bulmuşlardı.

Adam, hasta ve çok sefil gibi görünüyordu. Bir saatten fazla zaman geçtiği halde, yerinden hiç kılmıdamamıştı. Sonra, kendisinin kötü bir insan gibi telakki edildiğini görerek, oturduğu yerden kalkmış ve bacağını sürüyerek oradan uzaklaşmıştı.

Fakat, ana kız, onun ağır ve yorgun adımlarla tekrar

DÖNÜŞ

47

gelmekte olduğunu görmüşlerdi. Onları gözlemek istemiyormuş gibi bir hali olan adam, bu defa, biraz daha uzağa oturmuştu.

Anne ile kızlar pek korkuyorlardı. Bilhassa, çekingen tabiatlı bir kadın olan ve kocası Levesque'in ancak ortalık kararırken döneceğini bilen anne, bir hayli sıkıntılar geçiriyordu.

Kocasının adı Levesque'di; halbuki, ona Martin ismini vermiş ve böylece, adamın ismi Martin - Levesque olmuştu.

Bunun da sebebi şundan ileri geliyordu: Kadın, ilk defa, Martin isminde, bütün yaz mevsimlerinde Terre - Neuve'e morina avcılığı için giden bir gemici ile evlenmişti.

Evlenmesinden iki yıl sonra, bu adamdan bir kızı olmuş ve Dieppe limanına bağlı üç direkli barko olan (iki kız kardeş) ismindeki geminin kocası ile birlikte ortadan kaybolduğu sırada da altı aylık hamile vaziyetinde dul kalmıştı.

O zamandan beri kocasından hiç bir haber alınmamış, gemideki denizcilerden hiç biri dönmemiş ve bu geminin mal ve can itibarıyla tamamen kaydedilmiş olduğuna muhakkak nazarıyla bakılmıştı.

Martin kadın, iki çocuğunu bin bir zahmetle büyüterek, kocasını on yıl beklemişti; sonra, gayretli ve iyi huylu bir kadın olması münasebetiyle, aynı köyde, bir erkek çocukla bekâr yaşayan Levesque adındaki bir balıkçı, onunla evlenme teklifinde bulunmuştu. Kadın bu adamla evlenmiş ve üç senelik evlilik hayatında da bu adamdan iki çocuğu olmuştu.

Kan koca, mütemadiyen didinmek ve çok çalışmak suretiyle yaşıyorlardı. Ekmek pahalı idi ve et, ev içinde hemen hemen hiç bilinmiyen bir şeydi. Kış mevsiminde, havaların bozuk ve fırtınalı gittiği aylarda, ekmekçiye bazen

48

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

borçlanıyorlardı. Bununla beraber küçüklerin sihhati iyi gidiyordu.

Köyde şöyle konuşuluyordu:

— Martin - Levesque'ler çok iyi insanlar. Martin kadın, cefaya dayanıklı bir kimse, Levesque ise balıkçılıkta eşi bulunmaz bir adam.

Çamaşır tamiri işe ile meşgul olan kız:

— Sanki bizi tanıyor gibi, diye devam etti. Belki Epre-ville yahut ta Auzebosc'lu her hangi bir fakirdir.

Fakat, anne yanılmıyordu. Hayır, hayır, bu adam, muhakkak ki, başka bir taraftan gelmişti!

Bir kazık gibi dikilip yerinden hiç kıpırdamaması ve gözlerini kırpmadan mütemadiyen Martin - Levesque'lerin evine dikmesi, Martin kadını çileden çıkarıyor ve kadın duymakta olduğu korkunun tesirile büsbütün cesurlaşıyordu.

Nihayet, eline bir kürek aldı ve kapının önüne çıktı. Serseri ye bağırdı:

— Hey, ne işiniz var orada? Adam, kısık bir sesle cevap verdi:

— Hava alıyorum. Yoksa sizi rahatsız mı ediyorum? Kadın:

— Evimin önünde öyle casus gibi ne dolaşıp duruyorsunuz? diye sordu.

— Benim kimseye bir zararım dokunmaz ki. İnsan yolda oturup dinlenmez mi?

Kadın, verilecek bir cevap bulamayınca tekrar içeri

girdi.

Gün, ağır ağır geçti, öğleye doğru, adam ortadan kayboldu. Fakat, saat beşe doğru tekrar geldi. Akşam üzeri ise hiç görünmedi.

Levesque, gece karanlığı bastırırken eve girdi. Hâdise ona anlatıldı. Balıkçı, şöyle bir neticeye vardı:

DÖNÜŞ

49

, — Her şeye burnunu sokan meraklı bir adam herhalde.

Balıkçı, hiç bir endişe duymaksızın yatağına yatmıştı ama, karısı, kendisine gayet acayip gözlerle bakmış olan o serseriye unutamıyor, hep onu düşünüyordu.

Gün doğmuş ve rüzgâr sertleşmişti. Balıkçı denize çık-mıyacağını görünce, ağların tamiri işinde karısına yardıma başlamıştı.

Saat dokuza doğru, ekmek almağa gitmiş olan büyük kız, yüzünde bir korku ifadesi ile koşu koşu döndü ve:

— Anne, işte yine o! diye bağırdı.

Anne heyecanlandı ve sap sarı kesilmiş bir halde, erkeğine:

— Haydi, Levesque, dedi. Git, sununla konuş. Bize böyle bakmasın, sinirlerime dokunuyor.

Tuğla gibi kızışmış cildi, mavi gözleri, sık ve kızıl sa-kalı ile iri kıyım bir denizci olan Levesque, denizde daima rüzgârdan ve yağmurdan korunmak maksadıyla boynunda hep yün atkı olduğu halde, sakın sakın evden dışarı çıktı ve serseriye yaklaştı.

Konuşmağa başladılar.

Anne ile çocuklar, sıkıntılı ve korkudan tir tir titrer bir halde, uzakdan onlara bakıyorlardı.

Yabancı adam, birden bire ayağa kalktı ve Levesque'le birlikte eve doğru yürümeğe başladı.

Vaziyeti görünce, korkuya düşmüş olan Martin kadın içeri girmek isterken, erkeği ona:

— Şu adama biraz ekmekle bir bardak şarap ver, dedi. " Dün akşamdan beri hiç bir şey yememiş.

Her ikisi de, peşlerinde kadın ve çocuklar olduğu halde eve girdiler. Yabancı adam oturdu ve herkesin nazarları karşısında başı önüne eğilmiş bir halde yemeğini yemeğe koyuldu.

F.: 4

50

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Ayakta duran anne, adamı teşhis etmeğe çalışıyordu. İki büyük kız, yani Martin'ler, birinin kucağında son çocuk olmak üzere, sırtlarını kapıya dayamışlardı; şöminenin külleri içine oturmuş olan iki küçük yumurcak ise, sanki bu yabancı adamı seyretmek istiyorlarmış gibi, kara tencere ile oynamağa bırakılmışlardı.

Levesque, altına bir iskemle çekerek sordu:

— Şu halde uzaktan geliyorsunuz?

— Evet, uzaktan geliyorum.

— Yaya olarak mı?

— Evet, yaya geldim. Çâre olmazsa ne yapılır?

— Nereye gideceksiniz?

— Burada kalacağım.

— Bir tanıdığınız var mı burada?

— Olabilir.

Sustular. Adam, çok aç olmasına rağmen, ağır ağır yiyor ve hemen hemen her bir lokmada bir yudum da şarap içiyordu. Yüzü çok bozuk, pek yıpranmış bir halde idi ve fazla istirap çekmiş gibi görünüyordu.

Levesque, birden bire sordu:

— İsminiz nedir sizin?

Adam, başını kaldırmadan cevap verdi:

— Martin.

Anneyi acayip bir titreme aldı. Kadın, serseriye daha yakından görmek istiyormuş gibi, bir adım attı; kollar düşük ağız açık bir halde, adamın karşısına dikildi. Hiç kimse bir şey söylemiyordu. Nihayet, Levesque:

— Buralı mısınız? diye sordu. Adam cevap verdi:

— Evet, buralıyım.

Ve nihayet, başını kaldırıp da, kadının gözleri ile kendi gözleri karşılaştınca, sanki o gözlerin bakışları biri birine

DÖNÜŞ

51

takılmış gibi, her ikisi de, sessiz, hareketsiz ve tamamen

dikkat kesilmiş bir halde kaldılar.

Kadın, birden bire, değişik, kısık ve titrek bir sesle: —Sen benim erkeğim mi idin? diye sordu. Adam heceler gibi yavaşça cevap verdi:

— Evet, öyle idim.

Ekmeğini yemesine devam ederek yerinden kıpırdamadı.

Şaşırmış, müteessir olmuş bulunan Levesque:

— Martin sensin ha? diye sordu. Diğerî sâde bir tavırla:

— Evet, benim, dedi.

Bunun üzerine, ikinci koca sordu:

— Peki, nerden geliyorsun böyle?

— Afrika sahillerinden. Bir deniz altı kayasına çarparak battık. Üç kişi kurtulduk :Picard, Vatinel ve ben. Sonra, vahşilerin eline düştük; bizi on iki senedir yanlarında tuttular. Picard ile Vatinel öldüler. Oralardan geçen bir ingiliz beni alarak memlekete getirdi. İşte ben de geldim.

Kadın, yüzünü etekliği ile gizliyerek ağlamağa başlamıştı.

, Levesque:

— Ne yapacağız şimdi? dedi. Martin:

— Sen koca mısın? diye sordu.

— Evet.

Birbirine bakiştılar ve sustular.

Bu sırada, Martin, etrafını çevirmiş olan çocuklardan iki kızı göstermek için başı ile işaret ederek:

— Bunlar benimkiler mi? dedi.

— Evet, seninkiler.

Adam ayağa kalkmadı; çocukları kucaklamadı; yalnız:

52

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

— Şükürler olsun ne kadar da büyümüşler! dedi. Levesque:

— Ne yapacağız şimdi? diye tekrarladı. Şaşkınlamış olan Martin, hiç bir şey bilmiyordu. Nihayet, kararını verdi:

— Ben, senin isteğine göre hareket edeceğim. Sana haksızlık etmek istemem. Kurulmuş evi yıkmak doğru olmaz. Benim iki çocuğum, senin de üç çocuğun var. Herkesin çocuğu kendine. Anne de ya sende kalır yahut ta bana döner. Sen nasıl istersen öyle olsun. Fakat, ev, benimdir; çünkü bana babamdan kalmıştır ve ben burada doğdum. Bu-evin bana ait olduğuna dair noterde kâğıtlar vardır.

Martin kadın, yüzünü gizlemek suretiyle hıçkıra hıçkı-ra ağlıyordu. Yaklaşmış olan iki kız, ürkek ve endişeli bir halde babalarına bakıyorlardı.

Adam yemeğini bitirmişti. O da aynı şeyi sordu:

— Ne yapacağız? Levesque'e bir fikir geldi:

— Rahibe gitmemiz lâzım, dedi. Kararı o versin. Martin ayağa kalktı ve karısına doğru ilerlerken, kadın hıçkırıqlarla boğularak ona doğru atıldı:

— Benim erkeğim! İşte geldin! Benim zavallı Martin' im, işte geldin nihayet!

Kadın, adamı kollarıyla sarmış bir vaziyette bulunuyor; yirmi yaşındaki halini, o ilk sevimlerini hatırlıyarak, büyük bir sarsıntı geçiriyordu.

Çok heyecanlanmış olan Martin de onu göğsü üzerinde tutarak başını okşuyordu. Şömine içinde olan iki çocuk, annelerinin ağladığını işitince, beraberce yaygaraya başlamış bulunuyorlar ve kızlardan ikincisinin kucağında olan küçük çocuk ise, zurnadan çıkıyormuş gibi sert bir ses çıkarıyordu.

DÖNÜŞ

53

Ayakta duran Levesque:

— Haydi, gidelim, dedi. Her şey usulünde olmalı. Martin karısını bıraktı ve iki kıza bakarken, anneleri çocuklarına:

— Haydi, babanızı öpünüz, dedi.

Çocuklar, şaşakalmış, çekingin bir hal almış vaziyette olarak aynı zamanda yaklaştılar. Adam, çocukları biri biri arkasından kucaklıyarak yanaklarından öptü. En küçük, yabancı adamın yaklaştığını görünce, huysuslanmak suretiyle kulak tırmalayıcı haykırış sesleri çıkardı.

Bundan sonra, iki adam, beraberce dışarı çıktılar.

Esnaf meyhanesi önünden geçerlerken Levesque:

— Bir kadeh atsak nasıl olur? diye sordu. Martin:

— Pek de fena olmaz, diye cevap verdi.

İçeri girdiler; henüz تنها olan salonda oturdular.

— Hey! Chicot, iki kadeh doldur bakalım, iyi tarafın-• dan. Bu adam, buraya dönmüş olan Martin'dir, yani karımın Martin'i. Herhalde bileceksin. Hani şu batmış olan o (iki kız kardeş) in gemicilerinden Martin.

Bir elinde üç kadeh, diğerinde küçük bir sürahi olan, kanlı, canlı ve göbekli meyhaneci, sakın bir tavırla sordu:

— Demek geldin, Martin? * Martin cevap verdi:

— Evet, işte geldim!

Epreville'de hancı olan Chicot usta, çift tekerlekli arabasını, Magloire ananın çiftliği önünde durdurdu. Kırk yaşlarında, kırmızı yüzlü, göbekli ve latifeyi pek seven iri yarı bir adamdı.

Atını tahtaperdenin kazığına bağladı. Sonra, çiftliğin avlu kısmına girdi. İhtiyar kadının topraklarına bitişik bir araziye sahip bulunan adam, uzun zamandan beri, kadına ait topraklara göz koymuştu. Araziyi satın almak için yirmi defa bir denemede bulunmuş ise de, Magloire ana, satın alma teklifini inatla reddediyor:

— Ben, burada doğdum, burada öleceğim, diyordu. Chicot usta, kadını, evinin kapısı önünde patates soyar

bir vaziyette bulmuştu. Yetmiş iki yaşlarında olan Magloire ana, vücudu kuru, yüzü buruşuk, iki kat bir insan olmakla beraber, bir genç kız gibi de hiç yorulmadan çalışıyordu. Chicot, onun sırtına dostâne bir tarzda dokunduktan sonra, yanındaki bir iskemle üzerine oturdu.

— Nasılsınız, iyi misiniz? dedi.

— Fena değil, ya siz Prosper usta?

KÜÇÜK FIÇI

56

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

— Biraz üzüntüm var tabii. Bu üzüntü de olmasa, keyfime diyecek olmayacak.

— İyi olur inşaallah.

Kadın, bu sözden başka bir şey söylememişti. Chicot, onun işini bitirmesine bakıyordu. Kadının çengel gibi iğri ve yengeç ayakları gibi sert olan sıska parmakları, bir sepet içindeki patatesleri pense gibi tutuyor; bu patatesleri evirip çeviriyor; diğer elinde tutmakta olduğu eski bir bıçağın ağzı ile uzun bandlar çıkarmak suretiyle soyuyordu. Patates, sapsarı bir hale gelince, onu bir su kovağı içine atıyordu. Üç cesur tavuk, soyulmuş patates kabuklarını toplamak için onun eteği kenarına kadar sokulmak üzere biri biri arkasından geliyor ve kabuğu gagasıyla kapan tavuk, bacaklarının var kuvvetiyle oradan kaçıyor.

Chicot, dilinin altından bir türlü çıkaramadığı bir şeyle üzüntülü, sıkıntılı ve tereddüdlü bir halde görünüyordu. Nihayet, konuşmağa karar verdi:

— Söyleyiniz bakalım, Magloire ana.

— Neyi söyleyeyim?

Şu çiftliği hâlâ bana satmak niyetinde değilsiniz?

— Hayır, olmaz, çıkarınız aklınızdan bunu. Ben söylye-yeceğimi söyledim. Bunu bana tekrarlatmayınız.

— Fakat, ben, her ikimizin de işine gelecek bir çâre buldum.

— Ne imiş o çâre?

— İşte, şu. Siz bana çiftliği satacaksınız ama, çiftlik yine sizin malınız olarak kalacak. Hiç bir şey kaybedecek değilsiniz. Düşününüz bir kere.

İhtiyar kadın, patates soyma işini bıraktı ve buruşuk gözkapakları altındaki canlı gözlerini hancı üzerine dikti. Adam devam etti:

KÜÇÜK FIÇI

57

; — İzah edeyim. Size her ay yüz elli frank vereceğim. İyi iştiriyor musunuz, arabamla her ay buraya gelerek size bu parayı ödiyeceğim. Hiç bir değişiklik, ama hiç bir değişiklik olmayacak. Siz gene burada kalacaksınız. Benimle kat'iyen meşgul olmayacaksınız ve bana karşı hiç bir borcunuz olmayacak. Bütün işiniz, vereceğim parayı almaktan ibarettir. Nasıl işinize gelmez mi bu?

Adam, gayet keyifli, gayet neş'eli bir tavırla kadına bakıyordu.

Kaçlın ise, nasıl bir tuzağa düşürülmekte olduğunu sezmeğe çalışarak, adamın sözlerini çekingen bir vaziyette dinliyordu. Sordu:

— Bu dedikleriniz benim iyiliğim, menfaatim için, haydi bunu anladık; fakat, sizin bu çiftlikten istifadeniz ne olacak? Ne işinize yarıyacak?

Adam cevap verdi:

— Bu husuta kendinizi üzmezsiniz. Ulu Tanrı, size yaşamağı nasip ettiği müddetçe, burada kalacaksınız. Çiftlik yine sizindir. Buradan bir yere ayrılacak değilsiniz. Yalnız, Tanrı uzun ömürler versin, vefatınızdan sonra çiftliğin bana geçmesi için noterde küçük bir kâğıt imzalıyacaksınız. Çocuğunuz yok. Yeğenleriniz var ama, onlar da sizi hiç arayıp sormuyorlar. Nasıl, bu iş fena mı? Hayatınız boyunca malınızı aynen muhafaza edeceksiniz. Size her ay paracık-larınızı muntazam vereceğim. Bana kalırsa, bu sizin için çok kârlı bir iştir.

İhtiyar kadın şaşkın, endişeli, fakat ilgilenmiş bir vaziyette duruyordu.

— Bu işe hayır demem, dedi. Yalnız, biraz düşünmek isterim, önümüzdeki hafta buraya tekrar gelirsiniz ve bu meseleyi bir daha konuşuruz. O zaman, size kat'i cevabımı veririm.

58

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

KÜÇÜK FIÇI

59

Chicot usta, bunun üzerine, bir imparatorluğu fethetmiş bir kral gibi pek memnun bir halde çekilip gitti.

Magloire ana, düşünceli bir halde kaldı. O gece hiç uyumadı. Aradan geçen dört gün zarfında, müthiş tereddüd nöbetleri geçirdi. Bu işte, bâzı kötü niyetler sezer gibi oluyordu. Fakat, her ay yüz elli frangın, hiç bir şey yapmadan,

sanki gökten iniyormuş gibi eteği üzerine sıkır sıkır ses çıkarmak suretiyle düşecek olan o güzel paranın hayali, kadının arzusunu tahrik ediyor, onu şaşkına çeviriyordu.

Gidip noteri buldu ve ona meseleyi anlattı. Noter, Chi-cot'nun yapmış olduğu teklifin kabul edilmesi tavsiyesinde bulunmakla beraber, yüz elli frank yerine iki yüz elli frank istemenin uygun düşeceğini, zira çiftliğin en aşağı altmış bin frank değerinde bulunduğunu hatırlattı. Noter:

— On beş yıl yaşadığınız takdirde size bu suretle ancak kırk beş bin frank ödemiş olacaktır, diyordu.

İhtiyar kadın, ayda iki yüz elli frangın hayali manzarası karşısında titreyor; fakat, akla, hayale gelmedik bin bir türlü şeylerden, gizli hilelerden hep çekiniyor ve neye karar vereceğini bir türlü kestiremeksizin, kendi kendine bir takım sualler soruyor, o günü bu şekilde geçirmiş bulunuyordu. Nihayet, muamelelerin hazırlanması emrini verdi ve sanki dört kova şarap içmiş gibi, şaşkın ve dalgın bir halde evine döndü.

Chicot, verilecek cevabı öğrenmeğe geldiği vakit, ihtiyar kadın, adamın iki yüz elli franga razı olmayacağı korkusu ile içi titreyerek, bu işe razı olmak istemiyormuş gibi, uzun müddet nazlandı. Nihayet, adamın ısrarı üzerine, isteğini ortaya koydu.

Hayal kırıklığına uğrayan adam, yerinden sıçradı ve kabul etmedi.

; Bunun üzerine, kadın, onu ikna etmek için, ömrünün muhtemel müddetine temas ederek:

— Daha beş, altı sene ya yaşarım, ya yaşamam, dedi. Şimdi, yetmiş üç yaşımdayım. Geçen akşam, öbür dünyaya göçeceğimi hisseder gibi oldum. İçimin boşaldığını sandım ve yatağıma kadar götürülmekliğim icabetti.

Fakat, Chicot, faka basmak niyetinde değildi.

— Yok canım, dedi, siz eski topraksınız, Maşaallah kilise çanı gibi sağlamsınız. En aşağı yüz on yaşına kadar yaşarsınız.

Emin olunuz ki, beni siz gömersiniz.

Bu münakaşalar bütün gün sürüp gitti, ihtiyar kadının hiç yumuşamaması karşısında, hancı, nihayet, iki yüz elli frangı vermeğe razı oldu.

Ertesi gün, mukaveleyi imzaladılar.

Aradan üç yıl geçmişti. Kadının sihati gayet iyi gidiyordu. Sanki hiç ihtiyarlamıyormuş gibi görünüyordu ve bu durum Chicot'yu ümitsizliğe düşürüyordu. Adam, o aylık ıradı yarım asır kadar ödiyecekmiş gibi bir düşünceye saplanıyor; aldatıldığını, çarpıldığını, mahvedildiğini sanıyordu. Temmuz ayında, sanki tarlalardaki buğdayların hasatlık derecesine gelip gelmediklerini görmek içinmiş gibi, zaman zaman kadını yoklamağa geliyordu. Kadın, muzip bir bakışla onu karşılıyor; hal ve tavırlarında, sanki adama iyi bir oyun oynadığından dolayı kendini tebrik eder gibi bir eda seziliyordu.

Chicot, arabasına çabucak binip oradan uzaklaşırken:

"Sen kolay kolay geberniezsın, cadı karı!" diye mırıldanıyordu.

Ne yapacağını bilemiyordu. Kadını görünce, onu boğmak arzusuna kapılıyor; vahşi ve içten pazarlıklı bir kinle, dolandırılmış bir köylü kını ile ondan nefret ediyordu.

Bu vaziyet üzerine, bir takım çâreler araştırıyordu.

60

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

KÜÇÜK FİÇİ

61

Nihayet, bir gün, ilk defa, pazarlık teklifinde bulunurken yaptığı gibi, yine ellerini uğuşturmak suretiyle kadının karşısına çıktı.

Bir kaç dakika kadar, öteden beriden konuştuktan sonra:

— Epreville'den geçtiğiniz vakit, neden bana uğrayıp bir yemeğimi yemiyorsunuz? dedi. Herkes didikodu yapıyor ve aramızda fazla bir ahbablık olmadığını söylüyor. Ben buna üzülüyorum doğrusu. Biliyorsunuz ki, bir para ödiyecek değilsiniz. Zaten, bir yemeğin lâfı mı olur? Ne zaman arzu ederseniz, bana uğrayınız, çok memnun kalacağım.

Magloire ana, bu recayı tekrarlattırmamış ve bir gün sonra, uşağı Celestin tarafından idare edilen arabasıyla pazara giderken, atını Chicot ustanın ahırına koydurmuş ve vâdedilen yemeğe geldiğini söylemişti.

Bu ziyarete pek sevinen hancı, kadına karşı son derecede büyük bir misafirserverlik göstererek, tavuk, socuk, kızartma, etli lahana gibi yemeklerle bir sofraya donattı. Fakat, çocukluğundan beri, biraz çorba ve tereyağı eklemekle yaşamaya alışmış olan kadın, hemen hemen hiç bir şey yemedi.

Bu hale canı sıkılan Chicot, yemesi için çok ısrar ediyorsa da, kadın yemiyor, hatta ne içki ne de kahve içiyordu. Bunun üzerine Chicot:

— Küçük bir kadeh şarabı kabul edersiniz herhalde, diye sordu.

— Eh, o kadarını içerim.

Adam, bunun üzerine, han içinde ciğerlerinin var kuvvetiyle haykırdı:

— Rosalie, şu güzel şaraptan getir.

Hizmetçi kadın, üzeri kâğıttan bir asma yaprağı ile süslü olan uzun bir şişeyi elinde tutarak göründü.

/ Chicot, ki küçük kadeh doldurdu.

— Tadına bakınız bir kere, pek nefistir, dedi. Kadıncağz zevkini çıkarmak suretiyle, şarabı yavaş yavaş, yudum yudum içmeğe başladı. Kadehini bitirdikten sonra:

— Evet, doğru, pek nefismiş, dedi.

Kadın henüz sözünü tamamlamıştı ki, Chicot, kadehi tekrar doldurdu. Magloire ana red etmek istedi; fakat artık çok geçti. Kadın, bu ikinci kadehi de birinci kadeh gibi, yavaş yavaş, yudum yudum ve zevkle içti.

Chicot, üçüncü kadehi doldurmak istedi ise de kadın mukavemet etti.

Hancı İsrarla:

— Fakat bu süttür, dedi. Ben bu- sarptan on, on iki kadeh içerim de hiç tutmaz. İnsanın boğazından adeta şekerli su gibi geçiyor. Ne midneyi bozuyor ne de kafayı döndürüyor. Sanki, insanın dili üzerinde buharlaşıyor mübarek. Bundan daha sıhhi hiç bir içki olamaz.

Kadın, hancının hatırını kırmak istemediği için, kadehin yarısını içti.

Chicot, bunun üzerine, bir cömertlik örneği olarak, yüksek sesle:

— Madem ki bu kadar hoşunuza gitti, size küçük bir fıçı verebilirim, dedi. Bu fıçı, size karşı olan dostluğumun bir ifadesi olacaktır.

Kadıncağz, hayır diyemedi ve biraz başı dönmüş olarak çekilip gitti.

Hancı, ertesi gün, Magloire ananın bahçesine girdi; arabasının iç tarafından demir çemberli küçük bir fıçı çıkardı mutevasından tatırmak istedi. Her ikisi de üç kadeh içtikten sonra, Chicot usta, gitmek üzere ayağa kalkarken:

— Fıçı bitince, hiç sıkılmayınız, dedi. Size bir yenisini

62

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

getiririm. Sizden esirgeyecek değilim ya... Bitirecek olursanız, pek memnun kalırım. Afiyetle içiniz. Ve adam, arabasına binerek gitti. Dört gün sonra tekrar geldi. İhtiyar kadın, kapısı önünde, çorbasına ekmek doğramakla meşguldü.

Chicot, hemen hemen kadının burnuna kadar yaklaşarak "Günaydın" dedi ve bu kadar yakma sokulmakla da onun nefesini koklamış oldu. Kadının soluğunda alkol kokusu olduğunu sezince, yüzü parıldadı. — Bir kadeh reca etsem, dedi Ve kadehlerini, iki, üç defa tokuşturdular. Az bir zaman sonra, Magloire ananın yalnız başına kafayı çekip serhoş olduğu haberi bütün mıntıkaya yayılmış bulunuyordu. Kâh mutfağı içinde, kâh bahçesinde, kâh civardaki yollarda sızmış bir halde bulunan ve bir kadavra gibi hareketsiz vaziyette olan kadıncağzı taşımak, yatağına yatırmak icabediyordu.

Chicot, artık ona uğramıyordu. Kadından bahsedilmek üzere söz açıldığı vakit yüzü kederli bir hal alıyor; mırıldanır gibi:

— Bu yaşta böyle bir iptilâya uğramak çok büyük bir bedbahtlık, diyordu. Görüyorsunuz ki, ihtiyarlıyan insanın başka çâresi kalmıyor. Fakat, bu alışkanlık iyi netice vermi-yecek, ona fena bir oyun oynuyacak.

Hakikaten, içki düşkünlüğü ona oyununu oynamıştı. Nitekim, o kış Noele doğru, serhoş bir halde yere yıkılmış olan kadının cesedini karlar içinde bulmuşlardı.

Çiftliğe sahip olmuş bulunan Chicot usta:

— Şu kadıncağz, içkiye alışmamış olsaydı, daha on yıl yaşardı, diye fikir yürütüyordu. •

DRAHOMA

Metr Simon Labrument'nın Madmazel Jeanne Cordi-er ile evlenmesine hiç kimse hayret etmemişti. Metr Leb-rument, metr Papillon'un noterlik dairesini satın almıştı ki, bu satın alma bedelini ödemek için paraya lüzum oluyor ve Madmazed Jeanne Cordier'nin de banknot ve hamiline muharrer esham olarak üç yüz bin franklık bir serveti bulunuyordu.

Metr Lebrument, güzel bir çocuk, şık bir delikanlı, şık bir noter, şık bir taşralı ve nihayet Boutigny - le - Rebours' da seyrek görülen şık bir kimse idi.

Madmazel Cordier ise, güzellik ve tazeliğe sahip, güzelliği biraz yavan, tazeliği biraz darbeder bir kimse; fakat ne-de olsa, arzu edilen, hoş giden güzel bir kızdı.

Evlenme merasimi bütün Boutigny'yi altüst etmişti.

Bir kaç gün baş başa kaldıktan sonra, Paris'te sadece küçük bir seyahat yapmağa karar vererek, saadetlerini gizlemek suretiyle evlerine kapanan yeni evlilere herkes hayran kalmıştı.

64

SEGİLMİŞ HİKÂYESLER

DRAHOMA

65

Bu baş başa kalış, çok hoş olmuştu. Metr Lebrument, evlilik hayatının ilk ânlarında, karısına karşı gayet nâzik, gayet mültef it ve dikkate şayan derecede anlayış sahibi bir koca gibi hareket etmişti. Onun bir düstur olarak kabul ettiği bir söz var ki, o söz de şu idi:"Beklemesini bilen muradına erer." Hakikaten sabırlı ve enerjik olmayı bilmiş ve elde ettiği muvaffakiyet de sür'atli ve mükemmel olmuştu.

Aradan dört gün geçmiş, Madam Lebrument, kocasını taparcasına sevmeğe başlamıştı. Ondan hiç ayrılmıyor; onu okşaması, öpmesi, elinden tutması için daima yanında bulunması icabediyordu. Onun dizleri üzerine oturuyor ve kulaklarından çekerek: "Aç ağzını, kapa gözlerini" diyordu. Kocas da, itimatla ağzını açıyor, gözlerini yan şekilde kapıyor ve tam bu sırada kendini derin titreyişlerle sarsan uzun, çok uzun bir busenin zevki ile mest oluyordu. O da, sevme, okşama, öpme bakımından sabaha kadar karısına aynen mukabelede bulunmakta kusur etmiyor, geri kalmıyordu.

Metr Lebrument, birinci hafta geçtikten sonra, hayat arkadaşına şöyle bir teklifte bulundu:

— Eğer istersen, gelecek salı Paris'e gideriz. Evlenmemiş âşıklar gibi yaparız; lokantalara, tiyatrolara, çalgılı kahvelere, her tarafa, her tarafa gideriz.

Genç kadın zıp zıp sıçırıyordu:

— Evet, tabii!.. Gidelim!... Mümkün olduğu kadar çabuk gidelim.

Adam devam etti:

— Ve sonra, unutmamak lâzım, drahomanı hazır bulundurmasını babana haber ver. Yanımda götürceğim ve bu seyahat vesilesiyle de Metr Papillon'un parasını ödiyeceğim.

Yarın sabah söylerim.

Bunun üzerine genç adam, sekiz günden beri devam eden ve sevgili karısının pek sevdiği, pek hoşlandığı o küçük aşk oyunlarına tekrar başlamak üzere onu kollan arasına almıştı.

Salı günü, kayınpederle kayınvalde, başşehir gitmek üzere yola çıkan kızlarıyla damadlarını uğurlamak üzere gara kadar gelmişlerdi.

Kayınpeder:

— Bu kadar büyük parayı portföyünüzde taşımanızın bir tedbirsizlik olduğuna yemin ederim, diyordu.

Genç noter gülümseyordu:

— Hiç bir endişeniz olmasın, babacığım; ben bu gibi işlere alışkanım. Şunu bilmenizi rica edeceğim ki, meslek icabı. bâzen üzerimde bir milyona yakın bir parayı taşıyım-şımdır. Hiç olmazsa, bu suretle bir sürü formalitelerden, 'uzun süren gecikmelerden kurtulmuş oluyoruz. Siz, hiç merak etmeyiniz.

Gar memuru bağmıyordu:

— Paris yolcuları vagonlara!

Genç karı koca, içinde iki yaşlı bayanın oturmakta olduğu vagona alelacele girdiler.

Lebrument, karının kulağına fısıldadı: ,

— Sıkıcı bir hal bu, sigara içemiyceğim. Genç kadın, kısık bir sesle cevap verdi:

— Benim de canımı sıkıyor bu hal; fakat benim bu sıkıntım, senin sigara içememenden dolayı değil.

Trenin düdüğü öttü ve katar hareket etti. Yolculuk bir saat kadar sürdü; bu bir saat zarfında, yeni evliler biri birlerine öyle fazla bir şey söylemediler. Zaten söyleyemezlerdi; çünkü, iki yaşlı kadın hiç uyuklamıyorlardı.

Saint-Lazare garının geniş peronuna girdikleri vakit, Metr Lebrument, karısına:

F. : 5

66

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

DRAHOMA

67

— İstersen, evvelâ gidip bulvarda bir yemek yeriz, sevgilim, dedi. Sonra, otele gitmek için buraya bavulumuzu almaya geliriz.

Genç kadın, teklife derhal razı oldu.

— Pek tabii, lokantada yemek yiyelim. Uzak mı lokanta?

— Evet, biraz uzaktır; fakat omnibüse bineriz.

Kadın şaşırdı:

— Arabaya neden binmıyoruz?

Kocas, gülümseyerek sözde çıkışır gibi bir tavır takındı:

— Senin tutumluluğun bu mu? Beş dakikalık bir yol için bir araba tuttun mu, o arabanın dakikası altı "su" ya gelir.

Yazık değil mi?

Genç kadın, biraz mahcup olmuş gibi:

— Doğru, diye cevap verdi.

Üç atın çektiği büyük bir omnibüs geçiyordu. Lebru-

ment seslendi:

— Kondüktör! Hey, kondüktör!

Araba durdu. Genç noter, karısını içeriye doğru iterek:

— Sen gir içeri, dedi. Ben, yukarıya çıkacağım. Yemekten evvel bir sigara içmek istiyorum.

Kadının cevap vermesine vakit kalmadan, kondüktör onu kolundan tutarak, basamaktan yukarıya çıkmasına yardım etti. Kadın, arabanın içine alelacele girerek, şaşkın bir halde bir kanepe üzerine çöktü ve arabanın arka tarafındaki pencereden, kocasının yukarı kısma çıkmak için merdiven basamaklarını aşan ayaklarını gördü.

Genç kadın, pipo gibi kokan iri yarı bir bayla köpek gibi kokan yaşlı bir bayan arasında, bir tarafa kıpırdaya-nıaksızın sıkışıp kalmıştı.

Diğer bütün yolcular, sessiz bir vaziyette olarak sıra-

lanmışlardı. Bu yolcular arasında bir bakkal çırağı, bir işçi kadın, bir piyade çavuşu, başında iri kenarları su oluğunu andıran bir ipek şapka bulunan altın gözlüklü bir bay, hal ve tavırlarıyla: "Biz burada bulunuyoruz ama, daha iyi arabalara lâyük kimseleriz." der gibi görünen mağrur ve mızdır edalı iki bayan, gayet gudubet iki kız kardeş, saçları uzun bir kız çocuğu ve bir canlı cenaze gibi kimseler bulunuyordu ki, bir karikatür kolleksiyonunu teşkil eden bütün insanlar, hakikaten, çok komik bir manzara arz ediyorlardı.

Araba sarsıldıkça, yolcuların da başları sarsılıyor, biri birine çarpıyor ve tekerleklerin hareketi onları adeta sefsemleştiriyordu.

Genç kadın, cansız gibi duruyor ve kendi kendine:

— Benimle ne diye gelmedi? diyordu.

Muhakkak ki, derin bir üzüntünün tazyikinde bulunuyordu. Kocas, o sigarayı bir bırakmış olsa, herhalde çok iyi yapmış olacaktı.

ikiz kız kardeş, kondüktöre işaret vererek arabayı durdurdular ve biri biri arkasından olmak üzere dışarı çıktılar.

Tekrar hareket edildi, tekrar duruldu. Yüzü al al olmuş, göğsü nefes nefese bir hal almış olan bir aşçı kadın arabaya bindi. Kadın oturdu ve dizleri üzerine zerzevat sepetini koydu. O sırada, bütün omnibüs içine keskin bir bulaşık kokusu yayıldı.

Jeanne düşünüyordu:

"Zannetiğimden de çok uzakmış!"

Canlı canaze arabadan indi ve onun yerine, omnibüs içine tamamen bir ahır havası getiren bir arabacı geçti. Saçı uzun kızcağız da, yerini, ayaklarından çok kuvvetli bir rayiha yayılan bir hamala terketti.

Bayan noter kendini pek rahatsız hissediyor ve sebe-

.68

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

binin ne olduğunu bilemeksizin, nerede ise ağlamağa hazır bir vaziyette bulunuyordu.

Yolcuların bir kısmı iniyor, başkaları biniyordu. Omnibüs, o hiç bitmek tükenmek bilmez sokaklardan geçiyor, istasyonlarda duruyor, tekrar yoluna devam ediyordu. Jeanne, kendi kendine:

"Ne kadar da uzakmış! diyordu. Sakm, dalgınlıkla uyuyup kalmış olmasın! Zaten bir kaç günden beri pek yorgundu."

Araba içindeki yolcular, birer birer iniyorlardı. Genç kadın, yalnız, yapa yalnız kalmıştı. Kondüktör bağırdı:

— Vaugirard!

Adam, genç kadının yerinden kıpırdamadığını görünce:

— Vaugirard! diye tekrarladı.

Jeanne, araba içinde hiç kimsenin kalmamış olmasma göre, bu seslenişin kendisine olduğunu anlıyarak, adama baktı.

Kondüktör, üçüncü defa olarak:

— Vaugirard! dedi. Bunun üzerine, genç kadın:

— Neredeyiz? diye sordu. Kondüktör, kaba bir tavırla:

— Vaugirard'dayız, dedi. Yirmi defadır bağırp duruyorum.

— Bulvardan uzak mı?

— Hangi bulvar?

— Boulevard des Italiens.

— Geceli çok oldu.

— Kocama lütfen haber verir misiniz?

— Kocanız mı? Nerede kendisi?

— Yukarıda.

DRAHOMA

69

— Yukarıda mı? Hiç kimse kalmadı ki yukarıda. Kadın, dehşete düşmüş gibi bir hareket yaptı.

— Nasıl olur? Mümkün değil bu. Benimle beraber bindi. İyi bakınız reca ederim; orada olması lâzım!

Kondüktör kabalaşmağa başlamıştı:

— Haydi, yavrum, fazla konuştuk galiba. Biri gider, on tanesi gelir. Haydi canım, aldırış etmeyiniz, sokakta bir başkasını bulursunuz.

Genç kadının gözlerinden yaşlar boşanmağa başlamıştı. İsrarla:

— Fakat, yanılıyorsunuz, Mösyö, sizi temin ederim ki yanılıyorsunuz. Koltuğunun altında iri bir çanta var.

Kondüktör gülmeğe başladı:

— İri bir çanta. Ha evet,, hatırladım, Madeleine'de indi. Sizi bırakmış işte!

Araba durmuştu. Kadın indi; gayrı iradî bir hareketle omnibüs üst kısmına baktı. Kimsecikler yoktu.

Bunun üzerine genç kadın ağlamağa başladı. Kendisine dikkat edenlere hiç aldırış etmeksizin, yüksek sesle:

— Ne olacağım ben pimdi? dedi. Omnibüs bürosunun enspektörü yaklaştı:

— Ne var, ne oluyor?

Kondüktör, müstehzi bir tavırla cevap verdi:

— Efendim, bu bayanı kocası yolda bıraktı da. Enspektör:

— Pekâlâ, anlaşıldı, haydi vazifenizin başına dönünüz, dedi.

Ve kondüktör, çekilip gitti.

Genç kadın, korkmuş, başına gelen şeyin ne olduğunu dahi anlıyamıyacak kadar şaşkınlaşmış bir halde ileriye doğru yürüyordu. Fakat, nereye gidiyordu? Ne yapacaktı? Kocasına ne olmuştu? Böyle bir yanlışlık, böyle bir unut-

70

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

kanlık, böyle bir patavatsızlık, böyle bir dalgınlık nasıl olurdu? Buna nasıl inanılırdı?

Cebinde iki frangı vardı. Kime baş vurabilir, kimden yardım istiyebilirdi?

Tam bu sırada, bahriye bakanlığı bürosunda şef muavini olan amcazadesi Barraî aklına geldi.

Cebindeki para bir fayton ücretini ödemeye müsaitti. Nitekim, arabaya binerek, Barraî'm evine gitti. Adamı, bakanlığa gitmek üzere evden çıkarken yakaladı. Onun da, Lebrument gibi, koltuğu altında iri bir çanta bulunuyordu.

Arabasından hemen atlıyarak:

— Henry! diye bağırdı. Adam durdu ve şaşırmış gibi :

— Jeanne? dedi. Siz burada? Yalnız başınıza? Ne arıyorsunuz burada, nereden geliyorsunuz?

Gözleri yaşlarla dolu olan kadın kekeler gibi:

— Kocam biraz evvel kayboldu, dedi.

— Kayıp mı oldu? Nerede?

— Bir omnibüsün üstünde.

— Bir omnibüsün üstünde mi? Yaa!

Genç kadın, başına geleni ağılıya ağılıya anlattı. Adam, onu dinliyor, bir taraftan da düşünüyordu.

Sordu:

— Bu sabah, hali sakın mı idi?

— Evet.

— Üzerinde çok para var mıydı?

— Vardı. Drahomam üzerinde idi.

— Drahomanız mı? Hepsî mi?

— Evet, hepsi... Satın alınan o noterlik dairesi bedelini ödemek için...

— O halde, sevgili kuzinim, kocanız, şimdi, şu saatte,

Belçika'da olmalıdır herhalde.

DRAHOMA

71

Genç kadın, bu sözün ne demek olduğunu henüz anlı-yamıyordu. Dili peltekleşerek:

— Ne dediniz?... Ne olmuş kocam? diye soruyordu.

— Yani demek istiyorum ki, paranızı alıp götürmüş ve mesele de bundan ibaret.

Genç kadın, ayakta dururken boğulacakmış gibi oluyor, mırıldanıyordu:

— O halde... O halde sefilin biri imiş!

Heyacanına hâkim olamıyan kadın, hıçkırığa hıçkırığa ağlıyarak, amcazadesinin göğsü üzerine doğru sendeledi.

Adam, sokaktan geçmekte olan kimselerin kendilerine bakmak için durduklarını görünce, genç kadını hafifçe itti ve onu yavaş yavaş evinin kapışma kadar götürdü. Belinden tutarak, merdiveni çıkmasına yardım etti ve şaşkın bir vaziyette kapıyı açan hizmetçisine emir verdi:

— Sophie, hemen restorana gidip iki kişilik yemek söyleyiniz. Ben, bu gün, bakanlığa gitmiyeceğim.

PIEKROT

Madam Lefevre, bir köy bayanı, bir dul, elbiseleri kor-delalı, şapkaları süslü olan o yarı köylülerden biri, konuşurken falsolar yapan, herkesin kargısında mağrur tavırlar takınan, kızışmış iri ve kaba ellerini ipek eldivender içinde nasıl gizlerlerse, gülünç ve şatafatlı dış görünüşleri altında da iddiacı kaba bir ruhu öylece gizliyen kadınlardan biriydi.

Yanında, hizmetçi olarak, Rose isminde çok sâde ve iyi kalpli bir köylü kadın vardı.

İki kadın, Normandiya'da, Caux bölge merkezinde, bir yol boyunda, pencereleri yeşil kapaklı küçük bir evde oturuyorlardı.

Evlerin önünde daracık bir bahçeleri olduğu için, bu bahçede bâzı sebzeler yetiştiriyorlardı.

Bir gece, bir düzüne kadar soğan çalındı.

Rose hırsızlığın farkına varınca, yün etekliği ile aşağıya inmekte olan hanımına vaziyeti haber vermek için koştu.

Hâdis, bir üzüntü ve bir korku mevzuu oldu. Hırsızlık ya-

74

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

pılmış, Madam Lefevre soyulmuştu! Şu halde memlekette hırsızlık yapılıyordu; sonra, yine gelebileceklerdi.

Korkuya kapılmış olan iki kadın, ayak izlerine bakıyorlar, aralarında konuşuyorlar, bir takım faraziyeler yürütüyorlardı:

"İşte, şuradan geçmişler; duvar üstüne çıkmışlar; şu tarhin arasına atlamışlar."

Ve kadınlar, bu işin ilerisi için korkuyorlardı. Şimdi artık, nasıl sükûnet içinde uyuyabileceklerdi!

Hırsızlık haberi ortalığa yayıldı. Komşular geldiler, vaziyeti gördüler, hepsi de birer fikir yürüttüler. İki kadın, her yeni gelene, müşahade ve fikirlerini izah ediyorlardı.

Yakınlarındaki bir köylü onlara şöyle bir tavsiyede bulundu: "Bir köpek almalısınız."

Bu, doğru idi. Sâdece uyandırılmaları için bir köpekleri olması lâzımdı. İri bir köpeğe lüzum yoktu! Öyle ya, iri bir köpeği ne yapacaklardı ki. Böyle bir köpeğin boğazı onları mahvedebilirdi. Fakat küçük bir köpek, mütemadiyen havlıyan küçük bir fino köpeği, pekâlâ iş görebilirdi.

Herkes kalkıp gittikten sonra, Madam Lefevre, bu köpek alma fikri üzerinde uzun müddet durdu; bir çok ihtimalleri dikkate aldı. Bir hayli düşünüyor, düşündükçe bin bir mahzur aklına geliyor ve içi yemekle dolu bir çanağın manzarası onu ürkütüyordu. Bu kadın, yolda karşılaştığı fıkara gösteren sadaka vermek için cebinde daima para olarak bir kaç santim taşıyan o köylü bayanların cimri gurubuna dahil bir insandı.

Hayvanları pek seven Rose, ortaya bir sürü sebepler sürdü ve bunları kurnazlıklarla savundu. Nihayet, bir köpek, fakat çok küçük bir köpek alınmasına karar verildi.

Köpeğin araştırılmasına başlanmıştı; fakat bulunan bütün köpekler iri hayvanlardı; yani bunları doyurmak bir mesele idi. Rolleville'deki bakkalın bir köpeği, küçücük bir

pierrot

75

köpeği vardı ama, adam, hayvanı büyütme için yapmış olduğu masraflara karşılık olmak üzere, iki frangın kendisine ödenmesini istiyordu. Madam Lefevre ise, köpek satın almayı değil, küçük bir köpeği beslemek istediğini söylüyordu.

Cereyan etmiş olan hâdiselerden haberi olan ekmekçi, bir sabah, arabası içinde, rengi sap san, timsah gibi yayvan vücudu ile hemen hemen bacaksız, başı tilki kafasına ben-ziyen, sorguç gibi kuyruğu bir borazanı andıran acayip bir hayvan, bir küçük köpek getirdi. Ekmekçinin müşterilerinden biri, bu hayvanı başından defetmek istiyordu.

Karşılığın hiç bir bedel ödenmeyecek olan bu mendebur fino, Madam Lefevre'in pek hoşuna gitti. Rose, hayvanı kucağına aldı ve isminin ne olduğunu sordu. Ekmekçi de "Pierrot" diye cevap verdi.

Hayvan, eski bir sabun sandığı içine yerleştirildi ve kendisine evvelâ içmek için su takdim edildi. Suyu içti. Bunlardan sonra, bir ekmek parçası verildi; bu ekmeği de yedi. Endişeli bir hal alan Madam Lefevre'e bir fikir geldi: "Hayvan eve iyice alıştıktan sonra, serbest bırakılacaktı. Kasaba içinde dolaşmak suretiyle elbette kendine yiyecek bulabilirdi."

Hayvan, hakikaten, serbest bırakıldı; fakat bu serbest bırakılış, onun aç kalmasına mâni olamadı. Köpek havlıyordu; fakat, nafakasını istemek için havlıyor; böyle bir vaziyette iken de havlayışı pek müthiş oluyordu.

Bununla beraber, Madam Lefevre, bu hayvana alışmıştı. Hattâ, onu sevmeye bile başlıyor; zaman zaman, yahni salçasıyla ıslatılmış ekmek parçasını eliyle hazırlayıp hayvana veriyordu.

Fakat, vergiyi hiç düşünmemişti ve havlamıyan bu mendebur köpek için kendisinden sekiz frank istendiği va-

76

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

kit, üzüntüsünden yüreği ağzına geldi, bayılacak gibi oldu.

Bunun üzerine, Pierrot'nun defedilmesine derhal karar verildi. Hayvanı istemedi. On fersah kadar civarda oturanlardan herkes, yapılan teklifleri red ettiler*. Başka çâre kalmayınca, hayvanın "Sayfiyeye çıkarılmasına" karar verildi.

Sayfiyeye çıkmak, taş, toprak yemek demektir. Baştan savulması istenilen bütün köpekler için böylece hareket ediliyordu.

Geniş bir ova ortasında, bir nevi kulübe, daha doğrusu üstü otla örtülü bir nevi küçük sundurma görülmektedir. Burası taşocağının giriş yeridir. Büyük bir, kuyu, bir sürü uzun maden galerilerine varmak üzere, yirmi metre kadar diklemesine olarak yer altına iner. Kireçli toprağın çıkarılmakta olduğu devrede olmak üzere, bu tas ocağına yılda bir defa inilir. Taşocağı, bundan sonraki bütün zamanlarda, ölüme mahkûm edilmiş köpeklerle mezarlık vazifesi görür. Kuyunun yakınlarından geçilirken, ekseriya, acı uluma, öfkeli yahut ümitsiz havlama sesleri, çağırış bağırmaları size kadar gelir.

Avcı ve çoban köpekleri, içinden acı sesler çıkan bu kuyu ağzından korku ile kaçarlar. Kuyu ağzından aşağıya doğru eğilince, aşağıdan leş kokulan gelir.

Kuyunun karanlığı içinde gayet müthiş facialar cereyan etmektedir.

Bir hayvan, kendinden evvelkilerin pis kalıntılarıyla beslenmek suretiyle, kuyu dibinde on, oniki günden beri cançekişir bir vaziyette bulunurken, daha iri, elbetteki daha kuvvetli yeni bir hayvan, birden bire aşağıya iner. Her iki hayvan da, orada, yalnız başlarına, aç, gözler parıldar vaziyettedirler. Biri birlerini takibederler, sıkıntılı bir halde tereddütler geçirirler, biri birleini gözlerler. Fakat, açlık,

pierrot

77

. onları harekete getirir; biri bilerine saldırırlar, uzun müddet dehşetli bir boğuşmaya tutuşurlar. Nihayet, daha kuvvetli olan daha zaîfı yer, hem de diri diri yer.

Pierrot'nun sayfiyeye çıkarılması kararlaşıncı, bu işi yapacak bir kimse arandı. Yol bekçisi, hayvanı götürmek için on "su" istedi. Bu para, Madam Lefevre'e gayet insafsız bir istek gibi göründü. Civardaki bir herif de, beş "su" istedi ki, bu para da çoktu. Bunun üzerine Rose, köpeği bizzat kendilerinin götürmesinin daha iyi olacağı mülahazasını ileri sürdü; çünkü, bu tarzda hareket edilirse, hayvana yolda eziyet edilmemiş olur ve akibeti hakkında kendisine bir şey sezdirilmezdi. Her iki kadının da akşam üstü, hava kararırken, yola çıkmaları kararlaştı.

O akşam, hayvana güzel bir çorba ile bir parmak tereyağı verildi. Köpek, kendisine verilen yemeği son katresine kadar yedi ve memnuniyetinden kuyruğunu sallarken, Rose, onu önlüğü içine aldı.

iki kadın da, sanki bir şey aşırımlar gibi, geniş adımlarla ova içinden ilerliyorlardı. Bir müddet sonra, taşocağı-nı gördüler ve oraya vardılar. Madam Lefevre, inliyen her hangi bir hayvan olup olmadığını anlamak, sesini işitmek için kuyu ağzından aşağıya doğru eğildi. Hayır, hiç bir şey yoktu, hiç bir ses gelmiyordu. Pierrot, yalnız başına kalacaktı.-Bu sırada, ağlamakta olan Rose, hayvanı kucaklayıp öptü; sonra, kuyudan aşağıya attı. İki kadın, tamamen kulak kesilmiş nir halde, kuyu ağzından içeriye doğru eğil-diler.

Evvelâ, boğuk bir ses işittiler; sonra, yaralanmış bir hayvanın yürek paralayıcı sesini, istiraptan mütevellit sık sık çıkan acı haykırıları, daha sonra, başını kuyunun ağzına doğru kaldırmış olup yalvaran bir köpeğin ümitsiz havlayışlarını işittiler.

78

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

Hayvan, şimdi havlıyor, evet, havlıyordu!

Kadınlar, dehşet içinde, çılgın ve izahı kabil olmıyan bir korku içinde, vicdan azabına tutulmuş vaziyette idiler. Koşarak oradan uzaklaştılar. Rose, daha hızlı gittiği için, Madam Lefevre bağııyordu: "Beni bekleyiniz, Rose, bekleyiniz beni!" Geceyi pek müthiş kâbuslarla geçirdiler.

Madam Lefevre rüyasında, çorba içmek için sofraya oturuyor; fakat, çorba kâsesi, önüne geldiği vakit, Pierrot' nun kâse içinde bulunduğunu görüyordu. Hayvan, onun üzerine atılıyor ve burnundan ısınıyordu.

Kadın uyanıyor, köpeğin hâlâ havladığını işiştir gibi oluyor; dinliyor ve yanıldığını anlıyordu.

Tekrar uyuyor; bu sefer, kendini büyük bir yol, yürürken bitmek, tükenmek bilmez gibi görünen bir yol üzerinde ' bulunuyordu. Birden bire, yol ortasında, bir sepet, bırakılmış iri bir çiftçi sepeti görüyor ve bu sepet onu korkutuyordu.

Bununla beraber, sepeti açıyor ve içine büzülmüş olan Pierrot, onun elini yakalıyor ve artık bu eli bırakmıyordu.

Köpeği, ağzı sim sıkı kapalı ve kolunda asılı vaziyette taşıyor, çılgın bir halde koşuyordu.

Gün doğmuş, hemen hemen çılgın bir halde uykudan kalkmış ve taşocağına koşmuştu.

Hayvan havlıyor, yine havlıyordu. Bütün gece havla-mıştı. Kadın hıçkırık hıçkırık ağlamağa ve hayvana bin bir türlü hoş isimlerle seslenmeğe başlamıştı. Köpek de, sesinin perdesine en tatil ahengi vermeğe çalışarak onun sözlerini cevaplandırıyor.

Kadın, bunun üzerine, ölüme kadar onu memnun edeceğini aklına koyarak, hayvanı tekrar görmek istedi. Maden kuyusunda çalışan kuyucunun evine koşarak, adama

pierrot

79

vaziyeti anlattı. Adam, hiç bir şey söylemeden onu dinliyordu. Kadın, lâfını bitirince, kuyucu fikrini bildirdi:

— Köpeğinizi mi istiyorsunuz? Dört franga olur. Kadın yerinden sıçradı; bütün üzüntüsü bir ânda dağı-lı verdi.

— Dört frank! diye tekrarladı. Ne iş yapacaksınız ki, dört frank istiyorsunuz?

Adam cevap verdi:

— Yani siz zannediyorsunuz ki, iplerimi, manivelamı götüreceğim ve çırağımla birlikte oraya gidip sizin şu uğursuz köpeğe kendimi ısırtacağım ve bütün bunları da o köpeği size iade etmek zevki için yapacağım. Onu atmamak lâzımdı oraya.

Kadın, canı sıkılmış bir halde oradan uzaklaşmıştı. Dört frank, olacak şey miydi bu!

Eve döner dönmez, Rose'u çağırdı ve ona kuyucunun isteğini söyledi. Daima tevekkül gösteren Rose, tekrarlıyordu:

— Dört frank! Fakat, çok paradır bu, Madam! Sonra ilâve ediyordu:

— Bu şekilde ölmemesi için, zavallı köpeğe yiyecek at-sak nasıl olur acaba?

Madam Lefevre, fikri sevinçle kabul etti ve her iki kadın da, yanlarına tere yağlı iri bir ekmek parçası alarak, tekrar yola düştüler.

Kuyu ağzına gelince, her ikisi de ayrı ayrı seslenmek suretiyle, ekmeği lokma lakma doğrayıp biri biri ardından aşağıya atmağa başladılar. Köpek bir parçayı yiyip bitirdikten sonra, ikincisinin gönderilmesi için havlıyordu.

Kadınlar, akşamleyin eve döndüler; ertesi gün, tekrar gittiler ve bu gidiş, her gün devam etti. Fakat, her gün, bir seferden başka gitmediler.

80

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

Bir sabah, ilk lokmayı atacakları sırada, kuyu içinde müthiş bir havlama sesinin geldiğini birden bire işittiler. Hayvanlar ikileşmişti! Aşağıda başka bir köpek, daha iri bir köpek vardı!

Rose:

— Pierrot! diye bağırdı.

Pierrot havladı, tekrar tekrar havladı. Bunun üzerine, hayvanın nafakası aşağıya atıldı. Fakat, her lokma atılışında, kadınlar, aşağıda bir boğuşma olduğunu mükemmel anlıyorlar ve sonra, daha kuvvetli olduğu için atılan yemeğin hepsini yiyen arkadaşı tarafından ısımlı olan Pierrot'nun acı haykırıları işitiliyordu.

Kadınlar, lokmaları atarlarken:

— Bu senin Pierrot! diye tasrih ediyorlar ve pek tabiidir ki, Pierrot, o lokmadan hiç bir şey alamıyordu.

Şaşırılmış, tereddüt içinde kalmış olan iki kadın, biri birinin yüzüne bakıyordu. Madam Lefevre, nihayet sert bir sesle:

— Aşağıya atılan bütün köpekleri besliyemem doğrusu; bundan vazgeçmemiz gerekiyor, dedi.

Ve sanki, bütün köpeklerin iâşesini üzerine almış gibi bir düşünceye saplanarak, sıkılmış, bunalmış gibi bir hal aldı.

Köpeğe vermek üzere getirdiği ekmekten arta kalanı geri götürerek oradan uzaklaştı ve yolda yürürken bu ekmeği yemeğe başladı.

Rose, mavi önlüğünün eteği ile gözlerini silerek, onun peşi sıra yürüyordu.

TOPLU İĞNELER

— Ah, azizim, şu kadınlar na acâip mahlûklar!

— Neden söyleyorsun böyle?

— Bana çok fena oyun oynadılar da.

— Sana mı?

— Evet, bana.

— Kadınlar mı yoksa kadın mı?

— İki kadın.

— İki kadın da aynı zamanda mı?

— Evet.

— Ne yaptılar?

İki*genç adam, bulvarın büyük bir kahvehanesi önünde oturmuşlar, su karıştırılmış likörlerden, bir suluboya kutusunun bütün renk çeşitleriyle yapılmış enfüziyon manzarası alan o aperitiflerden içiyorlardı.

Yirmi beşle otuz arasında olmak üzere, aşağı yukarı aynı yaşta idiler. Biri sarışın diğeri esmerdi. Üzerlerinde borsaya ve salonlara devam eden, her tarafa giden, her tarafta yaşayan, her tarafı seven adamların hali vardı

F. : 6

82

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Esmer devam etti:

— Dieppe plajında rastlamış olduğum şu küçük burju-vazla olan münasebetim hakkında sana bir şey anlatmış mıydım?

— Evet, anlattın.

— Bunun ne demek olduğunu bilirsin, azizim. Paris'te bir metresim vardı. Eski bir dost, iyi bir arkadaş, nihayet bir alışkanlık olan bu kadını pek severim.

— Alışkanlık mı?

— Evet, biri birimize çok alışmışızdır. Gayet iyi bir adamla evlidir. Çok samimî, çok candan ve hakikî bir arkadaş olan bu adamı da çok severim! Netice itibarıyla içine hayatımı yerleştirdiğim bir ev.

— Peki, sonra?

— Sonrası şu: Onlar Paris'ten bir tarafa ayrılmazlar. Ne yapayım, ben de Dieppe'e gittim. Tabii bekâr olarak.

— Dieppe'e ne diye gittin?

- Hava değiştirmek için. İnsan, ne de olsa, uzun zaman bulvarda kalamıyor.
— Ne oldu orada?
— Sana bahsetmiş olduğum o küçüğe plajda rastladım.
— şu büro şefinin karısı mı?
— Evet. Son derece canı sıkılıyordu. Kocası, ancak pazarları geliyordu. Kadının durumunu gayet iyi anlamıştım. Tanıştık, güldük, eğlendik ve dansettik.
— Eee, sonra?
— Nihayet, tekrar karşılaştık. Biri birimizden pek hoşlandık. Hoşlandığımı kendisine anlattım; o da, daha iyi anlamak için benim bu sözümü tekrarlattırdı. Bana hiç te zorluk çıkarmadı.
— Sevdin mi onu? v
— Evet, biraz, çok sevimli idi.

TOPLU İĞNELER

83

- öteki?
— Öteki Paris'de idi! Nihayet, altı hafta gayet iyi geçti ve çok iyi bir vaziyette buraya döndük. Senin nazarında, hiç bir kusuru olmadığı halde bir kadında alakayı nasıl keseceğini bilirmisin?
— Evet, gayet iyi bilirim.
— Peki, nasıl yaparsın bu işi?
— Bırakırım onu.
— Bırakmak için ne yaparsın?
— Evine gitmem.
— Fakat, o senin evine gelirse?
— Evde bulunmam.
— Tekrar gelirse?
— Hasta olduğumu söylerim:
— Ya hastalığınla meşgul olmak, sana bakmak isterse?
— Ona bir oyun oynarım.
— Ne yaparsın yani?
— Kendini beklemekte olduğum günlerde göz hapsiri-de bulundurması ve mukayyed olması için kocasına imzasız mektuplar gönderirim.
— Fena bir şey bu! Ben, böyle şeyler yapamam, daha doğrusu beceremem. Kadınla alakayı kesmeyi hiç bilemem. Onların kolleksiyonunu yaparım. Meselâ, içlerinde yüzünü yılda bir kere gördüklerim olduğu gibi, on ayda gördüklerim , üç ayda bir buluştukları vardır. Bâzılarını da dışarıda yemek yemek istedikleri vakitlerde görürüm. Görüşme zamanları uzun olanlar beni hiç sıkımazlar; fakat, yenilerle olan mesafeyi biraz açmak için ekseriya çok sıkıntı çekerim. .
— Sonra...

— Azizim, sana söylediğim o küçük kadıncık pek. ateşli, pek. harlı idi! Kocasının bütün günlerini bürosunda ge-

84

SEÇİLMİş HİKÂYESLER

girmesi dolayısıyla, hiç umulmadık bir zamanda evime geliyordu. İki defa, şu alışkanlık ile karşılaşmak tehlikesinin doğmasına sebeb oldu; bereket versin tehlikeyi savuşturduk.

- Garip şey!
— Bir karşılaşmaya, bir karışıklığa meydan vermemek için, her birine ayrı ayrı günler tâyin etmiştim. Pazartesi ve cumartesi günleri eskisine, salı, perşembe ve pazar günleri de yeniye mahsustu.
— Bu tercih neden?
— Eee, azizim, daha gençti tabii.
— şu halde, dinlenmek için sana haftada iki gün kalıyordu demek.
— Kâfi geliyordu. —Tebrik ederim.
— Tasavvur et ki, bu yüzden, başıma dünyanın en gülünç, en berbad hâdisesi geldi. Dört aydan beri, her şey yolunda ve mükemmel gidiyordu. Gayet rahat ve hakikaten çok mes'uttum. Fakat, geçen Pazartesi her şey berbat ve perişan oldu. Bir sigara tütürmek suretiyle, randevu saati olan biri çeyrek geçe, alışkanlığı bekliyorum. Gayet memnun bir halde hülyalara dalmış iken, randevu saatinin geçtiğini gördüm. Hayret ettim; çünkü, vaktini hiç şaşımayan bir kadındı. Belki arızî bir gecikme olmuştur diye düşündüm. Bununla beraber, aradan yarım saatlik bir zaman geçti; bu zaman, bir saat, bir buçuk saat oldu. Her hangi bir maniin, belki de bir başağrısının kendisini alıkoyduğunu aklıma getirdim. Bu şekilde bekleyişler, lüzumsuz ve mânâsız bekleyişler ne kadar sıkıcıdır, ne kadar da insanın asabını bozarlar. Nihayet, kararımı verdim, kendimi sokağı attım ve ne yapacağımı bilemeksizin onun evine gittim.

TOPLU İĞNELER

Kendisini bir roman okur vaziyette buldum.

— Ne oldu? diye sordum. Sükûnetle cevap verdi: y *

— Gelemedim, dostum, mâniim çıktı.

— Ne gibi mâni?

— Meşguliyet.

— Ne meşguliyeti?

— Cansıkıcı bir ziyaret.

Kadının hakikî sebebi söylemek istemediğini düşündüm ve pek sakin bir vaziyette olduğunu gördükten sonra da, fazla bir endişeye kapılmadım. Ertesi gün, diğeri ile buluşmamda kaybedilmiş zamanı telâfi edeceğimi hesaplıyordum.

Salı günü, gayet heyecanlı bir halde idim; küçük bayanı bekliyor ve kararlaştırılmış olan saatten evvel gelmemiş olmasına bile hayret edecek kadar sabırsızlık gösteriyor-dum. Her ân saate bakıyor, dakikaları sayıyordum.

Randevu saatinin bir çeyrek, sonra yarım, daha sonra iki saat geçtiğini gördüm. Odam içinde, geniş adımlarla bir aşağı, bir yukarı dolaşarak, alnımı pencereye yapıştırarak ve merdivenden çıkmakta olduğunu işitmek için kulağımı kapıya yaklaştırarak artık yerimde duramaz bir hal almıştım.

İki buçuk saat geçmiş ve sonra bu müddet üç saat oluvermişti! Şapkamı yakaladığım gibi soluğu onun evinde aldım. Bir roman okuyordu, azizim!

Cansıkıntısı içinde:

— Ne oldu? diye sordum.

Benim alışkanlık gibi sakin sakin cevap vertti:

— Gelemedim, dostum, mâniim çıktı.

— Ne gibi mâni?

— Meşguliyet.

— Ne meşguliyeti?

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

— Cansıkıcı bir ziyaret.

Derhal, her şeyi bilmekte olduğunu sandım; fakat o kadar sakin, o kadar rahat bir halde görünüyordu ki, onun tarafından aldatılabileceğimi aklıma getirmeksizin, garip bir tesadüfün husule gelebileceğini sanmaksızın şüpheli bir . raktım. Bir saat kadar dostça bir görüşmeden sonra, bir hayli şaşkın bir halde evime dönmek zorunda kaldım.

Ve tasavvur et ki, ertesi gün...

— Aynı vaziyet mi oldu?

— Evet, ertesi gün de aynı vaziyet oldu ve bu hal, esrarından şüphelenmekte olduğum o ac|up hareket taszı hakkında hiç bir şey belli etmeksizin, hiçbir izahat verilmeksizin tam üç hafta sürdü.

— Biliyorlar mıydı acaba?

— Belki de biliyorlardı. Fakat, nasıl? öğreninceye kadar, aman yarabbi ne kadar azab çektim.

— Nihayet öğrenebildin mi bari?

— Mektuplarla öğrendim. Aynı gün, aynı ifade ile ba-, na yol verdiler.

— Nasıl oldu?

— Şöyle oldu. Bilirsin, dostum, kadınların üzerinde daima bir sürü toplu iğne bulur. Ben, saçlara sokulan o iğnelerden pek korkarım ve bunlara pek dikkat ederim. Fakat, siyah başlı olan o küçük iğneler yok mu, işte onlar pek hâindirler, pek uğursuzdurlar. Halbuki, biz onlara aptalcasına ehemmiyet Vermeyiz ve onları biri birinin aynı gibi görürüz. Halbuki, onlar, bir4 atla bir köpeğin arasındaki fark kadar biri birlerinden farklıdır.

İşte azizim, benim küçük bayan, bir gün, bu her şeyi meydana çıkaran âletlerden birini, aynamın yakınındaki duvar halısına saplı bir halde bırakmıştı.

TOPLU İĞNELER

Benim alışkanlık, ilk bakışta, bir böcek kadar iri olan o siyah noktayı halı üzerinde görmüş ve bana hiç bir şey söylemeden onu oradan almıştı. Yerine gene siyah başlı, fakat başka bir modelden olan kendi iğnesini saplamıştı. Ertesi gün, küçük bayan, iğnesini almak istemiş ve değişikliği hemen farketmişti. Bunun üzerine, içine bir şüphe düşmüş ve bu sefer iğneyi ikileştirmişti.

Alışkanlık da, bu telegraf işaretine, üç siyah başlı iğne ile cevap vermişti.

Bir kere bu irtibatı temin edince, biri birlerine hiç bir şey söylemeden, yalnız biri birlerini gözlemek suretiyle, vaziyeti aynen devam ettirmişlerdi. Nihayet, daha cür'et-kâr olan alışkanlık, küçücük iğneye bir kâğıt sarmış ve kâğıda: "Post restant, Boulevard Malesherbes, C. D." ibaresini yazmıştı.

Bundan sonra, biri birlerine mektup yazmağa başlamışlardı. Ben, artık mahvolmuştum. Anlıyorsun ya, onlar biri birleriyle anlaşmışlar ve bana bir şey sızdırmamağa çalışmışlardı. Bin bir ihtiyatla, bin bir kurnazlıkla ve bu gibi hallerde

lüzumlu olan bütün tedbirlere riâfzet ederek, biri birlerini görmeğe karar vermişlerdi. Alışkanlık, nihayet bir cür'et göstermiş ve ötekine bir randevu vermişti. Aralarında ne konuştuklarını bilmiyorum! Yalnız, bu buluşmalarının, aralarında görüşmelerinin zaran bana dokundu, işte, mesele bu!

— Hepsi bu kadar mı?

— Evet.

— Onlan artık görmüyor musun?

— Görüyorum, görüyorum ama, bir arkadaş gibi. Aramızdaki bağlar tamamen kopmuştur.

— Onlar biri birlerini görüyorlar mı ?

•— Evet, azizim, hem de pek sıkı sıkı arkadaş oldular.

88

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

— Tuhaf şey! Bu hal, sana bir fikir vermedi mi? Bundan bir şey sezinlemedin mi?

— Hayır ,bir şey sezinlemedim. Ne gibi meselâ?

— Benim' kuş beyinli dostum, bunda anlaşılmiyacak ne var, onlara tekrar çift iğne batırtmak fikri?

KABİM

Erkeklerin, vaktiyle gençlik çağlarında olduğu gibi, ekseriya yanlarında karılan olmaksızın bir araya gelen evli erkeklerin, eski dostların davetli bulundukları bir yemek sonu idi. Bir hayli yenilmiş, bir hayli içilmişti. Her şeyden bahsediliyor; eski ve hoş hâtıralar, ister istemez dudaklarda bir gülümseme, kalplerde bir heyecan husule getiren o sıcak hâtıralar canlandırılıyordu.

— Montmartre'lı ki küçük kıza Saint - Germain'deki gezintimizi hatırlıyor musun, Georges?

— Elbette. Hatırlamaz olur muyum hiç.

Bunun üzerine teferruata geçiliyor; bu gün bile hâlâ insana zevk veren o bin bir türlü küçük maceralar, hikâyeler anlatılıyor.

Evlenmeden söz açılıp da sohbet bu mevzua gelince, herkes, gayet samimî bir tavırla: "Kaabil olsa da tekrar evlensek!.." diye latifede bulunuyordu.

Tam bu sırada, Georges Duportin ilâve etti:

— Evlilik hayatının içine kolaycacık girmek harikulade bir şeydir, insan kat'iyyen evlenmeyeceğine karar ve-

90

SECÎLMÎS HİKÂYESLER

rir. Bahar gelir, sayfiyeye gidilir; havalar ısınır, yaz kendini tamamen hissettirir. Tabiat yeşillenmiştir, çiçekler açmıştır. Dostların evinde bir genç kıza karşılaşılr... işte o vakit, ne olursa olur, evli olarak sayfiyeden dönülür." Pierre Letoile :

— Doğru Vallahi! diye bağırırdı. Bu tam benim hikâyem. Yalnız, bâzı hususî tarafları var...

Arkadaşı sözü keserek:

— Sana gelince, senin şikâyetine pek hakkın yok, dedi. Dünyanın en sevimli, en güzel, en hoş, en mükemmel bir kadını ile evlisin. Elbette ki, hepimizden daha mes'utsun.

""Adam, mukabelede bulundu :

— Ne yapayım, bu benim kabahatim değil ki.

— Nasıl yaptın bu izdivacı?

— Mükemmel bir karım olduğu doğrudur; fakat ben, elimde olmıyarak zorla evlenmişimdir.

— Ne diyorsun ?

— Evet, öyle oldu. Macerayı anlatayım da dinleyiniz. Otuz beş yaşında idim. Evlenmektense asılmayı göze alacak kadar bu işin aleyhinde bulunuyor ve evlenmeyi aklımdan, hayalimden bile geçirmiyordum. Genç kızlar bana pek yavan görünüyorlar; ben de zevkime göre yaşıyordum.

Bir mayıs ayında, Normandiya'da bulunan amcazadem Simon d'Erabel'in düğününe davet edildim. Düğün, hakikaten tam bir Norman düğünü oldu. Akşamın beşinde sofraya oturuldu. Saat on bire geldiği vakit, hâlâ yenilip içiliyordu.

Vaziyet icabı, yanıma arkadaş olarak, emekli bir albayın kızı olan Madmazel Dumoulin'i vermişlerdi ki, kız, pek derli toplu, vakur ve çok ta ciddî bir gençti. Beni bütün gün tamamen meşgul etmiş, parkda dolaştırmıştı. ister istemez kendisiyle dansetmek zorunda kalmış ve nihayet bu arkadaşlıktan bir hayli sıkılmışım.

KARİM

91

Kendi kendime :

"Bugün böyle geçer; fakat, yarın çekerim arabayı, bu kadarı yeter," diyordum.

Akşam, saat on bire doğru, kadınlar odalarına çekilmişler; erkekler ise, içki içerken sigara içmek, yahut ta sigara içerken içki içmek için henüz yerlerinden kıpırdamamışlardı.

Açık pencereden, kırdaki balo eğlenceleri görülüyordu. Büyük bir mutfak masası üzerine oturtulmuş iki viyolonist ile bir klarnetin müziğine ayak uyduran köylüler, bağırıp çağırmak suretiyle, vahşi dansı gibi, hora tepiyorlardı. Köylülerin

son derecede gürültülü bağırışmaları, musiki âletlerinden çıkan melodileri ekseriya bastırıyor ve bu keskin seslerle parçalanmış olan zayıf müzik, gökyüzünden darma dağın bir halde düşen küçük nota parçalarını andırıyordu. Alev alev yanan meşalelerle etrafı çevrili iki büyük fıçı, kalabalığa mütemadiyen içki yetiştiriyordu, iki adam, birinden kırmızı üzüm şarabı, diğerinden ise altın sarısında halis elma şarabı akan iki musluk altına derhal tutmak için bir kova içinde bardakları yahut ta iri kadehleri yıkamak, çalkalamakla meşgul bulunuyorlardı. Dans edenlerden susamış olanlar, sakın ihtiyarlar, kan ter içinde kalmış genç kızlar, bardak olarak ellerine ne geçerse musluklar altına tutup tercih ettikleri şarabı, başlarını geriye doğru devirmek suretiyle, kana kana boğazlarından aşağıya indiriyorlardı. Bir masa üzerinde, ekmek, tereyağı, peynir ve sosis bulunuyordu. Bâzı kimseler, zaman zaman masaya yaklaşıp ağızlarına birer lokma atıyorlardı. Yıldızlar altındaki bu neş'eli eğlenceler »görülmesi pek zevkli bir manzarayı teşkil ediyor ve bu manzara, insanda, kocaman fıçıların yanına yatıp alabildiğine içmek ve tereyağı, çiy-

92

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

soğanla birlikte bir köy ekmeğini yemek arzusu uyandırıyor.

Bu zevklere iştirak etmek hususunda çılgın bir arzuya yakalandım ve arkadaşlarımı bıraktım.

Belki biraz serhoştum, bunu itiraf ederim; fakat, kısa | bir zaman sonra, tamamen serhoş oldum.

Soluk soluğa bir vaziyette olan iri yan bir köylü kadının elini yakaladım; nefesim kesilinceye kadar bu kadınla çılgıncasına dansettim.

Sonra, yine bir bardak şarap yuvarladım; bu sefer de başka bir iri hatunu yakaladım. Serinlemek için elma şarabından bol bol içtim ve işte ondan sonra cin çarpmış gibi bir hal aldım.

Kendimi pek hafif hissediyordum. Delikanlılar, beni taklit etmeğe çalışarak her hareketimi hayranlıkla seyrediyorlar, kızların hepsi benimle dansetmek istiyorlar ve hepsi de inek zarafetiyle ağır ağır dönüyorlar, hareket ediyorlardı.

\ Nihayet, rondodan rondaya, kırmızı şaraptan elma şarabına geçmek suretiyle, sabahın ikisine doğru, artık ayakta duramayacak kadar zil zurna bir hale geldim.

Vaziyetimin nezaketini kavradım ve odama çekilmek istedim. Şato, sessizlik ve karanlık içinde uyuyordu.

Yanımda kibrit yoktu ve herkes yatmıştı. Antreye girince, bana bir aşkımlık ânz oldu; merdiveni bulmak için çok zahmet çektim. Nihayet, el yordamı ile merdivene rastladım ve kafamı biraz toparlıyabilmek için birinci basamağa çıktım.

Odam, sol tarafta üçüncü kapı olmak üzere, ikinci katta bulunuyordu. Bunu unutmamış olmam fevkalâde bir şeydi. Bu hatırlamanın verdiği kuvvetle ayağa kalktım. Hay-

KARIM

93

li zahmet çekmek suretiyle, yuvarlanmamak ve gürültü çıkarmamak fikri sabiti ile, ellerim demirden trabzanı yakalamış bir halde, basamak basamak yukarı çıkmağa başladım.

Yalnız, üç, dört defa, ayaklarımın sürçmesiyle dizle-, rim üzerine kapaklandım. Fakat, kollarımın kuvveti ve irademin gayreti ile merdivenden tepe taklak aşağı yuvarlanmaktan kendimi koruyabildim.

Nihayet, ikinci kata vardım ve duvarları elimle yoklı-yarak koridordan yürüdüm. Bir kapı ile karşılaştım; "Bir" diye saydım. Fakat, tam o sırada, hasıl olan bir başdön-mesi ,beni duvardan ayırdı; diğer bölmeye kadar savrulmama sebep olan garip bir çarkı bana yaptırdı. Eski gidiş vaziyetime dönmek istedim. Karşıdan karşıya geçiş uzun sürdü ve pek zahmetli oldu. Nihayet duvarı buldum ve ihtiyatla Derlemeğe başlayarak başka bir kapıya rastladım. Yanılmadığımdan emin olmak için, yüksek sesle: "iki" diye saydım ve yürüyüşüme devam ettim. Üçüncü kapı önüne gelince, "Üç, benimki" dedim ve kilit içindeki anahtarı çevirdim. Kapı açıldı. Bütün şaşkınlığıma, rağmen: "Madem ki açıldı, şu halde benim odadır" diye düşündüm. Kapıyı tekrar yavaşça kapadıktan sonra, karanlık içinde ilerledim.

Yumuşak bir şeye çattım; benim şezlongdu. Derhal üzerine çıktım.

İçinde bulunduğum vaziyet dolayisiyle, masayı, şamdanı, kibriti aramaya kalkışmanın mânâsı yoktu. Çünkü, bu araştırmaları yapabilmem için en aşağı, iki saatlik bir zamana ihtiyaç olacak ve belki de soyunmağa muvaffak olamayacaktım. Bu işten vazgeçmişim.

Yalnız, ayakkabımı çıkardım; vücudumu sıkmakta olan yeleğimin düğmelerini çözdüm; pantolonumun belini

94

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

gevşettim ve karşı konulması imkânsız derin bir uykuya daldım.

Bu uyku hali, hiç şüpesiz ki, çok uzun sürdü. Hemen hemen yanı başımda ihtizaz yapan bir sesle birden bire uyandım:

"Ne tembel kızsın, hâlâ yatıyorsun! Saatin on olduğundan haberin var mı?"

Bu sırada, bir kadın sesi:

— Dün çok yoruldum! diye cevap verdi.

Bu muhaverenin ne demek olduğunu hayretle kendi kendime soruyordum.

Nerede idim ben? Ne yapmıştım? Kafamın içi hâlâ koyu bur bulutla kaplı idi. Birinci ses:

— Perdeleri açıyorum, dedi.

Ve ayak seslerinin bana doğru yaklaşmakta olduğunu duydum. Yerimde oturuyordum; tamamen şaşkın bir halde idim. Bu sırada, başım üstüne bir el kondu. Ânî bir hareket yaptım. Bu defa çok kuvvetli çıkan ses:

— Kim var orada? diye sordu.

Cevap vermemek için kendimi tuttum. İki el beni yakaladı. Ben de hemen davranarak^ beni yakalayan kimseyi savurmağa çalıştım ve böylece müthiş bir mücadele başladı. Biri birimizi yuvarlıyor, eşyaları deviriyor ve duvarlara çarpıyorduk.

Kadın sesi, korkunç bir şekilde bağırıyordu:

— İmdat! İmdat!

Uşaklar, hizmetçiler koşuşmuşlar; komşular ve şaşkına dönmüş kadınlar odaya üşüşmüşlerdi.

Bu sırada, pencerelerin pancurları açıldı ve perdeler çekildi. Albay Dumoulin ile boğaz boğaza kapışmış bir vaziyette bulunuyordum.

Geceyi, kızının yatağı yanında geçirmiştim.

KARIM

95

Bizi ayırdıkları vakit, şaşkınlıktan aptallaşmış bir halde odama kapandım. Kapıyı kilitledim; ayaklarımı bir iskemleye dayamak suretiyle oturdum; çünkü, fotinlerim genç kızın odasında kalmıştı.

Bütün şato içinde, muazzam bir kaynaşma olduğunu, kapıların açılıp kapandığını, fısıldaşıldığını ve acele yüründüğünü işitiyordum.

Yarım saatlik bir zaman geçmişti ki odamın kapısı vuruldu.

— Kim o? diye bağırdım.

Kapıyı vuran, bir gün evvel evlenmiş olan güveyin babası olan amcamdı. Kapıyı açtım.

Amcam, sap sarı kesilmiş ve öfkeli bir hal almış olarak gayet sert bir tavırla:

— Nedir bu yaptığın iş? dedi. Kaba bir köylü gibi hareket ettin!

Sonra, daha yumuşak bir sesle ilâve etti:

— Sabahın onunda kendini yakalattırarak kadar buda-lamısın sen? Şeyden sonra... derhal çekilip gidecek yerde o oda içinde bir kütük gibi uyuyup kalıyorsun. Ne iştir bu?

Bağırdım:

— Fakat, amca, sizi temin ederim ki, hiç bir şey olmadı... Kapıyı şaşırmışım, çok serhoştum.

Amcam omuz silkti.

— Haydi, öyle budala gibi konuşup durma, dedi. Elimi kaldırdım:

— Size şerefim üzerine yemin ederim ki... Amcam devam etti:

— Evet, tabii. Öyle söylemen vazifendir.

Kızma sırası bana gelmişti. Bunun üzerine maceramı ona anlattım. Amcam, inanmak mı, yoksa inanmamak mı

96

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

İlâzım geleceğini pek bilemeksizin, şaşkın gözlerle bana bakıyordu.

Sonra, albayla görüşmek üzere dışarı çıktı. Vaziyetin muhtelif safahatını tetkik edip bir karar vermek üzere bir nevi anneler mahkemesinin kurulmuş olduğunu öğrendim.

Amcam, bir saat sonra döndü; bir hâkim edasıyla oturdu ve söze başladı:

— Her ne olursa olsun, bu işte senin için gördüğüm tek çıkar yol, Madmazel Dumoulin ile evlenmektir.

Dehşete düşmüş gibi yirimden sıçradım:

— İş bu raddeye gelince, işte bu olamaz! Amcam gayet ciddî bir tavırla:

— Pekâlâ, ne yapmağı düşünüyorsun? diye sordu. Sâde bir şekilde cevap verdim:

— Fotinlerimi iade ederlerse, çekilip gitmeği düşünüyorum, tabii.

Amcam:

— Oğlum, işi ciddiye al, latife etmiyoruz, diye devam etti. Albay, seninle karşılaşır karşılaşmaz, beynini dağıtmağa kararlı. Boşu boşuna tehdit savurmıyacağından da emin olabilirsin. Ben, kendisine bir düellodan söz açacak oldum; bana şu cevabı verdi: "Hayır, beynini dağıtacağımı size söylemiştim ya."

"Meseleyi şimdi başka bir noktadan tetkik edelim.

"Ya sen bu kızı kandırmışsındır, o zaman senin için çok yazık, evlâdım; çünkü, kızlara sataşmak doğru değildir.

"Yahu ta, dediğin gibi, serhoş olduğun için yanılmış-smdır, o zaman bu da senin için iyi bir şey değildir. Çünkü, insan kendini bu kadar ahmakça kötü bir vaziyete sokamaz. Her ne şekilde olursa olsun, zavallı kızın şerefi mahvolmuştur; zira, bir şerh osun sözlerine hiç kimse inanmıya-

KARIM

97

çaktır. Bu hâdisede hakikî ve yegâne kurban kızdır. İyi düşünmelisin.

Amcam odadan dışarı çıkarken, ben de arkasından:

— isteğinizi söyleyiniz, evlenmiyeceğim, diye bağılı-yordum.

Bir saat kadar yalnız başıma kaldım.

Bu sefer, yengem yanıma geldi. Ağlıyordu. O da, aklımı başıma toplamaklığım hususunda bir sürü sözler söyledi. Hiç kimse, yanıldığımı inanmıyordu. Genç kızın, her tarafı tıklım tıklım dolu olan bir ev içinde, odasının kapısını kilitlemeği unutmasını kabul edemiyorlardı. Albay, kızı bir hayli dövmüştü. Kızcağız sabahtan beri hıçkırığa hıçkırığa ağlıyordu. Bu, müthiş ve düzeltilmesi imkânsız bir rezaletti.

Yengem sözlerine ilâve olarak:

— Evlenme teklifinde bulunmalısın, diyordu. Mukavele şartları üzerinde münakaşa edilirken, belki bu işin içinden sıyrılman kaabil olacaktır.

Vaziyetin bu şekilde görünüşü beni yatıştırdı. Talebimi yazılı olarak yapmağa rıza gösterdim. Bir saat sonra da Paris'e hareket ettim.

Ertesi gün, talebimin kabul edilmiş olduğunu öğrendim.

Bir çâre, bir kurnazlık bulamaksızın geçen üç hafta içinde, ilânlar neşredildi; her iki tarafın akraba ve dostlarına davetiyeler gönderildi; mukavele imza edildi ve ben, bir Pazertesi sabahı, her tarafı bol ışıqla aydınlanmış bir kilise içinde, ölünceye kadar hayat arkadaşım olacağını belediye reisine bildirdikten sonra ağlıyan bir genç kızın yanı başında bulunduğumu gördüm.

Hâdiseden sonra onu bir daha görmediğim için bir nevi acâip şaşkınlıkla ona yan yan bakıyordum. Bununla be-
F.: 7

98

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

ber, kız hiç te çirkin değildi, kat'iyyen değildi. Kendi kendime: "Allah bahtından güldürsün bu kızcağızı." diyordum.

Kız.akşama kadar, bir defacık olsun yüzüme bakmamış ve bana tek kelime söylememiştir.

Gece yansına doğru, kararımı kendisine bildirmek maksadıyla zıfak odasına girdim; şimdi artık söz benimdi.

Onu, üstünde gelinlik elbise olduğu halde, gözleri kızarmış ve yüzü sararmış bir vaziyette koltuğa oturmuş olarak buldum. Ben içeri girer girmez, ayağa kalktı ve yanıma sokularak çok ciddî bir tavırla:

— Mösyö, dedi, ne istersiniz onu yapmağa hazırım. Arzu ettiğiniz takdarde ölebilirim de.

Albayın kızı, bu kahramanlık rolü içinde pek güzeldi. Kendisini kucaklayıp öptüm; çünkü öpmek hakkımdı.

Derhal anlamıştım ki, faka basmış değildim.

işte, beş yıldan beri evliyim, Evli olduğumdan dolayı da hiç pişman değilim.

Pierre Letoile susmuştu. Arkadaşları gülüyorlardı.

İçlerinden biri:

— Evlenme bir piyangodur, dedi. Numaraları seçmekle olmuyor; tesadüfi Numaralar daha çok tutuluyor.

Başka biri, mubahaseyi bir neticeye başlamak için ilâve etti:

— Evet, orası öyle; fakat unutmayınız ki, serhoşlarm ilâhı da Pierre'i seçmiş.

A İV V- r L

f

c

İhtiyatsızlık

Evlenmeden önce, sâf ve temiz bir aşkla sevmişlerdi. Bu aşk, evvelâ, bir okyanus plajı üzerinde hoş bir tesadüfle başlamıştı. Genç adam, açık renk şemsiyesi, zarif tuvaleti ile geniş deniz ufkundan geçen al yanaklı genç kızı pek sevili, pek güzel bulmuştu. Mavi suların ve uçsuz bucaksız gökyüzünün çevresi içinde, bu sarışın ve narin yapılı kızı sevmişti. Onu böylece severken, henüz yeni açılmış olan bu kadının kendisine telkin etmiş olduğu takdir ve hayranlık hissini, o canlı ve tuzlu havanın, güneşle her tarafı ısıt ısıt parıldıyan kırların ve dalgaların, ruhunda, kalbinde ve damarlarında uyandırdığı o derin ve kudretli heyecanla karıştırıyordu.

Kadın da onu sevmişti; çünkü, kendisiyle alâkalanmıştı; gençti, oldukça zengindi, sevimli ve nazikti. Onu sevmişti; çünkü, kendilerine tatlı sözler söyleyen genç erkekleri sevmek, geç kızlar için tabii bir haldi.

Üç ay zarfında, yan yana, gözler gözlerde, eller ellerde olarak yaşamışlardı. Sabahlan, doğmakta olan günün serinliğinde, denize girmeden önce biri birlerine günaydın di-

100

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

yorlar ve akşam üzerleri de, kumlar üstünde, yıldızlar altında, sakın gecenin ılık havasında, çok hafiften bir mırıltı, dudakların daha henüz biri birile kat'iyyen karşılaşmamış olmasına rağmen, buse lezzetindeki bir fısıltı halinde biri birlerine veda ediyorlardı.

Uykuya dalar dalmaz, rüyalarında derhal biri birlerini görüyorlar; uyanınca hemen biri birlerini düşünmeğe başlıyorlar; henüz b:r şey söylemeksizin, ruhlarının ve vü-cutlerinin biri birini arzuladıklarını duyuyorlardı.

Evlenmelerinden sonra, yer yüzünde en çok sevişen kimseler olmuşlardı. Bu sevgi, evvelâ, şehvanî ve yorulmak bilmez bir iptilâ halinde tezahür etmiş, sonra şiirle karışık coşkun bir sevgi ve nazik bir nüvaziş halini almıştı. Her ikisinin de

bakışlarında artık saf olmıyan bâzı şeylerin ifadesi okunuyor ve her ikisinin de jestleri, gecelerin sıcak mahremiyetini hatırlatıyordu.

Şimdi, artık, biri birlerine itirafta bulunmaksızın, belki de sebebinin ne olduğunu anlamaksızın, biri birlerinden usanmağa başlamış bulunuyorlardı. Bununla beraber yine sevişiyorlardı; fakat artık, biri birlerine açıklıyacakla-rı, biri birlerine yapacakları, biri birlerine öğretecekleri hiç bir şeyleri olmadığı gibi, yeni bir aşk kelimesi, beklenmedik anı bir heyecan, sık sık tekrarlanan o ifadesi manâlı sözler, hayatlarından çekilmiş gibiydi.

Bununla beraber, ilk kucaklaşmaların hafiflemiş olan alevini kuvvetlendirmek, canlandırmak hususunda kendilerini çok zorluyorlardı. Bir takım hoş şaka ve kurnazlıkları, saf yahut ta anlaşılması biraz karışık yaramazlıkları tasavvur ediyorlar; kalplerinde, ilk günlerin o teskin edilmez coşkunuğunu tekrar yaratmak, balayı ateşini damarlarında dolaştırmak için bir sürü ümitsiz ve neticesiz denemelere girişiyorlardı.

İHTİYATSIZLIK

101

Zaman zaman, arzularını kırbaçlamak zoru ile sun'i bir coşkunun ânını tekrar buluyorlarsa da, kısa bir müddet sonra, o usanç hali tekrar üzerlerine çöküyordu.

Akşamların o tatlı sükûnunda yapraklar altındaki gezintileri, mehtaplı geceleri, sislere bürünmüş nehir kıyılarının şiirini, umumi şenliklerin insanı tahrik eden neş'esini denemişlerdi.

Henriette, bir sabah, Paul'a:

— Bir akşam yemeği için beni kabareye götürür müsün? diye sordu.

— Pek tabii, sevgilim.

— Ama çok tanınmış bir kabare olsun. —Olur.

Genç adam, söylemek istemediği bâzı şeyleri düşünen karısını gözleriyle sorguya çekiyor ve ona dikkatle bakıyordu.

Kadın devam etti:

— Her halde bilirsin... Nasıl denir, hani kibar bir ka- • bare... Hani şu randevu verilen kabarelerden bibi.

Adam gülümsedi:

— Evet, anlıyorum; büyük bir gazinonun hususî odası.

— Tamam. Fakat seni tanıyan büyük bir gazino... Yani, akşam yemeği yediğin bir yer... Nihayet, anladın değil-mi?..

istiyorum ki... Hayır... Söylemeyeceğim bunu...

— Söyle sevgilim; nihayet, aramızda konuşuyoruz, ne çıkar bundan?... Aramızda böyle küçük sırlar olamaz mı?

— Hayır, cesaret edemiyorum.

— Haydi canım, çocuklaşma, söyle!

— Peki... Peki... Söyliyeyim o halde, istiyorum... istiyorum ki, senin metresin olayım... Ve garsonlar, senin evli

olduğunu bilmesinler... Senin metresin imişim gibi bana baksınlar... Sen de öyle bak... O yerde, herhalde bir takım

102

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

hâtıraların olduğu o yerde, bir saat kadar, beni metresin gibi farzedebilirsin... İşte bu kadar! Ben de, kendimi senin

metresin farzedeceğim... Büyük bir günah işliyeceğim. Seni aldatacağım... Seni seninle aldatacağım. İşte, arzum bu!..

Çok çirkin bir şey... Fakat, istiyorum... Yüzümün kızardığını hissediyorum... İçinde her akşam sevişilen hususi bir odada,

seninle bu şekilde yemek yemek isteşimi acâip karşılama. Çak çirkin bir şey ama... Öyle bakma yüzüme... Adam,

neş'eli neş'eli gülüyordu. Nihayet cevap verdi:

— Pekâlâ, bu akşam gidiyoruz... Beni tanıyan gayet şık bir yere...

Saat yediye doğru, her ikisi de, bulvardaki büyük bir gazinonun merdivenini çıkıyorlardı. Adam, muzaffer bir eda ile

gülümser vaziyette, kadın ise çekingen ve dalgın bir halde bulunuyordu. Kırmızı kadifeden dört koltuk ve bir geniş

kanepe ile döşeli bir odaya girdikleri vakit siyah elbise giymiş baş garson içeri girdi ve yemek listesini sundu.

Paul, listeyi karısına uzatarak:

— Ne yemek istersin? diye sordu.

— Ben, burada ne yenildiğini bilmem ki...

Paul, bunun üzerine, pardesüsünü garsona verirken, yemek listesine göz attı. Sonra:

— Av eti çorbası, piliç kızartması, İstakoz, salata ve meyve getiriniz, şampanya içeceğiz, diye emir verdi.

Baş garson, genç kadına bakarak gülümsüyordu. Yemek listesini geri alarak, hafif bir sesle:

— Mösyö Paul, şampanyanın hafif mi, yoksa sert mi olmasını emir buyuruyorlar? dedi.

— Fazla sek olsun.

Henriette, kocasının adını bilen bu adamın bu şekilde konuştuğunu işitmekle memnun oldu.

Yan yana olmak üzere kanapeye oturdular ve yemek

İHTİYATSIZLIK

103

I

yemeğe başladılar. Oda, büyük bir kristal aynada akisler yapan on şamdanla aydınlanıyordu.

Henriette, daha ilk kadehte başının dönmekte olduğunu hissetmesine rağmen, canlanmak, harekete gelmek için şampanyayı üst üste içiyordu. Paul ise, bir takım hâtıraların tesirinde olarak, hemen hemen her ân karısının elini öpüyordu. Gözleri pırıl pırıl parılıyordu.

Genç kadın, bu şüpheli mahalde, kendini garip surette heyecanlı, memnun, biraz lekelenmiş, fakat çak canlanmış hissediyordu. Her şeyi görmeye ve gördüğü her şeyi unutmaya alışık olan ciddî tavırlı iki hizmetkâr, ancak lüzumlu zamanlarda odaya giriyorlar; nâzik ânlarda derhal dışarı çıkıyorlar; hem hızlı hem de hiç ses çıkarmadan gidip geliyorlardı.

Yemeğin ortalarına doğru, Henriette serhoş, tamamen serhoş bir hal almıştı. Çok neş'eli olan Paul ise bütün kuvvetiyle onun dizlerini sıkıyordu. Yanakları al al olmuş, cür'eti artmış olan genç kadın, canlı bakışlarla mütemadiyen konuşuyor, gevezelik ediyordu.

— Haydi bakalım, Paul, günahlarını itiraf et, biliyorsun, her şeyi öğrenmek istiyorum.

— Neyi öğrenmek istiyorsun, sevgilim?

— Sana söylemeye cesaret edemiyorum.

— Haydi söyle... Çekinme.

— Benden önce... Çok metresin var mıydı?

Paul, gizlemesinin mi yoksa övünmek için açığa vurmasının mı lâzım geleceğini pek bilemeksizin, biraz şaşkın bir halde tereddüt geçiriyordu.

Kadın devam etti:

— Söyle bana, reca ederim, pek çok mıydı?

— Bir kaç tane, canım.

— Ne kadar meselâ?

104

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

— Bilmiyorum... Böyle şeyler akılda tutulur mu?

— Hiç saymadın mı?

— Hayır, saymadım.

— O halde pek çoktu demek?

— Belki de.

— Tahminen ne kadar meselâ... Aşağı yukarı?

— Ne bileyim, sevgilim. Öyle zamanlarım olmuştur ki, pek çok kimselerle tanışmışımdır; bâzı zamanlarım da hemen hemen boş geçmiştir.

— Yılda ne kadar?

— Kâh yirmi yahut otuz, kâh dört yahut ta beş.

— O halde, hepsi, yüz kadından fazla.

— Eh öyle gibi, hemen hemen.

— Çirkin bir şey bu!

— Neden çirkin olsun!

— Tabii çirkindir... İnsan, bütün o kadınları... çıplak... ve hep aynı şey olarak düşündükçe... Ne olursa olsun, çirkin ve iğrenç bir hal bu, yüzden fazla kadın!

Bu işin çirkin ve iğrenç olduğu hakkında karısı tara^ fından verilen hükme hayret eden Paul, budalaca lâf etmiş olduklarını kadınlara anlatmak için erkeklerin takınmış oldukları o yüksekte atma edasıyla cevap verdi:

— Tuhaf bir düşünce bu! Yüz kadına sahip olmak iğrenç bir şey olunca, yalnız bir kadına sahip olmak ta o kadar hoş bir şey olmasa gerek.

— Hayır, hiç te öyle değil. , — Neden değil?

— Çünkü, bir kadın, bağ, sizi kendisine bağlayan bir aşk demektir. Halbuki yüz kadın, kirlilik, mendeburluk, uygunsuzluktur. Ben, bir erkeğin bütün bu pis kadınlara nasıl tahammül edebildiğine akıl erdiremem.

— Fakat hayır, çok temiz insanlardır.

İHTİYATSIZLIK

105

— Onlar, meslekleri icabı temiz olamazlar.

— Bilâkis, meslekleri dolayısıyla temiz olmağa mecburdurlar.

— Bir gün evvel başkasiyla olduğu düşünülürse, bu işin ne kadar iğrenç olduğu anlaşılır. Berbad bir iş bu!

— Bu sabah, şu kadehle kimin içki içtiğini bilmediğim halde, bir şey söyleyebilir miyim?... Kadehin iyi yıkanıp yıkanmadığını bilir miyim?

— Yeter, sus artık, beni isyan ettireceksin...

— Peki ama, metreslerim olup olmadığını ne diye bana soruyorsun?

— Söyler misin, metreslerinin hepsi de kötü kadınlar mıydı? Yüzü de?

- Ne münasebet.
- Peki kimlerdi?
- Aktrisler... küçük işçi kızları. Ve kibar kadınlar...
- Ne kadar kibar kadın meselâ?
- Altı.
- Sadece altı mı?
- Evet.
- Güzel miydiler bari?
- Evet.
- ötekilerden güzel miydiler?
- Hayır.
- Hangilerini daha çok tercih ediyordun?... Kızları mı, kibar kadınları mı?
- Kızları.
- Ne tabiatsız adammışsın! Buna neden lüzum görüyordun?
- Çünkü amatörlerden pek hoşlanmam.
- Aman varnbbi, ne korkunç bir sev bu! Bilivor musun

106

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

ki, ne iğrenç bir adamsın sen? Söyle bana, böyle birinden diğerine kaçmak pek mi hoşuna gidiyordu?

- Pek tabii.
- Çok mu hoşlanıyordun?
- Çok.
- Neleri hoşuna gidiyordu? Biri birlerine benzemiyorlar mıydı?
- Hayır.
- Ne diyorsun, kadınlar biri birlerine benzemezler mi?
- Hiç benzemezler.
- Hiç mi?
- Hiç.
- Allah, Allah çok tuhaf şey! Peki nedir aralanndaki fark?
- Çok fark vardır!
- Vücut mü?
- Evet, vücut.
- Bütün vücut mu? —Evet, bütün vücut.
- Başka bir şey yok mu?
- Vardır tabii, tavır... öpüşmek, konuşmak, tatlı şeyler söylemek.
- Şu halde değişiklik hoş bir şey olacak?
- Gayet tabii.
- Erkeklerin arasında da fark var mıdır?
- Onu pek bilmem.
- Bilmez misin?
- Hayır, bilmem.
- Onların da değişik olması lâzım herhalde. —Evet... Şüphesiz.

Kadın, şampanya kalehi elinde olarak düşünceli bir halde kaldı. Dolu olan kadehi bir hamlede içti; sonra, kade- İHTİYATSIZLIK

107

hi masa üzerine koyarak, iki kolunu kocasının boynuna dolayarak, baygın bir sesle:

- Ah, sevgilim, ne kadar seviyorum seni!... dedi. Paul da onu kollarıyla sarıp sıktı. Odaya girmekte olan bir garson, geri geri çekilerek kapıyı kapadı ve servise, tahminen beş dakika kadar ara verildi. Meyve getiren baş garson, ciddî ve vakur tavrıyla tekrar görüldüğü vakit, genç kadın, yeniden doldurmuş olan kadehi parmakları arasında tutuyor; sanki içinde meçhul ve tahayyül edilen şeyleri görmek istiyormuş gibi, san ve şeffaf mayie dalgın dalgın bakarken, hulyalı bir sesle mırıldanıyordu:
- Evet! Herhalde hoş bir şey olsa gerek!

JULES AMCA

Ak sakallı ihtiyar bir fakir, bizden sadaka istedi. Arkadaşım Joseph Davranche, adama yüz "su" verdi. Ben, buna hayret edince, arkadaşım bana :

— Bu sefil adam, hâtırası kafamdan bir türlü çıkmı-yan ve sana mutlaka anlatmak istediğim bir macerayı bana hatırlattı, dedi. Anlatayım da, dinle:

Havre yerlisi olan ailem zengin değildi. Yaşıyorduk, işte o kadar .Babam çalışıyor, yazıhanesinden eve geç dönüyor ve öyle de fazla bir para kazanmıyordu. İki kız kardeşim vardı.

Annem, yaşadığımız sıkıntılı hayattan hiç memnun değildi. Bu sebeble kocasına ekseriya iğneli sözler söylüyor, üstü kapalı ve pek insafsız tarzlerde bulunuyordu. Zavallı adam, bu sözler karşısında o kadar sıkılıyordu ki, onun bu hali bana pek dokunuyordu. Terlemediği halde, sanki terini silmek istiyormuş gibi elini alnına götürüyor ve annemin sözlerine hiç cevap vermiyordu. Onun âciz istirabını hisseder gibi oluyordum. Her şeyde tasarruf yapılıyordu; ne bir akşam yemeği dâvetine gidiliyor ne de bir davet yapı-

110

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

lıyordu. Daima tenzilâtlı erzak satın almıyor ve bunun için de dükkân dükkân dolaşılıyordu. Kız kardeşlerim, elbiselerini kendileri dikeyyorlar ve metresi on beş santim değerinde olan bir sırma şerit fiatı üzerinde uzun pazarlıklar ve çekişmeler oluyordu. Her zamanki yemeğimiz, çorba ve salçalı sığır etinden ibaretti. Görünüşe göre, bu yemek, hem sıhhi hem de gıda bakımından kuvvetli idi. Bana kalsa, ben tabii, ba=ka şeyleri tercih ederdim.

Kaybettiğim düğmeler ve pantolonumda hasıl olan yırtıklar dolayısıyla çok kötü vaziyetlerle karşılaşılıyor, dehşetli surette azarlanıyordum.

Fakat, her pazar, gayet şık giyinmiş olarak, rıhtım üzerindeki gezintimizi de hiç ihmal etmiyorduk. Babam, bir bayram günü münasebetiyle bayraklarla donatılmış bir gemi gibi, üzerinde redingotu, başında silindir şapkası, elinde eldivenleri olduğu halde, annemle birlikte dışarı çıkıyordu, önceden hazırlanmış olan kız kardeşlerim, hareket işareti bekliyorlar; fakat tam son saniyede, aile reisinin redingotu üzerinde daima silinmesi unutulmuş bir leke bulunuyor ve bu lekeyi benzine batırılmış bir bez parçasıyla çabucak silmek icabediyordu.

Babam, şapkasını başında tutarak, ellerini arkasına götürmüş vaziyette temizleme ameliyesinin tamamlanmasını bekliyor; annem ise, bu sırada, miyop gözlüğünü takarak ve kirlenmemesi için eldivenlerini bir tarafa koyarak, acele ile işini görmeğe çalışıyordu.

Yola merasimle cılalıyordu. Kız kardeşlerim, biri birlerine kollarım vermek suretiyle önden yürüyorlardı. Evlenme çağında oldukları için şehir içinde görünmeleri icabediyordu. Babam, annemin sağ tarafında olduğu için, ben, sol tarafında bulunuyordum. Zavallı annemin ve babamın bu pazar gezintilerindeki o edalı hallerini, tavırlarındaki cid-

JULES AMCA

111

diyeti el'an hatırlarım .Sanki, son derecede mühim bir mesele ,onların bu hal ve kıyafetlerine bağlı imiş gibi, vücutlarını dik tutarak, adımlarını sert atarak, tam bir ve-karla, azametle yürüyorlardı.

Ve babam, her pazar, meçhul ve uzak memleketlerden gelmekte olan gemilerin limana girişlerini görürken, o hiç değişmiyen aynı sözleri söylüyordu:

— Ah, Jules içinde bulunsa, ne büyük sürpriz olacak!

Jules amca, ailenin biricik ümidi idi. Küçük yaşından beri, kendisinden bahsedildiğini daima duyardım ve bana öyle geliyordu ki, kendisiyle karşılaşmış olsam, daha ilk bakışta onu tanıyacaktım; çünkü, şekli,şemali, kafamın içine nakşedilmiş gibiydi. Hayatının o devresi hakkında hafif sesle konuşulmasına rağmen, ben, onun Amerika'ya hareketi gününe kadar süren hayatının bütün detaylarını biliyordum.

Vaziyete bakılacak olursa, Jules Amca, uygunsuz bir harekette bulunmuş, fakir aileler için en büyük suç sayılan bir kabahati işlemiş, yani biraz para yemişti.

Zenginler arasında, saçma sapan işler yapan bir adama eğleniyor denir. Bu gibilere hovarda ismi verilir. Zaruret içinde olan kimseler arasında, ailesinden para sızdırmağa çalışan bir kimseye de sefih, ipsis ve hayırsız denir. Fiil, aynı 'olmakla beraber, böyle bir tefrikin yapılması doğrudur; çünkü fiilin vehametini yalnız neticeler tâyin eder.

Velhasıl Jules amca, babamın pek güvendiği mirası, kendi hissesini son santimine kadar yedikten sonra, bir hayli azaltmıştı.

O zamanlar, bir çok kimselerin yaptığı gibi, o da, Havre'dan New-York'a hareket eden bir ticaret gemisine binerek Amerika'ya gitmişti.

112

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

JULES AMCA

113

Jules amca, Amerika'ya ayak basar basmaz, ne işle meşgul olduğunu bilemiyorum ama, tüccar sıfatıyla oraya yerleşmiş ve kısa bir müddet sonra da, biraz para kazanmakta olduğunu ve babama vermiş olduğu zararın yakın bir zamanda tazminini ümid ettiğini yazmıştı. Bu mektup aile içinde derin bir heyecana sebep olmuştu. Söylendiğine göre, hayatta metelik etmeyecek kadar değersiz bir adam olan Jules amca, birden bire namuslu bir insan, bütün Dav-ranche'lar gibi dürüst ve nihayet hakikî bir Davranche olmuştu.

Bir kaptanın bize anlattığına göre, büyük bir dükkân kiralamış ve mühim bir ticarete başlamıştı.

İki yıl sonra alman ikinci bir mektup şunları yazıyordu :

"Kardeşim Philippe, çok iyi gitmekte olan sihatim hakkında endişelenmemen için sana yazıyorum, işlerim çok iyi gidiyor. Yarın, Güney Amerika'ya gitmek üzere uzun bir yolculuğa çıkıyorum. Sana, belki de, bir çok yıllar kendim hakkında bir haber gönderemeyeceğim. Eğer mektup yazamazsam, sakın merak etme. Servetimi yapıp zengin olduktan sonra Havre'a döneceğim. Ümid ederim ki, bu dönüşüm, o kadar uzamıyacaktır ve hep birlikte mes'ut yaşayacağız..."

Bu mektup ailenin bir İncil'i haline gelmişti. Mektup, her fırsatta okunuyor, herkese gösteriliyordu.

Jules amca ,hakikaten, on yıl zarfında hiç bir mektup göndermemiş, kendisinden hiç bir haber vermemişti. Fakat, zaman geçtikçe babamın ümidi büyüyor, kuvvetleniyordu. Annem de, ekseriya :

— Jules buraya gelince, vaziyetimiz değişecek, diyordu. İşte, bizi ancak o sıkıntıdan kurtaracaktır!

Ve babam, her pazar, dumanları gökyüzüne yükselen

I

iri siyah vapurların gelişine bakarken, o her zamanki sözünü tekrarlıyordu :

— Ah, Jules içinde bulunsa, ne büyük sürpriz olacak! Bir mendilin sallanması ve "Hey! Philippe!" diye bağırılması bekleniyordu.

Bu dönüş üzerine bin bir proje kurulmuş bulunuyor; amacının parasıyla İngouville yakınındaki küçük bir sayfiye evi satın alınması dahi tasarlanıyordu. Babamın bu mevzudaki alış verişlere hemen hemen girişmek üzere olduğunu sezer gibiydim.

Kız kardeşlerimden büyüğü, o sıralarda, yirmi sekiz, diğeri ise yirmi altı yaşında bulunuyordu. Henüz evlenmiş değillerdi ve bu hal, ailemiz için büyük bir üzüntü mevzuu oluyordu.

Nihayet, ikinci için bir talip çıktı. Adam bir memurdu; zengin değildi; fakat saygı değer bir kimse idi. Edindiğim kanaate göre, bir akşam, Jules amcanın bu adama gösterilmiş olan mektubu, tereddüdlere son vermiş ve adamın bir karara varmasını sağlamıştı.

Delikanlı tarafından yapılan teklif aile tarafından derhal kabul edilmiş ve düğünden sonra, bütün ailenin Jer-sey'e küçük bir seyahat yapması kararlaştırılmıştı.

Jersey, fakir kimseler için ideal bir seyahat yeri idi. Uzak __ sayılmazdı. Bu seyahat için bir posta vapuru ile deniz yolculuğu yapılıyor, bir yabancı toprağa ayak basılıyor ve bu yabancı toprak, İngilizlere ait bir adacıktan ibaret bulunuyordu. Binaenaleyh, bir Fransızın, iki saatlik bir deniz yolculuğu ile kendi memleketine komşu olan bir milletin âdet ve sairesini görebilme fırsatını bulması mümkün oluyordu.

Bu Jersey seyahati, zihnimizi mütemadiyen meşgul

F. :

114

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

eden bir mevzu, biricik bekleyişimiz, bütün saatlerimizin yegâne hülyası olmuştu.

Nihayet yola çıkılmıştı. Hâdiseyi, sanki dün olmuş gibi, hâlâ görür ve hatırlarım. Granville rıhtımına yanaşmış olan vapurun bacasından dumanlar çıkıyor; babam, üç kolimizin gemiye yüklenmesine nezaret ederken şaşkın bir halde bulunuyor; annem, evlenemediği için mahzun duran kardeşimi kolundan tutmuş olarak gayet endişeli bir vaziyette görünüyor ve arkamızda, bana sık sık baş çevirten yeni evliler duruyordu.

Düdüğünü öttüren gemi, mendirekten dışarı çıkıyor; sanki yeşil mermerden bir masa gibi dümdüz olan deniz üzerinde uzaklaşıyordu.

Az seyahat eden kimseler gibi, mes'ut ve mağrur bir halde, kıyıların uzaklaşmasını seyrediyorduk.

Babam, aynı günün sabahı, bütün lekeleri itina ile silinmiş olan redingotu altındaki göbeğini çıkarıyor ve bana pazar günlerine mahsus o gezinti günlerini hatırlatan benzin kokusunu etrafına yayıyordu.

Birden bire, iki bayın kendilerine istiridye taktim ettiği iki kibar bayana gözleri takıldı. Üstü başı yıpranmış yaşlı bir tayfa, bir bıçakla istiridye kabuklarını açarak baylara veriyor ve baylar da istiridyeleri bayanlara uzatıyorlardı. Kadınlar, istiridye kabuğunu incecik bir mendil üzerinde tutarak pek nâzik bir hareketle istiridyeleri yi-yiyorlar ve robplarını kirletmemek için ağızlarını ileriye doğru uzatıyorlardı, istiridyeyi gayet çabuk bir hareketle yedikten sonra kabuğunu denize atıyorlardı.

Babamın, hareket halinde olan bir gemi içinde, gayet zarifâne bir tarzda istiridye yenilmesi hareketine kendini kaptırdığından şüphe edilemezdi. Nitekim, anneme ve kız kardeşlerime yaklaşarak:

JULES AMCA

115

, —İstiridye yemek ister misiniz ? diye sordu.

Annem, masraf olacak diye tereddüt gıcirdi ise de, iki kardeşim teklifi hemen kabul ettiler. Annem, isteksiz bir tavırla:

— Mideme dokunmasından korkarım, dedi. Yalnız çocuklara ver, fakat fazla olmasın, belki rahatsız olurlar.

Sonra, bana doğru dönerek ilâve etti:

— Joseph'e gelince, ona istemez, bu gibi şeylerle çocukların bozmıyalım huylarını.

Bu tefriki haksız bularak annemin yanında kaldım, iki kardeşimle damadını, kılıksız tayfaya doğru azametle götürün babamı gözlerimle takibediyordum.

İki bayan oradan gitmişlerdi; babam, içindeki suyu akıtmadan istiridyenin nasıl tutulmasının lâzım geleceğini kardeşlerime anlatıyordu. Hattâ, bunu bir misal ile göseter-mek istiyerek eline bir istiridye aldı. Bayanların yaptığını taklit ederek, istiridyenin içindeki bütün mayii olduğu gibi redingotu üzerine döktü ve ben bu sırada, annemin mırıldandığını duydum:

— Rahat dursa ne olurdu sanki!

Fakat, babam, birden bire bana endişeli gibi göründü; bir kaç adım kadar uzaklaştı; sonra ânî olarak bize doğru döndü. Bakışları acâipleşmiş gözleriyle, yüzü bana pek sararmış gibi göründü. Kısık bir sesle anneme:

— Çok garip bir şey, dedi. İstiridyeleri açan şu adam, Jules'e ne kadar da benziyor.

Annem, mütereddid bir halde sordu:

— Hangi Jules? Babam devam etti:

— Kardeşim Jules... Eğer, onun Amerika'da iyi bir vaziyette olduğunu bilmesem, bu adamın Jules olduğunu, iddia edebilirim.

I

116

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Telaşlanmış olan annem kekeleydi:

— Sen delisin! Bu adamın Jules olmadığını iyice bildiğin halde, bu saçma sapan sözleri ne diye söylüyorsun?

Fakat, babam ısrar ediyordu:

— Gel, sen de bak Clarisse, kendi gözlerinle gör; senin de emin olmanı isterim.

Annem yerinden kalktı ve kızlarının yanına gitti. Ben de adama bakıyordum. Yaşlı, pis ve yüzü çok buruşuk bir adamdı. İşine o kadar dalmıştı ki, başını hiç kaldırmıyordu.

Annem döndü. Titremekte olduğunu farkettim. Acele acele ve heyecanlı bir sesle:

— Zannedersem odur, dedi. Gidip kaptana sor, malûmat iste. Bilhassa çok ihtiyatlı ol. Şu ipsiz adam, şimdi de bizim başımıza belâ olmasın!

Babam uzaklaştı; fakat, ben de, peşi sıra gittim. Kendimi garip surette heyecanlı hissediyordum.

İri boylu, zaif ve uzun favorili bir zat olan kaptan, vakur ve azametli bir tavırla köprü üstünde dolaşıyordu.

Babam, gayet resmî bir tavırla kaptana yaklaştı. Bir kaç iltifatlı söz söyledikten sonra, "Jersey'in ehemmiyet derecesi, mahsulleri, nüfusu, âdetleri ve toprağın natürü" hakkında sualler sordu.

Daha sonra, bizi götürmekte olan "Express" ismindeki gemiden bahis açıldı ve neticede, söz mürettebata geldi. Babam, nihayet çekingen ve heyecanlı bir tavır takınarak:

— Gemicilerinizin arasında, pek alâka çekici bir görünüşü olan yaşlı bir adamcağız var, istiridye açıyor, dedi. Bu adam hakkında bir bilginiz var mı?

Bu tarzdaki muhavereye bir hayli sinirlenmeğe baş-lıyan kaptan, sert bir sesle cevap verdi:

— Geçen yıl, Amerika'da bulmuş olduğum yaşlı bir fransız serser'isidir... Onu memleketine getirdim. Kendisi-
JULES AMCA

117

nin ifadesine göre, Havre'da akrabası varmış; fakat yanlarına dönmek istemiyor; çünkü, onlara borçlu imiş. İsmi de Jules... Jules Darmanche yahut ta Davranche... Bir aralık Amerika'da zengin olmuş; fakat şimdi de gördüğünüz gibi, bu hale düşmüş.

Bitkin ve perişan bir hale gelen babam, sanki boğazını sıkıyorlarmış gibi dalgın gözlerle:

— Çok güzel... Pek güzel... Hayret edilecek bir şey değil bu... Size çok teşekkür ederim, kaptan, dedi.

Babam, kaptanın kendisine şaşkın şaşkın baktığı bir sırada oradan uzaklaştı.

Annemin yanına döndüğü vakit o kadar feci bir halde idi ki, annem:

— Otur, dedi, sanki bir şey varmış gibi herkesin dikkatini çekeceğiz.

Babam, tahta kanepé üzerine yıkılır gibi çökerek: —O, ta kendisi! dedi. Sonra, sordu:

— Ne yapacağız şimdi? Annem derhal cevap verdi:

— Çacuklan uzaklaştırmak lâzım... Joseph her şeyi biliyor, gidip onlara söyler. Bilhassa damadımızın hiç bir şeyden şüphelenmemesine son derecede dikkat etmeliyiz.

Babam, olduğu yere mihlanmış gibi görünüyordu. Mırıldandı:

— Ne felâket!

Birden bire öfkelenen annem:

— Ben, bu hayırsız herifin bir şey yapcağından daima şüphelenmişimdir, dedi. Günün birinde başımıza belâ kesileceğini de düşünmüşümdür! Zaten, bir Davranche'dan her hangi bir şey beklemek doğru mudur ki!..

118

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

Karısının bu acı sözleri karşısında ezgin bir halde olan babam, elini alnına götürdü.

Annem ilâve etti:

— Joseph'e para ver de, gidip istiridyelerin bedelini ödesin. Bu dilenci tarafından tanılacak olursak, gemi içinde tam bir rezalet husule gelir. Haydi, biz öbür uca gidelim. O şekilde hareket etmelisin ki, bu adam bize yaklaşmasın!

Annem ayağa kalktı. Bana yüz "su" luk bir para verdikten sonra uzaklaştılar.

Şaşırmış olan kardeşlerim, babalarını bekliyorlardı. Annemi deniz tutuğu için biraz rahatsız olduğunu onlara söyledim ve istiridye açan adama da:

— Borcumuz ne kadar, bayım? diye sordum.

Adama, "Amca" demek için can atıyordum.

Adam cevap verdi: N — İki buçuk frank.

Elimdeki yüz "Su" yu uzattım. Adam, paranın üstünü verdi.

Eline bakıyordum; bu el, tamamen buruşmuş ve nasırlaşmış zavallı bir tayfa eli idi. Yüzüne bakıyordum; bu yüz de, ihtiyar, sefil, mahzun ve yorgun bir insanın yüzü idi.

Bu sırada, kendi kendime:

"Bu adam amcam, babamın kardeşi, yani amcam." diyordum.

Ona on "su" luk bir bahşış verdim.

— Allah sizden razı olsun, küçükbey, diye teşekkür etti.

Bu sözü söylerken, sadaka alan bir fakirin sesiyle konuşuyordu. Onun dilenmekte olduğunu düşünüyordum!

Kız kardeşlerim benim bu cömertliğim karşısında hayretler içinde kalmış olarak beni seyrediyorlardı.

JULES AMCA

119

İki frangı babama verdiğim sırada, buna hayret etmiş olan annem:

— İstiridyeler üç frank mı imiş? diye sordu. Nasıl olur? Kaabil değil bu.

Sert bir sesle bildirdim:

— On "su" da bahşış verdim.

Annem yerinden sıçradı ve gözlerimin içine baktı:

— Deli misin sen! Bu adama, bu mendebur herife on "su" açıktan vermek nasıl olur?

Annem, damadını işaret eden babamın bir bakışı üzerine sustu.

Sonra ses kesildi, kimse konuşmaz oldu.

Karşımızda, ufukta, denizden çıkmış gibi görünen menekşe renginde bir gölge bulunuyordu. Bu gölge Jersey idi.

Rıhtıma yaklaşmakta olduğumuz bir sırada, Jules amcamı bir kere daha görmek, yanına yaklaşmak, ona teselli verici, müşfik ve tatlı sözler söylemek için şiddetli bir arzu duyuyordum.

Fakat, artık hiç kimsenin istiridye yememesi dolayısıyla, ortadan kaybolmuştu. İçinde barındığı o pis ambara inmiş olmasından şüphe edilemezdi.

Ona bir daha rastlamamak için Saint - Molat vapuru ile dönmüştük. Annem, endişe içinde kıvranıyordu.

Bir daha babamın kardeşini hiç görmedim.

İşte, bâzan serserilere neden yüz "su" verişimin sebebi budur.

DENEME

Biraz mücadeleli olmasına rağmen, Bondel ailesi, geçimi iyi olan bir aile sayılırdı. Bâzan, mânâsız şeyler yüzünden kavga ediliyor, sonra barışıyordu.

Basit zevklerine göre yaşayacak kadar servet yaptıktan sonra, iş hayatından çekilmiş eski bir tüccar olan Bondel, Saint - Germain'de küçük bir pavyon kiralamış ve karısıyla birlikte buraya yerleşmişti.

Fikirleri iyice oturmuş olduğu için bu fikirleri zorlukla yerinden oynıyan sakın bir adamdı. Bilgili bir zattı. Ağır başlı gazeteleri okuduğu gibi, hafif ve neş'eli fikirleri de takdir ediyordu. Bir fransız burjuvasının mümeyyiz vasfı olan akıl, mantık ve pratik aklı selime sahip olduğu için az düşünüyor; fakat, emin şekilde düşünüyor ve ancak, insiyakının ona şaşmaz olduğunu belirttiği bir takım mülâhazalardan sonra kararını veriyordu.

Orta boylu, saçları kırılgan ve fiziynomisi kibar bir adamdı.

Çok mükemmel vasıflan ve meziyetleri olan karısının

122

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

ise bâzı kusurları da vardı, öfkesi burnunda bir karaktere, huşunete kadar dayanan bir açık kalpliliğe, değişmez bir

inada sahip olan bu kadın, bâzı kimselere karşı teskin olunmaz bir kin besleme huyunda idi. Vaktiyle güzel olup

sonraları şişmanlamış olmasına rağmen, Saint-Germain'de oturmakta olduğu semtte, başkalarında pek görülmiyen bir hal ve tavırla, hâlâ çok güzel bir kadın olarak geçinip gidiyordu. Bu karı kocanın düşüncelerindeki aykırılık, hemen

hemen daima yemeklerde, hiç ehemniyeti olmıyan bâzı sudan münakaşalarla başlıyor; sonra, akşama ve ekseriya ertesi güne kadar sürüyor, bu müddet zarfında da biri barlerine öfkeli bir vaziyette kalıyorlardı. Çok basit, pek mahdut olan hayatları, en hafif maşgalelerine bir ağırlık veriyor ve aralarındaki her türlü muhavere mevzuu, mutlaka bir kavgaya sebep teşkil ediyordu. Halbuki, vaktiyle, müşterek hayatlarının icabı olan meşgale ve düşüncelerle ilgili bulundukları zamanlarda, hiç te böyle değillerdi.

Saint - Germain'de pek az kimse ile temasları bulunu-nuyordu. işte, bunun içindir ki, bir takım yabancı kimseler arasında ahbablıklar tesis etmek, yep yeni bir hayat kurmak icabediyordu. Fakat, onlar, bu hayattan da umdukları saadeti bulamıyacıklarını biliyorlardı.

Haziran ayında, bir sabah, sofraya oturdukları sırada, Bondelsordu:

— Berceau sokağının öbür ucundaki şu küçük kırmızı paviyonda oturan kimseleri tanıyor musun?

Madam Bondel'in keyfi birden bire kaçiverdi.

— Hem evet hem de hayır, diye cevap verdi. Tanırım; fakat tanımak istemem.

— Neden acaba? Pek nazik görünüşlü insanlar.

— Çünkü...

DENEME

123

— Bu sabah taraça üzerinde adama rastladım ve beraberce iki tur yaptık.

Bondel, havada bir tehlike olduğunu sezerek ilâve etti:

— Evvelâ o bana yaklaştı ve evvelâ o konuştu. Kadın, bu sözlerden hiç hoşlanmıyormuş gibi kocasına bakıyordu.

— Konuşmasan daha iyi ederdin.

— Neden?

— Haklarında dedi kodu var da ondan.

— Ne dedi kodusu?

— Ne dedikodusu mu? Allah Allah ne dedikodusu olacak, haklarında iyi söylemiyorlar!

M. Bondel, biraz sertçe çıkış yapmakla ihtiyatsızlıkta bulundu:

— Bilirsin ki, dedikodulardan pek korkar ve nefret ederim. Aynı zamanda öyle her şeye de çabucak inanmam. Fakat, ben bu kimseleri, çok daha iyi insanlar olarak görüyorum.

Madam Bondel, kıpkırmızı kesilerek:

— Belki kadını pek iyi görüyorsun ?

— Evet, henüz şöyle böyle görmüş olmama rağmen.

Ve münakaşa, yavaşça şiddetlenmek, başka sebep olmamasından dolayı aynı mevzu üzerinde tehlikeli bir hal almak suretiyle devametti.

Madam Bondel, komşuları hakkında ne gibi dedikoduların cereyan etmekte olduğunu söylemekte inad ediyordu.

Bondel omuz silkiyor, alaylı gülüyor ve bu halile karısının asabını büsbütün bozuyordu. Kadın, nihayet, daha fazla dayanamıyarak bağırdı:

— O halde söyleyeyim! Görüştüğün zat mezhebi geniş bir boynuzlu imiş!

M. Bondel, hiç heyecanlanmadan cevap verdi:

124

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

— Ben bunda bir erkeğin şerefini ihlal edecek bir şey göremiyorum.

Kadın, hayret etmiş gibi:

— Nasıl göremezsin? dedi. Fakat, bu bir rezalettir; bu adam, ahlâk bozukluuna uğramış bir insandır!

Bondel:

— Fakat, hayır! diye cevap verdi. Bir erkek, aldatıldığı, ihanete uğradığı, kendisine karşı hırsızlık yapıldığı için ahlâk bozukluğuna uğrar mı? Hayır, efendim, olmaz böyle şey! Bunu kadın için kabul ederim, fakat erkek için...

Kadın, gayet öfkeli bir hal almıştı.

— Hem kadın hem de erkek için bu böyledir. Bunlar ahlâkan bozuk insanlardır, utanç duyulacak bir haldir bu.

Bondel, çok sakın bir vaziyette sordu:

— Her şeyden evvel, doğru mu bu? Ortada bir cürmü meşhut olmadıkça böyle bir şeyin mevcut olduğunu kim iddia edebilir?

Madam Bondel, oturduğu yerde, sinirden mütemadiyen kıpırdıyordu.

— Nasıl? Kim mi iddia edebilir? Ne diyosun sen? Bunu herkes söylüyor!... Evet, herkes!.. Böyle şeyler, gözle görünmüş gibi belli olur! Bunu herkes biliyor, herkes söylüyor. Bundan şüphe edilemez. Gün gibi aşikâr.

Adam yine gülüyordu.

— Uzun zaman, güneşin dünya etrafında döndüğüne inanılmış ve daha buna benzer binlerce yanlış şeylere gün gibi aşikâr nazarıyla bakılmıştır. Bu adam, karısını taparcasına sevmektedir; sevgi ve saygı ile ondan bahsetmektedir. Bu doğru olamaz.

Asabiyetten ayağını yere vuran kadının dili dolaştı:

— Bu sersem ,budala, ahlâksız herif her şeyi biliyor! Bondel kızmıyordu:

DENEME

125

—Affedersiniz, bu zat ne sersem, ne budala ne de bir hayvandır. Bilâkis, bana gayet zeki, gayet zarif görünmektedir. Zeki bir erkeğin, komşuların ev içinde olmadıkları ve gözlerle hiç bir şey görmedikleri halde güya bidikleri bir vaziyeti, kendi evi içinde görmemiş olmasına beni inandıramazsın. O komşular hiçbir şey görmemişlerdir ve muhak-İtak ki hiçbir şey de bilmemektedirler.

Madam Bondel, kocasının sinirlerini pek bozan taşkın bir neş'e ile gülmeğe başlamıştı.

— Ne tuhaf! Siz erkekler hep biri birinizin aynısınız! Kafanıza dank etmedikçe hiç bir şeyi anlamaz, burnunuzun ucuna gelmedikçe hiç bir şeyi göremezsiniz.

Münakaşa çığıından çıkıyordu. Kadın, aldatılmış erkeklerin körlüğüne temas ederek işi derinleştiriyor ve kocasını gazaba getirecek bir takım tavırlar takınıyordu.

Bu sırada, kavga tamamen kızışmış ve bu kavgada Madam Bondel, kadınların tarafını tutarken, kocası da erkeklerin müdafaası işini üzerine almıştı.

Bondel, kendine pek güvenen bir kimsenin edasıyle:

— Ve ben, dedi, eğer aldatılmış olsaydım, sana yemin ederim ki, bunun farkına varırdım ve hem de derhal. Seni böyle bir zevkten vaz geçirmek için de o şekilde hareket ederim ki, tekrar ayağa kalkabilmeni temin için bir doktora ihtiyaç hasıl olurdu.

Öfke içinde olan kadın, kocasının yüzüne haykırdı:

— Sen mi? Sen ha! Ayol sen, ötekilerden daha buda-lasındır, anladın mı?

—Yemin ederim ki, değilim.

Madam Bondel, öyle kıvrak bir kahkaha atmıştı ki, M. Bondel, bu kahkaha karşısında, kalbinin heyecanla çarptığını, vücudunun ürperdiğini hisseder gibi olmuştu.

126

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

— Göreceğim onu, dedi.

Kadın, hep aynı tarzda gülerek ayağa kalktı.

— Hayır, bu kadarı fazla, dedi. Ve kapıyı vurarak dışarı çıktı.

II

Bondel, çok canı sıkılmış bir halde yalnız başına kaldı. O küstah, o sinir bozucu gülüş, ilk sokusunda bir şey hissedilmiyen, f akt kısa bir müddet sonra acısı başlıyan ve dayanılmaz bir hal alan zehirli bir böceğin iğnesi gibi onu sokmuştu.

Dışarı çıktı, yürüdü, hayallere daldı. Yeni hayatının sessizliği, onu hazin düşüncelere, her şeyi karanlık görmeye sevk ediyordu. Sabahleyin rastlamış olduğu komşuyu birden bire karşısında buldu. El sıkıştılar ve konuşmaya başladılar. Bir çok mevzulara temas ettikten sonra, kanlarından söz açtılar. Her ikisi de biri birlerine her hangi bir şeyi, hayat arkadaşlarının huy ve mizacı hakkında ifadesi güç, anlaşılması müşkül bir şeyi söylemek ve böylece açıl-mak^ ister gibi görünüyordu.

Komşu:

— Hakikaten, diyordu, kadınların bâzan kocalarına karşı bir nevi düşmanlık hissi besledikleri zannedilir. Ben buna pek ihtimal vermem. Kanmı severim; hem de çok severim. Kendisini taktir eder ve saygı gösteririm. Fakat, ne bileyim, bâzan öyle halleri vardır ki, beni şaşırtır. Meselâ, dostlarımıza benden daha çok itimat eder ve teklifsizlik gösterir.

1

128

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Bondel, hemen: "Tamam, galiba karımın hakkı var." diye düşündü.

Adamdan ayrılınca, hayallere daldı. Kafası içinde, biri birine zıt düşüncelerin karışıklığını, istirap veren bir nevi kaynaşmayı hissediyor; o küstah gülüşün "fakat sen de diğerleri gibi budalanın birisin!" der gibi sinir bozan o gülüşün sesini hâlâ kulaklarında muhafaza ediyordu. Onun da, kızdıkları adamı hırpalamak, küçük düşürmek için her şeyce cesaret eden, her şeyi göze alan o ihtiyatsız, ölçüsüz ve geveze kadınlardan biri olduğu muhakkaktı.

Şu halde, o zavallı komşunun başkaları gibi aldatılmış olduğunu kabul etmek icab ediyordu. Hazin bir şekilde : "Bâzan öyle halleri vardır ki, beni şaşırtır. Meselâ, dostlarımıza benden daha çok itimat eder ve teklifsizlik gösterir." demişti, işte, bir koca, karısının başka bir erkek için izhar ettiği hususî ilgi hakkındaki mülâhazalarını ancak bu suretle formüle ediyordu. Hepsı bundan ibaretti. Bir şey görmüş değildi; o da diğerleri gibiydi... Diğerleri!..

Bondel, karısı gibi acâip bir tarzda güldü ve : "Sen de... sen de..." diye söylendi. Sırf meydan okuma zevkini tatmak için insanın içine bir takım şüpheler düşüren bu mahlûklar, ne kadar da çılgın ve ihtiyatsız oluyorlardı!

Bondel, karısı tarafından daha çok itimada mazhar olan ve şahsına karşı teklifsizlik gösterilen her hangi bir kimsenin mevcut olup olmadığını hafızasında araştırmak maksadiyle, eski ahbablıkları düşünerek, müşterek hayatlarının geçmiş zamanlarını hatırlamağa çalışıyordu. O âna kadar, hiç kimseden şüphelenmiş değildi; karısına karşı tam bir itimad olduğu için bu hususta tamamen müsterihtti.

Fakat, evet, bir dost, bir yıla yakın zaman zarfında haftada üç defa evlerine yemeğe gelen bir dost vardı ki, DENEME

129

ismi Tancret olan ve Bondel'in bir kardeş gibi sevdiği bu dost, mahiyetinin ne olduğunu kendisinin de pek bilemediği bir sebeble kârısının hismine uğramıştı. İşte bu dost, gazaba uğradığı tarihten beri, hiç görünmüyor ve görünmemekte de hâlâ devam ediyordu.

Bondel, endişeli gözlerle geçmişe bakarken, biraz düşünmek için durdu. Sonra, bizzat kendisine karşı, hepimizde bulunan o kuşkulu benliğin, kıskanç benliğin, hâin benliğin utanç duyulacak iymasına karşı varlığında bir isyan başgösterdi. Kendini ayıpladı, mazur gördü, karısının evvelâ çok taktir ettiği, fakat, sonra, ciddî bir sebep olmaksızın uzaklaştırdığı o dostun ziyaretlerini, tavır ve hareketlerini hatırlarken, kendi kendine kızdı, söylendi. Bu sırada, birden bire başka hâtıralar, bir gücenmeyi asla afetmiyen Madam Bondel'in o intikamcı karakterinin sebep olduğu bozuşmalar dimağına takıldı. Bu hale, kendisini taciz etmeğe başlayan bu gibi düşüncelere kahkaha ile güldü. Vaktiyle, akşam üstü eve döndüğü vakit: "Şu bizim Tancret'ye rastladım, seni sordu." diye haber verdiği vakit, karısının yüzündeki o kindar ekşimeyi hatırlarken, gönlü tamamen ferahladı.

Karısı, onun bu tarzdaki sözlerine karşı hep: "Bu zatı gördüğün vakit, benimle meşgul olmaktan kendilerini affettiğimi söyleyebilirsin." cevabını vermişti. Karısının bu sözleri, ne kadar hırçın, ne kadar da vahşi bir halde söylediğini şimdi çok iyi hatırlıyordu. O affetmiyen ve hiç bir vakit te etmiyecek olan bir kadındı... Ondan şüphelenebilmek, hattâ, bir ân için bile olsa şüphelenebilmek nasıl olurdu?... Aman Yarabbi, bu ne budalalıktı!

Bununla beraber, bir mesele vardı. Karısı neden bu kadar öfkelenmişti? Bu bozuşmanın esas sebebim ve duymakta olduğu hincin mahiyetini hiç bir vakit anlatmamıştı.

F. :

130

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

Ona çok, hem de pek çok kızılıyordu!.. Acaba?... Fakat, hayır... Hayır... Kat'iyyen... Ve Bondel, bu gibi şeyleri düşünmekle ne kadar küçüldüğünü kendi kendine söylüyordu.

Evet, hiç şüphesiz ki, küçülüyordu; fakat, bunları düşünmekten kendini menedemiyor ve eğer kalbinde derin bir azabın kurdu mevcut değilse, bu fikrin kafası içinde yaşayıp yaşamıyacağı dehşetle kendine soruyordu. O, vaktiyle, ticarî işlerinde, bir türlü sonu gelmiyen müsbet, menfî ihtimalleri tartarak gece ve gündüz düşündüğü gibi, hiç şüphesiz her şeyi vesvese ile düşünen bir adamdı.

Git gide sinirli bir hal alıyor, daha hızlı yürüyor ve itidalini kaybediyordu. İnsanın kafasına bir fikir girdi mi ona karşı gelinmiyordu. O fikir, zaptedilmez, kovulması imkânsız, öldürülmesi mümkün olmiyan bir kuvvet oluyordu.

Birden bire, kafası içinde bir proje, cür'etkâr ve tatbikinde evvelâ tereddüd ettiği çok cür'etkâr bir proje doğdu.

Tancret'ye her rastlayışında, adam, Madam Bondel hakkında daima malûmat istiyor ve Bondel de ona: "Her zamanki gibi biraz öfkeli... Başka bir şey yok..." diye cevap veriyordu.

Projesine göre, Paris'e gitmek için trene binecek, Tancret'nin evine gidecek, karısının o mahiyeti meçhul öfkесinin geçmiş olduğunu söyleyerek, aynı günün akşamı onu eve getirecekti. Evet ama, Madam Bondel'in hali ne olacaktı?... Ne müthiş bir sahne!.. Ne hiddet!.. Ne büyük bir rezaletle karşılaşılacaktı! Fakat, ne ehemmiyeti vardı!.. Böyle hareket etmekle, o gülüşün intikamını almış olacak ve karısının hiç haberi olmadan onların karşı karşıya geldiklerini görürken, yüzlerinden sezeceği heyecanla bütün hakikati öğrenmiş olacaktı.

III

Hemen gara yollandı, biletini aldı, bir vagona bindi. Trenin Pecq rampasından inmekte olduğu hissedilince de, biraz korkar gibi oldu. Yapmayı göze aldığı iş karşısında-bir nevi başdönmesi duydu. Değişmemek, irkilmemek, geri dönmek için meseleyi düşünmemek, zihnini başka şeylerle oyalamak, körü körüne bir kararla yapmağı aklına koyduğu şeyi yapmak hususunda kendini zorladı ve dimağının faaliyetine başka bir istikamet vermek maksadiyle Paris'e gelinceye kadar operet ve kafe konser havalarını söylemekle kendini meşgul etti.

Tancret'nin sokağına giden kaldırım üzerine geldiği vakit, durmak, olduğu yerde kalmak arzusuna yakalandı. Bir kaç dükkânın önünde durakladı, bâzı malların fiyatla-rını tetkik etti, ufak tefek şeylerle ilgilendi. Âdeti olmadığı halde, bir, iki kadeh içki yuvarlamak istedi ve böylece, hiç karşılaşmamak gibi kuvvetli bir arzusunun tesirinde olarak dostunun evine yaklaştı.

Fakat, Tancret evinde yalnız bulunuyor ve kitap okuyordu. Onu görünce, şaşaladı, ayağa kalktı ve :

— Ah, Bondel! Ne saadet! diye bağırıldı.

132

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

Biraz sıkıntılı ve çekingen bir halde olan Bondel :

— Evet, azizim, diye cevap verdi. Paris'te biraz dolaşmak için geldim ve elinizi sıkamak için de size uğramak istedim.

— Çok güzel, çok iyi yaptınız! Evime gelmek itiyadınızı biraz kaybetmiş gibiydiniz...

— Ne çâre, insan bâzan, ister istemez tesir altında kalıyor... Karım size öfkeli gibi görünüyor da...

— Ne gibi dostum? Öfkeli idi ve beni kapı dışarı etti.

— Fakat neden? Ben, bunu hiç bilmiyorum.

— Bir hiç yüzünden... Benim budalalığımdan... Kendisinin fikrine uymadığım bir münakaşa yüzünden.

— Peki ama, münakaşanın mevzuu ne idi?

— Bir kadın hakkında münakaşa. Dostlarımdan Madam Boutin isminde bir kadın. Belki tanırırsınız.

— Yaa!.. Fakat, öyle zannediyorum ki, karım artık size karcı öfkeli değildir; zira bu sabah, sizden bahsetti. Hem de gayet dostâne bir şekilde...

Tancret, ürperir gibi oldu ve bir kaç saniye kadar öyle dalgın ve şaşkın göründü ki, söyleyecek hiç bir şey bulamadı.

Sonra :

— Demek, dostâne şekilde size benden bahsetti? dedi.

— Gayet tabii.

— Emin misiniz?

— Elbette eminim. Herhalde rüya görmüyorum.

— Sonra ?

— Sonrası... Paris'e gelince, bunu size haber vermek arzusunu duydum.

— Çok güzel... Pek mükemmel...

Bondel, tereddüt eder gibi göründü; kısa bir sükûttan sonra

Bir fikrim, orijinal bir fikrim var, dedi.

DENEME

133

— Ne gibi ?

— Sizi bize yemeğe götürmek.

Tancret, bu teklif karşısında, ihtiyatlı bir kimsenin tabîi halile endişeli göründü.

— Siz öyle zannediyorsunuz ama, yeniden bir münakaşa kapısı açılmış olmasın?

— Yok canım... Ne münasebet...

— Şey... Biliyorsunuz ki... Madam Bondel kindar bir kadındır.

— Evet ama, artık size kızmadığı hakkında teminat verebilirim. Hattâ, hiç ummadığı bir zamanda sizi karşısında görmekle çok memnun kalacağından da eminim.

— Sahi mi söylüyorsunuz?

— Pek tabii.

— O halde, gidelim, azizim, gidelim. Çok memnunum. İşte görüyorsunuz ki, bu dargınlık beni çok üzmüştür.

Her iki adam da, biri birlerinin kolundan tutarak Saint-Lazare garına doğru gitmek üzere yola koyulmuşlardı.

Yolda yürüyüş sessiz olmuştu, ikisi de derin düşüncelere, hayallere dalmış gibi görünüyorlardı. Vagona girdikleri vakit, karşı karşıya oturmuş olarak, hiç konuşmadan biri birlerinin sararmış yüzlerine bakıyorlardı.

* Trenden inmişler, sanki bir tehlikeye karşı birleşmek içinmiş gibi, biri birlerinin tekrar koluna girmişlerdi. Bir kaç dakikalık bir yürüyüşten sonra, her ikisi de, Bondel'-lerin evi önünde, biraz nefes nefese bir vaziyette durdular.

Bondel, dostunu içeri aldı; salona doğru yürüdü, hizmetçisini çağırdı ve ona :

— Madam evde mi? diye sordu.

— Evet, efendim.

— Hemen aşağıya inmesini kendisinden rica ediniz.

1

134

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

İki adam da, o korkulan mühim şahsiyetin kapı eşiğinde görünmesinden önce ,gayet heyecanlı bir halde olarak, iki koltuğa çöktüler ve beklediler.

Tanılan bir ayak sesi, kuvvetli basan bir ayak sesi, merdivenin basamaklarından doğru geliyordu. Kapının tokmağına bir el dokundu ve iki adamın gözleri de pirinç tokmağın döndüğünü gördü. Sonra, kapı ardına kadar açıldı ve Madam Bondel, içeri girmeden önce, salonda kimin bulunduğunu görmek ister gibi durdu.

Yüzü kızarmış bir halde baktı ve hafif bir sarsıntı geçirerek, yarım adım kadar geriledi; sonra yanaklarına kan hücum ederek ve eller iki duvara tutunarak hareketsiz bir vaziyette kaldı.

Sapsarı kesilmiş ve bayılacakmış gibi bir hal almış olan Tancret, elinden düşüp döşeme üzerinde yuvarlanan şapkasına ehemmiyet vermiyerek ayağa kalktı. Kekeliyerek:

— Bendenizim Madam... Zannedersem... Bu cesarete sebep... Çok üzgünüm...

Kadının cevap vermemesi üzerine :

— Beni affettiniz mi, nihayet? diye sordu. Madam Bondel, sanki kendisini bir kuvvet itiyormuş

gibi, birden bire, iki elini adama doğru uzatmış vaziyette yürüdü. Tancret, bu elleri tutup sıktı ve kısa bir müddet kendi elleri arasında tuttu. Bu sırada, kadın, kocasının hiç bilmediği, hiç işitmediği heyecanlı, nazlı ve yumuşak bir sesle :

— Sizi tekrar gördüğüme memnun oldum, aziz dostum! dedi.

Ve Bondel, onları seyrederken, sanki soğuk bir banyo yapmış gibi, tepeden tırnağa kadar buz kesildiğini hissetti.

BİLİNMEZ Kİ !

Ah, Yarabbi! Başıma gelen şeyleri nihayet yazabileceğim! Fakat, acaba bunu yapabilecek miyim? Buna cesaret edebilecek miyim? Bu, öyle acâip, öyle izah edilmez, öyle anlaşılmaz, öyle delice bir şey ki!

Eğer gördüklerimden emin olmasam, şuurumda bir eksiklik olmadığından, görüşlerimde bir hataya düşmediğimden, müşahadelerimde bir görüş kusru olmadığından emin olmasam, hislerimde bir bozukluk olduğuna inanır, garip bir hayale kapıldığıma hükmederim. Mamafih, bilinmez ki...

Bugün, bir akıl hastahanesinde bulunuyorum; fakat, buraya kendi isteğimle ihtiyaten, korku ile girdim. Benim maceramı yalnız bir kişi biliyor. O bir kişi de buranın doktorudur. Macerayı yazacağım. Fakat, neden yazacağım? İşte bunun sebebini pek bilemiyorum. Herhalde sıkıntıyı hafifletmek için olacak; zira, bütün benliğimin dayanılmaz bir kâbusun tesiri altında olduğunu hissediyorum.

İşte, maceram şudur :

136

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Ben, daima, bir münzevi, bir hayalperest, kendi halinde bir filozof, temkinli, insanlara karşı kötülük beslemeyen, Tanrı'dan fazla bir şey beklemeyen, aza kanaat gösteren bir insan oldum. Her vakit yalnız yaşadım; buna o kadar alıştım ki, başkalarının mevcudiyeti bende âdeta bir sıkıntı husule getirdi. Nasıl izah edeyim, bilmem ki! Anlatamıya-çağım bunu. İnsanları görmeği, onlarla konuşmayı, arkadaşlarla beraber yemek yemeyi hiç bir vakit red etmemi-şimdir. Fakat, onları, uzun zaman yakınımnda hissedince, en amimî olduklarım bile bana usanç verirler, beni yorarlar, beni sinirlendirirler ve ben bu vaziyette, ya onlann gidişini yahut ta kendim giderek yalnız başıma kalışımı görmek hususunda, git gide büyüyen ,beni rahatsız etmeğe başlayan şiddetli bir arzu duyarım.

Bu arzu bir ihtiyaçtan da kuvvetlidir; mukavemet edilmez bir zarurettir. Beraber bulunduğum kimselerin mevcudiyeti, aynı şekilde devam ettiği taktirde, kendi sözlerimi değil, onların konuşmasını uzun müddet dinlemek zorunda kaldığım vakit, hiç şüphe edilmesin ki, her zaman başıma mutlaka bir belâ, bir kaza gelir. Ne gibi? Ah, Yarabbi, bilinmez ki. Belki de, sâdece düşüp bayılırım.

Yalnız kalmayı o kadar severim ki, üst katta, tepemde uyuyan başka kimselerin komşuluğuna dahi tahammül edemem. Bu yüzden Paris'te oturamıyorum; oturduğum taktirde pek sıkıntı çekiyorum. Böyle vaziyetlerde, manen ölüyorum ve ben, kaynaşan, uyuduğu zamanda bile etrafımda yaşayan o geniş insan kalabalığı içinde, vücudum ve sinirlerim itibarile son derece bir azap çekiyorum. Başkalarının uykusu bana onların konuşmalarından daha ağır gelir. Bir duvar arkasında, bâzı kimselerin mevcudiyetini bildiğim, hissettiğim vakit, kat'iyen rahat edemem.

Ben, neden böyleyim? Bilinmez ki! Bunun sebebi, belki

BİLİNMEZ Kİ!

137

de, çok basittir.. Her şeyden sıkılırım. Benim gibi, daha birçok insanlar vardır herhalde.

Bizler, dünyada iki ırk olarak yaşamaktayız. Müthiş bir cumudiyeden yukarı çıkmak yahut ta bir çölü geçmek gibi, yalnızlık ve sessizlikten yorulmuş, usanmış ve bitkin bir hale gelmiş olup kendilerini eğlendiren, oyalyan başka kimselere ihtiyacı olanlarla, bunun aksine olarak, ancak kendilerini yalnızlığın sakinleştirdiği, huzura kavuşturduğu yorgun, üzgün ve bezgin olanlar bu iki ırkı teşkil etmektedirler.

Bu tamamıyla ruhî bir hâdisedir. Bâzı kimseler, dışta yaşamak, bâzı kimseler de içte yaşamak ihtiyacındadırlar. Ben, dış âlemi pek çabuk yaşamış ve bu dış âleme pek az, P3k kısa bir zaman alâka göstermişimdir. Benim bu alakam, o dış âlemin hududuna varınca, bütün vücudumda, bütün ruhumda tahammül edilmez bir rahatsızlık duymuşumdur.

Bundan da hasıl olan neticeye göre benim için birer varlık ehemmiyetini almış olan cansız şeylere karşı çok bağlanmışım. Evim, gözlerim karşısında insan yüzünü andıran sempatik biblolar, cana yakın möbleler gibi bir sürü eşya arasında olmak üzere münzevi ve faal bir hayat sürdüğüm bir âlem haline gelmiştir. Okşamaları tatlı bir ihtiyaç haline gelen ve insana huzur veren sevimli bir kadı-nm'kollan arasında imişim gibi, bu ev içinde kendimi memnun, tatmin edilmiş ve gayet mes'ut hissetmişimdir.

işte böyle bir hayatı yaşamak için, güzel bir bahçe içinde o evi inşa ettirmiş idim ki, bu ev, zaman zaman arzuladığım cemiyet kaynakları, lüzum hasıl olduğu vakit, bulabilmekliğim için bir şehrin kapısında kâin bulunuyordu. Bütün uşak ve hizmetçilerim, etrafı büyük bir duvarla çevrili bir sebze bahçesinin geri tarafında olmak üzere, uzakça bir bina içinde yatıp kalkıyorlardı. Büyük ağaçla-

138

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

BİLİNMEZ Kİ!

139

rın yaprakları altında kaybolmuş, gizlenmiş ve boğulmuş olan ikametgâhımın sessizliği içinde, gecelerin her tarafı saran o karanlığı, benim için o kadar iyi, o kadar huzur verici idi ki, bu sükûnetin daha fazla zevkini çıkarmak için, her akşam, yatağa girmekte saatlerce tereddüdler geçiriyordum.

O gün, şehrin tiyatrosunda "Sigurd" oynanıyordu. Bu müzikal ve feerik piyesi ilk defa seyretmiş ve son derecede de bir haz duymuştum.

Kafamın içi müzikli sözlerle dolu, gözlerim karşısında hep güzel hayaller varmış gibi, canlı adımlarla yaya olarak eve dönüyordum. Ortalık karanlık, o kadar karanlık ki, büyük caddeyi zorlukla seçebiliyor ve bir çok defalar çukurların içine yuvarlanmak tehlikesini savuşturuyordum. Şehir kapısından evime kadar aşağı yukarı bir kilometre belki de biraz daha fazla bir mesafe vardı ki, ağır bir yürüyüşle bu mesafeyi yirtme dakikada almak mümkündü. Saat birdi; ya birdi yahut ta bir buçuktu. Gökyüzü, karşımda biraz açılır gibi oluyor ve son hilâl vaziyetinde olan ay, hazin şekilde görünüyordu. Akşam vakti, saat dörtte yahut da beşte doğan ayın vaziyeti açık, parlak ve gümüşî görünürse de, gece yarısından sonra doğan ay, daha kırmızımsı, daha donuk ve daha hüznü olur. Gece hayatını seven bütün kimseler, bu farka dikkat etmişlerdir. Sırma gibi zarif olan birincisi, iç açıcı hoş bir ışık yayar ve yer yüzünde belirli gölgeler husule getirir; hemen hemen hiç gölge yap-mıyacak derecede pek donuk olan diğeri ise, soluk bir aydınlığı şöyle böyle aksettirir.

Uzaktan, bahçemin karanlık kütesini gördüm ve neden ileri geldiğini pek bilemediğim bir hal ile bahçeye girerken, kendimde bir nevi sıkıntı hissettim. Adımlarımı yavaşlattım. Hava çok güzeldi. İri ağaç kümeleri, içine evimin gömülmüş olduğunu gösteren bir mezarı andırır gibiydi.

Bahçe kapısını açtım; bir tünelin yüksektir kemeri şeklinde yuvarlak bir vaziyet almış olup binaya doğru giden uzun sikomor yoluna girdim.

Eve yaklaştıkça, garip bir şaşkınlık beni sarıyordu. Durmuştum. Hiç bir şey işitilmiyordu. Havada, yaprak kıpırdamıyacak kadar bir durgunluk, bir sükûnet vardı.

"Nem var benim?" diye düşündüm.

On yıldan beri, evime geç vakitler girer ve içimde en hafif bir endişe, en basit bir korku dahi hissetmezdim. Evet, korkmazdım. Bilhassa hiç korkmazdım. Meselâ, alelade bir adamın, bir serserinin, bir hırsızın görünüşü beni müthiş surette sinirlendirir ve o adam üzerine tereddüdsüzce atılabilirdim. Yanımda silâhım vardı. Revolverim cebimde duruyordu. Fakat ona el sürmüyordum; zira, benliğimde filiz sürmeğe başlayan o korkunun tesirine mukavemet etmek istiyordum.

Bu, ne demekti? Bir sezme hissi mi idi? İnsanların anlaşılmasız, izah edilmez şeyleri gördükleri vakit hislerini kavrayan o esrarlı sezme hissi mi? Belki de! bilinmez ki!

Bahçe içinde ilerledikçe, vücudumu hafif ürpermeler sarıyor ve evin duvarı önünde olduğum vakit, kapıyı açmadan ve salona girmeden önce, bir kaç dakika kadar beklememin* icabettiğini hissediyordum. O sırada, salonun pencerelerinden biri altındaki bir tahta kanape üzerine oturdum. Orada, biraz heyecanlı, başım duvara dayalı ve gözlerim yaprakların gölgesine bakar vaziyette kaldım, ilk ânlarda, etrafımda öyle gayrı tabii hiçbir şey görmedim. Yalnız, kulaklarımda uğultu vardı; zaten, bu hal bende sık sık olurdu. Ekseriya, trenlerin geçtiğini, çanların çaldığını ve bir kalabalığın yürüdüğünü işittiğimi zanneder gibi olurdu.

140

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

BİLİNMEZ Kİ!

141

Biraz sonra, bu uğultular, daha iyi seçilir, daha iyi anlaşılır gibi oldu. Yanılmıştım. Kulaklarımdaki uğultu, da - marlarımdaki tazyikten gelmiyordu. Evimin içinden doğru acayip ve bununla beraber çok belirsiz bir ses, bir gürültü geliyordu. Bunda şüphe edilecek bir şey yoktu.

Duvarın arkasından bu devamlı gürültüyü yahut ta daha doğrusu, gürültüyü andıran bir hareketi, sanki bütün eşyalarım kaldırılıyormuş, yerleri değiştiriliyormuş, yavaş yavaş sürükleniyormuş gibi, bir sürü şeylerin hareket sesini tefrik edebiliyordum.

Oldukça uzun zaman zarfında, kulaklarımda bu sesleri duyduğundan pek emin olamadım. Fakat, evim içindeki bu acayip karışıklığı daha iyi seçmek için kulağımı pencere ke-pengine dayayınca, evimde bâzı anormal ve anlaşılmasız şeylerin

cereyan etmekte olduğuna inandım, kanaat getirdim. Korkmuyordum; fakat, - bilmem ki, nasıl ifade edeyim? - \ şaşkınlıktan ürkmüş bir halde idim. Hiç bir suretle ihtiyacım olmayacağını tahmin ederek, tabancama el atmadım ve bekledim.

Bir şeye karar veremeksizin, kafam işler, fakat sinirlerim bozuk olarak uzun zaman sıkıntı içinde bekledim. Git gide büyüyen, zaman zaman şiddetlenen, sanki bir sabırsızlık, bir taşkınlık ve esrarlı bir karışıklık halini alan gürültüyü dinliyerek ayakta bekledim.

Sonra, birden bire, korkaklığımdan utanarak, anahtarlığımyı yakalamamla, bana lâzım olan anahtarı hemen buldum, anahtarı kilide soktum, iki defa çevirdim ve kapıya bütün kuvvetimle yüklenerek, kapı kanadını duvara kadar ittim. Kapının bu vuruşu, adeta bir patlama sesi çıkardı ve bu patlama gürültüsüne, evimin yukarıdan aşağı kısmına kadar müthiş bir karışıklık sesi cevap verdi. Bu gürültü, o

kadar ânî, o kadar müthiş, o kadar kulak sağırlatan bir ses halinde oldu ki, bir kaç adım geriledim ve yine de lüzumsuz olduğunu bilmeme rağmen, bu sefer, tabancamı kılıfından çektim.

Tekrar bekledim; hem de çok az bir zaman. Merdiven basamakları üzerinde, parkeler üzerinde, halılar üzerinde acayip ayak sesleri, duyuyordum; fakat bu ayak sesleri, insanların ayak kabırların basmasından hasıl olan sesler değil, değnek, tahta değnek ve zil gibi ihtizaz yapan demir sopa sesleri idi. Birden bire, bir koltuğun, benim geniş okuma koltuğumun sallana sallana kapı eşiğinden dışarı çıktığını gördüm. Koltuk bahçeden geçip gitti; sonra, salonumun eşyaları, daha sonra, kısa ayaklarıyla timsah gibi sürünen kanepeler, keçiler gibi- zıplıya zıplıya ilerliyen bütün iskemleler, tavşanlar gibi yürüyen küçük tabureler, koltuğumun peşi sıra gittiler.

Çok heyecanlı idim! Bahçedeki büyük bir ağacın altına giderek orada çömeldim ve eşyalarımın bu geçit resmini seyre kaldım. Onları seyrediyordum; çünkü biri biri arkasından olmak üzere, boylarına ve ağırlıklarına göre, ya hızlı yahutta yavaş olmak üzere hepsi gidiyordu. Piyanom, o kuyruklu büyük piyanom, ürkmüş bir at gibi önümden geçip gitti, bahçemin kumlu yolu üzerinden karıncalar gibi geçen fırçalar, kristal eşyalar, kadehler, daha bir sürü küçük şeyler kayar gibi ilerliyorlar ve hepsi de, üzerleri ayışığının aksetmesiyle parıldayan fosforlu böcekleri andırıyorlardı. Kumaşlar, sürünerek ilerliyorlar ve ahtapot gibi açılıyorlardı. Son asrın nâdir bir biblosu olan yazıhanem, içinde, almış olduğum bütün mektupların, kalbimle alâkalı bütün bir hikâyenin istirabını çok çekmiş olduğum eski bir hikâyenin bulunduğu yazıhanem de meydana çıkmıştı ki, bu yazıhane içinde bir çok fotoğraf ta vardı.

142

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

Birden bire, artık hiç bir korku hissetmeksizin, yazıhanemin üzerine atıldım; bir hırsız yakalar ve kaçmakta olan bir kadını tutar gibi, yazıhaneyi yakaladım; fakat, o kadar hızlı gidiyordu ki, gayretlerime, kuvvetime rağmen bir şey yapamadım, hızını kesemedim, gitmesine mâni olamadım. Bu korkunç kuvvete karşı ümitsiz bir şekilde mu kavemet ederken ve onunla mücadelede bulunurken, sendeledim. Yazıhane beni yere yıktı; beni kumlar üzerinde sürükledi ye onun peşi sıra ilerliyen diğer eşyalar da, ayaklarımı çiğnemek suretiyle üzerime doğru yürümeğe başladılar; sonra, ben yazıhaneyi bırakınca, diğer mobilyalar, attan düşmüş bir asker üzerine geçen süvari kıt'ası gibi üzerimden geçtiler.

Nihayet, dehşetten çılgına döndüm; ağaçlı yolun dışına sürüklenerek bir kenara çekildim ve bana ait olduklarından dahi haberim olmıyan en basit, en küçük, en ehem-niyetsiz şeylerin ortadan kayboluşuna bakmak için kendimi tekrar ağaçlar arasında gizledim.

Sonra, uzaktan, boş evler gibi çok fazla ses çıkaran evim içinde, kapıların kapanışından hasıl olan müthiş bir gürültü duydum. Evin bütün kapıları yukarıdan aşağıya doğru, hatta kendi elimle açmış olduğum antre kapısına kadar kapanıyordu..

Şehir e doğru koşarak, oradan kaçtım; evlerine dönmekte gecikmiş kimselere rastlamak suretiyle sokaklar içinde soğukkanlılığımyı tekrar kazandım. Beni tanıyan bir otelin kapısını çaldım. Tozlardan temizlenmek için elbisemi elimle silkelemeğe çalıştım; otele girince, anahtarlığımyı kaybettiğimi ve bu yüzden dışarıda kaldığımı söyledim.

Yatağın içine girerek yorganı başıma kadar çektim. Fakat, uyuyamadım; kalbimin yerinden oynayacakmış gibi çarpıntısını dinliyerek, sabahı bekledim. Şafak sökerken,

BİLİNMEZ Kİ!

143

adamlarıma haber verilmesini söyledim ve uşağım, sabahın yedisinde, otel odasının kapısını vurdu.

Uşağın yüzü pek perişan gibi görünüyordu.

— Bu akşam başımıza büyük bir felâket geldi, Mösyö, dedi.

— Ne felâketi?

— En küçük parçaya kadar, efendimizin bütün eşyaları çalındı.

Bu haber hoşuma gitmişti. Neden? Bilinmez ki! Gördüğüm şeyler hakkında hiç kimseye bir şey söylememek, her şeyi gizlemek, korkunç bir sır gibi bu hâdiseyi şuuruma gömmek istiyor ve kendime gayet hâkim bir' vaziyette bulunuyordum. Cevap verdim :

— Ö haîde, bu adamlar, anahtarlarımı çalmış olan aynı kimselerdir. Derhal polise haber vermek lâzım. Ben şimdi kalkıyorum; bir kaç dakika içinde oraya geliyorum.

Tahkikat beş ay sürdü. Hiç bir şey anlaşılamadı; eşyalarımın hiç biri bulunamadığı gibi, hırsızların en küçük izine dahi rastlanmadı. Eğer bildiklerimi söylemiş olsam, hırsızları değil, doğrudan doğruya beni hapsederler; yani böyle bir-şeyi görebilen bir kimse olarak beni hapsederlerdi.

Fakat susmasını bildim; evime tekrar eşya aldım. Lüzumsuzdu. Alacağım eşyalar da çekip gidebilirdi. Eve girmek istemiyordum. Nitekim, girmedim ve evi bir daha görmedim.

Parise gidip bir otele yerleştim ve o fena geceden beri, beni bir hayli endişeye düşüren sinirli durumun üzerinde doktorların fikrini sordum.

Seyahat etmem tavsiyesinde bulundular. Ben de onların tavsiyelerine uydum.

BİLİNMEZ Kİ!

145

II

İtalya'da bir seyahatle işe başladım. Güneş bana çok iyi geldi. Altı ay zarfında, Cenova'dan Venedik'e, Vene-dik'den Floransa'ya, Floransa'dan Roma'ya, Roma'dan Napoli'ye geçerek bir hayli dolaştım. Sonra, tabii manzarası ve Yunanlılarla Normanlardan kalma âbideleriyle dikkate şayan bir memleket olan Sicilya'yı gezdim. Afrika'ya geçtim; develerin, ceylanların ve serseri arapların dolaştıkları, hafif ve şaffaf havasında, gündüz kadar geceleyin de insanı hiç bir şeyin rahatsız etmediği o büyük ve sarı çölü rahatça geçtim.

Marsilya'dan Fransa'ya döndüm ve taşra neş'esine rağmen, gökyüzünün azalmış olan ışığı beni müteessir etti.

Avrupa'ya dönerken, iyileşmiş olduğunu sanan ve sinsi bir istirabın hastalık merkezindeki faaliyetin kesilmediğini haber vermesiyle vaziyeti kavriyan bir hastanın garip hissiyatını tekrar duyar gibi oldum.

Sonra Paris'e döndüm. Aradan bir ay geçince sıkılmağa başladım. Mevsim, sonbahardı ve ben, kış gelmeden, hiç bilmediğim Normandiya'da bir seyahat yapmak istedim.

Seyhate Rouen'den başladım ve sekiz gün zarfında,

/ orta çağdan kalma bu şehir içinde, o harikulade gotik tarzı âbideleriyle çok zengin olan bu dikkate şayan müze içinde dalgın, hayran ve heyecanlı bir vaziyette dolaştım, durdum.

Bir akşam üstü, saat dörde doğru, "Eau de Robec" ismi verilen ve siyah bir mürekkep gibi akan bir nehirin geçmekte olduğu bir caddeye girdiğim sırada, evlerin tuhaf ve antika çehrelerine takılmış olan bütün dikkatim, kapıdan kapıya, biri birini takibeder gibi görünen bir sürü eskici dükkânlarına birden bire donuverdi.

Eski püskü şeyleri satan bu esnaf, çalışma yerlerini, bu acayip sokakta, korkunç su yolu üstünde, geçmiş zamandan kalma jiruetlerin hâlâ gıcırdamakta olduğu o kiremit ve arduvazla kaplı sivri çatılar altında seçmekle çok iyi yapmışlardı!

Kara mağazaların içinde, oymalı eşya sandıkları, Ro-uen, Nevers, Moustiers çinileri, îsalar, Meryemler, azizler gibi boyalı heykeller, kilise tezyinatı, papaz kaftanları, mukaddes çanaklar ve ağaçtan mamul yaldızlı bir kilise mihrabı gibi şeyler görünüyordu.

Bu yüksek büyük evlerdeki fnağazalar, tavan aralarından mahzenlere kadar, tabii ve asıl sahiplerinden, mensup oldukları asırlardan, devirlerden ve modalardan sonra hâlâ yanşayıp hayatîyetleri artık bitmiş gibi görünen ve yeni nesiller tarafından ancak bir merak saikasıyla satın alınmağa mahsus bulunan her çeşid eşya ile dolu acayip mağaralardı.

Biblolara karşı olan yakın ilgim, bu antikacılar beldesi içinde tekrar uyanıyor ve "Eau de Robec" in mide bulandıran akıntısı üzerine altmış dört çürük tahtadan ibaret köprüleri iki adımda aşarak dükkân dükkân dolaşıyordum.

F. : 10

146

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

BİLİNMEZ Kİ!

147

Aman Yarabbi! Şaşılacak şey! Bir çok eşyalarla tıklım tıklım olmuş ve eski mobilyalardan müteşekkil bir mezarlığın katakomb methali gibi bir hal almış bir kubbe yanında, en güzel aynalı dolaplarımdan biri bana görünür-di. Bütün vücudum titreyerek ve elimle dokunmağa cesaret edemeyecek kadar sarsıntı geçirerek aynalı dolaba yaklaştım. Elimi uzatıyor, tereddüdler geçiriyordum. Bununla beraber dolap o dolapdı. On üçüncü Louis stilinde olup, bir defa görmekle herkesin hemen tanıyabileceği bu dolap, benim dofabımdı. Biraz daha uzağa göz atınca, üstü hah işlemesiyle kaplı koltuklarımdan ikisini, sonra, daha uzakta, İkinci Henri stili iki masamı gördüm ki, çok nâdir olan bu masayı görmek için bir çok kimseler ta Paris'ten geliyorlardı.

Düşününüz bir kere! Ne hale geldiğimi tasavvur ediniz!

Elim, ayağım kesilmiş, heyecandan feci bir duruma düşmüş olarak ilerledim; ilerledim; çünkü, ben, gözü pek bir insandım. O efsane devirlerinin pervasız bir şövalyesi gibi ilerledim. Adım adım yürüdükçe, bana ait olan bütün şeyleri,

avizelerimi, kitaplarımı, tablolarımı, kumaşlarımı, silâhlarımı tekrar buluyordum. Bütün eşyalar arsında, yalnız, içi mektuplarla dolu yazıhanemi göremedim.

Sonra, yukarı katlara çıkmak için karanlık galerilere inmek suretiyle yürüdüm. Yalnız başıma idim. Sesleniyordum; sesime hiç cevap verilmiyordu. Yalnız başıma idim; bu geniş ve lâbirent gibi dolambaçlı olan ev içinde hiç kimse yoktu. Gece bastırılmış ve ben, karanlık içinde, sandalyalardan biri üzerine oturmak zorunda kalmıştım; zira, gitmek istemiyordum. Zaman zaman: " - Hey! Kimse yok mu?" diye bağıırıyordum.

Herhalde, bir saatten fazla bir zamandan beri orada bulunuyordum ki, nereden geldiğini pek kestiremediğim ayak sesleri işittim. Bu ayak sesleri çok hafif, çok yavaştı. Oradan kaçmadım; sinirlerime hâkim olarak tekrar bağırdım ve yandaki odadan bir aydınlığın belirdiğini gördüm.

Bir ses:

— Kim var orada? dedi.

— Bir müşteri, diye cevap verdim. Benim bu sözüme mukabelede bulunuldu :

— Vakit bir hayli geç. Cevap verdim: „

— İyi ama, bir saatten fazla bir zamandan beri sizi bekliyorum.

— Yarın da gelebilirsiniz.

— Yarın, Rouen'den gideceğim.

ilerlemeğe cesaret edemiyordum; adam da bana doğru gelmiyordu. Bir muharebe meydanındaki ölüler üstünden uçan iki meleğin bulunduğu bir halıya akseden ışığı görüyordum. Bu halı da benimdi.

— Eee! geliyor musunuz? dedim. Adam cevap verdi:

— Sizi bekliyorum.

• Ayağa kalktım ve ona doğru yürüdüm.

Büyük bir dairenin ortasında, küçük bir adam, çok küçük, çok şişman, pek çirkin ve bir tabiat garibesi olan küçük bir adam bulunuyordu.

Kılları başka başka, aralıklı ve sarımtırak bir sakalı olan bu adamın başında tek saç yoktu! Evet, kafa tamamen dazlaklı!

Beni görmek için şamdanı omuzlarından yukarı tuttuğu için, adamın kafatası, eski eşyalarla tıklım tıklım bir vaziyette olan o geniş oda içinde, bana küçük bir

148

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

ay gibi görünüyordu. Yüz buruşuk ve şişik, gözler ise gö-rünmiyecek kadar ufaktı.

Kendi malım olan üç sandalyayı satın aldım ve yalnız, oteldeki odamın numarasını vererek, sandalyaların bedeli olan büyük bir meblâğı derhal ödedim. Sandalyalar, ertesi gün, saat dokuzdan evvel teslim edilmiş olacaktı.

Sonra dışarı çıktım. Adam, gayet büyük bir nezaket göstermek suretiyle beni kapıya kadar geçirdi.

Derhal merkez polis komiserliğine yollandım; eşyalarımın nasıl çalınmış olduğunu ve bu eşyaları nerede bulduğumu komiserine anlattım.

Komiser, gelecek cevabı beklemek recasıyla, bu hırsızlık hâdisesi hakkında telgrafla malûmat istedi. Bir saat sonra benim için tamamen tatminkâr olan bir cevap geldi.

Komiser:

— Bu adamı tefkif ettireceğim ve derhal sorguya çekeceğim, dedi. Zira bir şeyler sezinlemiş olabilir ve size ait eşyaları ortadan kaldırabilir. Siz, şimdi, gidip yemeğinizi yiyiniz ve iki saate kadar buraya dönünüz. Ben burada olacağım ve sorguyu sizin karşınızda yapacağım.

— Hay hay, efendim. Size bütün kalbimle teşekkür ederim.

Yemeği yemek için otele gittim ve inanılmıyacak derecede iştihali bir yemek yedim. Çok memnundum.

İki saat sonra, beni beklemekte olan emniyet âmirinin odasına döndüm.

Adam, beni görünce:

— Sizin şu adamı bulamadılar, dedi. Memurlarım bir

şey yapamadılar.

— Yaa !

Fenalaşacağımı hisseder gibi oldum.

— Acaba, evini bulamadınız mı? diye sordum.

BİLİNMEZ Kİ!

149

— Mükemmelen bulduk. Zaten ev, adamın dönüşüne kadar nezaret ve muhafaza altındadır. Adama gelince, ortadan kayboldu.

— Kayıp mı oldu?

— Evet, kayboldu. Aksamalarını, komşusu olan ve aynı zamanda onun gibi eskicilik #apan Bidoin isminde dul bir kadının evinde geçirmektedir. Kadın, bu akşam onu görme-memiş ve görmediği için de hiçbir malûmat verememiştir. Yarını beklememiz lâzım geliyor.

Emniyet amirliğinden ayrıldım. Rouen'in sokakları bana, uğursuz, sevimsiz ve cinli, perili gibi göründü !

Bir takım kâbuslarla o kadar fena bir gece geçirdim ki, hiç uyuyamadım ve sık sık uyandım.

Pek endişeli ve çok ta acele ediyormuş gibi görünmek istemediğim için, ertesi gün, emniyet amirliğine gitmek üzere saatin ona gelmesini bekledim.

Antikacı yine görünmedi. Mağazası da kapalı kaldı. Komiser, bana :

— Yapılması lâzım gelen her şeyi yaptım, dedi. Savcılık, meseleden haberdar bulunmaktadır. Şimdi, şu dükkâna beraberce gideceğiz ve kapısını açacağız. Şahsınıza ait ne varsa hepsini bana göstereceksiniz.

Bir araba bizi dükkânın bulunduğu yere götürdü. Polis memurları, orada, açılmış olan dükkânın kapısı önünde bir çilingir ile duruyorlardı.

Dükkândan içeri girince, ne aynalı dolabımı, ne koltuklarımı, ne masalarımı, ne de evimin eşyasını teşkil eden mobilyalardan her hangi birini gördüm.

Hayretler içinde kalmış gibi görünen emniyet âmiri, evvelâ bana, itimatsızlıkla bakar gibi oldu.

— Fakat, bu çok garip bir iş, dedim. Eşyalarımın an-

150

SECÎLMÎŞ HİKÂYESLER

tıkacı ile birlikte ortadan kaybolması hakikaten acâip bir tesadüf.

Adam, gülümsedi :

— Doğru! Dün, kendinize ait eşyalardan bir kısmını satın almakla iyi yapmadınız. Adamın dikkatini çekmiş oldunuz. Devam ettim :

— Bana anlaşılmasın gibi görünen bir husus var ki, o da, eşyalarımın işgal ettikleri yerlerde şimdi başka eşyaların bulunmasıdır.

Komiser cevap verdi :

— Bu işin bir gece olup bitmesi mümkündür. Ada-mm, hiç şüphe yok ki, suç ortakları vardır. Bu evin, komşularla da herhalde bir irtibatı mevcuttur. Korkmayınız, bayım, ben bu işle bizzat meşgul olacağım. Haydut elimizden kaçamayacaktır; çünkü, inini kontrolümüz altında bulunduruyoruz.

Ah, Yarabbi, kalbim, zavallı kalbim, ne kadar da kuvvetli çarpıyordu !

Rouen'de on beş gün kaldım. Adam dönmedi. Elbet-teki dönmiyecekti! Bu vaziyet karşısında onu kim bulacak, kim tutacaktı?

On altıncı gün, sabah vakti, soyulmuş olan ve bomboş bir halde bulunan evime bekçilik eden hahçıvanımdan şu acâip mektubu aldım:

"Mösyö,

"Geçen gece, hiç kimsenin bir mânâ veremediği ve polislerin de bizden fazla bir şey bilemediği bâzı şeylerin cereyan etmiş olduğu efendimize haber vermekle şeref duya-

BİLİNMEZ Kİ!

151

rım. Bütün eşyalar, en küçük parçalarına varıncaya kadar bütün eşyalar, istisnasız olarak, eve dönmüştür. EV şimdi, hırsızlığın vuku bulduğu geceden bir gün evvel nasıl ise, tamamen aynı vaziyettedir. Bu şaşılacak bir hâdisedir ve bu hâdise, Cumayı Cumartesiye bağlayan gece esnasında vuku bulmuştur. Yollar, sanki, bir çok şeyler sürüklenmiş gibi bahçe kapısından evin kapısına kadar bozulmuş vaziyettedir. Eşyaların kaybolduğu günde de yollar böyle -idi.

"Efendimizi bekliyoruz

Sadık hizmetkârınız, "Raudin, Philippe"

Fakat, hayır! Hayır! Ben oraya dönemezdim!

Mektubu Rouen komiserine .götürdüm.

Adam :

— Gayet ustalıkla bir iade tarzı, dedi. Şimdilik ses çıkarmıyalım. Adamı, bu günlerde, elbette ki enseliyece-ğiz.

Fakat, adam enselenmedi. Hayır, onu tutamadılar ve ben şimdi, peşim sıra serbest bırakılmış vahşi bir hayvandan korkar gibi, ondan korkuyor, çekmiyorum.

O bulunamaz! Kafatası mehtap gibi parıldayan bu canavar bulunamaz! Onu asla yakalayamayacaklar. Evine de hiç bir vakit dönmiyecek. Onun için ne ehemmiyeti var*! Onunla karşılaşacak benden başka kimse yok ki. Halbuki, ben onunla hiç karşılaşmak istemiyorum.

İstemiyorum! istemiyorum! istemiyorum!

Zaten geri dönse, dükkânına tekrar girse de, eşyalarımın onun dükkânında bulunmuş olduğunu kim isbat edebilecek?

Onu suçlandırmak için benim şahitliğimden başka

152

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

bir şey yok ki ve bu şahitliğin, git gide şüpheli bir hal almakta olduğunu da hissediyorum.

Fakat, hayır! Benim bu hayata tahammül etmem imkânsızdı. Gördüğüm şeylerin esrarını daha fazla gizliye-mezdim. Bu gibi hâdiselerin tekrar başlaması korkusu ile, herkes gibi yaşamağa devam etmem mümkün değildi.

Bu akıl hastahanesini idare eden doktoru arayıp buldum ve kendisine her geyi anlattım.

Doktor, beni uzun uzadıya sorguya çektikten sonra:

— Bir müddet burada kalmak istermisiniz, Mösyö? dedi.

— Memnuniyetle.

— Servetiniz var mı?

— Var.

— Münferid bir paviyon istermisiniz?

— İsterim.

— Dostlarınızın ziyaretlerini kabul edecek misiniz?

— Hayır, doktor, hiç kimseyi istemem. Rouen'deki adam, intikam almak maksadiyle, beni buraya kadar taki-betme cür'etini göstermiş olabilir.

Yalnızım, üç aydan beri yapa yalnızım. Aşağı yukarı biraz sakinleşmiş vaziyetteyim. Yalnız bir korkum var... Ya o antikacı, aklını kaçırrı da tedavisi için buraya getirilirse... Hapishaneler bile emin değil ki...

ACABA KUDUZ MU?

Sevgili Genevieve, balayı seyahatimi anlatmamı benden istiyorsun. Acaba neyi anlatmamı istiyosun? Bana hiç bir ey söylememiş, hatta tahmin suretiyle dahi bir şey öğrenmeme imkân bırakmamış, ama hiç, hiç bir şey bırakmamış olan senin gibi sır saklayan bir kimseye ne söyleye-yim, ne anlatayım?... On sekiz aydan beri, evet on sekiz aydan beri evli bulunan, en iyi arkadaşım olduğunu söyleyen ve öteden beri benden hiç bir şeyini gizlemeyen sen, nasıl oluyor da bunu bana haber vermek lüzumunu hissetmedin ve bana hiç acımadın? Beni sâdece ikaz etmiş olsaydın, içime basit ve küçücük bir şüphenin girmesine imkân vermiş olsaydın anlatırken bile hâlâ yüzümün kızarmasına sebep olduğu gibi kocamı da hayatının sonuna kadar güldürecek olan muazzam bir budalalığı yapmama mâni olurdun ki, işte bu işin biricik suçlusu sensin!

Kendimi gayet feci surette gülünç bir mevkie soktum; senin yüzünden hâtırası kafamdan bir türlü süinmiyen öyle bir hatâ işledim ki!.. Ah, Yarabbi, eğer bilmiş olsaydım!

Nihayet, yazarken, cesaretimi buluyorum ve her şe-

154

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

yi de söylemeğe kararlıyım. Yalnız, fazla gülmiyeceğine dair bana söz ver.

Benden bir komedi bekleme. Sana anlatacağım bir-dramdır.

Evlenmemi hatırlarsın elbette. Aynı günün akşamı seyahate çıkacaktım. Ben, pek tabii olarak, "Evlenme etrafında" ismindeki nükteli romanında, Gyp'in, hikâyesini gayet tuhaf şekilde anlattığı o Paulette'e hiç benzemiyor-dum. Şayet, annem bana Madam d' Hautretan'ın kızına söylediği gibi: "Kocan seni kolları arasına alacak... ve..." demiş olsaydı, ben kendisine, elbette ki, Paulette gibi kahkahalarla gülererek: "O kadar uzatma, anneciğim... ben her şeyi biliyorum, hem de senden daha iyi olarak... Haydi sen işine bak..." diyemezdim.

Halbuki, ben, hiç bir şey bilmiyordum. Anneciğim, her şeyden çekinen zavallı anneciğim, bu nâzik meseleyi bana çitlatmağa pek cesaret edememişti.

Akşam üzeri, saat beşte, kahvaltıdan sonra, arabanın bizi beklemekte olduğu haber verilmişti. Davetliler¹ gitmişlerdi. Ben, hazırlanmış bir Vaziyette bulunuyordum. Bavulların merdivendeki gürültüsü, ağlıyormuş gibi görünmek istemiyen babamın genizden çıkan sesi hâlâ kulakla-rımdadır. Zavallı babacığım, beni kucaklayıp öperken, sanki dış çıkartmağa gidiyor muşum gibi, "Metin ol kızım!" demişti. Anneme gelince, o tamamen bir çeşme idi. Kocam, bu gayet zorlu ve acıklı veda merasiminden beni korumak için acele ediyor; çok mes'ut olmama rağmen, benim de gözlerimden ip gibi yaşlar akıyordu. Birden bire, bir şeyin robumdan çekmekte olduğunu hissettim. Bu, sabahtan beri tamamen unutmuş olduğum "Cici" idi. Zavallı hayvancık, kendi usulüne göre benimle vedalaşmak istiyordu. Hayvanın bu hareketi bana pek dokundu ve köpeğimi ku-

ACABA KUDUZ MU?

155

caklamak için içimde derin bir arzu duydum. Hayvanı tut-' turn (Bilirsin ki, yumruk kadar bir şeydir.) ve öpmeğe başladım. Ne bileyim, hayvanları pek severim. Onları sevmek, okşamak bana son derecede derin bir zevk verir, adeta kendimden geçerim.

Sevincinden deliye dönmüş olan köpek, ayaklarını oynatıyor, ellerimi yakalıyor, çok sevindiği, çok memnun olduğu zamanlardaki gibi, ellerimi ısırmağa çalışıyordu, Birden bire, burnumu dişleri arasına geçigdi ve canımı yaktığını hissettim. Hafif bir çığlık kopardım ve köpeği yere bıraktım. Hayvan oynaşmak isterken, hakikaten beni ısırmıştı. Işınlan

yer kaniyordu. Herkesin canı sıkılmıştı. Derhal, su, bez ve saire getirilmiş ve kocam bizzat beni tedavi etmek istemişti. O kadar mühim plmiyan yara, iki küçük iğne deliğinden başka bir şey değildi. Beş dakika sonra kan durmuş ve yola çıkmıştık.

Takriben altı hafta sürmek üzere Normandiya'da bir seyahat yapmamız kararlaştırılmıştı.

Akşam üzeri Dieppe'e varmıştık. "Akşam" diyorsam, gece yarısını kastediyorum.

Bilirsin ki, denizi pek severim. Denizi görmeden yat-mıyacağımı kocama bildirdim. Canı sıkılmış gibi göründü. Gülerek, kendisine :

— Pek mi uykunuz var? diye sordum.

— Hayır, sevgilim, diye cevap verdi. Fakat, sizinle baş başa kalmakta ne kadar acele etmekte olduğumu herhalde takdir edersiniz zannederim.

Hayret ederek :

— Baş başa kalmak mı? dedim. Fakat, Paris'ten beri jagon içinde yalnız başımıza değil miydik?

Gülümsedi :

— Evet, evet ama, nihayet vagon içinde... Odamızda

!'.^HfcSteisÖliaSaSfii

156

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

ACABA KUDUZ MU?

157

yalnız kalmamıza benzemez ki... Aynı şey değildir ki... Lâfın altında kalmadım :

— Pekâlâ, yalnız başımıza bulunuyoruz işte.

Benim bu tarzdaki sözlerim, muhakkak ki, onun hiç te hoşuna gitmiyordu. Bununla beraber :

— Pekâlâ, öyle olsun, dedi. Madem ki öyle istiyorsunuz.

Gece çok güzeldi. İnsanın ruhunda büyük ve derin düşünceler, daha doğrusu, ne bileyim, düşüncelerden daha ziyade hisler husule getiren o gecelerden biri idi. Kollarını, kanatlarını açmak, gökyüzünü kucaklamak arzusunu duyan insan, daima, meçhul şeyleri anladığını zanneder. Havada hülya, ruha nüfuz eden şiir, yer yüzüne hiç benze-miyan başka bir âlemin saadeti, yıldızlardan, aydan, oynayan gümüşî sulardan gelen bir nevi sonsuz serhoşluk vardır. Bütün bunlar, hayatta tadılan en güzel ânlardır. Hayatı bambaşka, güzel ve zevkli gösterirler. Onlar, olması lâzım gelen şeyi olacaktı gibi gösteren belirtilerdir.

Bununla beraber, kocam içeri girmekte sabırsız gibi görünüyordu.

Kendisine :

*

— Üşüdün mü? diye sordum.

— Hayır, diye cevap verdi. Devam ettim :

— O halde, sular üzerinde uyuyormuş gibi duran şu küçük gemiye bak. içeri girmektense, burada kalmak daha iyi değil mi? Gün doğuncaya kadar burada kalmak isterim. Haydi, söyle bana, şafağın doğmasını beklemek ister - misin?

Kocam kendisiyle alay ettiğimi sandı ve beni adeta zor kullanmak suretiyle otele götürdü! Eğer bilseydim? Alı, sefil!

Yalnız başımıza kalınca, sana yemin ederim ki, sebebinin ne olduğunu bilmeksizin, kendimi çak mahcup ve sıkıntılı hissettim. Nihayet, onu tuvalet odasına geçirttim ve ben de yatağa girdim.

Ah, kardeşim, bunu sana nasıl anlatayım? Nihayet, şöyle bir vaziyet oldu. Kocam, muhakkak ki, benim son derecede basit safiyetimi bir muziplik, sadeliğimi bir kurnazlık ve tamamen bir bönlükten başka bir şey olmiyan teslimiyetimi bir taktik olarak kabul etti. Sakınacak bir şeyi olmiyan, hiç bir suretle hazırlıklı bulunmiyan bir ruha, bu gibi esrarlı şeyleri izahetmek, öğretmek, kabul ettirmek için lâzım gelen ince ve nâzik hareketlere hiç ehem-niyet vermedi.

Ve ben, birden bire, onun aklını kaçırdığını sandım. Korkunun bütün vücudumu sarması dolayısıyla tir tir titreyerek, acaba beni öldürmek mi istediğini kendi kendime sordum. Zaten korku, insanı bir kere sardı mı, artık o insanda akıl diye bir şey kalmıyor, düşünemiyor, deli gibi bir hal alıyor. Bir saniye içinde korkunç şeyleri hayalimden geçirdim. Gazetelere akseden muhtelif hâdiseleri, esrarengiz cinayetleri, bir takım sefillerle evlenen genç kızların fısıltı halinde konuşulan o maceralarını düşündüm! Ben, bu adamı tanıyor muydum? Korkudan, dehşetten çılgına dönmüş bir halde, onu iterek mütamadiyen çırpıyordum. Bir aralık saçından bir tutam ve bıyığından da bir kaç tel kopardım ve olanca gayretimi sarfederek, "imdat!" diye haykırmak suretiyle ayağa kalktım. Kapıya koştum, sürgüyü çektim ve hemen hemen çıplak bir vaziyette kendimi merdivene attım.

Otelin bütün oda kapıları açıldı. Üzerinde gecelikleri olan erkekler, ellerinde şamdanlar olduğu halde göründü-

158

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

ACABA KUDUZ MU?

159

ler. Himayesini reca ederek, içlerinden birinin kalian arasına sığındım. Adam, kocamın üzerine saldırdı.

Artık ne olup bitiğini bilmiyordum. Evvelâ döğüşülür-ken ve bağırışmalar olurken, sonra birden bire bir değışiklik oluyor, herkes gülüyor, tasavvur edemiyeceğın kadar kuvvetli kahkahalarla gülüşölüyordu. Otelin mahzeninden tavan arasına kadar, herkes gülüyordu. Ben, koridorlarda-ki kahkahaları duyarken, yukarı kattaki odalardan da gülüşme seslerinin geldiğini farkediyorum. Otelin her tarafında muazzam bir neş'e hüküm sürüyordu. Düşün bir kere, bir otel içinde!

Bir müddet sonra, tekrar kocamla yalnız kaldım ve kocam, bir kimya denemesine başlamadan önce verilen izahat gibi bana kısaca bir izahatta bulundu. Hal ve tavırlarından hiç te memnun olmadığı görölüyordu. Gün doğuncaya kadar ağladım; o gün, erkenden yola çıkmak suretiyle oteli terkettik.

Hepsi bu kadar değil.

Ertesi gün, henüz bir ılıca müsveddesinden başka bir şey olmıyan Pourville'e vardık. Kocam, bana karşı alâka ve şefkat güsterdikçe canım sıkılıyordu. Fakat üzerindeki o memnuniyetsizlik hali kalmamış gibiydi. Bir gün evvelki maceramdan dolayı çok mahcup ve müteessir bir vaziyette, kaabil olduğu kadar sevimli ve uysal olmuştum. Genç kızlardan gayet itina ile gizlenen bu namussuzca sırrı Henry' den öğrendiğim vakit, duyduğum dehşet, tiksinti ve hemen hemen kinin derecesini tasavvur edemezsin. Kendimi ümitsiz, ölecek kadar müteessir, her şeyden vazgeçmiş ve ailesinin yanma bir ân evvel dönmek ihtiyacı ile kıvrağım bir insan olarak hissediyorum. Bir gün sonra, Etretat'ya vardık. Denize girenlerin hemen hepsi heyecan ve teessür içinde idiler. Küçük bir köpek tarafından ısırılmış olan bir genç

kadın kudurarak ölmüştü. Sofrada biri tarafından anlatılan bu hikâyeyi işittiğim vakit, sırtımdan doğru dehşetli bir ürperme hissettim. O ânda, birden bire, burnumda bir acı, bütün uzuvlarımda bir acâiplik, bir kesiklik duyar gibi oldum.

Gece hiç uyumadım ve kocamı tamamen unuttum. Ya ben de kudurarak ölürsem!.. Ertesi gün, otel müdüründen izahat istedim. Adam bana çak feci malumat verdi. Bütün günü, falez üzerinde gezinmekle geçirdim. Hiç konuşmuyor, mütemadiyen düşünüyordum. Kudurma! Aman Yarabbi, ne korkunç ölüm!

Henry bana: "Nen var? Üzüntülü gibi görünüyorsun!" diye soruyor ve ben de: "Hiç bir şeyim yok, hiç bir şey" diye cevap veriyordum. Dalgın gözlerim, bir şey gör-meksizin denize dikiliyor; gözlerim karşısında ne olduğunu bilemeksizin, çiftliklere, kırlara, ovalara bakıyordum. Bana işkence azabı veren düşünceyi itiraf etmek için şiddetli bir arzu duyuyordum. Burnumda bir sızı, bir acı hisseder gibi oluyordum. Otele dönmek istiyordum.

Otele henüz yeni girmiştim ki, burnumdaki küçük yaraya bakmak için odama kapandım. Yara diye bir şey görünmüyordu. Bununla beraber, ben, o yarayı mevcut-rnuş gibi telâkki ediyor ve istirahatını duyuyordum.

• Anneme derhal kısa bir mektup yazdım. Bu mektubun ona çok garip geleceğinden şüphe edilemezdi. Mektubumda, bir takım mânâsız suallere hemen cevap verilmesini istiyordum. İmzayı attıktan sonra, şunu da yazdım: "Bilhassa bana "Cici" hakkında malûmat vermeğı unutma."

Ertesi gün yemek yiyemedim; fakat, bir doktora görünmek te istemedim. Bütün gün plajda oturarak, denize girenleri seyretmekle vakit geçirdim. Plaja, biçimsiz banyo kostümleri içinde, hepsi de gudubet olan irili, ufaklı bir

160

SECİLMİS HİKAYELER

ACABA KUDUZ MU?

161

sürü insan geliyordu. Fakat, ben, gülmeğı aklımdan bile geçirmiyordum. Düşünüyordum; "Bu insanlar ne kadar mes'ut! Isıtılmış değiller. Yaşıyacaklar! Hiç bir şeyden korkuları yok. İstedikleri gibi gülüp eğlenebilirler! Ne kadar huzur ve sükûn içinde yaşıyorlar!"

Her ân, elimi burnuma götürerek bir kere yokluyor-dum. Acaba şiş miydi? Tekrar otele döndüm, aynada yüzüme bakmak için odama kapandım. Eğer burnumun rengi değışmiş olsa, derhal yere yıkılıp ölmek işten değildi.

Akşam üzeri, birden bire, kocama karşı bir nevi yakınlık, bir nevi ümitsiz sevgi hisseder gibi oldum. O da bana çok candan göründü. Koluna girdim; menfur sırrımı ona söylemek için belki yirmi defa yutkundum, durdum; fakat sustum.

Kocam, benim bu teslimiyetimi, ruhumun mânevi çöküntüsünü maalesef çok çirkin bir şekilde suistimal etti. İrademi kullanamadığım gibi, ona mukavemet edecek kuvveti de kendimde bulamadım. Artık her şeye katlanacaktım !

Ertesi gün, annemden bir mektup aldım. Suallerime cevap veriyor; fakat bana "Cici" den bahsetmiyordu. Birden bire: "öldü galiba, benden gizliyorlar" diye düşündüm. Sonra, bir telgraf çekmek için telgrafhaneye koşmak istedim. Bir düşünce beni durdurdu: "Hakikaten ölmüş ise, bunu bana haber vermezler."

Bunun üzerine, daha iki günü sıkıntı içinde geçirmeğı katlandım. Tekrar mektup yazdım. Mektubumda, biraz canımın sıkılmakta olması dolayısıyla, beni oyahyacak olan köpeğın gönderilmesini istedim.

Öğle üzeri, vücudumu bir takım ürpermeler sardı. Dolu olan bir bardağ, yarısını dökmeden kaldırıp elimle tutamıyordum. Durumum çok fena idi. Acınacak bir halde J bulunuyordum. Akşamın alaca karanlığı bastırırken, kocama görünmeden kiliseye koştum. Uzun müddet dua ettim.

Kiliseden dönerken, burnumda yeniden sızılar hissettim ve henüz içinde aydınlık bulunan eczahaneye girdim. Eczacıya, arkadaşlarımdan birinin ısırılmış olduğundan bahsederek, nasıl hareket edilmesinin lâzım geleceğini sordum. Eczacı,

sevimli ve çok nâzik bir adamdı. Bana bol bol malûmat verdi. Fakat, ben, zihnen pek perişan bir halde olduğum için, söylenen şeyleri unutuveriyordum. Yalnız şunu aklımda tutabildim: "Bu gibi hallerde ekseriya müşil tavsiye edilir." Arkadaşıma göndermek bahanesiyle, ne olduğunu pek bilmediğim bu ilâçlardan bir hayli aldım.

Yolda, rastladığım köpeklerden ürküyor ve bacaklarımın var kuvvetiyle kaçmak arzusunu duyuyordum. Hattâ, bir çok defalar, benim de onları ısırmağım için bir arzu hisseder gibi de oldum.

Gecem, müthiş surette sıkıntılı geçti. Kocam, bu sıkıntılı vaziyetten hemen istifade etti. Ertesi gün, annemden mektubun cevabını aldım. Mektupta bildirildiğine göre, "Cici" gayet sihatli idi. Yalnız, hayvanın trenle tek başına gönderilmesinin doğru olmayacağı söyleniyordu ki, bundan da köpeği göndermek istemedikleri anlaşılıyordu. Şu halde köpek ölmüştü.

Yine uyuyamadım. Henry'ye gelince, horul horul uyudu. Bir çok defalar uyandı. Ben pek perişandım.

Ertesi gün, deniz banyosu yaptım. Suya girerken, sanki soğuktan çenelerim kilitleniyormuş gibi, kendimi çok fena hissettim. Bu soğuk suyun tesirile büsbütün sarsıldım.

F.: II

162

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

Bacaklarım feci surette titriyordu; fakat, artık burnumda hiç bir sızı duymuyordum.

Bir tesadüf eseri olmak üzere, deniz banyoları müfettişi olan bir doktoru bana tanıştırdılar. Doktor, sevimli bir adamdı. Sohbet sırasında, mevzuu benim meseleye getirmekle son derecede bir maharet gösterdim. Küçük köpeğimin bir kaç gün evvel burnumdan nasıl ısırdığını anlattım ve şayet herhangi bir iltihap vukua gelecek olursa, ne suretle hareket edilmesinin lâzım geleceğini sordum.

Adam gülerek cevap verdi: "Sizin vaziyetinizde olan bir kimse için, ben, ancak bir çâre görürüm ki, o da kendinize yeni bir burun tedarik etmenizdir, Madam"

Ve benim bu sözlerden bir şey anlamadığımı görünce, ilâve etti: "Bu mesele zaten kocanızı ilgilendirir."

Doktorun yanından ayrılırken, artık ne fazla bir şey sordum ne de esaslı bir şey öğrenmiş oldum.

Henry, a akşam, gayet neş'eli, çok mes'ut gibi görünüyordu. Gece gazinoya gittik; fakat kocam, temsilin sonunu beklemeden otele dönmemiz için bana teklifte bulundu. Hiç sesimi çıkarmadan onu takibettim.

Yatakta yatamıyordum; bütün sinirlerim sarsılmış ve bozulmuş bir vaziyette idi. Kocam da uyuyamıyordu. Beni kucaklıyor, okşuyor, gayet nâzikleşiyor ve ne kadar çok istirap çektiğimi nihayet keşfetmiş gibi, pek müşfik bir hal alıyordu. Hiç bir şey düşünemiyor ve onun okşayışlarına karşı gayet hissiz bir halde bulunuyordum.

Fakat, birden bire, fevkalâde şiddetli bir krize tutuldum. Korkunç bir haykırış sesi çıkardım; bana sarılmış olan kocamı iterek kendimi odanın ortasına attım ve yüzümü kapıya çarptım. İşte bu, kudurmaktı; o korkunç kuduzluk hali idi.

Mahvolmuştum artık.

Şaşırmış olan Henry, beni ayağa kaldırdı, bu halimin

ACABA KUDUZ MU?

163

sebebini öğrenmek istedi. Fakat ben sustum. Şimdi artık tevekkül gösterir bir hal almıştım. Ölümü bekliyordum.

Biliyordum ki, bir kaç saat sonra, başka bir kriz gelecek, derken arkasından bir başkası gelecek ve bu krizler, öldürücü olanın gelmesine kadar devam edecekti.

Yatağa götürülmeme itiraz ettim. Ortalık ağırırken, kocamın insanı tahrik eden o meraklı halleri bende yeniden bir buhran husule getirdi ve bu hal birincisinden daha uzun sürdü. Yırtmak, koparmak, ısırma ve uluma istiyordum; bu, müthiş bir şeydi; bununla beraber, zannettiğim kadar istirap çekmiyordum.

Sabahın sekizine doğru, dört gecedен beri ilk defa olarak uyudum.

Saat on birde, çok sevdiğim bir ses beni uyardı. Mektuplardan telâşa düşüp beni görmeğe gelmiş olan annem, yanı başımda bulunuyordu. Elinde iri bri sepet tutuyor ve sepetin içinden havlama sesleri geliyordu. Şaşkın, çılgın bir halde sepeti yakaJadım. Açtım ve "Cici" yatağın üzerine atladı ve zıp zıp sıçrayan hayvan, yastığın üzerinde yuvarlanarak sevinç hareketleri yapmağa başladı.

İşte, kardeşim, bana ister inan, ister inanma, hâdise budur!

Hayal ne kadar garip bir şey! Nasıl da çalışıyor! Ve ben, neler düşündüm, neler kurdum. Biraz fazla budalalık, değil mi? Hiç kimseye bir şey söylemedim, bir itirafta bulunmadım. O dört günün azabını herhalde anlarsın. Düşün bir kere, ya kocam öğrense idi!.. Pourville'deki maceramla zaten bir hayli eğlenmekte. Mamafih, onun alaylarına artık o kadar kızmıyorum. İnsan, hayatta her şeye alışıyor.

JOSEPH

Genç baron Andree de Fraisiertes ile genç kontes No-emi de Gardens, keyifli, hem de çok keyifli bir vaziyette idiler. Denize bakan camlı salonda, baş başa yemeklerini yemişlerdi. Açık duran pencerelerden, bir yaz gecesinin yumuşak meltemi giriyor; aynı zamanda, ılık ve serin olan bu meltem, okyanusdan doğru geliyordu. Şezlonglarına uzanmış olan iki genç kadın, sigaralarını tütürerek şartrö-zü zaman zaman birer yudum halinde içiyorlar ve biri birlerine mahremiyetlerinden, ancak tatlı serhoşluk ânında dudaklar üzerine gelebilen o mahremiyetlerinden bahsediyorlardı.

Kocaları onları, bir takım açık gözlerden sakınmak için seçmiş oldukları ıssız ve küçük sahil köyünde yalnız başlarına bırakarak, öğle üzeri Paris'e dönmüşlerdi. Bu iki adam, yedi günün beş gününde karılarının yanında bulunamadıkları için, kır eğlencelerinden, çimenler üzerinde yenen yemeklerden, yüzme derslerinden ve su şehirlerine mahsus o ıssız güçsüz âlem içinde çabucak doğuveren

166

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

ahbablıklardan pek çekmiyorlardı. Dieppe, Etretat, Trou-ville onlar için tehlikeli yerler olarak görünüyorlardı ki, böyle bir endişe dolayısıyla, Fecamp yakınında, Roquevil-le vadisi içinde, garip bir adam tarafından inşa ettirilmiş ve sonra bırakılmış bir evi kiralamışlar, karılarını bütün bir yaz mevsimi boyunca da köye gömmüşlerdi.

İki genç kadın, çakır keyifti. Kendilerini oyalamak için ne icad edeceklerini bilemez bir vaziyette bulunurlarken, genç baron kontese, fampanyalı güzel bir akşam yemeği teklifinde bulunmuştu, önce, akşam yemeli bizzat hazırlamak için meşgul olurlarken, çok eğlenmişler ve fırınların sıcaklığı karşısında kurulmuş olan boğazlarını serinletmek, susuzluklarını gidermek için bir hayli içmek suretiyle yemeklerini neş'e ile yemişlerdi. Şimdi, artık gevezelik ediyorlar; sigaralarının dumanların savurmak suretiyle saçma sapan şeyler konuşuyorlar ve bir taraftan da, şartrözle yavaş yavaş gargara yapıyorlardı. Doğrusunu söylemek lâzım gelirse, ne konuştuklarını, biri birlerine neler söylediklerini kendileri de pek iyi bilmiyorlardı.

Kontes, bacaklarını bir sandalyanın arkılığı üzerine dayıyarak, havaya kaldırmak suretiyle arkadaşına nazaran daha fazla taşkın bir hal alıyordu. Bir aralık:

— Böyle bir akşamı tamamlamak için bize birer âşık lâzımdı, dedi. Bu akşamın bu kadar güzel olacağını evve-den kestirebilseydim, Paris'ten iki âşık getirir ve birini sena verirdim...

Diğer kadın cevap verdi :

— Sen bana bakma, benim her zaman bir tane bulunur. İstesem, bu akşam bile.

— Sahi mi söylüyorsun? Roqueville'de mi cicim? Herhalde bir köylü olsa gerek.

— Hayır, o kadar değil.

JOSEPH

167

— Anlat o halde.

— Ne anlatmamı istiyorsun?

— Âşıkını?

— Vallahi şekerim, ben sevilmeden yaşıyamam ki... Eğer sevilmemiş olsaydım kendimi ölmüş sanırdım.

— Ben de.

— Değil mi ya?

— Evet. İşte, erkekler bunu anlamıyor! Bilhassa kocalarımız!

— Hayır, anlamazlar. Zaten kocanın başka türlü olmasını nasıl isteyebilirsin?... Bu, mümkün değildir ki... Bize lâzım olan aşk, hoppalık, zarafet ve çapkınlıktır. Bu nevi aşk ruhumuzun gıdasıdır. Bu gıda, hayatımız için lüzumludur, pek lüzumludur, çok lüzumludur.

— Evet, çok lüzumludur.

— Bir kimsenin beni, her zaman, her yerde düşündüğünü bilmem, hissetmem lâzımdır. Uyurken, uyanırken, bir tarafta, beni seven bir kimsenin bulunduğunu, o kimsenin rüyalarına girdiğimi, onun tarafından arzulandığımı bilmem lâzımdır. Bu, olmayınca badbaht olurum! Her zaman ağlarım.

— Ben de.

— Başka türlü hareket etmenin imkânsızlığını düşün bir kere. Bir koca, altı ay, yahut bir sene, haydi bilemedin iki sene zarfında nâziktir, kibardır. Fakat, sonra, ister istemez kaba, evet, tam manasıyla kaba bir insan halini almaktadır... Hiç yoktan canı sıkılır, olduğu gibi görülür, akla hayale gelmedik sahneler icadeder. Daima beraber yaşanılan, daima beraber yaşanılmak mecburiyeti 'lan böyle bir kimse ile sevişmek kaabil değildir.

— Çok doğru.

168

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

— Değil mi, şekerim? Ne diyordum? Söylediğimi unu-tuveriyorum işte.

— Bütün kocaların kaba olduğunu söylüyordun. —Evet, kabadırlar... Hepsi de...

— Doğrudur.

— Ve sonra?

— Sonra mı?

— Sonra ne diyordum?

— Ne bileyim ben, bir şey söylemedin ki!

— İyi ama, ben sana bir şey anlatacaktım!

— Evet, sahi, dur biraz!

- Ben! Şey...
- Dinliyorum seni.
- Sana kendimden bahsediyorum; benim her tarafta âşıklarım vardır.
- Nasıl olur? Nasıl yaparsın bunu?
- Ben böyleyim işte. Yeni bir memlekete geldim mi, notlar alırım ve beğendiğimi bulurum.
- Beğendiğini bulur musun?
- Elbette. Evvelâ not alırım. Sonra, bilgi edinirim. Bir erkeğin her şeyden önce ihtiyatlı, sır saklıyan, zengin ve cömert olması lâzımdır, öyle değil mi?
- öyledir.
- Ve sonra, bir erkek olarak hoşuma gitmesi de lâzımdır.
- Pek tabii.
- İşte o zaman yemi takarım oltaya.
- Yemi mi takarsın ?
- Evet, balık tutarken yapıldığı gibi. Sen hiç olta ile balık tutmadın mı?
- Hayır, tutmadım.

JOSEPH

169

- Yazık. Çok eğlencelidir. Ve sonra istifadelidir, öğreticidir, işte, böylece, oltaya yemi taktım mı...
- Nasıl yapıyorsun bunu?
- Budala gibi konuşma cicim! Sanki beğenen onlar imiş gibi, istenildiği vakit erkekler elde edilemez mi?... Meselâ bu budalalar, kendilerinin seçtiklerini, beğendiklerini, sanırlar... Fakat, bilmezler ki, daima beğenen, seçen bizle-rizdir. Düşün bir kere, bir kadın çirkin olmazsa, kafası da işlerse, bütün erkekler, istisnasız olarak çantada keklik demektir. Sabahtan akşama kadar karşımızda dolaşırlar ve bir tanesini gözümüze kestirdik mi oltayı hemen atarız.
- İyi ama, bu işi nasıl yaptığını söylemiyorsun.
- Nasıl mı yapıyorum? Hiç bir şey yapmıyorum ki. Kendime baktırıyorum, hepsi o kadar.
- Kendine baktırıyor musun?
- Evet, zaten bu kadarı kâfidir. Bir kadın, kendine üst üste, bir çok defalar baktırdı mı, bir erkeğin o kadını güzel, hem de diğer bütün kadınlardan daha güzel, daha çekici bulacağı muhakkaktır, işte, o vakit, kadına kur yapmağa başlar. Ben de, bu zaman zarfında, hiç bir şey söylemeden, onu hiç te fena bulmadığımı anlamasına zemin hazırlarım. Artık bana âşık olmuş demektir. Onu böylece elde ederim ve bu vaziyet, artık onun vasıflarına, meziyetlerine göre, az veya çok devam eder.
- Yani bütün istediğin kimseleri bu şekilde elde edebilir misin?
- Hemen hemen hepsini.
- Mukavemet eden bulunmaz mı içlerinde?
- Bulunur bâzan.
- Neden mukavemet eder acaba?
- Neden mi? Bunda üç sebep vardır. Ya başka bir kadına delicesine âşıktır. Ya daimî bir çekingenlik içinde

170

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

JOSEPH

171

- bir pısırtıktır. Yahut ta, ne bileyim, nasıl söyliyeyim, bir kadını elde etmek için sonuna kadar sebat göstermeğe elverişli bir kimse değildir.
- Böylesi de olur mu?
- Evet, olur. Hele bu neviden olanı pek çoktur... Zannedildiğinden de fazladır. Onlarda da her erkeğin havası vardır... ötekiler gibi giyinirler... Tavus gibi kabarırılar... Tavus gibi diyorum ama, yaralıyorum, çünkü öyle açılmazlar.
- Yaa!
- Çekingenlere gelince, bu gibiler ekseriya pek budaladırlar. Bunlar, odaları içinde bir ayna olduğu vakit, yalnız başlarına yatmak için bile, soyunmasını bilemeyen erkeklerdir. Böyle erkeklere karşı azimli olmak, devamlı bakışlarla onları meşgul etmek ve el sıkmak lâzımdır. Bu gibi haller, bâzan faydalı olur. Bunlar, işe nereden ve nasıl başlanacağını kat'iyen bilmezler. En son çâre olmak üzere bunların karşısında baygınlık geçirilir. O zaman seninle alâkalanırlar... Ben, başka kadınlara âşık olanları tercihe-derim... Bu gibilere karşı doğrudan doğruya hücumla geçerim... Hem de süngü ile!
- Bütün bunlar güzel, hoş... Fakat, burada olduğu gibi, erkek olmayınca ne yaparsın?
- Ben, bulurum.
- Bulur musun? Nereden bulursun?
- Her tarafta. Dur, aklıma gelmiş iken, sana maceramı anlatayım.

— iki yıl oluyor ki, kocam, o yazı Bougrolles'daki sayfi-sesinde geçirmek üzere beni oraya götürmüştü. Tasavvur et ki orada, hiç, ama hiç bir şey yoktu! Civardaki köşklerde, banyasuz şatolarda yaşıyan bâzı iğrenç erkekler, kaba, saba avcılar bulunuyorsa da, Tütemad;- <\ ter koka*

nerede olursa orada yatan, pis ve mendebur bir hayatı kendilerine prensip olarak kabul etmiş olmalarından dolayı islâh edilmeleri imkânsız bulunan bu adamlar insanda tiksinti husule getiriyordu. Ne yaptığımı bil bakalım!

— Ne bileyim?

— Ben, George Sand'ın halk adamını öven bir yığın romanını okudum. George Sand, bu romanlarda, işçilerin yüksek insan, kibarların da suçlu olduklarını söyler. Geçen kış (Ruy Bias) 'ı gördüm ve bu dram bana pek dokundu.

Çifçilerimizden birinin bir oğlu, yirmi iki yaşlarında güzel delkanlı olan bir oğlu vardı. Çocuk, evvelâ rahip olmak için okutulmuş ise de, sonra, bu meslekten hoşlanmadığı için tahsilini yanda bırakmış. Ben de onu uşak olarak yanıma aldım!

— Eee! Sonra?

— Sonrası... Sonrası.. Kendimi bu delikanlıya fazla gösterdim... Ona gayet iyi muamele ettim. Bu köylü çocuğunu oltaya düşürmeğe lüzum görmedim; onu sâdece tutuşturdum!..

— Ne diyorsun, Andree?

— Evet, öyle oldu, cicim. Ne yapayım, bu hal çok hoşuma gidiyordu. Oda hizmetçim, her sabah beni giydirirken ve ıier akşam soyarken, emirler vermek için onu odama çağırıyordum.

— Yaa!

— İşte, şekerim, böylece, alev saçağı sardı. Sofrada, - yemek sırasında, temiz olması, vücudüne, üstüne başına itina etmesi, sık sık banyo yapması tavsiyelerinden başka Şeyler söylemez oldum. Onu öyle alıştırdım ki, on beş gün içinde, sabah akşam yıkıyor, sonra lavanta sürünüyor ve böylece şatonun içini baştan başa bir koku buruyordu.

H^ttâ, bu iş o kadar aldı yürüdü ki, öfkeli bir tavırla, er-

172

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

keklerin kolonyadan başka bir koku kullanmalarının kat'iy-yen doğru olamayacağını ona söyleyerek, lavanta sürmesine dahi mani olmak zorunda kaldım.

— Yaa!

— O sıralarda, köyde bir kütüphane kurma fikri ak-, lıma geldi. Bir kaç yüz cilt ahlakî roman getirterek bütün köylülere ve uşaklara dağıttım... Bu kitaplar arasına, bir kaç kitap... ruhları... gençleri tahrik eden bir kaç şiirli kitap ta karışmıştı... Bunları da uşağıma verdim... İşte, bu kitaplar ona hayatı anlatmış, öğretmiş oldu.

— Yaa!

— Bunun üzerine, onunla samimî, teklifsiz oldum ve kendisiyle senli benli konuşmağa başladım. Ona Joseph ismini vermiştim... Fakat, delikanlı, öyle bir halde... öyle korkunç bir halde idi ki.. Bir horoz gibi, git gide kup kuru bir hal alıyor ve gözleri, deli gözleri gibi fıldır fıldır dönüyordu. Ben ise, bu vaziyet karşısında son derecede zevkleniyordum. O yaz, en güzel yazlarımdan biri oldu.

— Eee, sonra?

— Sonra... Kocamın bulunmadığı bir gün, beni ormana götürmesi için arabayı hazırlamasını ona söyledim. Hava, o gün, sıcak, hem de çok sıcaktı.

— Ah, Andree! Haydi söyle bana her şeyi... Çok hoşuma gidiyor bunları dinlemek.

— Bir kadeh şartr'öz iç bakalım. Yoksa bütün sürahiye tek başıma ben içmiş olacağım. Sonra, yolda giderken, fenalaştım.

— Nasıl fenalaştın? Neden?

— Ne kadar da safsın, şekerim! Kendimi fena hissettiğimi ve beni çimenler üzerine yatırmasını söyledim. Otlar üzerine uzandığım vakit, bunalır, boğulur gibi bir hal aldım. Elbisemi gevşetmesini söyledim ve sonra bayıldım.

JOSEPH

173

— Tamamen mi?

— Yok canım.

— Peki, ne oldu sonra?

— Ne olacak! Kendimi bilmeksizin, mecburen bir saat kadar öylece kaldım. Beni ayıltmaya lüzum görmüyor, bir çâre aramıyordu. Fakat, ben sabırlı oldum; ancak işlediği günahıktan sonra gözlerimi açtım.

— Ona hiç bir şey söylemedin mi Andree?

— Hiç bir şey söylemedim! Kendimi kaybettiğim için bir şey bilebilir miydim? Yalnız, benimle alakadar olmasından dolayı kendisine teşekkür ettim. Beni arabaya koymasını söyledim. Şatoya döndük. Yolun bir dönemecinde de az kalsın, arabayı deviriyordu.

— Bu kadar mı, Andree ?

— Bu kadar.

- Bir defa mı baygınlık geçirdin?
— Evet, yalnız bir defa! Çünkü, bu hödüğü kendime âşık yapmak niyetinde değildim de ondan!
— Onu yanında çok tuttun mu?
— Pek tabîi. Hâlâ tutuyorum da. Ne diye savayım? Kendisinden bir şikâyetim yok ki. Bana bir rahatsızlık da vermiyor.
— Hâlâ seviyor mu seni acaba?
— Elbette.
— Nerede şimdi ?

Genç baron, elini duvara kadar uzatıp zile bastı. Kapı hemen açıldı ve etrafa keskin bir kolonya kokusu yayan iri boylu bir uşak içeri girdi.

Baron ona:

- Joseph, oğlum, dedi. Fenalaşmamdan korkuyorum; git oda hizmetçimi çağır.

Adam, subay önünde bir er gibi, hiç kıpırdamaksızın

174

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

duruyor ve hanımına baygın, süzgün bir halde bakıyordu.

- Haydi oğlum, ne bakıyorsun öyle alık alık, ormanda değiliz bugün. Rosalie bana senden daha iyi bakar.

Adam geri döndü ve odadan dışarı çıktı. Genç kontes, ürkmüş gibi, sordu :

- Oda hizmetçisine fenalaşmakta olduğunu söyleyecek misin?

— Geçtiğini söyleyeceğim. Fakat, hayır, robumu gevşetmesi lâzım... Hakikaten göğsümde sıkıntı var... Rahat nefes alamıyorum... Serhoşum, cicim, ayağa kalktığım taktirde, yere yıkılacak kadar serhoşum.

1

AF

Kendi kabuğuna çekilmiş ve daima her şeyden uzak olarak yaşayan o ailelerden biri içinde yetişmişti. Sofrada konuşulmakta olmasına rağmen, siyasî hâdiselere karşı tamamen ilgisiz bir kızdı. Hükümet değişiklikleri, ona göre, o kadar uzak, o kadar eski hâdiselerdi ki, sanki On altıncı Louis'nin ölümü yahut ta Napoleon'un Fransa'ya dönüşüne benzer tarihî bir olaydan bahsediliyormuş gibî, bu konuşmaları dinliyordu.

Âdetler değişir, modalar biri birini takibeder. Fakat, ' an'aneye bağlı âdetlerin devam etmekte olduğu sakin bir aile içinde, bu değişikliklerin hiç farkına varılmaz. Eğer, civarda her hangi tehlikeli bir hâdise cereyan etmiş ise, bu hâdisenin rezaleti, evin kapısı eşiğinde ölmeğe mahkûmdur. Yalnız, baba il anne, bir akşam, o hâdise hakkında aralarında bir kaç kelime konuşurlar; fakat, duvarların her tarafında kulak olması dolayısıyla, gayet kısık sesle konuşurlar. Ve baba, pek ihtiyatlı olarak :

- Rivoil ailesindeki o müthiş hâdiseden haberin var mı? der.

176

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Anne cevap verir :

- Kimin aklına gelirdi böyle bir şey? Çok iğrenç doğrusu.

Çocuklar, hiç bir şeyden şüphelenmezler; hayatın kötü taraflarını sezmeksizin, konuşulduğu gibi düşünülmediğini, yapıldığı gibi konuşulmadığını bilmeksizin, herkesle mücadele halinde yahut ta hiç olmazsa silâhlı sulh içinde yaşamanın lâzım geldiğini anlamaksızın, sâf olunca daima aldanmanın mukadder olduğunu, samimî olunca alay mevzuu olunduğunu, iyi kalpli olunca da kötü muameleye ve haksızlığa mâruz kalındığını bilmeksizin, gözler ve dimağ kapalı bir halde, aynı şekildeki yaşama çağına varırlar.

Bunların bâzıları, doğruluğun, temiz kalpliliğin ve şerefli olmanın körlüğü içinde ölünciye kadar aynı vaziyette kalırlar ve o kadar değişmez bir hal alırlar ki, hiç bir şey onların gözlerini açamaz.

Sebebinin ne olduğunu pek bilemeksiziri huyları bozulan bâzıları da, şaşkın, ümitsiz bir halde sendeleme geçirirler; müstesna bir talihsizliğin oyuncağı, uğursuz hâdiselerin ve kötü ruhlu insanların bahtsız kurbanları olduklarını sanarak, ölüp giderler.

Savignol'ler, kızları Berhe'i on sekiz yaşında evlendirmişlerdi. Genç kızın evlendiği adam, borsa işleri yapan Georges Baron isminde Paris'li bir gençti. Adam, yakışıklı bir delikanlı idi. Adap ve erkâna riayet ederek, güzel konuşuyor; fakat, arkadaşları arasında, geri kafalı kayın babasıyla kaynanasından biraz alayla bahsederken, onlara: "Benim muhterem fosillerim" diye isim takmış bulunuyordu.

Delikanlı iyi bir aileye mensuptu; genç kız ise zengindi. Genç adam, karısını Paris'e götürmüş ve orada yaşamaya karar vermişti.

m

AF

177

Kadın, benzerinin pek çok bulunduğu Paris'te o taşralı insanlardan biri haline gelmişti. Büyük şehrin hususiyetlerinden, o şehrin kibar âleminde, zevk ve eğlencelerinden, modalarından hiç bir şey bilmediği gibi, hayatından, kötülüklerinden ve esrarından da hiç bir şey bilmiyor ve bu hususta tamamen câhil bulunuyordu.

Evine kapanmış bir halde, kendi sokağından başka bir yer bilmiyor; şayet başka bir semte gitmesi lâzım gelirse, bu gidiş ona .bilinmiyen ve yabancı bir şehir içinde uzak bir yolculuk yapıyormuş gibi geliyordu. Akşam olunca, kocasına :

— Bu gün bulvardan geçtim, diye anlatıyordu. Kocasını onu, yılda, iki, üç defa tiyatroya götürüyordu.

Bu tiyatroya gidişler, âdeta bayram günleri gibi oluyor, hâtırası hiç bir vakit unutulmuyor ve sık sık mubahase mevzuunu teşkil ediyordu .

Genç kadın, bâzan, üç ay sonra, sofrada, birden bire gülmeğe başlıyor ve yüksek sesle :

— General gibi giyinmiş olup horoz sesini taklit eden o aktörü hatırlıyor musun? diye soruyordu.

Her türlü temaslar, ahablıklar, genç kadına göre bütün beşeriyeti temsil eden iki ailenin isimlerini daima bir "ler" çoğul edatı ile söylüyordu: Martinet'ler, Michelin' ler.

Kocasını, ne zaman isterse o zaman eve dönmek, bâzan işlerin çokluğunu ileri sürerek sabaha karşı gelmek suretiyle dilediği gibi yaşıyor ve bu sâf insanın kalbinde en küçük bir şüphenin dahi belirmeyeceğinden emin olarak, kendini hiç üzmeden, sıkmadan yaşıyordu.

Fakat, genç kadın, bir sabah ,imzasız bir mektup almıştı. İhbarın namussuzca maksadını anlamıyacak kadar,

F. : 12

178

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

sırf onun saadetini korumak, hakikati meydana çıkarmak düşüncesi ile böyle bir mektubu gönderme teşebbüsünde bulunduğunu söyleyen o meçhul kimsenin yazdıklarına ehemmiyet vermemezlik edemeyecek kadar dürüst bir kalbe mâlik olması dolayısıye şaşkına dönmüştü.

Ona, kocasının iki yıldan beri, bir metresle, Madam Rosset adında genç bir dul ile yaşamakta olduğu ve bütün aksamalarını bu kadının evinde geçirdiği haber veriliyordu.

Genç kadın, yapmacık harekette bulunmak, hissiyatını gizlemek, başkasının maksadını sezmeğe çalışmak ve kurnazlık etmek gibi şeyler bilen bir insan değildi.

Kocasını eve gelince, hiçkırâ hiçkırâ ağırlarak mektubu ona doğru fırlattı ve çekilerek odasına kapandı.

Adam, vaziyeti kavramak, verilecek cevabı hazırlamak için vakit bulabildi; gidip karısının kapısını vurdu. Karısı, onun yüzüne bakmak istemeksizin, derhal kapıyı açtı. Adam gülümsüyordu. Oturdu, karısını dizleri üzerine çekti; yumuşak ve biraz da şakacı bir sesle :

— Yavrucuğum, dedi, hakikaten, Madam Rosset isminde ,on seneden beri tanıdığım ve şahsına karşı çok hürmetim olan bir ahabım vardır. Şunu da ilâve edeyim ki, senin cemiyet hayatına, toplantılara ve yeni tanışmalara ehemmiyet vermediğini ve bu gibi ahablıkları istemediğini bildiğim için, sana isimlerinden hiç bahsetmediğim daha yirmi aileyi tanırım. Fakat, bu gibi alçakça ihbarların bütün bayağılığını anlamaklığın için, yemekten sonra giyinmeni ve hiç şüphem yok ki, çok iyi arkadaş olacağın o genç kadını görmeğe gitmeni senden rica ediyorum.

Kadın, sevinçle kocasını öptü ve bir defa uyandıktan sonra artık bir daha uyumayan o kadın tecessüsü ile, her ne olursa olsun, kendisine göre biraz şüpheli olan o meçhul kadını gidip görme teklifini reddedemedi. Bir şevki tabiinin

AF

179

tesirinde olarak, sakınılan bir tehlikenin mevcut olduğunu hisseder gibi oluyordu.

Güzel bir binanın dördüncü katında, koketçe döşenmiş, her tarafı biblolarla dolu olarak san'at zevki ile süslenmiş küçük bir daireye girmişti.

Kâğıt kaplı duvarları, kalın perdeleri ile loş bir hal almış olan bir salonda beş dakika süren bir beklemeden sonra bir kapı açıldı; kısa boylu, biraz şişmanca, gayet esmer bir genç kadın, şaşkın ve gülümser bir halde göründü.

Georges, iki kadını tanıştırdı.

— Karım, Madam Julie Rosset.

Genç dul, hafif bir hayret ve sevinç çığlığı kopararak, iki kolu açılmış bir vaziyette misafirine doğru yürüdü. Madam Baron'un hiç kimse ile görüşmek istemediğini bildiği için, bu ziyaretle hiç ummadığı bir saadete kavuştuğunu söylüyor ve duyduğu sevinç ifadeye çalışıyordu. Geor-ges'a karşı sempatisi olduğu muhakkaktı. Georges ismini, gayet samimî, gayet kardeşâne bir tarzda telaffuz ediyor; onun genç karısını tanımak ve onu da aynı derecede sevmek için nasıl çılıncasına bir arzu beslediğini anlatıyordu.

Bir ay içinde, iki arkadaş olmuşlar ve birbirlerinden hiç ayrılmamağa başlamışlardı. Biri birlerini her gün görüyorlar; bâzan günde iki defa buluşuyorlar; akşam yemeklerini, kâh birinin kâh diğerinin evinde olmak üzere beraberce yiyorlardı. Georges, artık, işlerin fazlalığını ileri sürerek dışarı çıkmıyor; evinde, ocak başında oturmağa bayıldığını söylüyordu.

Nihayet, Madam Rosset'nin oturmakta olduğu apartı-manın bir dairesi boşalmış ve Madam Baron, arkadaşına daha yakın olmak ve hep beraber bulunmak hususunda acale ederek bu daireyi kiralamıştı.

180

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

Tam iki sene zarfında, hiç bir bulutun gölgeliyemediği bir dostluk, ruhî ve kalbi bir dostluk, mutlak, müşfik, sadık ve zevkli bir dostluk havası içinde yaşanmıştı. Berthe, kendisi için mükemmeliyeti temsil eden Julie'nin ismini ağzına almadan konuşmuyordu.

Mükemmel, sakın ve tatlı bir saadet içinde, gayet mesut görünüyordu.

Fakat, bir gün, Madam Rosset hastalanarak yatağa düşmüştü. Berthe, onun yanından hiç ayrılmıyordu. Gecelerini yanında geçiriyor ve son derecede üzülmüyordu. Kocas da ümitsiz bir halde bulunuyordu.

Bir sabah, muayenesini yapmış olan doktor, hastanın yanından çıkarken, Georges ile karısını görerek, onlara, arkadaşlarının hastalık durumunun gayet vahim olduğunu bildirdi.

Doktor gidince, genç karı koca, oldukları yerde mihlanmış gibi kalakaldılar; biri birlerinin karşısına oturdular; sonra ,birden bire ağlamağa başladılar. Geceleyin ,her ikisi de, hastanın yanında bulundular. Berthe, her ân, arkadaşını müşfik bir tavırla kucaklayıp öpüyor ve yatağın ayak ucunda duran Georges ise, hastayı sessiz, sedasız seyrediyor ve hiç konuşmuyordu.

Ertesi gün, hastanın vaziyeti daha fenalaşmıştı.

Nihayet, akşama doğru, kendini çok iyi hissettiğini söyleyen Julie, yemeklerini yemeleri için dairelerine dönmeleri hususunda dostlarını zorladı.

Karı koca, salonları içinde, ağızlarına bir şey koya-maksızın, mahzun mahzun oturlurken, hizmetçi kadın Georges'a bir zarf verdi. Adam, zarfı açtı, okudu, yüzü perişan bir hal aldı ve hemen ayağa kalkarak, karısına çok acayip bir tavırla:

"Bekle beni, dedi. Biraz ayrılmaklıgım

AF

181

lâzım geliyor ;on dakikaya kadar dönerim. Sen, bilhassa dışarı hiç çıkma."

Ve genç adam, şapkasını almak üzere odasına koştu.

Berthe, yeni bir endişenin azabı içinde kocasını beklemeye başlamıştı. Fakat, o kadar itaatkâr, o kadar uysal bir kadındı ki, kocası dönmeden arkadaşının yanma çıkmak istemiyordu.

Kocasının bir türlü görünmemesi üzerine, onun odasına giderek eldivenlerini alıp almadığını anlamak düğün-cesine kapıldı; bu vaziyet, onun yakın bir yere gidip gitmediğini anlatmış olacaktı.

Odaya girer girmez, ilk bakışta eldivenleri gördü. Eldivenlerin yakınında da, buruşuk bir kâğıdın bir tarafa atılmış olduğunu farketti.

* Kâğıdı hemen tanıdı; çünkü, bu kâğıt, Georges'a verilmiş olan o zarftan çıkan kâğıttı.

Hayatında ilk defa olarak şiddetli bir arzu, bütün benliğini bir alev gibi sardı. Kâğıdı okumak, içindekini öğrenmek istedi, isyan etmiş olan vicdanı ile mücadele ediyor; fakat, kırbaçlanan ve istirap veren bir tecessüsün şiddetli isteği, onun elini ileriye oğru itiyordu. Kâğıdı eline aldı, açtı, yazıyı derhal tanıdı. Bu yazı, Julie'nin yazısı, kurşun kalemle yazılmış titrek bir yazı idi. Okudu : "Zavallı dostum, beni öpmeğe yalnız gel, artık ölmek üzereyim."

Berthe, evvelâ bir şey anıyamadı; bilhassa ölüm kelimesinin tesîYine kapılarak şaşkın bir vaziyette kaldı. Sonra, birden bire, o senli benli samimiyet dimağını sardı ve bu samimiyeti hatırlarken, şerefsizliğin, ihanetin, de-naatin hakikati, bütün varlığını aydınlatan kuvvetli bir şimşek gibi çaktı. Onların uzun zamandan beri devam eden hilekârlıklarını, biri birlerine manidar bakışlarını, suiistimal edilen kendi hüsnü niyetini, aldatılan itimatını bir ân-

182

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

da kavradı. Akşamları, lâmbanın abajuru altında, aynı kitabı okuyarak; sahifelerin sonuna göz atarak, karşı karşıya oturmuş vaziyette olan onları tekrar görür gibi oldu.

Kalbi infial ile dolu, sonsuz bir ümitsizlik uçurumu içinde müthiş surette acı çekmeğe başladı.

Ayak sesleri duydu; odadan kaçtı; kendi odasına kapandı.

Kocas ona hemen seslendi :

— Çabuk gel, Madam Roset ölüyor.

Berthe ,kapıda göründü ve dudakları titrer bir halde :

— Yalnız siz gidiniz, bana ihtiyacı yok, dedi. Üzüntüden şaşkına dönmüş olan adam karısına çılgın

bir bakışla baktı ve :

— Çabuk, çabuk ol, ölüyor, diye tekrarladı. Berthe cevap verdi :

— Ölenin ben olmamı ne kadar isterdiniz, kim bilir!

Genç adam, bu sözü ya anladı yahut ta anlamadı; son saniyelerini yaşamakta olan kadının yanına çıkmak üzere çekildi.

Adam, hiç bir çekingenlik göstermeksizin, teessürünü gizlemeğe lüzum görmeksizin ağlıyor; artık kendisiyle konuşmayan ,yüzüne hiç bakmıyan, yalnız başına yaşıyan, nefret ve gazap içinde bulunan, sabah akşam Tanrı'ya dua eden karısının istirabına karşı tamamen kayıtsız bir halde bulunuyordu.

Gene bir arada oturuyorlar; karşı karşıya, sessiz ve ümitsiz bir vaziyette yemeklerini yiyorlardı.

Adam, yavaş yavaş sakinleşiyor; fakat, kadın, onu kat'ıyyen affetmiyordu.

Ve hayat, böylece, her ikisi için de çetin olarak devam ediyordu.

AF

183

Bir yıl zarfında, sanki hiç tanışmıyorlarmış gibi, biri birlerine karşı tamamen yabancı vaziyette kalmışlardı. Berthe, son derecede üzgün bir halde bulunuyordu.

Bir sabah, şafakla dışarı çıktı ve saat sekize doğru, iki elinde muazzam, bir gül buketi, tamamen beyaz güllerden mürekkep iri bir buketle eve döndü.

Kocasına haber göndererek kendisile görüşmek istediğini bildirdi.

Adam, endişeli ve şaşkın bir durumda olarak geldi. Berthe :

— Beraber dışarı çıkacağız, dedi. Şu çiçekleri alınız, fazla ağır olduğu için ben taşıyamıyacağım.

Genç adam, buketi eline aldı ve karısının peşi sıra yürüdü. Bir araba onları bekliyordu: Binmelerini müteakip hemen hareket etti.

Araba, mezarlığın parmaklığı önünde durdu. Berthe, bu sırada, gözleri yaşlarla dolu olarak, Georges'a :

•"- Beni mezarına götürünüz, dedi.

Adam, bu sözün ne demek olduğunu anlamaksızın titriyor ,önden yürümeğe başlıyor ve çiçekleri kollan arasında tuutuyordu. Nihayet, beyaz bir mermerin önünde durdu ve hiç bir şey söylemeksizin mezarı gösterdi.

Genç kadın, buketi aldı ve diz çökerek, mezarın üzerine koydu. Sonra, yalnız başına kalarak dua etti.

Kocası, arka tarafında, ayakta dururken, için için ağlıyordu.

Genç kadın, ayağa kalktı ve ellerini kocasına uzatarak:

— Arzu ederseniz, dost olabiliriz, dedi.

HAYALET

Son zamanlarda görülmüş bir dâva hakkında konuşuluyordu. Grenelle sokağındaki eski bir evde yapılmış olan samimî bir akşam toplantısının sonlarına doğru idi ve herkes, hakikat olduğu üzerinde ısrar ettiği bir hikâyeyi anlatıyordu.

Bu sıralarda, seksen iki yaşlarında ihtiyar bir zat olan 'Marki de la Tour - Samuel, ayağa kalktı ve gelip şömineye dayandı. Biraz titrek olan sesi ile:

— Ben de, garip ,hem de çok garip bir hikâye biliyorum, dedi. Bir türlü unutamadığım ve hayatıma girmiş bir hikâyedir. Hâdisenin vukua geldiği zamandan bu yana elli altı yıl geçmiştir ve benim onu rüyamda bir defa görmeden geçirdiğim hiç bir ayım yoktur. Hâdis, o günden beri benim için bir korku vesilesi olmuştur. Anlıyormusunuz beni? Evet, on dakikalık bir zaman içinde öyle müthiş bir korkuya kapılmışımdır ki, o korku, o ândan itibaren bütün ruhuma devamlı surette yerleşmiş ve bütün benliğimi sarmıştır. Umulmadık ânî gürültüler, beni titretir, çok sarsar. Akşamın karanlığı içinde pek iyi seçemediğim şeyler, ora-

186

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

HAYALET

187

dan hemen kaçmaklığım için bana çılgın bir istek verir. Nihayet, gecedan çok korkanm.

"Bu gün, bulunduğum yaşa varmadan önce, bu hikâyeyi anlatamazdım, bir itirafta bulunamazdım. Şimdi, artık, her şeyi söyleyebilirim. İnsan, seksen iki yaşında olunca, hayalî tehlikeler karşısında cesur olmağa vaziyeti müsaittir. Fakat, ben, şunu da söyleyeyim ki, hakikî tehlikeler karşısında hiç bir vakit irkilmemişimdir, bayanlar.

"Bu hikâye, kafamı o kadar allak bullak etmiştir ki, beni, hiç bir zaman anlatamadığım pek derin, pek esrarlı ve pek de müthiş bir şaşkınlığa düşürmüştür. Bu hikâyenin esrarını, varlığımın en gizli derinliğinde, hayatımız boyunca geçirdiğimiz ve itiraf edilmesi imkânsız bütün zaaflarımızın, utanç duyulacak sırlarımızın gizli tutulduğu o derinlikte muhafaza ettim.

"Mahiyetini izaha kalkışmadan, macerayı size olduğu gibi anlatacağım. Bir delilik ânında olmam kayıt ve şartıyla bu maceranın mahiyetini izah etmek elbetteki mümkündür. Fakat, aklımı kaçırmış değilim ve bunu da ispat edeceğim.

Dilediğiniz gibi düşünebilirsiniz, işte hâdis şöyle basit şekilde cereyan etmiştir.

" 1827 yılının Temmuz ayı idi. Rouen'de, garnizonda bulunuyordum.

"Bir gün, rıhtım üzerinde gezinirken, kim olduğunu pek iyi hatırlıyamama rağmen, kendisini çok iyi tanıdığımı sandığım bir adama rastladım, insiyakı olarak bir duruş hareketi yaptım. Yabancı adam benim bu jestimi gördü, yüzüme baktı ve kucaklaştık.

"Pek sevdiğim bir gençlik arkadaşı idi. Beş yıldan beri kendisini görmemiştim; adeta yarım asır kadar yaşlanmış gibi bir hali vardı. Saçları bembeyaz olmuştu; pek çökük gibi iki kat olmuş vaziyette yürüyordu. Şaşkınlığımı anladı ve bana hayatını anlattı. Müthiş bir felâket onu mahvetmişti.

"Bir genç kıza delicesine âşık olmuş ve derin bir saadetin zevk ve heyecanı içinde onunla evlenmişti, insan üs- • tü bir saadet, teskin olunmıyan bir ihtiras içinde geçen bir yıldan sonra, kadın, bir kalp hastalığı neticesi olarak birden bire ölmüştü.

"Genç adam, defin merasiminin yapıldığı aynı gün, şatodan ayrılmış ve Rouen'deki evine dönerek, orada oturmağa karar vermişti. Bu ev içinde, intiharı bile aklına getirecek kadar sefil bir istirabın pençesinde olarak münzevi ve ümitsiz bir halde yaşamağa başlamıştı.

"Bana:" - Mademki seni buldum, o halde bana büyük bir hizmette bulunmanı isteyebilirim, dedi. Bu isteğim de, şatoya gitmen, odamdaki, odamızdaki yazıhanede bulunan ve son derecede acele ihtiyacım olan bâzı kâğıtları alıp getirmendir. Bu işi, maiyetimde bulunan bir kimseye yahut ta bir iş adamına tevdi edemem; zira bu işin gizli olmasını ve başkaları tarafından bilinmemesini istiyorum. Bana gelince, ben artık oraya bir daha gidemem. Şatodan ayrılırken, bizzat kapamış olduğum o odanın anahtarı ile yazıhanenin anahtarını sana vereceğim. Bahçevanıma benim tarafımdan bir kelime söyledin mi, adam sana şatonun kapılarını açar. .

"Yarın bana yemeğe gel, bu meseleyi daha iyi konuşuruz.

"Bu basit işi yapacağıma dair ona söz verdim. Arkadaşımın ratosu, Rouen'in takriben beş fersah kadar civarında bulunduğu için, oraya gitmek bana bir gezinti olacaktı. Bu, nihayet, at üstünde, bir saatlik bir yolculuktu.

'Ertesi gün, saat onda, arkadaşımın evinde idim. Baş başa yemek yedim. Fakat, arkadaşım, pek az konuştu. Bu-
188

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

nun için de benden özür diledi. Kendi ifadesine göre, içinde saadetin tadılmış olduğu o odamn ziyaret edilmesi düşüncesi, onu sarsıyor, perişan ediyordu. Hakikaten, ruhunda esrarı engiz bir mücadele başlamış gibi, bana zihnen pek meşgul, son derecede sinirli gibi görünüyordu.

"Nihayet, ne yapmamın lâzım geleceği hakkında bana izahat verdi. Mesele gayet basitti. Anahtarını almış olduğum yazıhanenin sağ tarafındaki ilk çekmede bulunan iki paket mektupla bir tomar kâğıdı alıp getirecektim. Arkadaşım ilâve etti:

" — Mektuplara göz atmamanı recaya lüzum gör-müyorum.

"Bu söz beni kırdı ve biraz sertçe bir çıkış yapınca, arkadaşım:

" — Affet beni, çok istirap çekiyorum, diye kekeleydi.

"Ve ağlamağa başladı.

"Verilen vazifeyi yerine getirmek için saat bire doğru onun yanından ayrıldım.

"Hava pek güzeldi; tarla kuşlarının civıltısını, çizmeme çarpan kılıcımın muntazam ve muttarid sesini dinliye-rek, çayırlar içinden dört nala bir vaziyette yol alıyordum.

"Bir müddet sorçra, ormana girdim; atımı ağır yürütmeğe başladım. Ağaçların dalları yüzüme değiyor; bâzan, diklerimle bir yaprak kopararak, sanki içimde bir sevinç varmış gibi, bu yaprağı çiğniyordum.

"Şatoya yaklaşırken, bahçevana vereceğim mektubu cebimde aradım ve mektubun mühürlü olduğunu hayretle gördüm. Bu hale o kadar şaştım ve aynı zamanda o kadar da sinirlendim ki, nerede ise bu işten vaz geçip geri dönmeği dahi aklımdan bir ân geçirdim. Sonra, bir tatsızlığa sebep olacağımı düşündüm. Arkadaşım, belki de, bulun-

HAYALET

189

, duğu şaşkınlık hali içinde, farkına varmadan, düşünmeden böyle bir harekette bulunmuş olabilirdi.

"Şato, sanki yirmi yıldan beri metruk imiş gibi görünüyordu. Açık duran ve çürümüş bir vaziyette olan maniası, dik duruyordu. Bütün yolları otlar kaplamıştı; tarhların kenarlarını seçebilmek artık mümkün değildi. Bir pencere panjuruna ayağımla vurmak suretiyle çıkardığım gürültü üzerine, yan taraftaki bir kapıdan ihtiyar bir adam dışarı çıktı ve beni görünce şaşkınlıktı. Attan indim ve mektubu verdim. Adam, mektubu okudu, tekrar okudu, evirdi, çevirdi, bana dikkatle baktı. Kâğıdı cebine koydu ve:

" — Pekâlâ, dedi, arzunuz nedir?

"Hemen cevap verdim:

" — Sizin bilmeniz icabetmez mi? Çünkü, efendinizin emirleri kâğıdda yazılı. Ben, bu şatoya girmek istiyorum.

Adam, olduğu yere kakılmış gibi:

" — Yani, odasına mı gireceksiniz? diye sordu.

"Sabırsızlanmağa başlamıştım:

" — Evet, efendim, öyle olacak! Fakat, bana göyle sual sormakta maksadınız ne olabilir acaba?

" — Hayır., Bayım... Bir maksadım yok... Yalnız... Şey... Oda, ölümünden beri hiç açılmadı da... Beni beş dakika kadar beklerseniz, gidip bir kere bakayım... Ne vaziyette olduğunu...

Asabiyetle adamın sözünü kestim:

" — Benimle ne diye meşgul oluyorsunuz? Siz odaya giremezsiniz ki, çünkü anahtar bende.

"Adam, ne diyeceğini bilemiyordu.

" — O halde, size yolu göstereyim, bayım, dedi.

" — Siz bana merdiveni gösteriniz ve beni yalnız bırakınız. Siz olmasanız da ben odayı bulurum.

i

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

HAYALET

191

"İ — Fakat, efendim... Bununla beraber...

"Bu defa tamamen öfkelenerek:

"— Artık susacak mısınız siz? dedim. Yoksa, başımı belâya mı sokmak istiyorsunuz?

"Adamı sert bir hareketle ittim ve binaya girdim.

"Evvelâ, mutfaktan geçtim. Sonra, bahçevanlar karısının oturmakta olduğu iki küçük oda ile karşılaştım. Daha sonra büyük bir antreye vardım. Merdivenden çıktım ve arkadaşımın tarif etmiş olduğu kapıyı görüp tanıdım.

"Kapıyı zahmet çekmeden açtım ve içeri girdim.

"Dairenin içi o kadar loş, o kadar karanlıktı ki, evvelâ hiç bir şey seçemez oldum, içinde oturulmayan ve terke-dilmemiş oldukları için ölü odaları haline gelmiş olan dairelerin o kekremsi küf kokusunun tesiri ile durdum. Sonra, gözlerim, yavaş yavaş karanlığa alıştı; karma karışık bir vaziyetteki büyük bir daire içinde bulunduğumu ve bu daire içinde yorgansız, fakat bir dirseğin dayanmış yahut ta bir başın konmuş olduğu kanşıklığından anlaşılan şiltesi ve yasdıkları ile bir yatağın mevcut olduğunu gördüm.

"Oturacak yerlerin karma karışık bir görünüşü vardı. Bir kapıya, herhalde yarı aralık kalmış bir elbise dolabının kapısını dikkatle baktım.

"İçeri gün ışığının girmesi için evvelâ pencereye yürüdüm ve açtım. Fakat, pencere panjurlarının mandal demirleri o kadar paslanmıştı ki, bunları açmağa muvaffak olamadım.

"Hattâ, bu mandalları kılıcım ile kırmağım dahi denedim; bir netice alamadım. Bu faydasız gayret sarfından sinirlendiğim ve gözlerim de karanlığa iyice alıştığı için, odanın içini daha aydınlık görmekten vaz geçtim ve yazıhaneye doğru yürüdüm.

"Bir koltuğa oturdum; yazıhanenin tarif edilen çekmecesini açtım. Çekmece, ağzına kadar tıklım tıklım bir vaziyette idi. Üç paket alacaktım ve ben bu paketleri nasıl tanıyacağımı biliyordum. Tetkikata koyuldum.

"Zarflar üzerindeki adresleri okumak üzere gözlerimi dört açıp işe başladığım bir sırada, arkamdan doğru hafif bir hisirtme, daha doğrusu bir sürtünme hisseder gibi oldum. Hava cereyanı ile her hangi bir kumaşın kıpırdaması zan-ını ile buna pek aldırış etmedim. Fakat, bir dakika sonra, hemen hemen farkedilmeyen başka bir hareket, vücudum üzerinde hiç te hoş gitmiyen acâip bir ürperme tesiri yaptı. Heyecan duymak o kadar budalaca bir iştir ki, her halde kendi kendimden utanmam dolayısıyla, başımı geri çevirmek istemedim. Bana lâzım olan tomarların ikincisini keşfetmeğe çalıştım ve üçüncü paketi bulduğum bir sırada, omuzumdan doğru gelen kuvvetli bir sıkıntılı bir iç çekiş, beni çılgın gibi iki metre öteye sıçrattı. Bu kuvvetli irkilme hareketimle, elim kılıcımın kabzasında olarak geri döndüm. Kılıcımı hissetmemiş olsam, bir korkak gibi oradan kaçacağım muhakkaktı.

"Oturmuş olduğum koltuğun arka tarafında, beyazlar giymiş uzun boylu bir kadın, ayakta durarak bana bakıyordu.

"Bütün vücudum öyle bir sarsıntı geçirdi ki, sırtüstü yere yıkılmamak için kendimi zor tuttum! Şunu da söyliyeyim ki, bu müthiş ve budalaca korkuları hissetmiyen kimseler, bunun ne olduğunu pek anlayamazlar. İnsan öyle bir hal alıyor ki, ruh eriyor; artık kalp atışı diye bir şey kalmıyor; bütün vücut bir sünger gibi yumuşuyor ve sanki içimizdeki her şey çöküyor.

"Ben, hayaletlere hiç inanmam; fakat, ne bileyim, ölülerin verdiği o fena korkudan kendimi bir türlü kurtara-

192

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

madım. O kadar müthiş bir heyecan geçirdim ki, bir, iki dakika süren bu heyecan, bütün hayatım boyunca geçirdiğim heyecanlara bedeldir.

"Eğer konuşmamış olsaydı, belki de korkumdan ölürdüm! Fakat, konuştu; sinirlerle ihtizaz yapan tatlı ve mustarip bir sesle konuştu. Kendime hâkim olduğumu ve aklımın başımda bulunduğunu pek söyleyemem. Hayır, ben, ne yaptığımı artık bilemeyecek kadar kendimden geçmiş vaziyette idim. Bununla beraber, benliğimdeki bir nevi gizli kibir, hattâ biraz da meslek gururu, ister istemez bana metanet veriyordu, ister kadın, ister hayal olsun, kendim için, onun için, evet hiç şüphesiz ki onun için, vekan-mı, gururumu muhafaza ediyordum. Bütün bunları sonraları düşündüm. Fakat, sizi temin ederim ki, hayaletin görüldüğü sırada, hiç bir şey düşünmüyordum, düşünemiyordum. Çünkü, korkuyordum.

"Kadın:

"— Bana bir hizmette bulunabilirsiniz! dedi.

"Cevap vermek istedim; fakat, tek kelime konuşmak benim için mümkün olamadı. Boğazımdan belirsiz bir ses çıkar gibi oldu.

"Kadın devam etti:

"— Bu hizmeti yapmak ister misiniz? Beni kurtarabilir siniz, iyileştirebilirsiniz. Çok feci surette istirap çeki yorum! Evet, istirap içindeyim.

"Yavaşça koltuğuma oturdu. Bana bakıyordu:

"— İstemlisiniz?

"Sesim kısıldığı için başımla bir "Evet" işareti yaptım.

"Bunun üzerine bana bir tarak uzattı ve mırıldanır gibi :

"— Saçımı tarayınız, dedi. Bu, beni iyileştirecektir.

HAYALET

193

Saçımın taranması lâzım. Başıma bakınız... Çok sıkıntı çekiyorum; saçlarım beni ne kadar rahatsız ediyor!

"Kadının karışmış olan saçları, bana pek uzun, pek siyah gibi görünüyor ve saçlar koltuğın arkalığında sarkarak yere değiyordu.

"Bunu niçin yaptım? O tarağı titriye titriye ne diye kabul ettim ve sanki yılanlarla oynuyormuş gibi, bana gayet soğuk bir tesir yapan o uzun saçları ne diye ellerime aldım? Bu hususta hiç bir şey bilmiyordum.

O his hâlâ parmaklarımda kalmıştır ve bu hissi aklıma getirirken içim titriyor.

' Saçları taradım. Nasıl olduğunu bilmeksizin, o buz gibi saçları elimle tuttum, büktüm, bağladım ve çözdüm. Bir atın yelesini örер gibi ördüm. Kadın, iç geçiriyor, başını iğiyor ve mes'ut gibi görünüyordu.

"Bana, birden bire :

"— Teşekkür ederim, dedi.

"Elimdeki tarağı kapar gibi aldı ve aralık olduğunu fâ'rMettiiglñl kapıdan kaçıp gitti.

'nı'a'BirrW^lailiWTÊMr' yalnız kaldım. Kâbuslardan sonra uyanıldığı vakit o sersemliği hisseder gibi oldum. râ^tefe TO&fi\$M fWâ 'M&üm: müthiş Bîf 4âly9P\$Sfl]urteâîm;srn"rBrn B6ms±(BH .ibtcv _ -em .ajevisBV.ifd iö'13 lasmaışo

gsnüg aöjallscf .munihlñsm

li, buldum.

/e bol ısıl? girdi K.aairurr.gîftig..-^apıyı kapalı, nem ae. niç aÇOmaz bir ..» .0^şumnxrioş ifspifcns

.. .ihı

... ,—î.t)lî

irio-g ifeg

:^SvJU^

azıhane üzerindeki üç mektup paketini âni suretti iDBfnâ narca, ımızcbM'iB ev jfûjfa Js&vb 9xmv3 im; oda açırıaenjoşal*ak geçtim; m^raiv.çn.qasar

F. : 13

194

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

sizin kendimi dışarıda buldum; atımın bana on adımlık mesafede olduğunu görünce de, bir sıçrayışta hayvanıma bindim ve dört nala olarak oradan uzaklaştım.

"Ancak, Rouen'de, evimin önünde durdum. Hayvanın yularını emir erine verir vermez, odama girdim ve düşünmek için kapandım.

"İşte, o vakit, bir saat kadar, bir hayale kapılıp kapılmadığımı kendi kendime sordum. Bende, elbetteki, o anlaşılmaz sinir sarsıntılarından biri, bir takım mucizeler yaratan o dimağ bozukluklarından biri vardı.

"Evet, bir hayale kapıldığımı, hislerimde bir bozukluk-olduğunu sanmak üzere iken, odamın penceresine yaklaştım.

Gözlerim, tesadüfen, göğsüme takıldı. Ceketimin göğüs kısmı, düğmelere kadar sarılmış, uzun kadın saçlarıyla dolu idi!

"Bu saçları birer birer topladım; titreyen parmaklarımla dışarı attım.

"Sonra, emir erini çağırdım. Aynı gün, arkadaşımın evine gidemiyecek kadar kendimi pek şan hissediyordum. Ona ne diyeçgğj^i^jCjejdü.iüpiiı mak is

buz verdi. Hakkımda malıımat

ç

3?

-BÇLCA 'JDTBii ¦iKrcsî/Hnfi run 91 yeünden endişeli görünmüştü.

ır.vaziye od ovr ranatsıı

x ivicjB/1 .mibüî;;

.raubfud ji

üzer

-KV

oü i>i9bnri.9sü âdf—"

aşımı .gören plmadC Bir emnı

irnran yet makamlatina" müracaatta

mm. bulı

undum.

emni- eçtiği yahut ta

HAYALET

195

ar-

oturduğu yer hakkında en küçük bir iz bulamaksızın kadaşımı her tarafta aramışlardı.

"Metfûk şatoda inceden inceye bir araştırma yapıldı. Şüpheli hiç bir şey görülmedi.

"Orada bir kadının gizlenmekte olduğunu gösterir hic bir ize rastlanmadı.

"Tahkikatın bir netice vermemesi üzerine, araştırmalar bırakıldı.

"Ve ben, elli altı yıldan beri hiç bir şey öğrenmiş de-gılım. Başka bir şey de bilmiyorum.

MEZAR TAŞLARI

Beş arkadaş, kibar ve zengin âleme mensup olup üçü evli, ikisi ise bekâr bulunan beş erkek, akşam yemğini bitirmiş bulunuyorlardı. Gençliklerini hatırlamak maksa-diyle her ay bu suretle toplanıyorlar ve akşam yemeğinden sonra da sabahın ikisine kadar konuşuyorlar, sohbet ediyorlardı. Biri birlerine karşı çok samimî dost kalmış olmaları münasebetiyle, beraberce bulunmaktan haz duyuyorlar, bu toplantılarda, belki de, hayatların en güzel akşamlarını buluyorlardı. Her şey hakkında konuşuyorlar; Parislileri meşgul eden, eğlendiren her şey hakkında gevezelik ediyorlardı. Başka taraftaki salonların ekserisinde olduğu gibi, aralarında evvelâ, sabah gazetelerinden alınan malûmatla bir nevi başlangıç yapılmış oluyordu.

İçlerinde en neş'elisi olan biri vardı ki, bu adam, bekâr olup Paris hayatını mükemmel şekilde ve gayet fantezili olarak yaşıyan Joseph de Bordon isminde bir kimse idi. Hiç te öyle sefih ve ahlâk düşkünü bir insan değildi. Bütün hususiyeti, meraklı ve neş'eli bir kimse olması idi. Henüz kırk yaşlarında bulunuyordu. Fazla derinliği olmaksızın

198

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

MEZAR TASLARI

199

sık sık espri yapan, esaslı surette nüfuz etmediği halde konuşulan mevzuu hemen kavıyan, hakikî bir değeri ihtiva etmemesine rağmen bir sürü değişik bilgilere sahip olan bu adam, kelimenin en geniş, en cömert mânâsiyle bir salon adamı idi ki, müşahadelerinden, maceralarından, gördüğü, rastladığı, bulunduğu her şeyden komik ve aynı zamanda filozofik roman vak'aları çıkarıyor, bunlardan kendisine büyük bir şöhrat sağlıyan mizahî hikâyeler vücade getiriyordu. O, bir akşam yemeği hatibi idi. Her defasında, muhakkak surette anlatılacak bir hikâyesi bulunuyordu. Kendisine reca edilmesine hacet kalmadan hikâyesini anlatmağa başlıyordu.

Dirseklerini masaya dayamış bir vaziyette, önünde yarı dolu şampanya kadehi bulunduğu halde, sigarasını tütürerek, sıcak kahve kokusu ile karışık sigara dumanlı bir hava içinde, sofı bir kimsenin kilisede, kırmızı bir balığın havnoza olması gibi, rahatça hareket ediyor, sanki kendi evinde bulunuyormuş gibi görünüyordu.

Sigarasından bir, iki nefes çektiği bir sırada:

— Bir müddet önce, başıma çok garip bir hâdisе geldi, diye söze başladı.

Bütün ağızlar, hemen hemen, hep birden :

— Anlat, dediler. O, devam etti :

— Hayhay, anlatayım. Bilirsiniz ki ben, vitrinleri yok-lıyan biblo meraklıları gibi, Paris içinde pek dolaşırım. Olayları, insanları ve cereyan etmekte olan her şeyi gözlerim.

Eylül ayının ortalarına doğru, havaların gayet güzel gitmekte olduğu böyle bir devrede, bir öğle üzeri, nereye gideceğimi bilmeksizin, evden dışarı çıktım. Her ne olursa olsun, böyle zamanlarda, insanda, her hangi güzel bir kadını ziyaret etmek arzusu daima mevcuttur. Bir tercih işine girililir, kafa içinde mukayeseler yapılır, kadınların iyi ve kötü tarafları tartılır ve nihayet günün şartlarına göre bir karar verilir. Fakat güneş çok güzel ve hava da ilik oldu mu, bu hava vaziyeti, ekseriya, sizdeki bütün ziyaret arzularını kaldırıp yok eder.

O gün, güneş güzel, hava da ılıktı. Bir sigara yaktım ve dış bulvarda dalgın bir halde yürümeğe başladım. Sonra, böyle başı boş şekilde dolaşırken, kafama Montmartre mezarlığına kadar uzanmak ve bu mezarlık içine girmek fikri geldi. Mezarlıkları pek severim. O hazin yerlerde olduğum vakit, kendimde bir sükûn hissedirim. İşte, o gün de, böyle bir sükûna ihtiyacım vardı. Zaten, orada, bir daha yüzlerini görmenin kabil olamayacağı çok iyi arkadaşlar bulunuyordu. Ben, bu arkadaşları, zaman zaman ziyaret ediyordum.

Daha doğrusunu söylemek lâzım gelirse, o Montmartre mezarlığında, bir gönül maceram, beni kendine çok bağlamış bir metres, hâtırası bende çok derin acılara sebep olan sevimli bir kadıncağız yatmaktadır. Oraya gider, mezarı üzerinde hayallere dalarım.

Evet, mezarlıkları severim; çünkü mezarlıklar, son derecede kalabalık olan muazzam şehirlerdir. Yaşıyan insanlar, bir hayli gürültü çıkarmak suretiyle geniş yerler işgal ederlerken, küçücük bir saha dahiline yayılmış olan o ölüleri, dar sahaya yerleştirilmiş olan Parisli nesilleri, dar çukurlarına ebediyen kapatılmış ve küçük çukurlarının üzerine de birer taş veya haç dikilmiş olan o mağara adamlarını düşününüz bir kere...

200

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

Sonra, bir şey daha var ki, o da, mezarlıklarda, hemen hemen, müzelerde olanlardan daha ilgi çekici âbidelerin bulunmasıdır, itiraf edeyim ki, Rouen katedralinin yeraltı şapelinde yatan Louis de Breze'nin cesedi için Jean Goujon tarafından yapılmış o şaheser ile mukayese etmeksizin, Cavaignac'ın mezarı beni bir hayli düşündürmektedir. Evet, baylar, modern ve realist denilen san'at, bu mezarlıklarda mevcuttur.

Montmartre mezarlığında, Baudin'in çok heybetli olan âbidesini de seyretmek mümkündür. Gautier'nin, Murger' nin mezarları da böyledir.

işte ben, o Montmartre mezarlığına, birden bire hüzne bürünmüş, insana o kadar fazla bir zarar vermiyen bir tesire kapılmış olarak girerken: "Burası, öyle acâip ve soğuk bir yer değil, yalnız, benim için vakit henüz erken." diye düşünüyordum.

Sonbaharın, ölü yapralardan hasıl olan o ılık rutubetin, zayıflamış, yorulmuş, kanı çekilmiş olan güneşin tesiri altında olarak, insanların ölümünü belli ettiren bu mahallin ıssızlığı ve kat'î sonsuzluğu daha çok hissolunu-yordu.

Komşuların biri birlerine artık komşuluk yapmadıkları, artık beraberce yatmadıkları, gazete okumadıkları o mezarlar arasındaki yollardan küçük adımlarla yürüyordum. Mezar taşları üzerindeki yazıları okumaya koyulmuştum. Bu okuma, dünyanın en hoş, en eğlenceli bir şeyi idi. Her ne olursa olsun, ne Labiche, ne de Meilhac, o mezar taşları üzerindeki komik nesirler kadar beni güldüremez-lerdi. Ah, Yarabbi, bu yazılar ne büyük palavralardı. Geride kalmış olanların teessürlerini, öteki dünyaya göçmüş olanların saadeti için dileklerini ve onların yanına bir an evvel kavuşmak hususundaki ümitlerini belirten o mermer

MEZAR TAŞLARI

201

levhaların, o haçların üzerindeki kitabeler, Paul de Kock' un kitaplarından muhakkak ki çok üstün eserlerdi!

Fakat, ben, bu mezarlığın, büyük porsuk ağaçlarıyla, uzun servilerle dolu olan ıssız, sakin ve metruk kısmını, yani yeni ölülerin mezarlarını sıralamak için insan kadavraları ile beslenmiş yeşil ağaçların kesilmesiyle kısa bir zaman sonra yeni bir mahalle haline gelecek olan eski ölüler mahallesini pek severim.

Mezarlığa girip te başı boş dolaşırken, hâtıralarımı canlandırmağa vakit bulunca, üzüleceğimi ve binaenaleyh, küçük dostumun mezarına giderek ziyaret vazifemi yapmanın lâzım geleceğini anlamıştım. Mezarın yakınına geldiğim vakit, kalbim biraz burkulmuş gibiydi. Zavallı sevgilim, ne kadar sevimli, ne kadar sevdalı, ne kadar beyaz, ne kadar da taze ve körpe idi... Ve şimdi... Mezarı açılmış olsa...

Demir parmaklıktan iğilmiş vaziyette, gayet kısık sesle söylediğim ve onun da herhalde duymadığı teessürlerimi ifadeye çalışıp gitmeğe hazırlanırken, yakındaki bir mezar üzerine iğilmiş olup tamamen siyahlar giymiş bulunan bir kadın gördüm. Kaldırılmış olan krep tülü, gece gibi karanlık kuafürü altında bir şafak ışığı ile aydınlanmış gibi görünen saçlarıyla pek cazip bir şekil almış güzel bir kumral başı seyretmeğe imkân veriyordu. Kaldım.

Kadının büyük ve derin bir acısı olduğu muhakkaktı. Bakışları mezara çevrili, bir heykel gibi kaskatı kesilerek hareketsiz bir vaziyette olan bu kadın, bütün halile, bir ölüyü düşünen bir ölüyü andırıyordu. Sonra, birden bire, ağlamakta olduğunu sezdim. Sirtında, bir söğüde tesir eden rüzgârın husule getirdiği ürpermeye benzer hafif bir hareketin belirdiğini gördüm. Evvelâ, yavaşça ağladı; bu ağlayış, sonra, boyunun ve omuzların da hareketi ile daha

202

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

kuvvetlendi. Bu sırada gözlerini gördüm. Yaşlarla dolu olan bu güzel gözler, bir kâbustan uyanıyomuş gibi, etrafına şaşkın şaşkın bakındı. Kadın, benim kendisine bakmakta olduğumu görünce, utandı ve bütün yüzünü elleri arasına gizledi. Bu ânda, hıçkırıkları daha şiddetlendi ve başı mermere doğru yavaşça eğildi. Alnını mermere dayadı; etrafına doğru açılan tülü, yeni bir matem örtüsü gibi, mezarın beyaz köşelerini kapladı. Onun inlediğini işittim; sonra, yanağı mermere dayalı bir halde çöktü ve kendini bilmiyecek derecede hareketsiz kaldı.

Hemen ona doğru yürüdüm; ellerinden tuttum ve bu sırada, mezar üzerindeki yazıyı okudum: "Tonkin'de, düşman tarafından öldürülmüş olan deniz yüzbaşı Louis -Theodore-Carrel burada medfundur. Ruhu için dua ediniz."

Bu ölümün tarihi bir kaç aylıktı. Kadının gözyaşlarını görünce gevşedim ve ihtimamımı iki misli artırdım. Gösterdiğim ilgi muvaffak oldu. Kendine geldi. Benim de çok müteessir bir halim vardı ve ben hiç te öyle fena bir insan değildim. Kırk yaşında da bulunmuyordum. Kadının ilk bakışında, terbiyeli ve bana karşı müteşekkik olduğunu anladım. Gözyaşları arasında göğsü heyecan içinde inip kalkarken, Tonkin'de hayata veda etmiş olan subayın ölümü hakkında kısaca bilgi verdi. Anadan ve babadan yetim kalmış, olan kadın, bu subayla bir aşk izdivacı yapmış ve onunla ancak bir sene beraber yaşamıştı.

Kadını teselli ettim, metanet verdim, ayağa kaldırdım. Sonra :

- Burada kalmayınız, haydi geliniz, dedim.
- Yürüyecek halde değilim, diye mırıldandı.
- Ben size yardım ederim.

MEZAR TAŞLARI

203

— Teşekkür ederim, çok iyi bir insansınız. Siz de buraya bir ölü için mi ağlamağa geldiniz?

— Evet, madam.

— Kadın mı?

— Evet, Madam.

— Karınız mı?

— Bir arkadaş.

— İnsan, bir arkadaşı bâzan karısı kadar sevebilir; sevginin kanunu yoktur.

— Öyledir, madam.

İşte, bu suretle, kadın bana abanarak ve ben de, hemen hemen, mezarlığın bütün yollarından onu taşıyarak, beraberce yürüdük. Mezarlıktan çıkar çıkmaz, kadın, ezgin bir vaziyette :

— Fenalaşacağımı sanıyorum, diye mırıldandı.

— Bir yere girmemizi, bir şey içmemizi ister misiniz ?

— İsterim.

Bir restoran gördüm. Bu restoran, cenaze merasimi angaryası bittikten sonra bu bitişi kutlamak üzere ölenin dostları tarafından ziyaret edilen bir yerdi. İçeri girdik. Gayet sıcak bir çay getirttim ve bu çay, ona pek iyi geldi. Dudakları üzerinde hafif bir gülümseme belirdi. Bana kendisinden bahsetti. Hayatta yapa yalnız kalmak, evinde gece ve gündüz yalnız başına yaşamak, sevillecek, sayılacak, güvenilecek, samimiyet gösterecek hiç kimsesi olmamak, hazin, hem de çok hazin bir şeydi.

Kadın, çok samimî konuşuyor ve bu tarz konuşma, onun ağzından daha sevimli oluyordu. Onun tesirine kapılmış gibiydim. Çok gençti; belki de henüz yirmi yaşında idi. Pek memnun karşıladığı bir takım komplimanlarda bulun- ^ dum. Sonra, vaktin ilerlemekte olması dolayısıyla, bir araba ile kendisini evine kadar götürmem teklifinde bulun-

N Q. to

03 C 0

O: S. 3

CO H

cr fD

3- >-ft

SL ?r

p

fD 0"

0 c

m

w o

>

K W

P O- 3

9- fD P

CTQ<

fD crq p>

3 O: 3

Q, N 03>

N

•Cfl

t-1 >

sr »

to

o

Ol

206

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

yahat bahanesiyle ondan ayrıldım. Ayrılışında gayet cömertçe davrandım; kadın bana karşı çok müteşekkir bir vaziyette kaldı. Dönüşümden sonra, kendisini tekrar göreceğime dair bana söz verdirdi ve yemin ettirdi. Hakikaten, bana biraz bağlanmış gibi görünüyordu.

Diğer sevgililere koştum. Terketmiş olmam dolayısıyl- pek o kadar kuvvetli sayılmıyan bu küçük mezarlık sevgilisini tekrar görmeği aklıma bile getirmeksizin aradan bir aylık zaman geçti. Bununla beraber, onu hiç unutmadığımı

anladım. Hâtırası, bir esrer gibi, psikoloji problemi gibi, çözülme şekli kafamızı mütemadiyen yoran o anlaşılmaz meselelerden biri gibi, beni mütemadiyen meşgul ediyordu.

Neden icabettiğini pek bilemediğim bir gün, onu Mont-martre mezarlığında bulacağımı aklımdan'geçimim^y.e^mezarlığa yollandım. , ..l..K..H>

\QOr/i3:A

Bu mahalli her zaman ziyaret,,. edenlexden^rrj9İülerile olan bütün münasebeuerinineriuz kesmemişolanlardan başka hiç

müddet dolaştım, durdum. Tonkin nın mezarı üzerinde ne ağı

müddet dolaştım, durdum. Tonkinde° ölmüş plan, rvüzbaşı-nın mezarı üzerinde ne. ağılayan pır kadın, ne de çiçek vardL.:

Bu bwük gJ4}^Şej^JH^MŞfe^:Mri^aJwBe^ndET yo-

y^j

n münasebeuerinineriuz kesmemiş, olanlardan tful .uBÎo iflis | [sRofsmevBJ-iiJ.Ti sji'Tiu.jy.neTi Kimseye

rastlamaksızım, f mezamk ıg^^^pz^

olştım durdum Tonkin'de° ölmüş plan vüzbaşı

Beni-J ^du@ noârfiâîEârir .

Mi. -Pe^-r'

ve

bakttcfiülbak&jşfe: I^Beni -tâfarthjşi görün-;

jibu ifade

MEZAR TASLARI

f

207

aynı zamanda da: "Beni tekrar görmeğe geliniz, sevgilim." diyordu.

Takriben elli yaşlarında görünen ve lejyon donör nişanını hâiz bulunan adam, kibar, zarif bir zattı.

Mezarlıktan çıkarken, tıpkı benim yaptığım gibi, kadını tutuyordu.

Gördüğüm şeyin ne olduğunu, bu mezarlık avcısının hangi cins mahlûktan bulunduğunu kendi kendime sorarak şaşkınlık içinde kalmıştım. Ya hayat arkadaşı yahut ta bir sevgili olan bir kadının tesiri altında bulunarak,. o kadının artık mazi olmuş sevgisinin hâtırasıyla acı çeken erkekleri mezarlar üzerinde toplamağı âdet edinmiş bayağı bir kadın, bir yosma mıydı bu? Tek başına mıydı? Yoksa, onun gibi hareket eden daha bir çokları var mıydı? Bu hali kendine bir meslek mi edinmişti? Kaldırım üzerinde yapılan şeyler şimdi mezarlığa mı intikal etmişti? Mezar taşları! Bu hazin mahallerde canlanan aşk tahassürlerini istifade edilir bir hale getirmek gibi derin bir felsefeye dayanan dikkate şayan bir fikri yalnız bu kadın mı bulmuştu ?

Ve ben, bu kadının, o gün, kimden dul kaldığını öğrenmeği pek isterdim!

-So

*iid nrrab idiŞ im nibfijf ud smls^ n?liî lid nBY^S 9tj3>bîib nen lub n9brniîf ,nüg o ,mnibBii ud ,niiar 9V !rnilri9j3İ

VAKTİYLE

Eski stildeki şato ,ağaçlı bir tepenin üzerindedir; büyük ağaçlar, koyu yeşillik halinde bu şatonun etrafını çevirmekte ve sonsuz gibi görünen park, güzel manzarasını kâh ormanın derinliklerine, kâh civardaki kırlara yaymaktadır. Binanın cephesinden bir kaç metre mesafede, içinde mermerden kadınların yıkanmakta olduğu taştan bir havuz bulunmakta, kat kat vaziyette olan diğer havuzlar ise, tepenin eteğine kadar biri biri arkasından sıralanmakta ve suları hapsedilmiş bir kaynak, çağlayanlarını bir havuzdan diğerine akıtmaktadır.

Yaşlanmış bir koket gibi güzelliğini muhafaza eden şatodan, içinde başka bir yüzyılın aşklarını uyutmakta olan kabuklar kakılmış mağaralara kadar olmak üzere, bu eski malikânede her şey, eski devirlerin çehresini muhafaza etmiştir.

Burada her şey, eski elbiselerden, eski âdetlerden, geçmiş zaman çapkınlıklarından ve atalarımızın göstermekte oldukları zarafetlerden hâlâ bahseder gibi görünmektedir.

F. : 14

210

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Duvarları çobanlar, kabarık fistanlı güzel kadınlar ve ' zarif erkeklerle süslü olan On beşinci Louis tarzında küçük bir salon içinde, hiç kıpırdamadığı için ölmüş gibi görünen -çok ihtiyar' bir kadın, büyük bir koltukta hemen hemen yatar gibi oturmakta ve mumya halindeki kemikli ellerini her iki tarafına sarkıtmış vaziyettedir.

Silik bakışları, sanki gençlik hâtıralarını park içinde ; takibediyormuş gibi uzaklara doğru dalmaktadır. Açık pen- i cereden bâzan içeri giren bir hava esintisi, otların ve çiçeklerin kokusunu getirmektedir. Bu esinti, kadının kırışık alnı üzerindeki kır saçları ve hafızasındaki eski hâtıraları ; uçurmaktadır.

Yanında, bir tabure üzerine oturmuş ve örgülü uzun j kumral saçlarını arkasına atmış bulunan bir genç kız, na-] kış işlemekle meşguldür. Kızın gözleri hulyalıdır ve sür'at-i li parmaklarıyla çalıştığı sırada, bir şeyler düşünmekte ol-1 duğu görülmektedir.

Bu sırada, nine, başını çevirdi :

— Berthe, dedi, bana biraz gazete oku... Bu dünyada' neler olup bittiğini öğreneyim.

Genç kız, eline bir gazete aldı ve gözlerini gazete üzerinde gezdirdi.

— Hep politika, büyük anne, geçelim mi?

— Evet, evet geç yavrucuğum. Gönül vak'aları yok mu? Gönül maceraları Fransa'da ölmüştür; artık ne aşk vak'alarından ne de eski zamanın maceralarından bahsedilmektedir.

Genç kız, uzun müddet aradı.

— İşte, dedi. Bir başlık: "Aşk faciası."

İhtiyar kadın, yüz kırışıklıklarını daha çok gösteren bir gülümseme ile :

— Oku bana onu, dedi.

VAKTİYLE

211

Ve Berthe okumağa başladı. Bu bir kezzap vak'ası idi. Bir kadın, kocasının metresinden intikam almak için, onun yüzünü ve gözlerini yakmıştı. Masumiyetine karar verilmiş olan kadın, halkın alkışları arasında ceza mahkemesinden çıkmıştı.

Büyük anne, oturduğu yerde sallanarak :

— Çirkin, çok çirkin bir şey bu! dedi. Bana başka bir şey bul yavrucuğum.

Berthe yine aradı ve hep mahkemelere ait haberlere bakarak okumağa başladı : "Hazin bir facia". Bir mağaza müstahdemi olan henüz yeni yetişken bir kız, bir delikanlının kolları arasına düşmüş, sonra, gelgeç hevesli âşıkın-dan intikam almak için, ona bir tabanca ile ateş etmişti. Bahtsız adam, bundan böyle sakat kalmış olacaktı. Ahlaka değer veren hâkimler hey'eti ,suçu işliyen kadının gayri meşru aşkını mazur görerek beraatine karar vermişti.

Büyük anne, bu defa, tamamen isyan etti ve titrek sesle:

— Fakat sizler bu gün deli misiniz? dedi. Evet, hepiniz delisiniz! Cenabı Hak size aşkı, hayatın yegâne zevkini vermiştir; erkek, geçen zamanlarımızın biricik eğlencesi olmak üzere bu zevke vasıta olmakta, onu. bize sağlamaktadır. Halbuki, sizler, bir İspanya şarabı şişesi içine çamur koyar gibi, .bu zevke kezzapla revolveri karıştırıyorsunuz.

Berthe, ninesinin öfkesini anlamış gibi görünüyordu.

— Fakat, büyük anne, bu kadın intikamını almıştır. Düşün bir kere, evli idi ve kocası onu aldatıyordu.

Büyük anne, bir sıçrama hareketi yaptı.

— Bu gün, sizin gibi genç kızlarda, bunlar ne biçim fikirler ?

Berthe cevap verdi :

212

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

— Evlilik mukaddestir, büyük anne!

Büyük anne, zevk için yaşanan yüz yılda doğmuş bir kadın kalbi ile titredi.

— Mukaddes olan aşktır, kızım. Dinle beni. Üç nesil görmüş, erkekler ve kadınlar hakkında pek çok şeyler bilen bir ihtiyarı iyi dinle. Evlilikle aşkın müşterek hiç bir şeyleri yoktur. Bir aile kurmak için evlenir ve cemiyeti kurmak için de aileler teşkil olunur. Cemiyet, evlilikten vaz geçemez, cemiyet bir zencir ise, her aile o zencirin bir halkasıdır. Bu halkaları biri birine bağlamak, lehimlemek için daima aynı cinsten madenler aranılır.

Evlenildiği vakit, içtimaî durumu birleştirmek, servetleri toplu bir hale getirmek, servet ve çocuklardan ibaret olan müşterek menfaat için çalışmak lâzımdır. Hayatta ancak bir defa evlenilir, kızcağızım, çünkü cemiyetin kaideleri böyle emretmektedir. Fakat, insan, hayatta yirmi defa sevebilir; çünkü, tabiat bizleri böyle yaratmıştır. Görüyorsun ki, evlenme bir kanundur; aşk ise, bizi; kâh sağa, kâh sola iten bir şevki tabiidir.

Şevki tabiilerimizle mücadele eden kanunlar yapılır; öyle icabetmektedir. Fakat, şevki tabiiler, daima daha kuvvetlidirler ve onlara fazla mukavemet edilemez. Çünkü, Tanrı vergisidirler; halbuki kanunları insanlar yapar.

Eğer, hayat, çocuklara verilmek üzere ilâçlara şeker konulması gibi, aşkla, mümkün olan en minyon bir aşkla rayihalandırılmazsa, hiç kimse onu olduğu gibi kabul etmek istemez.

Şaşalamış olan Berthe, iri gözlerini açmıştı. Mırıldanır gibi :

— Ah, büyük anneciğim, dedi, insan ancak bir defa sevebilir.

İhtiyar nine, eski zaman gönül eğlencelerinin tekrar

VAKTİYLE

213

hayat bulmasını diler gibi, titrek ellerini gökyüzüne doğru kaldırdı. Öfke ile bağırırdı.

— Sizler, çok kötü bir nesil, bayağı bir nesil haline geldiniz. İhtilâlden beri, dünya artık tanınmaz bir duruma düştü.

Bütün fiil ve hareketlere büyük kelimeler karıştırıyor ve hayatın her köşesine bir takım sıkıcı vazifeler yüklüyorsunuz

.Eşitliğe ve ebedî ihtirasa inanıyorsunuz. Bâzı kimseler, aşk uğrunda olunduğunu size söylemek için mısralar yazarlar. Halbuki, benim yaşadığım devirde, bütün kadınları sevmeyi erkeklerle öğretmek için şiirler yazılırdı! Ve bizler, her hangi bir jantiyom hoşumuza gitti mi, ona hemen haber gönderirdik. Gönümüşe yeni bir heves gelince de, her ikisini alıkoymağı imkân omaması halinde, son âşıkâ derhal yol verirdik.

İhtiyâr kadın, iğneli bir gülümseme ile gülüyordu. Grileşmiş gözlerinde bir muziplik, inanmıyan insanların o sempatik muzipliğı parıldayordu.

Sapsarı kesilmiş olan genç kız, dili dolaşır bir vaziyette:

— O halde kadınların çerefi yoktu, dedi.

Büyük anne gülümsemesini kesti. Ruhunda her ne kadar Voltaire'in istihzasından bâzı şeyleri muhafaza etmiş ise de, Jean - Jacques'in o ateşli felsefesinden de bir şeyler saklamıştı.

— Şeref bahis mevzuu değildir! dedi. Çünkü sevilir, bunu söylemeye cesaret edilir ve hattâ bununla övünölür.

Fakat, yavrucuğum, Fransa'nın en büyük bayanları olan bizler arasında biri âsıksız kalmış olunca, bütün saray muhiti ona gülerdi. Başka türlü yaşamak istiyen kadınların manastıra girmekten başka yapacak işleri kalmazdı. Ve sizler, belki de, kocalarınızın bütün hayatları boyunca sizden başkasını sevmiyeceğini tasavvur edersiniz. Bu, sanki hakikaten mümkün olabilecekmüş gibi... Sana söyleyeyim ki,

214

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

evlilik, cemiyetin yaşaması için lüzumludur. Fakat, beni iyice anlıyor musun, bizim devrimizde vaziyet hiç te böyle değildi. Hayatta, iyi ve güzel olan ancak bir şey vardır ki, o da, aşktır.

Fena anlamanız, soysuzlaştırmamız dolayısıyla ona kudsî imiş gibi bir resmiyet yahut ta rob gibi satın alınır bir mahiyet veriyorsunuz.

Genç kız, titreyen elleriyle ihtiyâr kadının buruşuk ellerini tuttu.

— Sus, büyük anne, reca ederim.

Genç kız, gözleri yaşlarla dolu olarak ve diz çökmüş bir vaziyette, yeni zaman şâirlerinin hayaline göre, Tanrıdan büyük bir aşk, yalnız ebedî bir ihtiras dilerken, büyük anne, bu sevimli ve sâf dimağı tamamen nüfuz etmiş bir vaziyette olarak onu alnından öpüyor ve mırıldanıyordu:

— Dikkatli ol, yavrucuğum; eğer böyle çalgınlıklara inanıyorsan, çok bedbaht olacaksın !

HAUTOT BABA VE OĞLU

Hemen hemen derebeylik tarzına uygun olup halen büyük çiftçilerin işgil etmekte oldukları o karma köy meskenlerinden biri olan yarı çiftlik evi, yarı köşk vaziyetinde binanın kapısı önünde, bahçenin elma ağaçlarına bağlanmış köpekler havlıyorlar, çocuklar tarafından taşman av çantalarını görünce hırılıyorlardı. Hem yemek odası hem de mutfak vazifesi gören büyük salonda, Hautot baba, Hau-tot oğul, tahsildar M. Bermont ve Noter M. Mondaru, hafif bir kahvaltı yapıyorlar ve ava çıkmadan önce bir kadeh içki içiyorlardı. O gün, av mevsiminin açılış günü idi.

Sahibi bulunduğu her şeyle iftihar eden Hautot baba, -davetlilerin, toprakları üzerinde karşılaşacakları av hayvanlarını peşinen methediyor ve bununla övünüyordu. Kanlı, canlı olup elma arabalarını omuz vermek suretiyle kaldıran gayet iri kemikli bir adam olan Hautot baba, uzun boylu bir Normand tipi idi. Yarı köylü, yarı şehirli vaziyetinde

216

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

olan bu adam, herkesten saygı gören zengin, nüfuzlu ve otoriter bir kimse idi. Oğlu Hautot Cesar'ı üçüncü sınıfa kadar okutmuş ve onun toprağı karşı alâkasız bir kibar olması korkusu ile tahsili orada kesmişti.

Babasından hemen hemen daha uzun boylu, fakat daha zarif olan Hautot Cesar, her şeyden memnun görünen, Hautot babasının irade ve fikirlerine karşı daima hayranlık, daima saygı ve alâka gösteren uysal bir evlâddı.

Kırmızı yanakları üzerinde, coğrafya haritalarındaki nehir yollarının dolambaçlı kollarını andıran hafif ve mor damarlar şebekesini gösteren kısa boylu ve şişman bir adam olan tahsildar M. Bermont :

— Tavşan var mı? diye sordu. Hautot baba cevap verdi:

— İstedığınız kadar, bilhassa Puysatier arazisinde. Tıknağ ve göbekli bir adam olup bir hafta önce Rou-en'den satın alınmış yep yeni avcı kostümü içinde pek sıkışık bir vaziyette olduğu görülen noter:

— Ne taraftan başlıyoruz? diye sordu.

— Evvelâ, fundalık araziden başlayacağız. Keklikleri oraya süreceğiz-ve üzerlerine gideceğiz.

Hautot baba ayağı kalktı. Herkes de ona uyarak tüfeklerini alıp muayene etti. Hep birlikte dışarı çıktılar. Köpekler sağa sola koşarak kuvvetli havlama sesleri çıkarıyorlardı.

Avın bulunduğu araziye doğru yola çıkılmıştı. Avcıların gittikleri yer küçük bir vadi, yahut daha doğrusu, avlanma sebebiyle hiç sürülmemiş olduğu için gayet kötü vaziyette dalgalı arazi idi ki, her tarafı kaplıyan çalılıklar, fundalıklar, av hayvanlarının mükemmel surette gizlenmelerini sağlıyordu.

HAUTOT BABA VE OĞLU

217

Avçılar, biri birlerinden ayrılarak açıldılar. Hautot baba sağ tarafı tutarken, Hautot oğul sol tarafa yollandı ve iki davetli de orta kısımda kaldılar. Yardımcı ile av çantalarını taşıyanlar onların peşleri sıra geliyorlardı. Sinirli parmakların her ân tetikte bulunduğu ve kalbin biraz heyecan geçirmekte olduğu bir sırada, ilk tüfek atışı, hakikaten pek heyecanlı bir ân oluyordu.

.Birden bire, bir tüfek patladı. Hautot baba ateş etmişti. Herkes durdu ve kaçmakta olan bir sürüden ayrılmış olan bir keklığın, bir yar içindeki sık bir çalılığa düştüğü görüldü. Telâşlanan avcı, bacaklarını açarak, karşısına dikilip yolunu kesen çalıları kopararak koşmağa başladı ve vurduğu avı aramak üzere gözden kayboldu.

Bunun hemen arkasından ikinci bir tüfek sesi duyuldu.

M. Bermont :

— Ah, kurnaz, herhalde bir tavşanı yuvasından çıkarttı, dedi.

Herkes, gözler sık çalılıklara çevrilmiş bir halde bekliyordu.

Noter, arkadaşlarının ses borusu vazifesini görerek bağırdı :

— Buldunuz mu?

Hautot baba cevap vermedi. Bunun üzerine Cesar, hizmetkâra dönerek : ^

— Haydi, Joseph, git yardım et, dedi. Dosdoğru yürü, biz burada bekliyoruz.

Yusuvarlak bir ihtiyar olan Joseph, sakın bir yürüyüşle ilerledi. Tilki gibi ihtiyatlı hareket ederek ve geçilmeye müsait bir yol anyarak yardan aşağı indi. Sonra, birden bire zağırdı :

— Geliniz!.. Geliniz buraya! Bir felâket!

218

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Herkes koştu ve böğürtlenler içine daldı. Yan düşmüş olan 'Hautot baba, baygın bir halde bulunuyor; kurşunla delinmiş bezden caketinden sızarak otlar üzerine yayılan kanın akmakta olduğu karnını iki elile tutuyordu. Kekliği almak için elini uzattığı bir sırada, tüfeğini elinden düşürmüş ve silâh kendi kendine ateş ederek adamı karnından vurmuştu.

Hautot baba çukurdan çıkarıldı, elbisesi açıldı ve karnında, bağırsakların fırladığı müthiş bir yajra görüldü. Karın iyi kötü sarıldıktan sonra, adam evine götürüldü ve bir rahiple gelecek olan doktor beklendi.

Gelen doktor, ağır ağır başını salladı ve bir iskemle üzerinde hiçkırıklarla ağlıyan Hautot oğula doğru dönerek :

— Vaziyet iyi değil, oğlum, dedi.

Pansuman bitince, yaralı, parmaklarını oynattı, ağzını açtı, gözlerini araladı; şaşkın, dalgın bir halde ileriye doğru baktı; sonra, hafızasını yokluyormuş, hatırlamak, anlamak istiyormuş gibi göründü ve mırıldandı :

— İşimiz tamam artık.

Doktor, onun elini tuttu:

— Hayır canım, ne münasebet. Bir kaç günlük bir istirahat. Sonra, hiç bir şeyiniz kalmıyacak.

Hautot cevap verdi :

— Bu iş bitmiştir artık. Karnım deşildi. Bunu çok iyi biliyorum.

Sonra, birden bire :

— Oğlumla konuşmak isterim ,dedi. Şayet vaktim varsa.

Hautot oğul, kendini tutmağa çalışarak, bütün gayretine rağmen gözlerinden yaşlar boşamrcasına ağlıyor ve bir küçük çocuk gibi:

du.

HAUTOT BABA VE OĞLU

219

! — Babam ,babam, zavallı babam! diye tekrarlıyor-

Fakat, baba, daha metin bir tavırla :

— Ağlama, sırası değil, dedi. Seninle konuşacaklarım var. Otur oraya, yanıma sokul, sizler de lütfen bizi bir dakika kadar yalnız bırakınız.

Herkes, baba ile oğulu karşı karşıya bırakarak dışarı çıktı.

Yalnız kaldıkları vakit, baba :

— Dinle ,oğlum, dedi. Yirmi dört yaşındasın. Artık sana her şey söylenebilir. Zaten aramızda gizlenecek hiç bir şey yoktur .Biliyorsun ki, annen öleli yedi sene oluyor ve on dokuz yaşımda evlendiğime göre, kırk beş yaşında bulunuyorum. Öyle değil mi?

Oğul ,kekeler gibi cevap verdi :

— Evet, öyle baba.

— Annen yedi yıl önce ölünce, ben, o tarihten beri bekâr kaldım. Eee, söyle bakalım, benim gibi bir adam, otuz yedi ya«ında bekâr kalabilir mi? Doğru değil mi?

Oğul cevap verdi :

— Evet, doğrudur.

Sararmış ve yüzü buruşuk bir hal almış baba, soluyarak devam etti:

— Sen de anlıyacaksın ki, bir erkek yalnız başına yaşı-yacak bir insan değildir. Fakat, kendisine söz verdiğim için annenin üzerine bir kadın almak istemiyordum. Anlıyorsun değil mi?

— Evet, baba, anlıyorum.

— Bunun üzerine, Rouen'de, Eperlan caddesi, 18 Numara, üçüncü kat, ikinci kapı adresinde bir genç kadıncağız tanıdım. Bütün bunları sana söylüyorum, sakın unutma.

220

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

Bu, öyle sevimli, öyle sadık ve bana karşı o kadar müşfik bir kadındı ki. Tam bir kadın. Beni anlıyor musun, oğlum?

— Evet, baba.

— O halde, şayet öbür dünyaya çekip gidersem, ona borçlu olduğum bâzı şeyler var... Bu şeyleri temin etmem gerekiyor... Anlıyorsun değil?

— Evet, baba.

— Dediğim gibi, iyi kalpli bir kızdır... Sen olmasa idin ve annenin de hâtırası olmasaydı, her üçümüzün de beraberce yaşadığı ev olmasaydı, onu buraya getirir ve onunla muhakkak evlenirdim... Dinle... Dinle beni, yavrum... Bir vasiyetname hazırlıyabilirdim... Halbuki yapmadım bunu!.. İstemedim... Çünkü, bu gibi şeyleri yazmamak lâzımdır..... Çünkü, böyle şeylere meşruiyet şekli vermek zordur... Her şeyi berbat eder, her şey altüst olur! Öyle pullu kâğıtlara ne lüzum var? Hiç bir zaman kullanmış değilim bu gibi şeyleri. Her ne kadar zengin isem de, hayatım boyunca, kendimi o kadar düşünmüş bir insan değilim. Anlıyorsun değil mi, oğlum?

— Evet, baba.

— Dinle... İyi dinle... Vasiyetname yapmadım... Yapmak istemedim,... Ve sonra, seni tanıyorum, iyi bir kalbin var... Duygusuz değilsin, öyle ince eleyip sık dokuyan mız mız bir çocuk değilsin. Hayatımın sonlarına doğru, sana her şeyi anlatacağımı aklıma koymuştum. Şimdi, senden o kadını unutmamanı rica ediyorum. Adı Caroline Donet'dir. Eperlan caddesi, 18 Numara, üçüncü kat, ikinci kapı, unutma. Sonra, şunu da dinle. Ben gözlerimi kapayınca hemen oraya git. Üzülmemesi için onunla meşgul ol. Sen, bunu yapabilirsin. Onu hafta içinde pek bulamazsın. Beauvoisine caddesinde, Madam Moreau'nın yanında çalışmaktadır. Perşembe günü git. Beni o gün bekler. Altı yıldan beri, be-

HAUTOT BABA VE OĞLU

221

pim günüm hep perşembedir. Zavallı, üzülecek, ağlıya-cak!... Bütün bunları sana söylüyorum, çünkü seni iyi tanı- rım oğlum. Bu gibi şeyler, öyle herkese anlatılmaz. Ne notere, ne de rahibe söylenir. Lüzum olmadıkça hiç kimseye söylenilmez... Sır halinde olan şeyleri yabancılar bilmemeli... Yalnız aile, yani tek kişiden ibaret olan aile bilmeli. Anlıyor musun?

— Evet, baba.

— Söz veriyor musun ?

— Veriyorum, baba.

— Yemin eder misin?

— Evet, baba.

— Rica ederim, sana yalvarırım oğlum, unutma.

— Hayır, unutmam, baba.

* — Bizzat gideceksin. Her1 şeyi senin yapmanı istiyorum.

— Peki, baba.

— Ve sonra göreceksin... O sana anlatacak... Ben sana daha fazla şey söyleyemeyeceğim. Anlaştık mı?

— Evet, baba.

— Pekâlâ, oğlum. Kucakla beni. Hakka emanet ol... Artık sıfırı tüketiyorum... Eminim bundan... Söyle, girsinler içeri. Hautot oğul, hıçkır hıçkır babasını kucaklıyarak öptü; sonra, daima o uysal halile kapıyı açtı ve bu sırada, rahibin içeri girdiği görüldü.

Fakat, son demlerini yaşamakta olan adam gözlerini kapamıştı. O gözleri bir daha açmadı, cevap vermedi ve söylenenleri anladığını bir işaretle dahi göstermedi.

Bir hayli konuşmuştu; artık daha fazla konuşamazdı. Esasen kalbinin sükûnet içinde olduğunu hissediyordu. Huzur içinde ölmek istiyordu. Tanrı'nın temsilcisi karşısında

222

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

itirafta bulunmağa ne ihtiyacı vardı; çünkü, bütün ailesi olan oğlunun karşısında itirafta bulunmuştu.

Dostlarının, diz çökmüş hizmetkârlarının arasında, hâlâ yaşamakta olduğunu anlatmak üzere, yüzünde hiç bir ifade olmaksızın, günahlanndan tamamen temizlenmişti.

Feci istirapları belirten titreyişlerle geçen dört saatlik bir zamandan sonra, gece yarısına doğru ölmüştü. ~-

II

Av mevsimi pazar günü açılmış, adamın gömülmesi salı günü olmuştu. Cesar Hautot, babasını mezarlığa götürdükten sonra evine dönerek, günün üst tarafını ağlamakla geçirdi. Ondan sonra gelen gece zorluklarla uyudu ve uyanırken, çok üzüntülü olduğunu hissetti. Yaşamağa nasıl devam edebileceğini kendi kendine soruyordu.

Bununla beraber, babasının son arzusunu yerine getirmek için, hemen ertesi gün Rouen'e yollanmanın, Eperlan caddesinde, 18 Numarada, üçüncü katta, ikinci kapı olan dairede oturan Caroline Donet ismindeki o kadını görmenin lâzım geldiğini akşama kadar düşündü. O isimle adresi unutmamak için, dua mırıldanır gibi alçak sesle mütemadiyen tekrarladı durdu.

Ertesi gün, saat sekize doğru, faytonun hazırlanması için emir verdi ve arabaya koşulu olan ağır Normand cinsi atı, Ainville'den Rouen'e giden büyük yol üzerinde tırısı kaldırdı. Üstünde siyah redingotu, başında silindir şapkası, ayağında getirli pantolonu bulunuyordu. Vaziyet dolayısıyla, güzel kostümünü giymek istemişti.

.224

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

HAUTOT BABA VE OĞLU

225

Saat onu çalarken Rouen'e girdi; her zaman olduğu gibi, Trois - Mares caddesindeki Bons - Enfants oteli önünde durdu. Otel patronu, karısı ve beş çocuğu tarafından etrafı sarılarak kendisine taziyede bulunuldu. Hazin haberi öğrenmişlerdi. Cesar Hautot, bunun üzerine, kazanın ne suretle vuku bulduğu hakkında izahat vermek zorunda kaldı. Anlatırken ağladı. Kendisinin zengin olduğunu bilen bütün bu insanların hizmette bulunmalarını istemedi ve hattâ pek de hoş gitmemek üzere öğle yemeği davetini de red etti.

Şapkasının tozunu aldıktan, redingotunu fırçaladıktan ve ayakkabılarını sildikten sonra, tanınmak ve şüpheleri uyandırmak korkusu ile her hangi bir kimseden izahat almağa cesaret edemeksizin, Eperlan caddesini aramağa koyuldu.

Neticede, aradığını bulamaması dolayısıyla, bir papas gördü ve kilise adamlarının meslekleri icabı ketum insanlar olduklarına güvendiği için, bu papasa müracaatla istediği malûmatı edindi.

Yüz adım kadar yürüyecek ve sağ taraftaki ikinci sokağa sapacaktı.

Tereddüd geçirdi. O âna kadar ölmüş adamın arzusuna körü körüne itaat etmişti. Şimdi, kendisini, babasının, metresi olmuş bulunan bir kadının karşısına çıkmakla sinirli, heyecanlı, mahcup bir vaziyette hissediyordu. Asırlar boyunca irsi bir gelenek ve görgü ile teessüs etmiş hislerimizin derinliğinde birikmiş olup benliğimizi saran bütün ahlâkî düşüncelerin, hristiyanlığın zuhurundan beri kötü hayata düşmüş kadınlar hakkında bütün öğrendiği şeylerin, bu gibi mahlûklara karşı her erkeğin beslemekte olduğu insiyakı istihfafın tesirinde olarak hudutlanmış köylü namusu anlayışı ile bütün benliği harekete geliyor, bu an-

layış onu durduruyor, onu mahcup bir mevkie sokuyor ve yüzünü kızartıyordu.

Fakat, "— Babama söz verdim; sözü tutmamak olmaz," diye düşündü.

Bunun üzerine, 18 Numaralı binanın aralık duran kapısını itti; karanlık bir merdivenle karşılaştı; üç kat çıktı; bir kapı görüldü, sonra ikinci bir kapıya rastladı. Bir çingirak ipi gördü ve ipi çekti.

İçeriden doğru bir çingirak sesi geldi ve bu ses, onun vücudünde bir ürperme husule getirdi. Kapı açıldı ve delikanlı, gayet güzel giyinmiş, yüzü renkli ve kendisine meraklı gözlerle bakan bir genç kadını karşısında gördü.

Ona ne diyeceğini bilemiyordu. Hiç bir şeyden şüphe-lenmiyen ötekini bekliyen kadın ise, onu içeri almıyordu. Yarım dakika kadar biri birlerinin yüzlerine baktılar.

Kadın, nihayet, sordu:

— Arzunuz, efendim? Genç adam, mırıldanır gibi:

— Ben, M. Hautot'nun oğluyum, dedi.

Kadın irkildi, sap sarı kesildi: sanki onu uzun zamandan beri tanıyormuş gibi, dili dolaştı :

— Mösyö Cesar?

— Evet.

— Bir şey mi var?

— Babam tarafından geliyorum , sizinle görüşmek isterim.

Kadın şaşkın bir" hal aldı ve genç adamın içeri girmesi için geri çekildi. Delikanlı kapıyı kapadı ve kadının peşi sıra yürüdü.

O ânda, üzerinde sahanlar bulunan bir fırın karşısında yere oturarak bir kedi ile oynayan dört, beş yaşlannda bir oğlan çocuğunu gördü.

F. : 15

226

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Kadın:

— Buyurunuz, oturunuz, dedi. Genç adam oturdu. Kadın sordu :

— Buyurunuz!

Delikanlı konuşmaya cesaret edemiyordu; gözlerini odanın ortasındaki masaya dikmiş bir vaziyette duruyor ve masa üzerinde biri çocuğa ait olmak suretiyle üç kişilik sofraya oturmuş görünüyordu. Masadaki bir iskemleye, tabağa, peçeteye, bardaklara, açılmış bir siyah şarap şişesine bakıyordu. Gördüğü iskemle, muhakkak ki, babasının yeri idi! Babası beklenmekte idi. Çatalın yanındaki ekmek onun ekmeği idi; çünkü, babsınm takma diş kullanması dolayısıyla, ekmeğin kabuğu alınmıştı. Genç adam, gözlerini yukarıya doğru kaldırıncaya, duvar üzerinde, babasının sergi yılında Paris'te çekilmiş ve bir eşi de Ainville'deki yatak odasında, karyolanın baş ucunda duvara çivilenmiş bulunan büyük fotoğrafını gördü.

Genç kadın :

— Buyurunuz, sizi dinliyorum, Mösyö Cesar, dedi. Delikanlı kadına baktı. Geçirmekte olduğu sıkıntı onu bitkin bir hale getirmişti. Kadın ise, korkudan titriye-rek onun konuşmasını bekliyordu.

Cesar Hautot, nihayet kendinde cesaret bularak :

— Madmazel, dedi, babam, Pazar günü av mevsimini açtığı bir sırada öldü.

Kadın öyle bir sarsıntı geçirdi ki, yerinden kıpırdayamaz oldu. Bir kaç saniyelik bir sükûttan sonra, hemen hemen duyulmayacak kadar gayet kısık bir sesle mırıldandı:

— Nasıl olur mümkün değil!

Sonra, birden bire, gözlerinden yaşlar belirdi ve elle-rile yüzünü kapıyarak hıçkırarak hıçkırarak ağlamağa başladı. Bu sırada, küçük çocuk başını çevirdi ve annesinin ağla-

HAUTOT BABA VE OĞLU

227

makta olduğunu görünce feryadı bastı. Sonra, annesinin bu ânî üzüntüsünün o yabancı adamın yüzünden olduğunu an-lıyarak, Cesar'in üzerine doğru saldırdı; bir' elile pantalo-nundan tutarken diğer elile de gücü yettiği kadar bacağına yumruk vurmağa başladı. Cesar, babasına ağlamakta olan bu kadın ve annesini müdafaa eden bu çocuk arasında şaşkın ve müteessir bir halde bulunuyordu. Pek heyecanlı olduğunu hissediyor ve teessüründen gözleri dolu dolu oluyordu. Kendine hâkim olmak için konuşmasına devametti:

— Felâket, pazar günü, sabah vakti, saat sekizde vukua geldi.

Genç adam, sanki kadın dinliyormuş gibi hiç bir teferruatı unutmaksızın anlatıyor; bir köylü dikkat ve ihtimamı ile en küçük şeyden dahi bahsediyordu. Bu sırada, küçük çocuk da, yumruklarına devam ediyor ve tekmeler savuruyordu.

Kadın, Hautot babanın kendisi hakkındaki sözlerini işitince, ellerini yüzünden çekti ve sordu :

— Affedersiniz, sözlerinizi pek takibedemedim; iyice öğrenmek isterim... Zahmet olmazsa tekrarlamanızı rica edeceğim...

Genç adam, aynı ifade tarzı ile yeniden başladı:

— Felâket, pazar günü, sabah vakti saat sekizde vukua geldi...

Noktası noktasına, zaman zaman kendisinden de katılan düşünceleri ileri sürmek suretiyle uzun uzadıya anlattı. Kadın onu merakla dinliyor ve anlattığı bütün hazin şeyleri - kadın hassasiyeti ile kavramağa çalışıyor; arada sırada hıçkırıklarla dehşete düşerek "Aman Yarabbi!" diye inliyordu. Küçük, annesinin sükûnet bulduğunu sanarak, Ce-sar'ı döğmeyi bırakıyor, annesinin elini tutuyor ve sanki bir şeyler anlıyormuş gibi, o da dinliyordu.

I

228

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

HAUTOT BABA VE OĞLU

229

Hâdisenin anlatılması işi bitince Cesar Hautot :

— Şimdi, babamın arzusunu yerine getireceğiz, dedi. Dinleyiniz beni, vaziyetim iyidir, bana mal ve mülk bırakmıştır.

Sizin sıkıntıda bulunmanızı kat'iyen istemem...

Fakat, kadın, onu birden bire susturarak:

— Mösyö Cesar, Mösyö Cesar, dedi. Bu gün olmaz... Çok üzgünüm... Başka bir sefere, başka bir gün... Hayır, bugün olamaz. Şayet teklifinizi kabul edersem, kendim için kabul edecek değilim... Hayır, hayır, yemin ederim ki kendim için değil. Küçük için...

Bu sırada şaşkınlıktan Cesar, dili dolaşarak :

— Şu halde... küçük... Ondan! dedi.

— Pek tabii.

Cesar, mahcubiyetle karışık bir heyecanla kardeşine baktı. Son derecede sıkılmış gibi bir hal aldı.

Uzun bir sükût devresinden sonra, kadın tekrar ağlamağa başlaması üzerine, artık pek sıkılmış olan Cesar:

— Pekâlâ Madmazel Donet, dedi. Ben artık gideyim. Bu meseleyi ne zaman konuşmamızı istersiniz?

Genç kadın, haykırır gibi:

— Aa, hayır, gitmeyiniz, gitmeyiniz, beni Emile ile yapa yalnız bırakmayınız! dedi. Hiç kimsem, yavrumdan başka hiç kimsem yok. Ah, Yarabbi, ne sefalet, ne büyük sefalet M. Cesar! Reca ederim, oturunuz. Benimle daha konuşacak şeyleriniz vardır herhalde. Orada, bütün hafta ne ile meşgul olduğunu bana anlatınız.

İtaata alışkın olan Cesar oturdu.

Kadın yaklaştı; üzerinde sahanların ısınmakta olduğu fırının karşısına bir iskemle çekerek oturdu, Emile'i dizleri üzerine aldı; Cesar'a babası hakkında bir sürü şeyler sordu, bir çok şeyler hakkında malûmat almak istedi. Cesar, bütün bu sözlerden, bütün bu sorgulardan onun babasını

nasıl zavallı bir kadın kalbi ile sevmiş olduğunu seziyor ve bu sevgiyi taktir ediyordu.

Cesar, pek o kadar fazla olmiyan fikirlerinin tabii bir gelişi olmak üzere, sözü yine kazaya getirdi ve aynı teferruata dalmak suretiyle tekrar anlatmağa başladı.

"Karında öyle bir delik açılmıştı ki, nerede ise iki yumruk bu delikten içeri kolayca girebilirdi" deyince, kadın bir çığlık kopardı; hıçkırıklar ve gözyaşları tekrar harekete geldi. O sırada bu üzücü halin tesirinde kalan Cesar da ağladı ve gözyaşlarının insan kalbini daima yumuşatmakta olması dolayısıyla, alnı ağzına pek yakın vaziyette bulunan Emile'e doğru eğildi ve çocuğu öptü. Soluğunu tutan anne:

— Zavallı yavrucak, öksüz kaldı, diye mırıldandı.

Cesar :

— Ben de, dedi.

Ve artık konuşmaz oldular.

Fakat, her şeyi düşünmeğe alışık bir ev kadınının pratik insiyakı, genç kadında birden bire uyandı.

— Belki sabahleyin hiç bir şey yemediniz, Mösyö Cesar? dedi.

— Hayır, yemedim Madmazel.

— Ohalde biraz bir şey yemelisiniz.

— Teşekkür ederim, çok üzgün olduğum için acıkmış değilim.

Genç kadın cevap verdi:

"— Üzüntüye, acıya rağmen yaşamak lâzımdır, M. Cesar, bunu red edemezsiniz! Biraz daha kalınız burada. Kalkıp gittiğiniz vakit, ne olacağımı pek bilemiyorum.

Delikanlı, İsrara karşı biraz mukavemette bulunduktan sonra razı oldu, kadının karşısına geçmek suretiyle sofraya oturdu. Fırın üzerinde tıkırdamakta olan işkembe ye-

230

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

meğinden yedi, bir bardak siyah şarap içti ve kadının beyaz şarap şişesini açmasına müsaade etmedi.

Çenesine kadar yağlanan küçüğün ağzını bir çok defalar sildi.

Gitmek üzere ayağa kalkınca:

— Meseleyi görüşmek için ne zaman gelmemi arzu edersiniz, Madmazel Donet? diye sordu.

— Zahmet olmazsa gelecek perşembe M. Cesar. Bu suretle zaman kaybetmemiş olurum. Perşembe günleri daima serbestim.

— Pekâlâ, gelecek perşembe.

— öğle yemeğine gelirsiniz, tabii?

— Bu hususta pe ksöz veremiyeceğim.

— Yemek yenirken daha iyi konuşulur, insanın bol bol vakti olur.

— Peki, öyle olsun, yemekte bulunurum.

Cesar, küçük Emile'i bir kere daha öptükten, Madmazel Donet'nin elini de sıktıktan sonra çıkıp gitti.

m

Hafta, Cesar Hautot'ya pek uzun geldi. Yalnızlık ve münzevî yaşayış ona hiç bir vakit bu kadar tahammül edilmez gibi görünmemişti. O zamana kadar¹, sanki gölgesi imiş gibi, hep babasının yanında yaşamış, verdiği emirlerin yerine getirilmesine nezaret ederek, onu tarlalarda takibet-miş, bir müddet için yanından ayrılmış olsa bile, akşam yemeğinde onunla gene buluşmuştu. Karşı karşıya geçip atlardan, ineklerden yahut ta koyunlardan bahsetmek ve pipolarını tüttürmek suretiyle akşamlarını geçiriyorlar ve sabahleyin kalktıkları vakit te biri birlerinin elini sıkmaları, aile bağının derin bir sevgi tezahürü gibi oluyordu. CesaF şimdi yalnızdı. Babasının heybetli hayalinin bir ova nihayetinde dikildiğini daima göreceğini ümid ediyormuş gibi, gelişi güzel dolaşıyordu. Vakit öldürmek için, komşularına uğruyor, bilmeyen bütün kimselere kazayı anlatıyor; bâzan da bilenlere bir kere daha tekrarlıyordu. Sonra, meşgalelerinden ve düşüncelerinden yorgun düşerek ve bu hayatın uzun sürüp sürmiyeceğini kendi kendine sorarak, bir yol kenarına oturuyordu.

Ekseriya, Madmazel Donet'yi düşünüyordu. Ondan

232

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

hoşlanmıştı. Babasının dediği gibi, onu müşfik, iyi kalpli ve olgun bir insan gibi görmüştü, iyi kalpli bir kız olduğu

muhakkaktı; bundan kat'iyen şüphe edilemezdi. Cesar, onun için bir çok şeyler yapmağı ve çocuğun istikbalini temin ederken, ona iki bin franklık bir gelir vermeğı de aklına koymuştu. Gelecek perşembe günü onu tekrar göreceğini ve onunla meseleleri hal edeceğini düşünürken, bu düşünceden bir nevi zevk duyuyordu. Sonra, o kerdes, babasının oğlu

olan o beş yaşındaki küçük yumurcak onu rahatsız ediyor, biraz sıkıyor, aynı zamanda öfkeliendiriyordu, ismi hiç bir vakit Hautot olmayacak olan bu gayrı meşru çocukta bir nevi aile bağı, istenildiği vakit kabul edilebilecek yahut ta bırakılabilecek bir aile bağı mevcuttu. Fakat, her ne olursa olsun, bu bağ, ona babasını hatırlatıyordu. Perşembe sabahı, Graindorge'un tırısı kalkmış o tok ayak seslerini işiterek kendini Rouen yolu üzerinde görünce, vuku bulan felâketten beri hiç görmediği bir hal oldu; kendini pek hafif, pek rahat hissetti. Madmazel Donet'nin apartımına girdiği vakit, sofranın geçen hafta olduğu gibi hazırlanmış bulunduğunu gördü. Yalnız arada bir fark vardı ki, o da, ekmek kabuğunun kesilmemiş olması idi. Genç kadının elini sıktı; Emile'i yanaklarından öptü. Biraz kendi evinde imiş gibi, bununla beraber yine de üzgün bir halde oturdu. Madmazel Donet ona, biraz zayıflamış ,biraz solmuş gibi göründü. Çok ağlamış olduğu muhakkaktı. Kadın, geçen hafta ,başa gelen felâketin ilk darbesinde hissetmediği şeyi artık anlıyormuş gibi, şimdi onun karşısında bir sıkıntı duyuyor; onun yüzüne dikkatle bakıyor, çok mütevazı ve mahcup bir hal alıyor; genç adamın kendisine karşı gösterdiği iyi niyet hareketlerine karşı mukabelede bulunmağa çalışıyordu.

HAUTOT BABA VE OĞLU

233

Aralarındaki meselelerden bahsederek, uzun süren bir yemek yediler. Kadın fazla para istemiyordu. Bu kadar para çok, hem de pek çoktu. O zaten, yaşamak için yeter derecede para kazanıyordu. Yalnız, onun istediği bir şey vardı ki, o da, büyüdüğü vakit, Emile'in biraz paraya sahip olması idi. Fakat, Cesar kararında ısrar ediyor ve hatta kadına vermek istediği bin franklık bir hediyein kabulünü rica ediyordu.

Genç adam kahvesini içerken, kadın sordu :

— Sigara içer misiniz ?

— Evet... Pipo kullanırım.

Cesar, cebini yokladı. Puposunu yanma almağı unutmuştu. Bu unutkanlığından üzüntü duymak üzere iken, kadın, babanın, bir dolabda saklamakta olduğu piposunu getirdi. Cesar, pipoyu eline aldı, tanıdı, kokladı, heyecanlı bir sesle piponun kalitesinden bahsetti, pipoya tütün basarak ateşledi. Sonra, Emile'i ata bindirir gibi bacağı üzerine oturttu. Kadının sofrayı toplamakta ve kendisi gittikten sonra yıkanacak bulaşıkları büfenin aşağı kısmına koymakta olduğu bir sırada çocuğu oyaladı.

Canının gitmek istememesine rağmen, saat üçe doğru, sıkıntılı bir halde ayağa kalktı.

— Artık ben gideyim, Madmazel Donet, dedi. Sizi iyi bulduğumdan dolayı memnunum. Size iyi akşamlar dilerim.

Yüzü kızarmış ve bir hayli heyecanlanmış olan kadın, onun karşısında duruyor ve diğerini düşünerek ona bakıyordu.

— Artık bir daha biri birimizi görmeyecek miyiz? diye sordu.

Cesar, sâde ve sakın bir tavırla cevap verdi :

— Görüşeceğiz Madmazel, şayet arzu ederseniz.

234

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

— Elbette isterim, M. Cesar. Şu halde, münasip görürseniz, haftaya Perşembeye.

— Hay hay Madmazel Donet.

— Tabii yemeğe gelirsiniz ?

— Madem ki öyle arzu ediyorsunuz, arzunuzu red edemem.

— Anlaştık, M. Cesar, gelecek Perşembeye, bu günkü gibi, öğle vakti.

— Perşembeye, öğle vakti, Madmazel Donet!

KOZ

İki genç kadın, çiçekten bir örtü altına gömülmüş gibiydiler. Çiçek demetleriyle yüklü olan ve muazzam bir sepeti andıran geniş lando içinde yalnız başlarına bulunuyorlardı. İçi tamamen Nis menekşeleriyle dolu, beyaz satenden iki sepet ön kanape üzerinde duruyor ve dizlerini örten ayı postu üstünde de, ipek kordelalarla bağlı olarak serpiştirilmiş gül, mimoza, şebboy, papatya, çuha çiçeği ve portakal çiçeği gibi çeşitli çiçekler iki narin vücudu ezmiş gibi görünüyorlar; bu parlak renkli ve kokulu yatak içinden yalnız omuzlar, kollar ve biraz da, biri mavi, diğeri leylak renginde olan korsajlar dışarı çıkıyordu.

Arabacının kırbacı, şakayikten bir kılıf içinde bulunuyor; hayvanların koşum kayışları sarı şebboylarla kaplanmış gibi görünüyor; tekerleklerin etrafını muhabbet çiçekleri çeviriyor ve araba fenerlerinin yerinde duran iki muazzam ve yuvarlak demet, bu yürüyen çiçekten hayvanın acayip gözlerini andırıyordu.

Lando .binlerce menekşe altında kaybolmuş kadınlarla dolu diğer çiçekli arabaların teşkil ettiği kalabalık için-

236

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

de, Antibes caddesi üzerinde ilerliyordu. Her taraf çiçek içinde idi; zira, Cannes'da çiçek bayramı yapılıyordu.

Çiçek muharebesinin cereyan etmekte olduğu Fonciöre bulvarına yaklaşıyordu. Bütün geniş cadde boyunca, çiçeklerle donatılmış iki dizi halindeki arabalar, sonu gelmeyen bir kordelâ gibi, gidip geliyorlardı. Bir taraftan diğer

tarafa çiçekler atılıyordu. Çiçekler, gülle gibi havadan geçiyor, taze yüzlere çarpıyor, uçuşuyor, yerlere dökülüyor ve bir sürü küçük çocuk tarafından toplanıyordu.

Gayet sıkışmış olan bir kalabalık kaldırımlara dizilmiş bulunuyor; bu kalabalık, oradan kaba hareketlerle geçen altı jandarmalar tarafından tutuluyor ve jandarmalar, aşağı tabakadan bir takım kimselerin zenginler arasına karışmasına mâni olmak için, yaya bir vaziyette olan meraklıları geri itiyorlardı.

Arabadan arabaya sesleniliyor, herkes biri birini tanıyor ve güllerle muharebe atışı yapılıyordu. Şeytanlar gibi kırmızı giyinmiş güzel kadınlarla dolu bir araba, dikkati çekiyor ve gözleri büyülüyordu. Dördüncü Henri'nin portrelerinden birini andıran bir mösyö, lâstik bir kordonla tuturulmuş muazzam bir buketi gayet neş'eli bir tavırla fırlatıyordu.

Buketin çarpma tehdidi karşısında, kadınlar gözlerini kapıyorlar, erkekler başlarını iğiyorlar; fakat o zarif mermi, sür'atli ve itaatkâr bir münhani çizdikten sonra tekrar efendisine dönüyor ve bu sefer başka bir yüze doğru fırlatılıyordu.

İki genç kadın, cephaneliklerinde ne varsa hepsini atıyorlar ve bir taraftan da, dolu gibi yağın buketlere mâruz bulunuyorlardı. Bir saatlik muharebenden sonra biraz yorgun düşmüşler ve denize muzavi olarak uzayan Juan koyu yolunu takibetmesi için arabacıya talimat vermişlerdi.

Güneş, ateş gibi kıp kıp kızıl bir zemin üzerinde, dantelli

ROZ

237

silueti beliren Esterel gerisinde gözden kayboluyordu. Sakin deniz, mavi berrak bir şekilde, gökyüzü ile birleştiği ufka kadar uzanıyor ve koy ortasında demirli bulunan donanmanın sular üstünde Apokaliptik hayvanlar gibi hareketsiz durduğu ve gece olunca da yanan gözleriyle bir canavar sürüsünü andırdığı görülüyordu.

Ağır kürkleri altında uzanmış gibi oturan genç kadınlar, durgun ve takatsiz bir halde manzarayı seyrediyorlardı. Nihayet biri :

— Her şeyin iyi ve güzel görüldüğü o hoş geceler gibi, değil mi, Margot? dedi.

Diğeri cevap verdi:

— Evet, hoş. Fakat, daima bir şeyler noksan.

— Noksan olan ne? Ben, kendimi' tamamen mes'ut hissediyorum. Hiç bir şeye ihtiyacım yok.

— İhtiyacın var, fakat düşünemiyorsun. Vücudumuzun rahatını sağlayan refah ne olursa olsun, daima daha fazla şeyler isteriz... Kalp için... /

Diğeri gülümseyerek :

— Yani aşk mı? diye sordu.

— Evet.

önlere bakarak sustular. Sonra, Marguerite ismindeki kadın, hafif bir sesle mırıldanır gibi :

— Aşk olmayınca, hayat bana tahammül edilir gibi görünmüyor, dedi. Sevilmeğe ihtiyacım var. Beni seven isterse bir köpek olsun. Zannedersem, bizler hep böyleyiz. Sen ne dersen de, bu böyledir, Simone.

— Hayır, azizem, hiç te öyle değildir. Gelişi güzel her hangi bir kimse tarafından sevilmeğe, sevilmeğe tercihederim. Sen zannediyor musun ki, beni sevecek kimse, meselâ...

Genç kadın, gözlerini geniş manzaraya çevirerek, ken-

238

SECİLMİŞ HİKAYELER

dini sevecek kimsenin kim olabileceğini araştırıyordu. Ni-Jayet gözleri, ufuk üzerinde bir tur yaptıktan sonra, arabacının sırtında pırıl pırıl parıldaayan iki madenî düğmeye takıldı ve gülerek devam etti :

— Arabacım olsun.

Madam Margot, zoraki surette gülümsedi ve kısık bir sesle :

— Seni temin ederim ki, bir uşak tarafından seilmek çok hoş bir şeydir, dedi. Bu hal, iki, üç defa benim başıma geîdi. Gözler, öyle tuhaf bir şekilde kaykılıyor ki, insanın nerede ise gülmekten bayılacağı geliyor. Gayet tabiidir ki, onların bu âşıkane vaziyetlerine karşı sert görünmek ve yüz vermemek lâzımdı». Sonra, bir gün, bir bahane ile kapı dışarı edersin, olur biter. Çünkü, her hangi bir kimse, vaziyetin farkına vardı mı, insan çok gülünç bir mevkie düşer.

Madam Simone, daima sabit nazarlarla ileriye bakarak, arkadaşının sözlerini dinliyordu. Biraz sonra, fikrini söyledi :

— Muhakkak ki, uşağımın sevgisi beni tatmin etmez. Seni sevmelerinin nasıl farkına vardın? Anlatsana bunu bana.

— Diğer erkeklerde olduğu gibi, aptal bir hal almalarından anladım.

— O diğer erkekler dediğin kimseler, beni sevdikleri vakit hiç te öyle budala görünmüyorlar.

— Budaladırlar, kardeşim, budaladırlar. Konuşmağa, cevap vermeğe, mahiyeti ne olursa olsun herhangi bir şeyi anlamağa muktedir değillerdir.

— Fakat sen, bir uşak tarafından seilmek için ne gibi bir harekette bulunmuş olabilirsin. Üzerinde bir tesirin mi oldu?.. Yoksa onun hoşuna mı gittin?

ROZ

239

— Tesir mi? Hayır, hoşla gitmek, belki biraz. Mamafih, her kim olursa olsun, bir erkeğin hoşuna gitmek her zaman için mümkündür.

— Ne diyorsun, Margot! \

— Bu böyledir, kardeşim. Başından geçmiş olan garip bir macerayı sana anlatmak isterim. Bu gibi hallerde, bizim varlığımızda husule gelen hislerin ne kadar merak çekici olduğunu anlıyacaksın.

Dört yıl oluyor ki, bir sonbahar, hizmetcisiz kalmıştım. Beceriksiz ve eli yatkın olmıyan dört, beş kişiyi üst üste denemiş isem de bir netice alamamıştım. İstedğim gibi bir oda hizmetçisi bulacağım dan hemen hemen ümidimi kesmiş bir durumda iken, bir gazetenin küçük ilânlar kısmında ,dikiş dikmesini, brode yapmasını, saç tanzimini bilen bir genç kızın iş aramakta olduğunu ve iyi tavsiye verebileceğini okumuştum. Kız bu meziyetlerinden başka İngilizce konuşuyordu. Gösterilen adrese mektup yazdım ve ertesi gün, bahis mevzuu olan kız karşıma çıktı. Oldukça uzun boylu, narin tipli, biraz soluk yüzlü ve gayet çekingen tavırlı bir kızdı. Çok güzel siyah gözleri, pek hoş bir cildi vardı ki, ondan pek hoşlanmıştım. Hizmet vesikalarını sordum. Bana, İngilizce yazılmış bir bonservis verdi. Kendi ifadesine göre, tam on seneden beri yanında çalışmış olduğu leydi Rymwell'in evinden ayrılmıştı.

Bonservis, genç kızın Fransa'ya dönmek için kendi arzusu ile hizmetten ayrılmış olduğunu ve bütün hizmet müddeti zarfında hiç bir fena hali görülmediğini ve bütün kusurunun biraz Fransız koketliğinden başka bir şey olmadığını belirtiyordu.

İngilizce ifadedeki bu üstü kapalı iyma beni güldür-müştü. Kızı derhal oda hizmetçisi olarak tuttum.

I

240

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Hemen o gün eve geldi. İsmi Roz'du.

Aradan bir aylık zaman geçmişti ki onu son derecede sevmeğe başlamıştım.

Bu kız, hakikaten, bulunmıyacak bir fırsat, bir inci, bir hârîka idi.

Saçlarını fevkalâde güzel ve zevke uygun şekilde yapıyor; en mükemmel modistralardan daha mükemmel olarak şapka dantellerini kıvrıyor ve hattâ rob dikmesini dahi biliyordu.

Onun bütün bu meleke halindeki meziyetlerine hayrandım. Hiç bir vakit bu kadar güzel ve mükemmel bir hizmet görmemişim.

Dikkate şayan bir el çabukluğu ve hafifliği ile beni çabucak soyuyordu. Parmaklarını kat'iyyen cildim üzerinde hissetmiyordum; bir hizmetçi kızın elinin temasından hâsıl olan o nahoş tesiri duymuyordum. Bütün bu güzel hizmetler, bende öyle bir tembellik husule getirmişti ki, tepeden tırnağa kadar soyunup giyinmek işini tamamiyle bu kızcağıza bırakıyordum. Yüzü daima kızaran bu mahcup tavırlı kız, çamaşırlarını dahi giydiriyor ve vazifesini yaparken hiç konuşmuyordu. Banyodan çıktığım vakit, firik-siyon yapıyor ve divan üzerine biraz uzanıp dinlendiğim sırada da vücudumu uğuyordu. Vallahi, ne yalan söyleyeyim, ben bu kıızı, basit bir oda hizmetçisinden daha ziyade candan bir dost, bir arkadaş gibi telâkki ediyordum.

Bir sabah, kapıcı yukarı çıkarak, benimle konuşmak istediğini esrarlı bir tavırla bildirdi. Şaşırdım ve adamı içeri aldım.

Kapıcı, eski bir asker, kocamın emir eri olan gayet emin bir adamdı.

Söylemek istediği şeyden dolayı canı sıkılıyormuş gibi görünüyordu. Nihayet, heyecandan acele acele konuşarak:

fROZ

241

var.

Madam, dedi, aşağıda, mahallemizin polis komiseri

Birden bire sordum :

— Ne istiyor ?

— Evde bir araştırma yapmak istiyor.

Polis, muhakkak ki, faydalı bir unsurdur; fakat ben pek hoşlanmam. Bu mesleği de pek cazip bulmam. Fena halde canım sıkılmış bir halde :

— Bu araştırma da ne oluyor? dedim. Ne hakla, ne münasebetle? Kat'iyyen içeri giremez.

Kapıcı devam etti :

— Komiser, burada bir sabıkalının gizlenmiş olduğunu iddia ediyor.

Bu defa, korktum ve polis komiserinin, yanıma çıkarılması emrini verdim. Meselenin ne olduğunu ondan soracaktım.

Komiser .göğsünde lejyon donör nişanı bulunan gayet terbiyeli bir zattı. Evvelâ, af talebinde bulundu ve sonra bana, hizmetkârlarım arasında bir kürek mahkûmunun bulunmakta olduğunu bildirdi.

Bunun üzerine isyan ettim ve evdeki bütün hizmetkârların erbabı namustan insanlar oldukları hakkında teminat verebileceğimi söyleyerek, hepsini komiserin karşısına birer birer çıkardım.

— Kapıcı, Pierre Courtin ,eski bir asker. ' — Bu değil.

— Arabacı Francois Pingau, bir köylü, babamın çiftçilerinden birinin oğlu.

— Bu da değil.

— O halde, efendim, yanılmış olduğunuzu gayet iyi görüyorsunuz.

— Affınızı rica edeceğim, Madam, ben yanılmadığım-

F. : 16

242

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

dan gayet eminim. Ortada, çok azılı bir kaatilin ele geçirilmesi is-i bahis mevzuu olduğu için, evinizde bulunan herkesin sizin ve benim karşımda bir kere görünmesi hususundaki lutfunuzu rica ediyorum.

Evvelâ mukavemet ettim; fakat sonra razı oldum ve kadını erkekli evde kim varsa hepsini yukarı getirttim.

Polis komiseri, herkesi bir bakışta gözden geçirdikten sonra :

— Hepsi bu kadar değil, dedi.^

— Affedersiniz, efendim ,burada bulunmayan yalnız oda hizmetçimdir ki, bir kürek mahkûmu ile karıştırmanıza imkân olmıyan bir genç kız.

Adam :

— Onu da görebilir miyim? diye sordu.

Roz'u çağırttım, derhal geldi. Kızın odaya girmesiyle komiser bir işaret yaptı ve kapının gerisinde gizlenmiş oldukları için benim göremediğim iki memur, hemen kızın üzerine atıldılar, ellerini tutup iple bağladılar.

Ben, bir hiddet haykırışı ile yerimden fırladım ve kız müdafaa için ileriye atıldım. Fakat, komiser beni tuttu:

— Madam, bu kız, 1879 yılında, önce ırza tecavüz sonra da cinayet suçu ile idama mahkûm edilmiş olan Jean -Nicolas Lecapet isminde bir erkektir. İdam mahkûmiyeti müebbed hapse çevrilmiştir. Dört ay önce de ceza evinden kaçmıştır. Biz, o vakitten beri kendisini aramaktayız.

Şaşkına dönmüş, olduğum yerde dona kalmıştım. Bir türlü inanamıyordum. Komiser, gülerek devam etti :

— Sözlerimin doğru olduğunu size isbat edebilirim. Sağ kolunda döğme vardır.

Kol açılmış ve söylenenin doğru olduğu anlaşılmıştı-Komiser, daha ciddi bir tavır takınarak :

ROZ

243

dedi.

Artık bizden başka bir delil istemezsiniz sanırım,

Ve bu suretle benim oda hizmetçimi götürdüler!

Bana inan ki, bütün benliğimi sarsan şey, bu şekilde bir alaya mâruz kalmaktan »aldatılmaktan ve gülünç bir mevkie sokulmuş olmaktan mütevellit duyduğum asabiyet değildi. Bu adamın ellerile giyinmem ve soyunmam da beni sinirlendirmiyordu... Beni- asıl üzen şey, bir mahcubiyet... bir kadın mahcubiyeti idi!.. Anlıyorsun, değil mi ?

— Hayır, pek iyi anlıyamıyorum.

— Canım düşünsene bir kere... Bu çocuk, ırza tecavüzden mahkûmiyet yemiş... Yani ırzına tecavüz ettiği o kız düşünüyorum da... Bir hakaret gibi geliyor bana... İşte... Anladın mı şimdi ?

Madam Margot cevap vermemişti. Sabit ve acayip bir nazarla ileriye, kadınların bâzan dudaklarında beliren o Sfenks gülümsemesiyle, arabacı elbisesindeki iki parlak düğmeye bakıyordu.

J

BEKLEYİŞ

Yemekten sonra, sigara salonunda, erkekler arasında sohbet yapıyordu. Hiç umulmadık, hiç beklenilmedik miras meselelerinden ve bu meselelerden bâzılarının acayipliğinden bahsediliyordu. O sırada, kâh meşhur üstad, kâh meşhur avukat diye isimlendirilen M. Le Brument, gelip sırtını şömineye dayadı.

— Şu ânda, son derecede müthiş hal ve şartlar içinde kaybolmuş bir vârisi hatırladım, dedi. Bu işte, müşterek hayatın o basit ve vahşi dramlarından biri bahis mevzuudur ki, bu gibi dramlar her gün vukua gelmektedir. Bununla beraber, ben bunu, bildiğim hâdiselerin en korkuncu olarak vasıflandırıyorum. İşte, hâdisi şudur :

Bundan altı aya yakın bir zaman önce, ölmek üzere olan bir kadının yanına çağırıldım. Kadın bana :

— Mösyö, dedi, size en nâzik, en zor ve en uzun sürecek bir işi tevdi etmek istiyorum. Şu masa üzerindeki vasiyetnamemi alarak lütfen okuyup bilgi edininiz. Üzerinize alacağınız işte muvaffak olamazsanız, hizmetinize karşılık olarak size beş bin franklık bir meblâğ bırakılmıştır;

246

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

şayet, muvaffak olursanız, yüz bin frank alacaksınız. Yapacağınız iş şudur : ölümümün sonra oğlumu bulacaksınız.

Kadın, yatağı içinde oturabilmesi için yardımda bulunmamı rica etti. Oturmaktan da maksadı, daha rahat konuşabilmesi idi; zira, sesi, kesik, soluk soluğa ve gırtlaktan bir ısıklık gibi çıkıyordu.

Oldukça zengin bir ev içinde bulunuyordum. Sâde surette süslü olan'oda, kalın kumaşlarla kapitone bir vaziyette olup, insanın gözlerini okşuyor ve konuşulan sözler, bu oda içinde hafifliyor, dağılıyordu.

Ölüm halinde olan hasta kadın :

— Korkunç hikâyemi anlatacağım ilk kimse siz olacaksınız, dedi. Bu hikâyeyi sonuna kadar bitirmeğe gayret edeceğim. Kudretiniz dahilinde olan her şeyi yapmak suretiyle bana jsamimi surette yardımda bulunabilmeniz için, her şeyi bilmeniz gerekmektedir .

Şimdi, lütfen beni dinleyiniz.

"Evlenmemden önce, kâfi derecede serveti olmadığı için, evlenme teklifi ailem tarafından reddedilen bir genç adamı sevdim. Az bir zaman sonra, çok zengin bir adamla evlendim. Toy genç kızların evlenmesi gibi, o adamla bil-miyerek, korkarak, aileme itaat ederek ve nihayet kayıtsız, lık göstererek evlendim.

"Bir çocuğum, bir oğlum dünyaya geldi. Kocam, bir kaç yıl sonra öldü.

"Sevmiş olduğum adam da evlenmişti. Dul kaldığımı öğrenince, kendisinin serbes olmamasından dolayı müthiş bir üzüntüye düştü. Beni görmeğe geldi; kalbimi sarsacak kadar karşımda ağladı. Bu suretle arkadaşım oldu. Belki onu kabul etmiyebilirdim ve etmemekliğim de, şüphesiz ki, daha iyi olurdu. Fakat ne dersiniz? Yalnızdım, mah-BEKLEYİŞ

247

zundum, ümitsizdim! Onu hâlâ seviyordum. İnsan, bâzan, ne kadar da istirap çekiyor!

"Dünyada ondan başka kimsem yoktu. Ailem ölmüştü. Sık sık evime geliyor ve akşamlarını tamamen yanımda geçiriyordu. Onun daha sık gelmesine imkân vermiyordum; çünkü evli idi. Fakat, gelmesine büsbütün mâni olmak hususunda da kendimde kuvvet bulamıyordum.

"Aşığım olmuştum! Bunun nasıl olduğunun farkında değildim. Zaten, nasıl farkına varabilirdim? Böyle bir şey bilinebilir miydi? Karşılıklı bir aşkın o mukavemet edilmez kuvvetiyle iki insan biri birine doğru itildiği vakit, başka türlü hareket edilebileceğini zanneder misiniz? Sevilen, hem de çok sevilen bir adamın tatlı sözlerine, ricalarına karşı mukavemette bulunulacağına, bu hislerle mücadele edilebileceğine, ricaların red olunabileceğine inana bilirmisiniz? Bütün bunları yapabilmek için, yâni saadete yüz çevirmek, feragat göstermek ve hattâ namuslu olmak hodbinliği ile hareket etmek için, insanda ne muazzam bir irade kuvvetinin mevcut olması lâzım gelir, öyle değil mi?

"Nihayet, onun metresi olmuştum ve çok mes'uttum. On iki yıl boyunca mes'ut yaşadım. Bu kadarla da kalmı-yarak, en büyük bir zaaf ve en büyük bir hata eseri olarak, karısının arkadaşı da oldum.

"Oğlumu beraberce yetiştiriyorduk; çocuğu tam manâsıyla zeki, anlayışlı, hisli, iradesine hâkim, hayırsever ve açık fikirli bir insan, mükemmel bir insan yapmağa çalışıyorduk. Çocuk, on yedi yaşma gelmişti.

"Artık, bir delikanlı olan oğlum da onu... âşıkımı hemen hemen benim kadar seviyordu. Çünkü, bu çocuk, her ikimizden de aynı ihtimam, alaka ve sevgiyi görmüştü. Ona: "İyi dost" diye hitabediyor; ondan daima doğruluk,

248

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

açık kalplilik, namus ve şeref gibi mefhumlardan başka bir ders almadığı için, ona son derecede saygı gösteriyordu. Ne bileyim, onu bir nevi mânevi baba, vasi, hami gibi ve annesinin meşru ve sâdik, eski bir arkadaşı olarak görüyordu.

"Belki de, daha küçücük yaştan beri, onu ev içinde, yanımda ve hep bizimle meşgul olur vaziyette görmekle, onun kim olduğunu sormağa lüzum görmemiş ve kendisine çok alışmıştı.

"Bir akşam, (En neş'eli günlerimden biri olmak üzere) her üçümüz de bir arada yemek yiyecektik. Ben, kendi kendime, acaba hangisinin daha evvel geleceğini sorarak, her ikisini de bekliyordum. Bir ân, kapı açıldı. Gelen eski dostumdu. Kollarımı açmış vaziyette ona doğru yürüdüm. Beni dudaklarımdan uzun uzun öptü.

"Birden bire, çok hafif bir kıpırdama sesi, orada bir kimsenin bulunmakta olduğunu bize anlatan esrarlı bir his, bizi titretti ve hemen geri döndürdü. Oğlum Jean, orada, ayakta, bitkin bir halde duruyor, bize bakıyordu.

"Bu, çok fecî bir şaşkınlık ânı oldu. Sanki bir ricada bulunmak istiyormuş gibi, ellerimi çocuğuma doğru uzatarak, geriye doğru döndü isem de, onu göremedim. Gitmişti.

"Yerimizden kıpırdamaksızın, konuşacak bir şey bulamaksızın, biri birimizin yüzüne bakar vaziyette, karşı karşıya kalmıştık. Bir koltuğa çökmüştüm; kaçmak, gecenin karanlığı içinde alabildiğine gitmek, ebediyen ortadan kaybolmak için bir arzu, çok şiddetli ve mahiyeti pek müphem bir arzu duyuyordum. Sonra, hıçkırıklar boğazi-mı tıkadı, telâfisi kabil olmıyan bir felâketin korkunç heyecanı, o sırada bir annenin kalbi üzerine bir hançer gibi

BEKLEYİŞ

249

saplanan o müthiş utançla bütün sinirlerim gerildi. Ispazmozlar geçirerek, sarsıla sarsıla ağlamağa başladım.

"O... Ne yaklaşımağa, ne konuşmağa, ne de bana dokunmağa cesaret edemeksizin, çocuğun tekrar geri dönmesi korkusu ile şaşkın bir halde karşımda duruyordu. Nihayet :

"— Aramaya gideceğim, dedi. Ona söyleyeceğim, anlatmağa çalışacağım... Her ne olursa olsun, onu görmem lâzım. Bilmeli.

'Ve dışarı çıkmıştı.

"Bekledim... En hafif bir sesle yüreğim titreyerek, hep korku içinde, bitkin bir halde bekledim. Şöminede yanmakta olan ateşin her çıtırdayışı, bende tarif edilmez bir heyecan husule getiriyordu.

"İçimde, mahiyeti meçhul bir korkunun büyümekte olduğunu, bu gibi ânlarda, insanların en canisi için bile on dakikadan fazla sürmesini diliyemeyeceğim bir sıkıntının verdiği azabı hissederek, bir saat, iki saat bekledim. Oğlum neredeydi? Ne yapıyordu ?

"Gece yarısına doğru, bir adam, âşıkımdan bir kâğıt getirdi. O kâğıttaki yazıyı hâlâ ezberle bilirim :

"Oğlunuz döndü mü? Ben, kendisini bulamadım. Aşağıdayım. Bu saatte yukarı çıkmak istemiyorum."

"Aym kâğıt üzerine, kurşun kalemle şunları yazdım:

"Jean dönmedi; onu bulmanız lâzım."

"Ve bütün geceyi koltuğumda bekliyerek geçirdim.

"Nerede ise delirmek üzere idim. Bağırarak, koşarak, kendimi yerlere atmak için şiddetli bir istek duyuyordum. Bekliyor, hiç bir hareket yapmıyor ve yerimden kımlıda-yamıyordum. Acaba ne olacaktı? Bunu bilmek, keşfetmek istiyordum. Fakat, bütün gayretlerime, ruhumun geçirmek-

250

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

te olduğu bütün işkence azabına rağmen, hiç bir şey düşünemiyor ,hiç bir şey göremiyordum.

"Şimdi, onların biri birile karşılaşmasından korkuyordum. Ne yapacaklardı? Bilhassa çocuk ne yapacaktı? Müthiş şüpheler, bir takım menfur faraziyeler beni mahvediyordu.

"Bütün bunları iyice anlıyorsunuz, değil mi, Mösyö ?

"Hiç bir şey bilmiyen, hiç bir şey anlamıyan oda hizmetçim olan kadın, hiç şüphesiz ki, aklımlı oynattığımı sanarak, mütemadiyen yanıma geliyordu. Bir sözle, yahut ta bir işaretle onu geri çeviriyordum. Kadın, doktor getirmiş ve adam, beni sinir bozukluğu içinde bulmuştu;

"Yatağıma yatırılmışım. Beynim ateşler içinde yanıyordu.

"Uzun bir hastalık devresinden sonra kendime geldiğim vakit, yatağımın yanında âşıkımı, yalnız başına gördüm.

"Oğlum, oğlum nerede?" diye bağırdım.

"Dostum cevap vermedi.

"Ben, kekeledim :

"— öldü... öldü mü?... Kendini öldürdü mü?

"Cevap verdi :

"— Hayır, hayır, yemin ederim. Fakat, bütün gayretlerime rağmen, yanına gidemedim, kendisiyle görüşemedim.

"Birden bire asabileşerek ,hattâ infial duyarak, izahı kaabil olmiyan, tamamen şuur dışı olan o öfkelerden birine tutularak :

"— O halde, dedim, onu bulmazsanız, buraya gelmenizi, beni görmenizi istemem, sizi bundan mennederim, haydi gidiniz."

"Nitekim çıkıp gitti.

BEKLEYİŞ

251

"Ne onu ne de ötekini artık hiç görmedim ve böylece yirmi sene yaşadım.

"Bütün bunların ne demek olduğunu tasavvur ediyor musunuz? Anne kalbinin, kadın kalbinin, nihayeti, evet, nihayeti bir türlü gelmiyen o menfur bekleyişle, devamlı surette nasıl bir eza içinde bulunduğunu anlıyorsunuz, tabii!..

— Fakat, hayır, o nihayet gelmek üzere... Zira ölüyorum artık... Ne onu, ne de ötekini bir daha görmeden, ölüyorum î

"O, dostum olan o, yirmi yıldan beri hemen hemen her gün bana yazdı ve ben onu hiç bir vakit, bir saniye olsun yanıma kabul etmek istemedim; zira ,bana öyle geliyordu ki, eğer buraya gelecek olursa, tam o esnada, oğlumun tekrar meydana çıktığım görecektim! - Oğlum! - Oğlum! - öl-'dü mü acaba? Yaşıyor mu? Nerede gizleniyor? Belki de, orada, büyük denizlerin gerisinde, uzak bir memlekette bulunuyor! Acaba beni düşünüyor mu? Ah, bir kere bilmiş olsa! Fakat, çocuklar, ne kadar da zâlim oluyorlar! Beni ne müthiş bir ıstıraba mahkûm ettiğini, nasıl bir ümitsizlik içinde bulunduğumu, beni bir işkence azabına nasıl diri diri attığını ve analık sevgisinin bütün kuvvetiyle onu seven annesinin artık son demlerini yaşamakta olduğunu acaba biliyor mu, anlıyor mu, düşünüyor mu? Ne kadar fecî bir hâl bu!

"Ona bütün bunları söyleyeceksiniz, Mösyö. Şu son sözlerimi ona tekrarlıy-acaksınız:

"— Evlâdım, sevgili evlâdım, zavallı insanlar için o kadar katı yürekli oîma. Hayat zaten haşin ve vahşidir! Sevgili evlâdım, kendisini terketmek suretiyle kalkıp gittiğin günden beri, annenin, o zavallı annenin geçirmiş olduğu hayatı bir kere düşün. Sevgili çocuğum, onu affet, onu

252

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

sev, o artık ölmüştür ve hayatında, cezaların en şiddetlisini görmüş ve bu cezaların bütün acısını çekmiştir."

Kadın, sanki oğlu karşısında duruyormuş gibi konuşurken, bütün vücudu sarsıla sarsıla, soluyordu. Sonra ilâve etti :

"Ona söyleyiniz, ötekini hiç bir vakit görmediğimi ona söyleyiniz, Mösyö.

Sustu ve daha sonra, boğuk bir sesle mırıldandı :

— Şimdi artık beni yalnız bırakınız, rica ederim. On-larm artık yanımda bulunmamalarına göre, yalnız başıma ölmek istiyorum.

M. Le Brument ilâve etti :

— Baylar ,bir çocuk gibi ağlıyarak evden dışarı çıktığım vakit, o kadar fena bir vaziyette idim ki, arabacım bana bakmak için geri dönmüştü. Demek ki, her gün, etrafımızda, buna benzer daha nice facialar cereyan etmektedir! O oğulu bulmadım... Bu hususta dilediğiniz gibi düşünür, hüküm verirsiniz. Fakat ben, şunu demek isterim ki, o oğul bir canidir.

MÜNZEVİ

Cannes'dan Napoule'a uzanan geniş ova ortasında, bü-• yük ağaçlarla örtülü eski bir tepenin üzerine yerleşmiş olan ihtiyar münzeviyi bir kaç dostla birlikte görmüştük.

Dönüşte, vaktiyle sayısı bir hayli fazla olup şimdi artık benzerleri ortadan çekilmiş olan bu acâip münzevilerden bahsediyorduk. Vaktiyle, insanları böyle inzivaya sev. keden mânevi sebepleri araştırıyor ve onları bu hale düşüren acıların mahiyet derecesini tâyine çalışıyorduk.

Arkadaşlarımızdan biri, birden bire :

— Ben, hayatımda iki münzevi tanıdım ki, bunun biri erkek biri de kadındı, dedi. Kadının hâlen hayatta olması lâzım. Bundan beş yıl önce, Korsika sahillerinde, bütün evlerden ve meskûn yerlerden onbeş, yirmi kilometre kadar bir mesafede, mutlak surette ıssız bir tepe üzerindeki harabede yaşıyordu. Kadının yanında bir hizmetçi de bulunuyordu. Kendisini görmeğe gittim. Hiç şüphe yok ki, kibar âleme mensup bir kadındı. Beni nezaketle ve hattâ alâka ile kabul eden bu kadın hakkında hiç bir şey bilmiyorum ve hiç bir şey de keşfetmiş değilim.

254

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

Adama gelince, size onun çok acı ve pek meş'um macerasını şimdi anlatacağım.

Arkaya dönünüz. Napoule'un geri tarafından ayrılmış gibi görünen şu sivri ve ağaçlı tepeyi görüyorsunuz. Bu tepe, Esterel'in yüksek kısımları önünde hemen hemen yalnız basmadır. Memlekette, buraya Yılanlar Tepesi ismi verilmektedir, işte, benim münzevi, takriben on iki yıl önce, eski ve küçük bir mabedin duvarları arasında olmak üzere orada yaşıyordu.

Kendisinden bahsedildiğini duymuş olmaklığım dola-yısıyle, onunla tanışmağa karar vermiş ve bir Mart sabahı, at üstünde olarak Cannes'dan hareket etmiştim. Hayvanımı Napoule'daki bir handa bırakarak, yüksekliği belki yüz elli ile iki yüz metre arasında olup üzeri keskin kokulu bitkilerle örtülü bulunan o acayip tepeye yaya olarak tırmanmağa başlamıştım. Arazi taşlı idi ve ekseriya taşlar üzerinden uzun karayılanların kaydığı ve otlar içinde kaybolduğu görülüyordu. Buraya yılanlar tepesi isminin verilmiş olması gayet yakışık alıyordu. Bâzi günlerde, tepenin güneşe mâruz yamacından tırmanıldığı vakit, sürüngenler, ayaklarınızın altında, birden bire meydana çıkıyorlardı. Yılanlar o kadar çoktu ki, insan yürümeğe cesaret edemiyor ve kendinde garip bir sıkıntı hissediyordu. Hayvanlar zararsız olduğu için, bu sıkıntı, bir korkudan değil, bir nevi mistik bir ürkeklikten ileri geliyordu. Bir çok defalar, tarihin eski zamanlarından kalma mukaddes bir tepeye tırmanmanın, nefis kokulu bitkilerle ve bir çok yılanlarla örtülü olup bir mâbedle şereflenmiş vaziyette olan acayip ve esrarlı bir tepeye çıkmanın garip heyecanını duymuştum.

Bu mâbed hâlâ mevcuttur. O harabenin bir mâbed olduğunu başkalarından işitmişimdir. Duyduğum heyecanı BEKLEYİŞ

255

bozmamak için daha fazla bir şey öğrenmeğe lüzum görmedim.

Mart ayında, bir sabah, memleketin manzarasını seyretmek bahanesiyle tepeye tırmandım. Tepenin üst kısmına varınca, hakikaten bir takım duvarlar ve bir taş üzerine oturmuş bir adam gördüm. Adam, saçlarının bembeyaz olmasına rağmen, kırk beşten fazla göstermiyor; fakat sakalı hemen hemen siyah görünüyordu. Dizleri üzerine serilmiş bir kediyi seviyor ve bana hiç ehemmiyet vermiyor-muş gibi sessiz duruyordu. Kısmen kapalı olup dallar, otlar ve taşlarla örtülü olan harabenin etrafında dolaştım. Adamın bu kapalı kısımda oturduğu muhakkaktı. Onun bulunduğu tarafa doğru yürüdüm. !

Buradan görülen manzara çok güzeldi. Sağ tarafta, gayet acayip surette kesilmiş gibi göze çarpan sivri tepe-lerle Esterel bulunuyor; sonra ölçüye sığmaz bir şekilde geniş olan deniz, bir çok burunları ve Cannes karşısındaki yüzüyormuş gibi görünen yeşil ve yayvan Lerin adalarıyla İtalya sahillerine kadar uzanıyordu.

Daha sonra, yine uzaklarda, yeşil sahillere hâkim bir vaziyette olmak üzere, kıyılara bırakılmış bir sürü yumurtaları andıran villalar, ağaçlar arasına kurulmuş beyaz şehirler, tepelerinde hâlâ karlar bulunan yüksek Alp'ler görünüyordu.

— Ah Yarabbi, ne güzel, diye mırıldandım. Adam başını kaldırdı ve :

— Evet, güzeldir, dedi. Fakat bu manzaraya her gün bakılınca ,insan bıkar.

Şu halde, benim münzevi konuşuyor, sohbet ediyor ve canının sıkıldığını söylüyordu.

O gün orada fazla kalmadım; yalnız, onun insanlardan ne münasebetle kaçtığının sebebinin keşfedebilmek için ken-

256

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

1

dimi bir hayii zorladım. Bu adam bana, başka münzevilere nazaran daha yorgun, düzelmesine imkân olmayacak derecede hayal kınkılığma uğramış ve hattâ kendinden bile nefret etmiş bir insan gibi görünmüş, bende bu intibai uyandırmıştı.

Yarım saatlik bir görüşmeden sonra, yanından ayrılmıştım. Fakat sekiz gün geçince, onunla tekrar buluşmuş ve ondan sonra da hemen hemen her hafta yanına gitmiş ve iki aya kalmadan biri birimizle dost olmuştuk.

Mayıs sonlarına doğru, bir akşam, aitik vaktin geldiğine hükmettim ve yılanlı tepe üzerinde onunla bir akşam yemeği yemek için, yanıma aldığım yiyeceklerle tepeye gittim.

Memleketin kuzey bölgesindeki buğday tarlaları gibi, çiçek ziraati ile meşgul olunan bu diyarda, kadınların vu-cutlerine ve roblarma sürülen o esansların imal olunduğu bu diyarda, sayısız derecedeki portakal ağaçlarının havaya sinmiş o iç bayıltıcı, nefis kokularının her tarafa yayıldığı Güney mıntıkası akşamlarından biri idi.

Münvezi, gözle görünür bir sevinçle beni karşıladı; getirdiğim yiyeceklerle kurulacak akşam sofrasına iştirake memnuniyetle rıza gösterdi.

Ona, içme itiyadını kaybetmiş olduğu şaraptan bir miktar verdim. Adam, şarabı içince canlandı ve geçmişteki hayatı hakkında konuşmağa başladı. Hal ve tavrından anladığıma göre, hep Paris'te oturmuş ve daima neş'-eli bir gençlik hayatı yaşamıştı.

Ona, birden bire:

— Şu tepe üzerinde yaşamak için buraya kadar gelmeniz çok garip bir fikir! dedim.

Hemen cevap verdi :

— Ben, hiç bir erkeğin görmediği, görse de tahammül

MÜNZEVİ " 257

, edemeyeceği çok müthiş bir sarsıntı geçirmiş bir insanım. Fakat, bu felâketi sizden ne diye gizliyorum? Bu felâketin hikâyesini anlatmam, belki de bana acımanıza vesile olur! Ve sonra, ben bu felâketi hiç kimseye... ama hiç kimseye söylemiş değilim... Şimdi onu anlatmakla, başka birinin benim hakkımda ne düşündüğünü ve nasıl bir hüküm vereceğini bilmek isterim.

Paris'te doğdum, Paris'te yetiştirildim, bu şehirde büyüdüm ve yaşadım. Ailem bana bir kaç bin franklık bir irad bırakmıştı. Ben, bu şekildeki bir himaye ile bir çocuğa göre hemen hemen zenginlik sayılan mütevazî ve sakın bir duruma sahip bulunuyordum.

Delikanlılık çağımdan beri, tam bir gençlik hayatı sürmüştüm. Bunun, tabîî, ne demek olduğunu bilirsiniz. Serbest ve ailesiz bir vaziyette yaşarken, evlenmemeğe, meşru bir kadın almamağa kararlı olduğum için, kâh bir kadınla üç ay, kâh başka bir kadınla altı ay beraber bulunuyor ve hayatımı bu suretle geçiriyordum.

Bu düşük hayat, siz buna isterseniz bayağı diyebilirsiniz, bana uygun geliyor, daima değişiklik ve avarelik isti-yen tabîî zevklerimi tatmin ediyordu. Gayet temiz suretle döşenmiş olan evimde hiç oturmuyor; evsiz barksız kimseler gibi, hemen hemen hep dışarda, bulvarda, tiyatrolarda ve kahvehanelerde yaşıyordum. Ben, hayatta, mantar gibi su yüzünde yüzen o binlerce insandan biri idim. Paris'in duvarları benim için dünyanın duvarlarından başka bir şey değildi. Hiç bir kaygum yoktu; hiç bir şeye karşı ihtiras duymuyordum. Ben, meziyetsiz olduğu gibi kusuru da görülmediği için herkesçe makbul sayılan o iyi kalpli çocuklardan biri idim. İşte, kendim için böyle bir hüküm vermiş bulunuyordum.

F. : 17

258

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

MÜNZEVİ

259

Yaşım yirmiden kırka gelince, hayatım, dikkate sayan hiç bir hâdise olmaksızın, hem ağır hem de sür'atîi geçmeğe başlamıştı. Hiç bir şeye karşı fazla bir ihtiras du-yulmaksızın, tadına bakılacak, öpülecek her şeye doğru dudaklar uzamış olarak yenilip, içilip, sebebinin ne okluğu bilinmeksizin bol bol kahkahalar atılan o uzun, telâşlı, bayağı ve neş'-eli yılların tarihlerinden kafada hiç bir hatıra kalmaksızın, Paris'in o biri birine benziyen yılları ne kadar da çabuk geçiyordu! Başkalarının yaptıkları şeylerden hiç birini yapmaksızın, hiç bir alaka, hiç bir rabita ve hattâ hiç bir dost olmaksızın, aileden, karıdan ve çocuklardan mahrum bir halde ihtiyarlık çağma varılıyordu!

İşte, ben de, hiç farkına varmaksızın, böylece kırk yaşına varmıştım. Bu yıl dönümünü kutlamak için, yalnız başıma olmak üzere, büyük bir gazinoda kendime bir akşam yemeği ziyafeti çekmeğe karar verdim. Ben, dünya üzerinde münzeviyane yaşayan bir insandım ve düşünceme göre, böyle bir günü tek başıma kutlamak daha hoş olacaktı.

Yemekten sonra, ne yapacağım üzerinde bir tereddüd devresi geçirdim. Bir tiyatroya gitmek istedim ve sonra, bundan vaz geçerek, vaktiyle hukuk tahsilimi yaparken yaşamış olduğum o Kartiye Laten'in bir kere ziyaret edilmesinin münasip olacağı fikri kafama yerleşti. Paris'in içinden geçtim ve hiç düşünmeden, tasarlamadan, içinde yalnız kızların servis yaptığı o biraanelerden birine daldım. Benim masaya güler yüzlü, genç ve çok güzel bir kız bakıyordu. Ona bir konsomasyon teklifinde bulundum. Hemen kabul etti. Karşıma oturdu; ne biçim erkekle arkadaşlık ettiğini öğrenmek ister gibi yüzüme merakla bakmağa başladı. Korsajının şişkin kumaşı altındaki vücu-

dunun tombul ve pembe olduğu keşfedilebilen kumral ve çok genç bir kızdı. Bu gibi kızlara söylenilmesi âdet olmuş bir takım beylik ve aynı zamanda budalaca sözler söylüyordum. Fakat, kız hakikaten o kadar güzeldi ki, hep kırk yaşımı kutlamak düşüncesi ile, onu oradan götürmek fikri kafama yerleşmişti. Bu iş, ne öyle uzamış ne de zorlukla karşılaşmıştı. Bana söylediğine göre, kız, on beş günden beri serbest bulunuyordu. Bunun içindir ki, servisi son bulur bulmaz, Halles'a geleceğini söylemiş ve bu suretle teklifimi kabul etmişti.

Fakat, ben, böyle birahanelere her ân kimin girebileceği, neler olabileceği, bir kadının kafasından nelerin geçebileceği hakkında hiç bir vakit bir şey bilinemiyeceği, bir gey kestirilemiyeceği mülâhazasıyla bu arkadaşlığın boşa gitmesinden ,lüzumsuz zaman kaybindan çekinerek, her ihtimale karşı, onu beklemek suretiyle bütün suvareyi gazinoda geçirdim.

Ben de. bir, iki aydan beri yalnızdım, serbestim. Bu henüz minyon aşk müptedisinin masadan masaya koşmasını seyrederken, bir müddet için onunla neden yaşamak fırsatını elde edemediğimi kendi kendime soruyordum. Size bunları anlatmakla, Paris'deki erkeklerin günlük hayat maceralarının bayalığım da izah etmek istiyorum.

Böyle kaba saba tefarruata girişmemden dolayı affı-nızı dilerim. Kadını şairane surette sevmesini bilmiyenler, tıpkı kasaptan bir kotlet seçiyormuş gibi, etin kalitesinden başka bir şeyle ilgilenmeksizin, kadınları öyle görürler, öyle beğenirler, öyle seçerler.

Kendi yatağıma saygım olduğu için onun evine gittim. Oturduğu yer, fakir ve temiz, küçük bir işçi evi idi ve ben, bu ev içinde, iki saatlik bir zamanı gayet hoş geçirdim. Kız hem güzel, hem de pek nâzik ve terbiyeli idi.

260

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

MÜNZEVİ

Artık gitme zamanımın geldiği bir sırada, henüz yatakta yatan kızağızla ikinci bir buluşma için gün tesbit ettikten sonra, usulüne göre hediye koymak için şömineye doğru ilerledim. Şömine üzerinde iki çiçekli vazo ile biri çok eski olan iki fotoğraf gördüm. Fotoğraflardan bir tanesi üzerine tesadüfen iğildim, hiç bir şey anılamak-sızım ,pek şaşkın bir halde, hiç kıpırdamadan öylece kaldım. Fotoğraf, Kartiye Laten'de talebe olarak yaşadığım sıralarda çektiğim ilk fotoğraflardan biri idi.

Daha yakından tetkik etmek için fotoğrafı hemen elime aldım. Yanılmama imkân yoktu... Bu hal, bana çok garip görünüyor ve gülmek arzusunu duyuyordum.

— Bu Mösyö kim? diye sordum. Kız cevap verdi :

— Hiç görmediğim babam. Annem bu fotoğrafı bana bırakırken, muhafaza etmemi ve belki bir gün işime yarayacağını söyledi.

Kız .tereddüt eder gibi göründü; sonra gülerek devam etti :

— Ne düşünceğimi bilemiyorum. Beni tanıyıp kabul edeceğini hiç zannetmiyorum, hattâ bunu aklımdan bile geçiniliyorum.

Kalbim, gemi azıya almış bir atın dört nala koşması gibi çarpıyordu. Fotoğraf çerçevesini, şömine üzerine yatırmak suretiyle bıraktım ve ne yaptığımı bilemeksizin, cebimdeki yüzlük iki banknotu fotoğrafın üzerine koydum; âdeta bağıra bağıra :

— Allaha ismarladık... Yakında görüşürüz... Yakında görüşürüz sevgilim, diyerek evden dışarı çıktım.

Onun :

— Saliya, diye seslendiğini duyuyordum.

261

' Elimle duvarlara tutunmak suretiyle aşağıya indim

ve merdivenin ait kısmındaki karanlıkta bulunuyordum. Sokağa çıktığım vakit yağmur yağıyordu. Adımlarımı açarak karşıma çıkan her hangi bir sokağa giriverdim.

Şaşkın, bitkin ve hafızamı toparlamağa çalışır bir halde idim! Bu mümkün müydü? Evet, mümkündü. Bir kadınla olan münasebetimin kesilmesinden bir ay sonra o kadının bana mektup yazmış olduğunu ve benden hamile bulunduğunu bildirdiğini çok iyi hatırlıyordum. Halbuki, ben, o mektubu da yırtmış yahut ta yakmıştım ve bu hâdiseyi de unutmuşum. Küçüğün odasındaki şömine üzerinde bir de kadın fotoğrafı görmüştüm. Fakat onun kim olduğunu nasıl tanıyabilirdim? Hatırladığıma göre, bu yaşlı bir kadının fotoğrafı idi.

Rihtıma varmıştım. Orada bir kanape görmüş ve ka-nape üzerine oturmuşum. Yağmur devam ediyordu. Arada sırada, yakınımdan, şemsiyelerini açmış kimseler geçiyordu. Sefaletle, utançla, şuurlu veya şuursuz olarak işlenmiş namussuzluklarla dolu bulunan hayat, bana çok iğrenç ve insanı isyan ettirecek kadar bayağı görünüyordu.

Kızım!.. Halbuki ona sahip olmam, belki de, mümkün olabilirdi!.. Artık çok geçti! Ve Paris, karanlık, mağmum, çamurlu, hüzünlü ve bütün kapalı evlerle simsiyah o'an o büyük Paris, kötülük, zina ve ahlâksızlıklarla dolup taşar bir vaziyette idi. Onun hakkında söylenen bütün - fena şeyleri hatırlıyordum.

Ne yaptığımı bilmeksizin, ben de o ahlâksız, mendebur insanlar arasına karışmıştım. Kızımın yatağına girmiştim!

Kendimi nehire atmak istiyordum. Çıldırılmış gibiydim!

262

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

Gün doğuncaya kadar serseriyâne dolaşmış, sonra düşünmek için evime dönmüştüm.

Bir müddet sonra, yapacağım en akıllıca bir hareketi tasarlamıştım. Küçüğü çağırıp, babasının portresi gibi zannettiği o fotoğrafı annesinin ne münasebetle verdiğinin kendisinden sorulmasını noterden rica etmiş ve noterden bunu isterken, bir arkadaşın arzusuna vasıta olduğumu da bildirmiştim.

Noter, arzumu yerine getirmişti. Kadın, ölüm döşeğinde iken, kızının babasını bildirmiş ve ismini de bir rahibin huzurunda söylemişti.

Bunun üzerine, hep o meçhul arkadaşın namına olmak üzere, servetimin aşağı yukarı yüz kırk bin frank tutan yarısını bu çocuğa terketmiştim. Ondan sonra da, işimden istifa etmiştim .İşte, şimdi de, buradayım.

Bu sahilleri dolaşırken, bu tepeyi buldum ve buraya yerleşmek istedim... Ne kadar zaman burada kalacağım, bunu pek bilemiyorum.

— Şimdi söyleyiniz bakalım. Yaptığım şu işten dolayı hakkımda ne düşünüyorsunuz?

Ona elimi uzatarak :

— Yapmak mecburiyetinde olduğunuz şeyi yapmış siniz, diye cevap verdim. Bir çok kimseler, bu iğrenç talihsizliğe ve kötü tesadüfe o kadar fazla ehemmiyet vermezler.

Adam devam etti :

— Biliyorum; fakat, ben, hâlâ nasıl çıldırmadığıma şaşıyorum. Hiç bir vakit şüphe etmediğim hassas bir ruha mâlik olduğum görülüyor. İymanlı insanlar, cehennemden nasıl korkarlarsa, ben de şimdi Paris'ten öyle korkuyorum.

Kafama bir darbe indi; bütün mesele bundan ibaret. Bu darbeyi, sokaktan geçerken, yukarıdan düşen bir tuğlaya

MÜNZEVÎ

263

benzetmek mümkündür. Mamafihi, bir müddetten beri kendimi daha ıyı hissederek gibiyim.

Münzevinin yanından ayrılmıştım. Anlattığı hikâye- den dolayı son derecede şaşkın bir halde idim

Onu iki defa daha gördüm. Oradan büsbütün ayrıldım ve Mayıs ayı sonlarına doğru, artık Güney'de hiç kal-

TZT^ seTtekrar geldiğim va^ad- -

^ Edildiğini de

İşte, benim münzevinin hikâyesi budur.

GERDANLIK

Kaderin bir hatası olmak üzere, bir memur ailesinden dünyaya gelmiş o güzel ve sevimli kızlardan biri idi. Drahoması yoktu; zengin ve mevki sahibi bir erkek tarafından tanınması, anlaşılması, sevilmesi ve hayat arkadaşlığına kabul edilmesi hususunda hiç bir imkânı olmaması dolayısıyla, ümidi de yoktu. Nihayet, millî eğitim bakanlığında küçük bir memurla evlenmeğe razı olmuştu.

Süslenemediği için, giyim ve kuşamı sâde idi; fakat, içtimaî derecesi alçalmış bir insan kadar bedbahttı .Zira, kadınların öyle içtimaî seviyeye, asalete ihtiyaçları olmadığını, güzelliklerinin, tavırlarının ve füsunlarının onlara bir asalet temin etmeğe kâfi geldiğini biliyordu. Doğuştan incelikleri, zarafet şevki tabiiileri ve sür'atli kavrayışa müsait zekâları onların başlıca seviye dereceleri idi ki, bu "suretle, halkın içinden çıkmış kızların yüksek tabakaya mensup bayanlara eşit olması her zaman için mümkündü.

Halbuki, o, her türlü zarafet ve inceliğe, her türlü lükse lâıyk olarak doğmuş olduğunu hissederek, mütemadi-

266

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

yen istirap çekiyordu. Oturduğu evin fıkralığından, duvarların sefaletinden, eşyanın yıpranıklığından, kumaşların çirkinliğinden dolayı azab içinde bulunuyordu. Bütün bu şeyler, kendi içtimaî seviyesinde olup hayatta hiç bir şey görmemiş olan başka bir kadını dahi çileden çıkarır, ona işkence azabı verirdi. Mütevazı aile yuvasını tanzim ederken, bütün bu haller onda derin tahassürler ve çılgınca hayaller husule getiriyordu. Duvarları şarkvarî tezyinat ile kapitone olmuş ve yüksek bronz şamdanlarla aydınlatılmış sessiz odaları, kaloriferin fazla ısıcağından bitap düşerek geniş koltuklarda uyuklamakta olan iki uşağı hayalinden geçiriyordu. Eski stil ipkilerle döşenmiş büyük salonları, üzerinde baha biçilmez biblolar bulunan möble-leri ve en samimî dostlarla bütün kadınların alakalandıkları ve gözlerine girmek istedikleri o şöhretli erkeklerle birlikte saat beş sohbeti için kokulu ve koketcesine hazırlanmış küçük salonları düşünüyordu.

Akşam yemeği için, üzerinde üç günlük bir örtü bulunan yuvarlak sofraya oturduğu ve gayet memnun bir tavırla : "Ne güzel bir haşlama! Bundan daha enfes bir yemek bilmiyorum." diye mütalaasını beyan eden kocasının karşısında yemeğini yemeğe başladığı vakit, o nadide yemekleri, pırlıl pırlıl parıldayan gümüş takımları, eski insanların ve bir peri ormanı içindeki acayip kuşların tasvirlerini ihtiva etmek üzere duvarlara gerilmiş halıları düşünüyordu; sofraya servisinde kullanılan o harikulade güzel tabakları, bir alabalığın pembeleşmiş şekilde kızaltılmış etini yerken de bir Sfenks gülümsemesi ile fısıltı halinde konuşulan o manâli ve âşkane sözleri hayalinden geçiriyordu.

Ne tuvaletleri, ne de mücevherleri vardı. Hiç bir şeyi yoktu. Halbuki, bunlardan başka bir şeyden hoşlanmıyor,

GERDANLIK

267

bunlar için dünyaya gelmiş olduğunu gayet iyi hissediyordu. Hoşa gitmesini ,arzu edilmesini, çekici olmasını ve peşinden koşulmasını pek istiyordu.

Zengin bir kadın arkadaşı, eski bir okul arkadaşı vardı ki, bu arkadaşının yanından dönerken çok üzüntü duyduğu için onu görmeğe gitmek istemiyordu. Şayet bir ziyaret yapacak olsa, evine döndüğü vakit, karşılaştığı sıkıntı, ümitsizlik ve talihsizlik yüzünden günlerce ağlıyordu.

Kocas, bir akşam, elinde irice bir zarf tutarak mağrur bir tavırla içeri girdi.

— Al bakalım, dedi. Sana mahsus. Kadın hemen zarfı yırttı ve zarfın içinden şu kelimeleri ihtiva eden matbu bir kartı çıkardı :

"Millî Eğitim Bakanı ve Madamı Georges Ramponneau, 18 Ocak Pazartesi günü, bakanlık konağında verilecek su-vareyi şereflendirmelerini M. ve Madam Loisel'den rica ederler."

Kadın-, kocasının umduğu gibi, böyle bir davete karşı hayranlık duyacak ve fevkalâde sevinecek yerde, canı sıkılmış olarak davetiyeyi masa üzerine attı :

— Bununla ne yapmamı istiyorsun? diye mırıldandı.

— Fakat, sevgilim, ben senin memnun olacağını düşünüyordum. Hiç dışarı çıkmıyorsun, bir yere gitmiyorsun. Bu bir fırsattır, hem de çok güzel bir fırsat! Bu davetiyeyi eîde edinceye kadar bir hayli zahmet çektim. Davetiyeden herkes istiyordu. Herkes istediği için de memurlara o ka-

268

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

dar fazla vermediler. Suvareye gidince, orada, bütün resmî şahsiyetleri göreceksin, tanıyacaksın.

Kadın, kocasına sinirli sinirli bakıyordu. Nihayet, sabırsızlanarak :

— Peki ama, oraya gitmek için üstüme ne giymemi istiyorsun? dedi.

Adam, bunu düşünmemişt. Kekeler gibi:

— Tiyatroya giderken giydiğin robu giyersin, dedi. Zannedersem çok güzeldir o rop.

Karısının ağlamakta olduğunu görünce, şaşkın ve üzgün bir halde sustu. Kadının göz uçlarından ağız kenarlarına doğru iki iri gözyaşı yavaşça iniyordu.

Adam, nutku tutulmuş gibi :

— Nen var? Nen var? dedi.

Kadın, bir gayret sarfederek, ıstırabını yenmeğe çalıştı ve nemli yanaklarını silerek sakin bir sesle cevap verdi :

— Tuvaletim yok. Binaenaleyh, bu suvareye gidemem. Bu davetiyeyi, karısının kılığı kıyafeti daha düzgün olan her hangi bir arkadaşına verebilirsin.

Adam müteessirdi. Tekrar söz açarak :

— Dur bakalım, Mathilde, dedi. Başka zamanlarda da kullanabileceğin şöyle sâde bir tuvalet kaç paraya çıkar acaba ?

Kadın, zihninden hesap yaparak, muktesit bir memur olan kocasını ürkütecek bir vaziyete meydan vermeden ve onun derhal bir red cevabı vermesine imkân bırakmıyacak surette istiyebileceği meblağı kafasından geçirerek, bir kaç saniye kadar düşündü.

Nihayet, tereddüdle cevap verdi :

— Pek iyi bilemiyorum ama, dört yüz frankla çıkarabilirim gibi geliyor bana.

GERDANLIK

269

Adam, biraz sarardı; zira .biriktirmiş olduğu tam bu kadarlık bir para ile bir tüfek almak, gelecek yaz mevsiminde

Nanterne ovasında bir kaç arkadaşla av partisi yapmak istiyordu.

Bununla beraber :

— Pekâlâ, dedi. Dört yüz frangı sana veriyorum; fakat, güzel bir rob diktirmelisin.

Suvare günü yaklaşıyor, Madam Loisel ise, kederli, endişeli ve sıkıntılı görünüyordu. Aynı zamanda, tuvaleti de hazır bir vaziyette bulunuyordu.

Kocas, bir akşam, ona :

— Nen var? diye sordu. Üç günden beri halinde bir ' tuhafılık görünüyor.

Kadın cevap verdi :

— Takacak hiç bir şeyim olmaması canımı sıkıyor. Halimdeki fıkarcılık pek belli olacak. Şu suvareye hiç gitmesem daha memnun kalacağım.

— Çiçek takarsın. Bilhassa bu mevsimde gayet şık bir şey olur. On frank verdin mi, iki, üç güzel gül alabilirsin.

Kadın, bu sözlerle tatmin olunmuş değildi.

— Hayır, istemem. Zengin kadınlar arasında fakir bir halde görünmekten daha acıklı hiç bir şey olamaz.

Bunun üzerine, kocası bağdırdı :

- — Amma da akılsızın! Arkadaşın Madam Forestier'yi git bul, iade edilmek üzere kendisinden bir mücevher al. Bunu istiyebilecek kadar aranızda sıkı bir dostluk var.

Kadın bir sevinç sesi çıkardı.

— Doğru. Hiç düşünmemiştim bunu.

270

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

Ertesi gün, arkadaşının evine gitti ve ona sıkıntısını anlattı.

Madam Forestier, aynalı dolabına doğru yürüdü, dolap içinden geniş bir çekmece çıkardı, getirdi, açtı ve Madam Loisel'e :

— Beğendiğini al, canım, dedi.

Kadın, evvelâ, bileziklere, sonra bir inci gerdanlığa, daha sonra harikulade surette işlenmiş taşlarla süslü altından bir Venedik haçına baktı. Aynanın önüne geçerek, mücevherleri üstünde denedi, tereddüdlere geçirdi, bir şeye karar veremedi. Mücevherleri bir türlü bırakamıyor, bir taraftan da mütemadiyen soruyordu :

— Başkaları var mı ?

— Var tabii. Hangisinin hoşuna gideceğini bilemem ki .

Madam Loisel, siyah satenden bir kutu içinde, gayet enfes elmaslarla işlenmiş bir gerdanlık keşfetti; derin bir arzusunun tesirinde olarak, kalbi bir ân durur gibi oldu. Gerdanlığı alırken elleri titredi. Göğsü kapalı robu üstünde olmak üzere, gerdanlığı boynuna taktı ve kendi karşısında hayran bir halde kaldı.

Sonra, sıkıntılı ve çekingen bir tavırla sordu:

— Bunu bana muvakkaten verebilirmisin, yalnız bunu?

— Hay, hay, pek tabii.

Madam Loisel, arkadaşının boynuna sarılarak onu coşkun bir vaziyette öptü; sonra, hazinesiyle birlikte oradan kaçtı. Suvare günü gelmişti. Madam Loisel, her haliyle bir muvaffakiyet kazanmış gibiydi. Zarafeti, füsunu ve gülümseyişi ile bütün kadınlardan daha güzel görünüyor ve bundan dolayı çılgıncasına sevinç duyuyordu. Bütün erkekler

GERDANLIK

271

ona bakıyorlar, ismini soruyorlar ve kendisiyle tanıştırılma imkânlarını arıyorlardı. Bütün kabine mensupları onunla vals yapmak istiyorlardı. Bakanın da dikkatini çekmişti.

Güzelliğinin zaferi içinde, muvaffakiyetinin şöhreti içinde, bütün o saygıların, bütün o hayranlıkların, bütün o uyanmış arzularının vücuda getirdiği bir nevi saadet bulutu içinde, artık hiç bir şey düşünmeksizin, zevkten başı dönmüş, kadınların kalbine çok tatlı gelen o zafer serhoşluğu ve coşkunluğu ile dans ediyordu.

Sabahın dördüne doğru suvareden ayrıldı. Kocası, gece yarısından sonra, karıları çok eğlenen diğer üç Mösyö ile birlikte, küçük ve sessiz bir salonda uyuyordu.

M. Loisel, dönüşte üste alınmak üzere getirmiş olduğu mantoyu, fakirliği, balo tuvaletinin zarafetiyle pek zıt düşen o günlük hayata mahsus mütevazî mantoyu karısının üzerine koydu. Kadın bu vaziyeti hissetti ve üzerlerinde zengin kürklerle bulunan kadınlar tarafından görülmemek için oradan hemen kaçmak istedi. Loisel onu tutarak:

— Bekleştene, diyordu, dışarıda üşüyeceksin. Ben bir araba çağırayım.

Fakat, kadın onu dinlemiyor, merdiveni sür'atle iniyordu. Sokağa çıkıktıkları vakit, araba bulamadılar; uzaktan geçmekte olduklarını gördükleri arabacıların arkasından seslenerek araba aramağa koyuldular.

Umütlerini kesmiş bir halde, titreye titreye Seine'e doğru indiler. Nihayet, sanki eskilerinden utanıyormuş gibi, ancak gece olunca Paris içinde görünen o eskimiş kupa arabalarından birini rıhtım üstünde buldular*.

Araba, onları, Martyrs caddesindeki evlerinin kapısına kadar getirdi ve hüzünlü bir halde içeri girdiler. Kadın

272

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

için artık her şey bitmişti. Adam da, saat onda bakanlıkta bulunmanın lâzım geldiğini düşünüyordu.

Madam Loisel, kendini bir kere daha seyretmek maksadıyla, ayna karşısında, üstündeki mantoyu çıkardı. Fakat, birden bire bir çılgılık kopardı. Gerdanlık boynunda yoktu.

Yarı soyunmuş bir halde olan kocası:

— Ne oldu? diye sordu.,

Kadın, şaşkınlaşmış bir halde ona doğru döndü:

— Madam Forestier'nin gerdanlığı üzerimde değil... —Ne diyorsun!.. Nasıl olur! Olamaz bu!..

Robun ve mantonun kıvrımları içinde, bütün ceplerde araştırma yaptılar. Hiçbir şey bulamadılar. Adam soruyordu:

— Balodan ayrılırken, üzerinde olduğundan emin misin?

— Evet, eminim. Bakanlığın avlusunda, elimle dokunduğumu biliyorum.

Eğer sokakta düşürmüş olsaydın, düşme sesini duyardık. Herhalde arabada kalmıştır.

— Evet, olabilir. Arabanın numarasını aldın mı?

— Hayır. Ya sen? Dikkat etmedin mi?

— Hayır.

Her ikisi de, oldukları yere kakılmış gibi, birbirlerini seyreliyorlardı. Nihayet, Loisel, tekrar giyindi.

— Bulup bulamayacağımı anlamak için yaya geçtiğimiz yerleri bir kere gözden geçirmeğe gidiyorum.

Ve adam dışarı çıktı. Kadın, suvare tuvaleti üstünde olduğu halde, yatmak için kendinde takat bulamaksızın, ısınacak ateşi olmaksızın, bir şey düşünmeksizin sandalya üzerine çöktü.

GERDANLIK

273

, Kocası saat yediye doğru döndü. Hiç bir şey bulamamıştı.

O gün, emniyet müdürlüğüne, bir mükâfat vadetmek için gazetelere, küçük arabalar kumpanyasına ve nihayet ona bir ümit verebilecek her yere uğradı.

Kadın, bu müthiş felâket karşısında duyduğu aynı şaşkınlık hali içinde, bütün gün bekledi.

Loisel, akşam üstü, yüzü sararmış, çok bozulmuş bir halde eve dönmüştü. Yine hiç bir şey bulamamıştı.

— Gerdanlığının mandal yerini kırdığını ve bunun için tamire verildiğini arkadaşına yazmaklığın lâzım, dedi. Bu da, bir çâre bulmamız için bize zaman kazandırır. Kadın, kocasının söylediklerini mektuba yazdı.

Hafta sonunda, bütün ümitlerini kesmişlerdi. Beş yıl kadar ihtiyarlamış olan Loisel:

— Bu gerdanlığın yerine başka bir gerdanlık koymak

icabediyor, dedi.

Ertesi gün, gerdanlığın mahfazası olan kutuyu alarak, ismi kutu içinde yazılı olan cevahiriciye gittiler. Adam, defterlerini tetkik ederek:

— Gerdanlığı satan ben değilim, Madam, dedi. Ben sâdece mahfazayı satmışım.

Bunun üzerine hafızalarını yoklamak suretiyle, gerdanlığın bir eşini aramak için kuyumcudan kuyumcuya dolaştılar.

Her ikisi de, üzüntü ve sıkıntıdan hasta gibiydiler.

Palais - Royal'daki bir dükkânda, aramakta oldukları gerdanlığa tamamen benzeyen bir elmas buldular. Mücevherin değeri kırk bin franktı. Kendilerine otuz altı bine bırakılabilecekti.

F. : 18

274

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

Gerdanlığı üç gün içinde satmamasını kuyumcudan re-ca ettiler. Birinci gerdanlığın şubat sonuna kadar bulunması halinde, gerdanlığın otuz dört bin franga geri alınması şartını da ileri sürdüler.

Loisel'in babasından kalmış onsekiz bin frangı vardı. Üst tarafını borç almak suretiyle temin edecekti.

Birinden bin, diğerinden beşyüz frank, ötekinden beş, berikinden üç louis istiyerek borçlandı, senetler tanzim etti, yıkıcı taahhütler altına girdi, murabahacılarla, borç para veren her türlü teficilerle temaslara geçti. Hayatını sıkıntılı bir duruma soktu; sonunun ne olabileceğini düşünmeksizin her şeye imzasını bastı; istikbalinin sıkıntılarından, üzerine çükecek kara sefaletten, bütün maddî mahrumiyetlerin, bütün manevî işkencelerin manzarası karşısında dehşete düşmüş bir halde, otuz altı bin frangı cevahirinin tezgâhı üzerine saymak suretiyle yeni gerdanlığı aldı.

Madam Loisel, gerdanlığı Madam Forestier'ye götürdüğü vakit, arkadaşı canı sıkılmış bir tavırla:

— Daha evvel iade etmen gerekirdi; zira ihtiyacım olabilirdi, dedi.

Kadın, mahfazayı açmamıştı. Madam Loisel, kutunun açılmasından çok korkmuştu. Eğer, kadın, mahfazayı açıp içindeki değişikliği görmüş olsa, kim bilir, neler düşünür-dü? Neler söylerdi? Onu bir hırsız gibi telakki edemez miydi?

Madam Loisel zaruret içinde kıvrananların o müthiş hayatını yaşadı. Fakat bu hayata kahramanca göğüs germesini bildi. Her ne olursa olsun, o korkunç borcu ödemek icabediyordu. Ödiyecekti. Hizmetçiyi savdı; evi değiştirdi; çatı altında bir oda kiraladı.

GERDANLIK

275

' Ağır ev hizmetleriyle, o hiç hoş gitmiyen kirli mut-

fak işlerle uğraştı. Çamaşır yıkadı. Yağlı kaplar, kirli tencere dipleri üzerinde pembe tırnaklarını yıprattı. Kirli çamaşırları, gömlekleri, bulaşık bezlerini sabunlayarak, bir ip üzerine asıp kuruttu. Çöpleri sokağa çıkarmak için, her sabah aşağı indi ve her katta, biraz soluk almak için durarak, yukarıya su çıkardı. Halktan bir kadın kıyafetiyle ve kolunda sepeti olduğu halde manava, bakkala, kasaba uğradı; zor kazanılan sefil parasını metelik metelik sakınarak, bütün esnafla pazarlık etti, onlarla çekişti.

Zaman kazanmak için bazılarını yenilemek suretiyle her ay borç senetlerini ödemek icabediyordu.

Kocası, akşam üzeri, bir tacirin.hesaplarını temize çekmek suretiyle çalışıyor ve ekseriya, geceleri, sahifası beş meteliğe kopyalar çekiyordu.

Bu hayat böylece on yıl sürdü.

On sene sonunda, borçlar faizleriyle ve birikmiş faizler de faizleriyle ödenmişti.

Madam Loisel, şimdi artık ihtiyarlamış gibi görünüyordu. Fakir evlerin o sert, haşın ve kaba kadınlarından biri olmuştu. Tarak yüzü görmemiş saçları, düşük eteği ve kızarmış elleri ile tamamen ihmalkâr bir halde, yüksek sesle konuşuyor ve döşeme tahtalarını bol su ile yıkıyordu. Ba-zan, kocası dairede iken, pencere yakınına oturuyor; geçmişteki o suvar'eyi, çok güzel gördüğü, çok beğenildiği o baloyu düşünüyordu.

Şayet, o gerdanlığı kaybetmeseydi, acaba neler olabilirdi? Bunu kim bilirdi? Kim bilebilirdi? Hayat, ne kadar acayip, ne kadar da değişikti! İnsanın mahvolması veya kurtulması için o kadar basit şeyler sebep oluyordu ki!

276

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Madam Loisel, bir pazar, hafta yorgunluğunu gidermek için Champs - Elysees'de tur yaparken, birden bire çocuk gezdiren bir kadını gördü.

Kadın, daima genç ve güzel görünen, daima çekici olan o Madam Forestier idi. Madam Loisel, bu karşılaşmadan dolayı kendini pek heyecanlı hissetti. Acaba onunla görüşecek miydi? Elbette, görüşecekti. Şimdi artık borçlarını ödemişti, ona her şeyi anlatacaktı. Öyle ya neden anlatamı-yacaktı?

Yaklaştı.

— Günaydın, Jeanne.

" Diğer kadın kendisine böyle samimî bir telifsizlikle hi-tabedilmesinden hayrete düşerek, onu tanımamış gibi göründü.

— Fakat, madam, diye kekeledi. Yanılıyorsunuz galiba.

— Hayır, yanılmıyorum. Ben, Mathilde Loisel'im. Arkadaşı bir çılgılık kopardı:

— Ah,zavallı Mathilde'ciğim, ne kadar da değişmişsin!..

— Evet, öyle oldu. Seni en son gördüğüm zamandan beri, çok çetin günler geçirdim, çok sefalet çektim... Ve bütün bunlar senin yüzünden!..

— Benim yüzümden mi? Nasıl olur?

— Bakanlıktaki o baloya gitmek için bana muvakkaten vermiş olduğun elmas gerdanlığı herhalde hatırlıyacak-sın.

— Evet, hatırladım. Peki ne oldu?

— Ne olacak, kaybettim onu.

— Nasıl olur? Bana iade etmiştin ya!

— Ben sana tamamen benzeri olan bir başkasını getirdim. İşte on yıl oluyor ki, onun borcunu ödemiş bulunuyoruz. Hiç bir şeyi olmıyan bizim gibi insanlar için bunun öy-

GERDANLIK

277

le kolay bir şey olmayacağını anlarsın... Nihayet bitti ve şimdi artık çok memnunum.

Madam Forestier duraklamıştı.

— Benimkinin yerine başka bir elmas gerdanlık mı aldın?

— Evet. Hiç farkına varmadın mı? Varamazdın; çünkü pek benziyordu.

Madam Loisel, bu sözü söylerken mağrur ve sâf bir neş'e ile gülümsüyordu.

Pek müteessir bir hal alan Madam Forestier, onun iki elini tutu:

— Vah, zavallı Mathilde'im! Fakat benimki yalancı idi. Değeri nihayet, en fazla olarak, beş yüz franktı!

ZEYTİNLİK

Marsilya ile Toulon arasındaki Pısca koyu içinde bulunan küçük Garandou limanı adanılan, balıktan dönmekte olan rahip Vilbois'nın kayığını görünce, tekneyi sahile çekmeye yardım için kumsala indiler.

Rahip kayıkta yalnız başına bulunuyor ve elli sekiz yaşında olmasına rağmen,nâdir görülen bir enerji ile kayığı esaslı bir denizci gibi getiriyordu. Sıvanmış adaleli kollar, etekleri kaldmlarak dizleri arasına sıkıştırılmış ve göğüs kısmındaki düğmeleri biraz açılmış olan cübbesi, yanındaki banko üzerine konulmuş rahip şapkası, beyaz bezle kaplı, çan biçimindeki bir mantar şapka ile örtülü başı, onun sıcak memleketlerde vazife gören sağlam yapılı ve acâip tavırlı bir kilise adamı olduğunu gösteriyor ve bu halile de ibâdetten daha ziyade maceraya alışık bir kimseyi andırıyordu.

280

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

göstermek için, kuvvetli ve usulü dairesinde olmak üzere ahenkli bir tarzda tekrar küreği çekmeğe başlıyordu.

Kayık kumlar üzerine baştan kara ilerledi ve omurgasını saplamak suretiyle bütün kumsalı aşacakmış gibi kaydı. Sonra durdu ve rahibin gelişine bakmakta olan beş adam, nazik, memnun ve sempatik bir halde yaklaştılar.

İçlerinden biri, Provence şivesiyle:

— Nasıl rahip efendi, epey balık tuttunuz rnu bari? dedi.

Rahip Vilbois, kürekleri içeri aldı, başındaki yazlık Faskayı çıkarıp rahip şapkasını giydi, sıvalı kollarını indirdi, cübbesinin göğüs kısmını ilikledi. Üstünü başını düzeltip kasabada her zaman görülmeğe alışılmış olan vakur kılığına bürünerek, gururla cevap verdi:

— Evet, evet, bir kaç parça tutum.

Beş balıkçı, kayığa yaklaşmışlar ve küpeşteye dayanarak balıkları tanıyan kimselerin edasıyla, balıkları tetkike başlamışlardı.

Adamlardan biri:

— Şunları sizin köşke götüreyim, rahip efendi, dedi.

— Teşekkür ederim, oğlum.

Rahip,herkesin elini sıktıktan sonra, diğerlerini sandalı ile meşgul olmağa bırakarak, bir adamın peşinden gitmek suretiyle yola koyuldu.

Dimdik bir tavırla ağır ağır yürüyordu. Çok sert kürek çekmiş olması dolayısıyla, vücudündeki sıcaklık hâlâ devam ediyor; zeytin ağaçdarının hafif gölgesinden geçerken, daima ılık olan akşam havasından faydalanmak için

}aio(lgr|iide-la3/"«iyıſı49ıbir su-

ZEYTİNLİK

281

, Kasabada, denize doğru bir dva halinde inen geniş bir vadinin ortasındaki bir tepecik üzerinde görünüyordu.

Bir temmuz akşamı idi. Uzaklardaki tepelerin dantelli sırtlarına çok yaklaşmış olan parlak güneş, kilise adamının tozdan bir kefenle örtülü olan beyaz yolu üzerindeki gölgesini up uzun bir hale getiriyordu.

Taşra yollarını, yaz mevsiminde kaplıyan o el ile tutu-lamıyacak kadar ince ve un halindeki bir toz bulutu, rahip Vilbois'nın ayakları altından havalanıyor ve cübbeinin etekleri etrafında tüter gibi uçuşan bu tozlar, cübbein aşağı kısmını git gide beyazlaşan bir renkle kaplıyordu. Şimdi artık serinlemiş olan rahip, elleri cebinde olduğu halde yürüyor; ağır ve kuvvetli hareketleriyle, dağa tırmanan bir dağlıyı andırıyordu. Sakin gözleri, kasabaya, yirmi yıldan beri Rahipliğini yaptığı kasabasına, içinde ölüncüye kadar yaşamağı hesaplıyarak, kendisi tarafından beğenilmiş, seçilmiş kasabaya bakıyordu. Kilise, kendi kilisesi, güneyin o güzel vâdiciğı, çan kulelerinden daha ziyade müstahkem bir şatonun burçlarını çok andıran şekilleriyle dikilerek, taşları esmerleşmiş iki kulesini, etrafına yığılmış olan evlerin geniş mahrutuna bir taç giydirir gibi oturtuyordu.

Rahip memnundu; çünkü bir hayli balık tutmuştu. Ruhani dairesinde bulunan insanlara karşı bu küçük muvaffakiyetin bir değeri vardı. Kasabada herkes tarafından saygı görüyordu; bu saygı, belki de, bilhassa yaşının ilerlemiş olmasına rağmen, memleketin güçlü, kevvetli bir ferdi olması esasına dayanıyordu. Bâzı masumane iptilalar onun en büyük zevki idi. Çiçek saplarını koparmak için tabanca atışı yapıyor, komşusu olup eskiden alayda bulunmuş olan tütün i saücisaâle,ekseriya. kılıç tâliminde bulunuyor, deniz-d@{Rerkeslen;daiüali5?|4HizöyQird|i}b olılı-d ^

ırid

olılı-

yo'crn ,/•:[

282

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

rif bir salon adamı olduğu herkesçe bilinen Baron de Vil-bois, otuz iki yaşında, bir aşk acısını müteakip papas olmuştu. Asırlardan beri, evlâdlartnı orduya, adliyeye, kiliseye vermekte olan Pikardiyalı dindar ve kraliyet taraftarı eski bir aileye mensup bulunan Vilbois, evvelâ annesinin tavsiyesi üzerine ruhban sınıfına dâhil olmağı düşünmüş ise de, sonraları, babasının ısrarı üzerine, hukuk tahsilini yapmak ve sarayda her hangi mühim bir vazife almak için Paris'e gitmeye karar vermişti.

Fakat, tahsilini tamamlamakla meşgul olduğu bir sırada, babası, bataklıkta avlanırken, tutulmuş olduğu pnömo-ni neticesinde göçüp gitmiş ve annesi de bu acıya dayanamı-yarak az bir zaman sonra ölmüştü. Delikanlı, bunun üzerine, birden bire büyük bir servete tevarüs edince, zengin bir kimse gibi yaşamak istiyerek her hangi bir mesleğe intisap etmek hususundaki projelerinden vaz geçmişti.

Pikardiyalı bir asilzade olması münasebetiyle kendisine irsi olarak intikal etmiş bulunan inançlar, gelenekler ve prensiplerle düşünme kabiliyetinin hududlu olmasına rağmen, zeki ve yakışıklı bir delikanlı olması, kibar ve ciddî bir muhit içinde ona karşı ilgi uyandırmış, hayatı, zengin ve itibarlı bir genç adam gibi tatmıştı.

Bir arkadaşın evindeki bir kaç karşılaşmadan sonra, san'at hayatı Odeon'da parlak bir şekilde başlamış olan genç bir aktrise, bir konservetuar talebesine âşık olmuştu. Halk karşısına ilk defa çıktığı gün, büyük bir başarı kazandığı o romantik rolde görmüş ve ona karşı bir hayranlık duymuştu.

Kadın, güzel olmakla beraber, masum çocuk tavırlarıyla, meleği andıran halile doguſt^nsıſağİkİliir^nsâMdi'Jsİl)©*1 bir

ZEYTİNLİK

283

** bakış yahut ta öldürücü ihtirasların ateşile tutulmuş bir kadın eteğı karşısında kendisinden geçen o zavallı insanlardan biri haline getirmeğı bilmişti. Genç adam, onu metres olarak yanına almış, tiyatroyu bırakmış ve dört sene zarfında, daima büyük bir aşk ateşi, derin bir ihtirasla onu sevmişti. Tanıştırmış olduğu bir arkadaşla kendisini uzun zamandan beri aldatmakta olduğunu günün birinde öğrenmiş olması halinde, tanışmakta olduğu isme ve aile şerefi geleneklerine rağmen, onunla evlenmek suretiyle bu işi nihayete erdireceğı muhakkaktı.

Halbuki, kadının gebe oldununun anlaşılmasıyla dram daha müthiş bir durum almış ve genç adam, evlenmeğe karar vermek için çocuğun doğumunu beklemeğe başlamıştı. İhanet dedilleri olarak bir çekmecedan çıkarmış olduğu mektupları eline geçirdiğı vakit, sedakatsizliğini, namussuzluğunu ve bayağılığını, yarı vahşî bir insanın bütün kaballığı ile yüzüne çarpmıştı.

Fakat, iffetsiz olduğu kadar küstah da bir kadın olan bu Paris'in kaldırım çocuğı, çok basit bir cesaretle barikatların üstüne çıkan o halk kızları gibi, cür'etkâr bir tavır takınarak, ona karşı gelmiş ve hattâ hakarete de bulunmuştu. Adam elini kaldırıncı, ona karnını göstermişti.

Genç adam, sap sarı kesilmiş, bu kirli vücut içinde, bu hayasız mahlûkta, kendisine halef olacak bir çocuğun varlığını düşünmüştü! İşte, o vakit, her ikisini de ezmek, bu çifte utancı yok etmek için kadının üzerine yürümüştü. Kadın ise mahvolacağını sezerek korkmuş, yemiş olduğu bir -yumrukla yerde yuvarlanırken ve bir insan varlığını taşıyan karnına bir tekmenin inmek üzere olduğunu görürken, tekmeleri, yumrukları durdurmak için elleri uzanmış bir halde ona bağırıyordu:

-nl

sb

b O

284

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

Adam, geriye doğru sıçırarak, o kadar şaşırılmış ve o kadar perişan bir hal almıştı ki, kalkmış olan ayağı adeta havada kalmıştı. Dili dolaşarak sormuştu:

—Ne dedin?

Adamın gözlerinde ve müthiş hareketlerinde bir ân için ölümü görüp korkudan çılgına dönmüş olan kadın tekrarlamıştı:

— Senden değil, ondan.

Adam, dişleri sıkılmış, kendinden geçmiş bir halde mırıldanıyordu:

— Çocuk mu?

— Evet.

— Yalan söylüyorsun!

Genç adam, tekrar tekme hareketlerine başlıyor ve bu sırada, dizlerine basıp yarı doğrularak, ayağa kalkmağa, geri çekilmeğe gayret eden metresi, kekeliyerek tekrarlıyordu:

— Sana çocuğun ondan olduğunu söylüyorum. Eğer senden olsaydı, o kadar zamandan beri olmaz mıydı?

İleri sürülen bu delil, hakikatin ta kendisi imiş gibi onu sarsmıştı. Ortaya atılan iddia, gayet açık, münakaşa götürmez ve karşı gelinmez bir hakikati ifade ediyordu ki, genç adam, buna inanmış, bu iğrenç mahlûkun karnında taşıdığı o sefil çocuğun babası olamayacağına kanaat getirmişti. Bunun üzerine sakinleşmiş, kendini hafif hissetmiş ve hemen hemen rahatlamış bir hal alarak, o bayağı mahlûku gebertmekten vaz geçmişti. İşte o vakit, çok sakin bir sesle:

— Kalk ayağa, haydi defol, bir daha gözüm görmesin seni.

Kadın, aciz içinde, itaat göstermiş ve çekip gitmişti.

Onu bir daha hiç görmemişti. ,,,,:;,,.,.,.,.

O da Paris'ten:'alyrılrö^tr;'GÜTiĞy'e,"İgüheşerdo^ru in-

ZEYTİNLİK

285

miş ve Akdeniz kıyılarında, küçük bir vadi ortasındaki bir kasabada durmuştu. Denize bakan bir han hoşuna gitmiş, bu handa bir oda kiralamış ve orada kalmıştı. Tasa içinde, ümitsizlik içinde, tam bir yalnızlık içinde olarak orada on sekiz ayını geçirmişti. O bayağı kadının insanı kemiren hâtırasıyla, sihriyle, inkâr edilemeyecek kadar kuvvetli cazibesiyle ve varlığına karşı duyulan bir hasretle yaşamıştı.

İçinde sabit bir fikrin yaşamakta olduğu zavallı başını ellerile tutarak, o küçük taşra vadilerinde, zeytin ağaçlarının küçücük kurşunî yapraklarıyla süzölmüş güneş ışığında dalgın dalgın dolaşıyordu.

Fakat, bu ıstırap verici sessizlik ve inziva içinde, eski dinî fikirleri, ilk inancının biraz durulmuş sıcaklığı tekrar . kalbine dönüyorlardı. Ona vaktiyle bilinmiyen bir âleme karşı bir sığınak gibi görünmüş olan din, aldatici ve acı çek-tirici hayata karşı şimdi ona bir can kurtaran gibi dönüyordu. Dua ve ibadet itiyadlarını tamamen muhafaza etmiş bulunuyordu, ıstırabı ile baş başa yaşarken kendini dine veriyor; ekseriya akşamın alaca karanlığında, loş kiliseye giderek ,ilâhi varlığın sembolü olan mihrabın mukaddes bekçisi gibi yanan tek lâmbanın aydınlatmakta olduğu dua mahalline diz çöküyordu.

Acılarını Tanrı'ya, Tanrı'sına anlatıyor ve ona bütün sefaletini söylüyordu. Ondandır nasihat, merhamet, yardım, teselli istiyor; her gün, daha yanık bir şekilde tekrarlanan duasında, daha kuvvetli bir heyecan gösteriyordu.

Bir kadın aşkı ile yaralanmış, zehirlenmiş kalbi, daima sevgiye haris olarak açık ve çarpıntılı bir halde bulunuyor; fakat, ibadet kuvvetiyle, git gide büyüyen sofuluk iti-yadları içinde münzevi yaşamakla, sefil insanları teselli eden, onları kendilerine çeken o kurtarıcı ile dindar ruhlar

286

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

arasındaki gizli bağlantıya kendini terketmekle, Tanrı'nın mistik aşkı yavaş yavaş bütün benliğine giriyor ve bu aşk, diğer aşkı mağlûp ediyordu.

İşte, o vakit, ilk tasavvurlarına dönmüş ve kırılmış bir hayatı kiliseye vakfetmeği aklına koymuştu.

Bunun üzerine, rahip olmuştu. Tesadüf ve kaderin karşısına çıkarmış olduğu bu taşra kasabasında, aile durumu ve dostluk temasları itibariyle, rahip vekili tâyin edilmesini sağlamış ve servetinin büyük bir kısmını hayır işlerine tahsis

etmek, ölüme kadar yetecek bir miktarı da alıkoymak suretiyle, kendini, ibadetle ve hemcinslerine karşı fedakârlık göstermekle, onlara hizmet etmekle geçen sakin bir hayata vermişti.

Dar görüşlü bir rahip, fakat iyi kalpli bir rahip, asker mizaçlı bir nevi din kılavuzu, insanı şaşırtıcı yollar olan bütün şevki tabiilerimizin, zevklerimizin, arzularımızın içinden geçmekte olduğu o hayat ormanında kaybolmuş bulunan âvâre ve kör insalığı zor kullanmak suretiyle doğru yola sevkeden bir kilise kılavuzu olmuştu. Fakat, geçmiş zamandaki insan tarafı onda bütün canlılığı ile yaşıyordu. Sıkı ve yorucu tâlimleri, kibar sporları, silâhları sevmekten geri kalmıyor ve esrarlı bir tehlike karşısında bulunan bir çocuğun korkusu ile kadınlardan, bütün kadınlardan tiksiniyordu.

II

Rahibin peşi sıra yürümekte olan tayfa, konuşmak için tamamen Güneye mahsus bir arzunun dilini harekete r getirir gibi olduğunu hissediyordu. Fakat, cesaret edemiyordu; zira, rahibin halk üzerinde büyük bir nüfuzu vardı. Nihayet tehlikeyi göze alarak:

— Köşkünüzde bari rahat mısınız, rahib efendi? dedi. Bu köşk denilen bina, yaz mevsimlerinde hava almak için taşra şehirlerinden ve kasabalarından gelip içinde yatılıp kalkılan o küçük ve mikroskopik evlerden biri idi.

Rahip, yaz mevsiminde, bu köyde öyle muntazam surette oturmuyordu. Yeşillikte yaşamak ve tabanca atışı yapmak için zaman zaman bir kaç gününü geçirmek üzere oraya gidiyordu. Rahip:

— Evet, dostum, orada kendimi gayet rahat buluyorum, dedi.

Pembe boyalı basık bina, ağaçların arasında inşa edilmiş gibi, bir Provans mantarını andırır şekilde görünüyordu.

Evin kapısı önünde, küçük akşam sofrasını hazırla-

288

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

makla meşgul bulunan iri boylu bir kadının gidip geldiği ve her dönüşünde masa üzerine, metodik bir yavaşlıkla tek kişilik bir sofraya kurmak suretiyle bir tabak, bir peçete, bir parça ekmek ve bir bardak koyduğu görülüyordu. Kadının başında Arl'lılara mahsus küçük bir başlık bulunuyordu.

Rahip, sesinin duyulacağı bir mesafeye gelince bağırdı:

— Hey, Marguerite!

Kadın, bakmak için durdu ve efendisini tanıyarak:

— Siz misiniz, rahip efendi? diye mukabelede bulundu.

— Evet, benim, size güzel balıklar getiriyorum. Bunlardan bir tanesini bana hemen kızartacaksınız. Tereyağ-da kızaracak, anlaşıldı mı?

Erkekleri karşılayan hizmetçi kadın tayfaların getirmiş olduğu balıkları, balıktan anlıyan bir kimse gibi tetkik ediyordu.

— Pilâvlı tavuğumuz var.

— Tavuk kalsın. Ertesi güne bırakılan bir balık, denizden henüz çıkmış balığın yerini tutamaz. Şöyle güzel bir ziyafet çekmek istiyorum kendime, bu iş öyle her zaman olmuyor.

Kadın, balığı seçip götürürken, geri döndü:

— Bir adam üç defa gelip sizi sordu, rahip efendi. Rahip, kayıtsızlıkla sordu:

— Bir adam mı? Ne biçim adam bu?

— Pek öyle efendiden bir kimseye benzemiyor.

— Ne diyorsunuz? Sakın bir dilenci olmasın?

— BeSki de, aksini söyleyemem. Ben, daha ziyade onun bir haydut olduğunu sanıyorum.

Rahip Vilbois, bu söz üzerine gülmeğe başlamıştı; zira, Marguerite'in küçük köşk içinde, kendisinin öldürüleceğini düşünmeden geçirdiği günler ve bilhassa geceler yok gibiy-

ZEYTİNLİK

289

di ve rahip onun o kuruntulu tabiatını gayet iyi biliyordu. Denizciye biraz bahşış vererek savdı ve o eski titiz ve tertipli itiyatlarını muhafaza etmekte olması dolayısıyla ; — Biraz elimi yüzümü yıkayayım, dedi. Mutfakta, elinde bıçak olduğu halde balığın pullarını kazıyan ve eli balık kanına bulanmış olan Margurite, seslendi :

— işte, gene geldi!

Rahip, yola doğru döndü ve hakikaten kendisine uzaktan pek kılıksız gibi görünen bir adamın eve doğru ağır adımlarla gelmekte olduğunu gördü. Hizmetçisinin hâlâ korkmakta olmasına gülerek ve "Marguerite'in hakikaten hakkı var, sahiden bir haydudu andırıyor" diye düşünerek adamı bekledi.

Yabancı adam, elleri cebinde, gözleri rahibe dikilmiş bir halde, hiç acele etmeksizin yaklaşıyordu. Gençti. Yüzü tamamen kumral ve kıvrık sakalla kaplı idi. Bukle halinde kıvrık bir hal almış saçlarının perçimleri, gayet pis ve şekli pek bozulmuş olup ilk renginin ve şeklinin nasıl olduğunu hiç kimsenin keşfedemiyeceği bir fötr şapka altından çıkıyordu. Üzerinde kahve rengi uzun bir pardesü, bacağına paçalar dantel gibi olmuş bir pantolon bulunuyor ve ayaklarındaki üstü bezden yapılmış ayakkaplar, onun " sessiz, sedasız ve yumuşak yürümesini temin ederken, bu hali, insanda bir endişe uyandırıyordu.

Din adamına bir kaç adımlık mesafeye gelince, pejmürde adam, ya çok yorgunluk yahut ta yirmi beş yaşından" fazla görünmemesi dolayısıyla, vakitsiz başladığına hükmedilmesi lâzım gelen sefahat hayatı yüzünden tepesi açılmış başını göstermek suretiyle alnını örtmekte olan Şapkasını biraz artist tavrıyla çıkardı.

F. : 19

290

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

Rahip, derhal, bu adamın alelade bir serseri olmadığını keşfederek, onun ya işsiz, güçsüz bir işçi yahut ta hapisane kaçkını olduğunu anladı.

Adam :

— Merhaba, rahip efendi, dedi.

Bu şüpheli ve kılıksız yolcuya "Mösyö" diye hitabet-mek istemeyen rahip, sâdece :

— Merhaba, diye cevap verdi.

Adam, gözlerini dikmek suretiyle bakıyor ve rahip Vilbois, bu serseri kıyafetli herifin bakışları karşısında, sanki bir düşmanın önünde imiş gibi, insanın vücudüne ve kanına girmek suretiyle ürperti husule getiren o acayip endişelerden birine tutulmuş olarak heyecan duyuyor, kendini şaşkın hissediyordu.

Serseri adam, nihayet :

— Eee, beni tanıdınız mı? diye sordu. Pek şaşırmış olan rahip cevap verdi :

— Sizi tanımıyorum.

— Demek beni hiç tanımıyorsunuz. O halde yüzüme bakınız.

— Gayet iyi baktım. Sizi hiç görmüş değilim . Adam, müstehzi bir tavrıyla :

— Evet, doğrudur, dedi. Fakat, ben, şimdi size birini göstereceğim ki, onu gayet iyi tanıyacaksınız.

Adam, şapkasını tekrar başına koydu ve pardesüsü-nün düğmelerini çözdü. Pardesü altındaki göğsü çıplaktı. Zayıf karnına sarılmış olan kırmızı renkte bir kuşak pan-talonun belden yukarı kısmını tutuyordu.

Serseri adam ,cebinden bir zarf çıkardı; bu zarf, üzeri her çeşit leke ile kirlenmiş olan o acayip zarflardan biri, rastlanacak bir jandarmaya karşı hürriyetin müdafaası hususunda, ister sahici, ister sahte olsun ,ister çalınmış, is-ZEYTİNLİK

291

terse meşru olsun, bir takım kıymetli vesikaları muhafaza eden ve serserilerin elbise astarlarında bulunan zarflardan biri idi. Adam, zarftan bir fotoğraf çekti. Bu fotoğraf, gösterilmek için, sık sık açılıp katlanan ve bu yüzden bir hayli hırpalanmış vaziyete gelen sararmış bir mektup gibi, vücut hararetiyle üstü donuklaşmış kartpostal resimlerinden biri idi.

Fotoğraf}, rahibin yüzüne doğru ve gözlerinin karşısına kadar kaldırarak :

— Ya bunu tanıır mısınız? diye sordu. Rahip, fotoğrafı daha iyi görmek için iki adım attı; zira, bu fotoğraf, o'na verilmiş olan kendi portresi idi. Bir şey anlamadığı için hiç cevap vermiyordu. Serseri adam tekrarladı:

— Bu zatı tanıyor musunuz? Rahip.dili dolaşır bir halde:

— Pek tabii, dedi. —Kimdir?

— Ben.

—Hakikaten siz misiniz?

— Elbette benim.

— O halde, şimdi, her ikimize bakınız... Yani, kendi portrenize ve bana!..

Zavallı adam, bu benzerliği zaten görmüştü. Bu iki insanın, yani fotoğraftaki ile yanında gülmekte olanın iki kardeş gibi biri herlerine benzediklerinin farkına varmıştı. Fakat, henüz bir şey anlamıyordu. . Kekeleyerek:

— Nedir istediğiniz ? diye sordu.

Bu sırada, kılıksız adam, hâin bir sesle:

— İstedğim, evvelâ beni tammanızdır, dedi.

— Peki ams, siz kimsiniz?

292

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

— Kim olabilirim? Şunu görmek suretiyle, yol üzerinde her hangi bir kimseye, hizmetçinize sorunuz bunu ve hattâ isterseniz, beraberce gidip memleketin belediye reisine bunu sorabilirsiniz. Belediye reisi gülecektir elbette, bunu size ben söylüyorum. Oğlunuz olduğumu anlamak istemiyor musunuz, benim papas babacığım? -

Bunun üzerine ihtiyar adam, ruhanî bir jestle kollarını kaldırarak, ümitsiz bir halde içini çekti:

— Olamaz, bu doğru değil.

Genç adam, rahibe daha yaklaşarak, yüzüne dikkatle baktı:

— Doru değil de ne demek? Artık yalan söylemeyi bırakmak icabediyor, anlıyor musunuz, rahip efendi?

Adamın yüzü tehditkâr bir hal almış ve yumrukları sıkılmıştı, öyle bir güvenle ve öyle bir sert tavrıyla konuşuyordu ki, hep geri geri çekilen rahip, o sırada, iki kişiden kimin yanılmakta olduğunu kendi kendine soruyordu.

Bununla beraber, kendi toplıyarak:

— Benim hiç çocuğum olmadı, dedi. Diğeri, mukabelede bulundu:

— Acaba metresiniz de olmadı mı?

İhtiyar rahip, bu söze tek kelime ile ve iftihar edercesine bir itirafta bulundu:

— Oldu.

— Ve bu metres kendisini kovduğumuz vakit gebe değil miydi?

Yirmi beş yıl önce boğulmuş, daha doğrusu boğulmuş ta âşıkın kalbinde daha da olgunlaşmış bulunan eski bir öfke, iman, tevekkül ve her şeye karşı feragat kubbelerini birden bire yıktı ve rahip kendinden geçerek bağırđı:

— Onu kovdum; çünkü bana ihanet etmişti, ve karnında başkasından olan bir çocuğı taşıyordu. Onu öldürecek-

ZEYTİNLİK 293

tim; onunla birlikte sizi de tabii.

Rahibin samimî öfkesinden dolayı şaşırma sırası kendisine gelen genç adam, tereddüt geçirir gibi oldu. Sonra . yavaşça devam etti:

— O çocuğın bir başkasına ait olduğunu size kim söyledi?

— Bizzat kendisi, hem de bana kafa tutarak.

Bunun üzerine, serseri, bu ifadeye karşı bir itirazda bulunmaksızın, bir meseleyi basit surette halleden patavatsız bir külhanbeyi edasıyla

— Ne çıkar bundan? dedi. Demek, annem size kafa tutarken kendi kendini aldatmış, mesele bundan ibaret.

Rahip, o asabiyet hareketinden sonra, sinirlerine daha ziyade hâkim olarak sordu:

— Peki, oğlum olduğunuzu size kim söyledi?

— Kendisi, rahip efendi. Ölüerken... Ve sonra şu!.. Küçük fotoğrafı rahibin gözlerine doğru tutuyordu, ihtiyar, fotoğrafı eline aldı; kalbi sıkıntı içinde olarak

fotoğrafa yavaş yavaş, uzun uzun baktı. Eski resmi ile bu yabancı yolcuyu mukayese etti ve artık şüphe etmez oldu. Bu adam kendi oğlu idi.

Eski bir cinayetin vicdan azabı gibi, ifadesi mümkün olmıyan ve son derecede çetin bir heyecan, bir istirap bü-i tün ruhunu sardı. Biraz anlar gibi oluyor, üst tarafını tah-\ min ve keşfediyor; ayrılma anındaki o haşin sahneyi tekrar görür gibi oluyordu. İhanette bulunmuş olan o kadın, o hâin dişi,-aldattığı adam tarafından tehdit edilince, sırf hayatını kurtarmak için yalan söylemişti. Yalanı da muhaffak olmuştu. Ondan olan bir çocuk dünyaya gelmiş, bu çocuk büyümüş ve ötede beride dolasan mendebur bir serseri ha-line gelmişti.

Rahip:

294

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

— Vaziyeti daha iyi anlamamız için benimle beraber biraz yürür müsünüz? diye mırıldandı.

Diğeri, bıyık altından gülmeğe başladı:

— Elbette! Zaten bunun için gelmiş bulunuyorum. Beraberce, yan yana, zeytinliğe doğru yürüyorlardı.

Güneş kaybolmuştu. Güney bölgesinin o akşam alaca karanlık vakitlerinin kuvvetli serinliği, kırlar üzerine o görün-miyen soğuk mantosunu yayıyordu. Rahip, titremeler geçiriyordu. Birden bire gözlerini kaldırarak, her zaman yaptığı ruhanî bir hareket içinde, isa'nın en büyük acısını, yegâne felâketini çelimsiz gölgesinde barındırmış olan o mu-daddes ağacın küçük gri yapraklarının her bir tarafını çevirmiş olduğunu görmüştü.

Rahip, kısa bir duayı ümitsizlik içinde okuyor ve içinden okuduğı bu dua ile iman sahibi olan kimselerin kurtarıcısından istediklerini istiyordu: "Tanrım, yardım et."

Sonra oğluna dönerek:

— O halde, anneniz öldü, dedi.

"Anneniz öldü" sözünü söylerken, içinde tekrar yeni bir istirap baş gösteriyor, yüreğı daralıyor, şimdi artık acı hâtırasının yarasından başka hiç bir şeyi kalmamış olan o coşkun ve kısa süren gençlik saadetinin sarsıntısını duyuyordu.

Genç adam cevap verdi:

— Evet, rahip efendi, annem öldü

— öleli çok oldu mu?

— Evet, üç yıl kadar.

Yeni bir şüphe, rahibi sardı.

— Peki, daha evvel gelip beni niçin bulmadınız? Adam tereddüd geçirdi.

— Yapamadım. Mânilerim oldu. Arzu ettiğiniz takdirde, daha teferruatlı olarak size sonra söyleyebileceğim hu-

ZEYTİNLİK 295

susları burada kesmeme müsaadenizi reca edeceğim; çün-ki dün sabaktan beri ağzıma henüz bir şey koymuş değilim.

İhtiyar adam, duyduğu merhamet hissiyle sarsıldı ve birden bire iki elini uzatarak:

— Zavallı evlâdım, dedi.

Genç adam, ince, ılık parmaklarını saran iri elleri tuttu. Sonra, dudaklarından da hiç düşmeyen o palavracı edasıyla cevap verdi:

— Doğrusu söylemek lâzım gelirse, hemen hemen anlaşılmış olduğumuzu kavramağa başlıyorum.

Rahip yürümeğe başlamıştı.

— Yemek yiyelim, diyordu.

Kendisi tarafından tutulmuş o güzel balığın pişirilmekte olduğunu, bunun yanına tavuklu pilâvın da katılacağını ve bunların, o gün, bu sefil çocuk için ne kadar güzel bir yemek olacağını bilersiz ve acâip olan hafif bir sevinçle birden bire aklına getiriyordu.

Hâlâ endişeli ve somurtkan bir vaziyette olan Arl'lı kadın kapının önünde bekliyordu.

Rahip bağırdı:

— Marguerite, sofrayı kaldırıp salona götürünüz... Haydi çabuk, iki kişilik olsun, haydi, çok çabuk.

Hizmetçi kadın, efendisinin bu uygunsuz adamla yemek yiyeceğini düşünerek şaşkın ve ürkmüş bir halde kalmış bulunuyordu.

-Bunun üzerine, rahip Vilbois, sofrayı bizzat kaldırıp, zemin kattaki biricik odaya taşıyor ve sofrayı burada kendisi hazırlıyordu.

Beş dakika sonra, araya hafif bir buhar bulutu yayan lahana çorbası kâsesi önünde ve serseri adamın tam karşısına oturmuş bulunuyordu.

m

Tabaklar doldurulduktan sonra, derbeder adam, çorbasını sür'atli kaşık hareketleriyle içmeğe başlamıştı. Rahibin, şimdi karnı o kadar aç değildi; ekmeğini tabağının içinde bırakarak, yalnız lahanaların nefif haşlamasını ağır ağır yutuyordu.

Birden bire sordu:

— isminiz nedir sizin ?

Açlığını gidermekte olmasından memnun bir hal almış olan adam güldü:

— Baba meçhul olunca, muhtemelen unutmamış olacağınız ana tarafı aile isminden başka bir şey kalmıyor. Buna mukabil, bana pek de uymıyan iki küçük isimim vardır. Bu isim de "Philippe-Auguste" dür

Rahip sarardı ve boğazı sıkılmış gibi sordu:

— Bu isimleri size ne diye koymuşlar? Serseri adam omuz silkti:

— Bunu siz keşfetmelisiniz. Sizin kendisini terketme-nizden sonra, annem, rakibinizi, benim kendisinden dünyaya gelmiş olduğuma inandırmak istemiş ve o adam da, on beş yaşına gelinceye kadar, hemen hemen buna inanmış,

ZEYTİNLİK

297

'fakat o sıralarda, tamamen size benzemeğe başlamam, vaziyeti değiştirmiş. Adam, bundan sonra beni tanımaz olmuş, bunun üzerine, onun iki küçük ismi bana verilerek adım Philippe - Auguste olmuş. Eğer hiç kimseye benzememek yahut ta sâdece kendini göstermiyecek olan üçüncü bir adamın oğlu olmak gibi bir gansa sahip olsaydım, bu gün adım, vikont Philippe - Auguste Pravallon olacaktı. Aynı isimde ve senatör olan kontun sonradan tanıdığı bin oğul vaziyetinde bulunacaktım.

— Bütün bunları nereden biliyorsunuz?

- Çünkü bunlar karşımda konuşuldu ... Hem de ne acı konuşmalar!.. işte, bunlar, insana hayatı öğretiyor...

Yarım saatten beri hissettiğini ve istirabım çektiği bü-'tün şeylerden daha acı, daha kıvrandırıcı bâzı şeyler rahibi tazyik ediyordu. Bu şeyler, kendisinden başlamakta, büyümekte ve nihayet onu öldürmekle neticelenen bir nevi boğulma idi ki, bu hal ona, iştikte olduğu bir çok peylerin mahiyetinden değil, o şeylerin söyleniş tarzından, bunları maksatlı, iymalı olarak söyleyen o serseri herifin mendebur suratının aldığı şekillerden ileri geliyordu. Bu adamla kendisi, yani oğlu ile kendisi arasında, bâzı ruhlar için öldürücü zehirler olan o ahlâk pislikleri çirkefinin mevcut olduğunu hissetmeğe başlıyordu. Bu adam, hakikaten oğlu muydu?.. Buna henüz inanmıyordu. Bunun için bütün delilleri eîde etmek, her şeyi öğrenmek, her şeyi iştirmek, her şeyi dinlemek, her' şeyin istirabını çekmek istiyordu. Küçük binasının etrafını çeviren zeytin ağaçlarını tekrar aklına getirdi ve ikinci defa olarak mırıldandı: — Allahım,, bana yardım et. Philippe - Auguste, çorbasını bitirmişti. — Başka bir şey yok mu, rahip efendi? diye sordu.

298

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Mutfağın, dışarıda, başka bir bina içinde bulunmakta olması ve Marguerite'in burada efendisinin sesini iştmemesi dolayısıyla, rahip isteklerini, arka tarafında duvara asılı bir vaziyette duran çin işi gonga bir kaç darbe indirmekle haber veriyordu.

Rahip, meşin tokmağı eline aldı; yuvarlak madenî plâkaya bir kaç defa vurdu. Evvelâ hafif bir ses çıktı; üzerine tokmak indirilmiş olan madenin bu şikâyetli sesi, sonra genişledi, ihtizaz ederek, daha sertleşerek, kulak tırmalayarak müthiş surette kuvvetlendi.

Hizmetçi kadın göründü. Yüzü somurtkandı; efendisinin başına gelen faciayı sanki sadık bir köpek şevki tabiisi ile hissetmiş gibi, ortalığa erimiş nefis tereyağı kokusu yayan kızarmış balığı tutuyordu. Rahip, bir kaşıkla, balığı

uzunlamasına açtı ve sırtın fileto kısmını gençlik çağının çocuğuna vererek, üzüntü içinde olmasına rağmen yine de duymakta olduğu bir gururla:

— Bunu ben tutum, dedi. Marguerite bir tarafa gitmiyordu. Rahip:

— Şarap getiriniz, iyi cinsten, beyaz Korsika şarabı olsun, dedi.

Kadın, hemen hemen isyan jesti yaptı ve rahip, ciddi bir tavır takınarak emrini tekrarlamağa mecbur kaldı:

— Haydi, iki şişe getiriniz.

Rahip, nâdir bir zevk olmak üzere, birine şarap ikram ettiği vakit, daima kendine de bir şişe ikram etmek âdetinde idi.

Philippe-Auguste, yüzü parıldar bir halde mırıldandı:

— Güzel bir fikir. Uzun zamandan beri böyle yemek yememiştım.

Hizmetçi kadın iki dakika sonra dönmüştü. Fakat,

ZEYTİNLİK

299

rahip için bu iki dakika iki asır gibi uzun gelmişti. Şimdi, bilmek ihtiyacı, onun kanını bir cehennem ateşi ile tutuşturup yakıyordu.

Şişelerin mantarları açılmış, fakat gözlerini adama dikmiş olan hizmetçi kadın orada kalmıştı. Rahip:

— Bizi yalnız bırakınız, dedi. Kadın, bu lâfı işitmemiş gibi göründü.

Rahip, bunun üzerine, hemen hemen sert bir eda ile:

— Bizi yalnız bırakmanızı söyledim, diye tekrarladı. Kadın, bunun üzerine çekildi.

Philippe - Auguste, balığı bir canavar aceleciliği ile yiyordu. Babası, git gide daha çok hayret ederek ve kendisine çok benzeyen bu yüzde keşfettiği bütün aşağılık haller dolayı üzüntü duyarak ona bakıyordu. Rahip Vilbois'nın dudaklarına götürmekte olduğu küçük lokmalar, ağzın içinde kalarak, adeta irileşiyor, darlaşmış olan boğazdan bir türlü geçemiyordu. Lokmalar boyuna çiğneniyor ve rahip sureta yemek yiyordu. Aklına gelen bütün sualler içinden cevabım çabucak alabileceği bir suali seçmek suretiyle araştırma yapıyordu. Nihayet, mırıldanır gibi:

— Neden öldü? dedi.

— Göğüsten.

— Uzun zamandan beri mi hasta idi ?

— Aşağı yukarı on sekiz ay.

- — Bu hastalık nereden geldi ona?

— Bilinmiyor.

Susmuşlardı. Rahip düşünüyordu. Anlamak, bilmek istediği daha bir çok şeyler vardı ki, bunlar yüreği sıkıyordu; zira bozuştukları günden beri, yani onu öldürmeğe kalkıştığı günden beri, onun hakkında hiç bir şey bilmiyor-

300

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

du. Elbette ki, bilmek, öğrenmek istememişti. Çünkü, onu ve o saadet günlerini, unutma çukurunun içine atarak, ebediyen gömmüştü. Fakat, şimdi, onun bir ölü olmasına rağmen, şiddetli bir bilmek arzusu, bir kıskanç insan arzusu, hemen hemen bir âşık arzusu birden bire doğuyor ve bunu kendisi çok iyi hissediyordu.

— Herhalde yalnız değildi? diye sordu.

— Hayır, hep o adamla beraberdi. Yaşlı rahip titredi.

— Pravallon'la mı?

— Pek tabii.

Vaktiyle ihanete uğramış olan bu adam, kendisini aldatmış olan o kadının rakibi ile otuz yıldan fazla yaşamış olduğunu hesaplıyordu.

Hemen hemen iradesi dışında bir tavırla ve dili dolaşarak:

— Beraber yaşarlarken mes'ut mı idiler? diye sordu. Genç adam sinsi sinsi gülerek cevap verdi:

— İyi kötü geçinip gidiyorlardı. Ben olmasam, hayatları herhalde daha iyi geçecek, daha mes'ut olacaklardı. Ben daima bu saadete engel oldum.

Rahip:

— Nasıl ve niçin? diye sordu.

— Size anlattım ya. Adam, takriben on beş yaşına kadar oğlu olduğunu sanmıştı. Fakat, bu adam, nihayet bir budala değildi ya... Aramızdaki benzerliği tek başına keşfetti ve ondan sonra da münakaşa ve kavga sahneleri başladı. Ben onları, kapı arkasından dinliyordum. Adam, annemi suçlandırıyordu. Annem de şu cevabı veriyordu: "Benim ne kabahatim var? Gayet iyi biliyorsun ki, benimle münasebete başladığın vakit ötekinin metresi idim "Bu "Öteki" denilen kimse sizdiniz.

I

ZEYTİNLİK

301

— Arada sırada benden bahsederler mi idi ?

— Evet, sizden bahsederlerdi; annemin artık son demlerini yaşadığı o son günlerinde, ölmek üzere olduğu saat müstesna olmak üzere, karşımda hiç bir vakit isminizi ağız-

. Jarına almamışlardır. Herhalde çekiniyorlardı.

— Ve siz... annenizin gayrı tabii bir vaziyet içinde olduğunu bilmiyor muydunuz?

— Bilmez olur muyum hiç! Ben öyle sâf insanlardan değilim ve hiç bir vakit te olmadım. Dünyayı öğrenmeğe, tanımağa başlayınca, bütün bunlar birden bire meydana çıkı veriyor...

Philippe - Auguste, bardağını doldurup doldurup içiyordu. Uzun zamandan beri çektiği mahrumiyet, ona ânî bir serhoşluk verdiği için, gözleri cam gibi parıltıyordu.

Rahip vaziyetin farkına vardı; içmesine mâni olmak istedi ise de, serhoşluğun insanı patavatsız ve geveze yapacağını aklından geçirdi; şişeyi eline alarak genç adamın bardağını kendisi doldurdu.

Marguerite tavuklu pilâvi getirmişti. Yemeği sofraya koyarken, gözlerini tekrar derbeder herif üzerine dikti; sonra, canı sıkılmış bir kimsenin tavrıyla: (

— Şuna baksanıza rahip efendi, ne kadar serhoş oldu, dedi.

Rahip: -

— Bizi yalnız bırak ve çekil, diye emir verdi. Kadın, kapıyı hızlı vurmak suretiyle dışarı çıktı Rahip, tekrar:

— Anneniz benim hakkımda neler söylüyordu? diye sor'du.

— Umumiyetle, bırakılan bir adam hakkında konuşulan şeyleri söylüyordu. Uysal bir erkek olmadığınızı, bir kadın için daima sıkıcı hareketlerde bulunduğunuzu ve

302

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

kendinize mahsus düşüncelerinizle hayatı gayet zorlaştırdığınızı anlatıyordu.

— Bunları ekseriya söyler miydi?

— Evet. Benim anlamamam için kaçamaklı ve üstü kapalı lâflarla bazân söylerdi ama, ben hepsini sezerdim.

— Size ev içinde nasıl muamele ediyorlardı?

— Bana mı? Evvelâ çok iyi idi; fakat, o, sonraları fena oldu. Annem, işini bozmakta olduğumu görünce, beni başından defetti.

— Nasıl yaptı bunu?

— Nasıl mı yaptı? Gayet basit. On altı yaşıma doğru bâzı taşkınlıklar' yaptım; bu serseriliklerim, benim bir ısla-haneye konulmamı icabettirdi; o da, bu suretle benden kurtulmuş oldu.

Adam, dirseklerini masaya dayadı; yanaklarını iki eli arasına yerleştirdi; şarabın tesiriyle kafası alt üst olmuş bir vaziyette, tamamen serhoş bir hal almış olarak, serhoş-ların övünmek hususundaki o acâip tavrıyla kendisinden bahsetmek için mukavemet edilmez bir isteğe tutuldu.

Dudakları üzerindeki bir kadın inceliği ile sevimli bir şekilde gülümsüyordu ki, rahip bu inceliği tanıyordu. Yalnız tanımıyor, aynı zamanda hissediyordu da... Vaktiyle onun gönlünü kazanmış ve sonra o gönlü mahvetmiş olan bu gülümseyiş ona çok şeyler hatırlatıyordu. Çocuk, şimdi, daha çok annesine benziyor; fakat onun bu benzeyişinde, yüz hatları değil, daha ziyade çekici ve yalancı bakışları, bilhassa içindeki bütün bayağılıklara ağız kapısını açar gibi görünen o sahte gülümseyişin kandırması müessir oluyordu.

Philippe-Auguste anlatmağa başladı:

— Ah, ıslahhaneye girdikten sonraki hayatım öyle bir şekil aldı ki, büyük bir romancıya mevzu olur bu hayat.

Doğrusunu söylemek lâzım gelirse, Dumas baba, "Monte

ZEYTİNLİK

303

Christo" şunda benim başıma gelenlerden daha garip me-ceraları anlatmış değildir.

Düşünmekte olan ve kafası dumanlı bir adamın filozof tavnla sustu. Sonra, ağır ağır:

— Bir erkek çocuğun iyi yetişmesi istenirse, o çocuğu bir ıslah evine göndermeğe kat'iiyen kalkışılmamalıdır. Buna da sebep, içeride öğrenilen şeylerdir. Bir akşam, saat dokuza doğru, Folac geçidi yanındaki büyük yol üzerinde üç arkadaşım dolaşıyordum; dördümüz de biraz keyifli idik. İçinde bulunanların uyuklamakta oldukları bir arabaya rastladım. Araba sürücüsü ile ailesi, şehirde yedikleri akşam yemeğinden dönmekte olan Martinon'lu kimselerdi. Hayvanı yularından tuttum; araba ile birlikte nehir salı üzerine bindirdim ve salı nehiriri ortasına doğru ittim. Araba sürücüsü, her halde hasıl olan seslerden uyandı; hiç ' bir şeyin farkına varmaksızın kırbacını şaklattı. Yürüyen at nehre düştü ve peşinden arabayı da sürükledi. Hepsisi de boğuldular! Arkadaşlar beni haber verdiler. Halbuki, evvelâ, yapmakta olduğum şakayı görürlerken gülmüşler, eğ-lenmişlerdi. Hakikaten, bu işin böyle kötüye döneceğini hiç düşünmemiştik. Biz, yalnız, bir nehir banyosu yapılacağını ve bu hale güleceğimizi ummuştuk. İşte, ondan sonra, işler kötü gitmeğe başladı. Fakat, bunları size anlatmak lüzumsuzdur, zahmete değmez. Ben size yalnız sonucunu anlatacağım. Eminim ki hoşunuza gidecektir. İntikamınızı aldım baba.

Rahip, dehşete kapılmış gözleriyle oğluna bakıyor ve artık hiç bir şey yemiyordu.

Philippe - Auguste, konuşmağa hazırlanıyordu. Rahip:

— Hayır, dedi, şimdi olmaz, biraz sonra.

Geri dönerek tokmağı vurdu ve gongun tiz sesi çıktı.

304

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

Maruguerite, hemen içeri girdi.

Efendisi gayet haşin bir sesle emir verirken, korkusundan başını önüne iğen kadın uysal bir hal aldı.

— Bize lâmba getir ve daha sofraya konacak neyin varsa onları da getir ve ben gongu çalmadıkça ortalıkta görünme. Kadın dışarı çıktı; tekrar döndüğünde, masa örtüsü üzerine yeşil abajurlu beyaz porselen bir lâmba, büyük bir peynir parçası, meyveler koydu ve sonra çekildi.

Bunun üzerine, rahip, gayet ciddi bir tavırla:

— Şimdi sizi dinliyorum, dedi. Philippe-Auguste, meyve tabağını doldurdu ve bardağına da şarap boşalttı. Rahibin henüz hiç el dokunmadığı ikinci şişe de hemen hemen boşalmış gibiydi.

Genç adam, ağzı yiyeceklerle dolu bir vaziyette, ser-hoşluktan dili dolaşarak:

— Sonuncusu, işte şöyle oldu, diye devametti. Eve dönmüştüm... Onların istememesine rağmen evde kalıyordum; çünkü benden korkuyorlardı... Korkuyorlardı benden... Kafamı kaldırmak lâzımdır. Kafam bir kere kızdı mı, her şeyi yaparım... Biliyorsunuz... Beraber yaşıyorlardı... Ve bir taraftan da beraber değillerdi. Adamın iki evi vardı. Bu evlerden biri senatör evi, diğeri ise âşık evi idi. Fakat, ekseriya, kendi evinden daha ziyade annemin yanında yaşıyordu; zira ondan bir türlü vaz geçemiyordu... Annem, becerikli ve müthiş bir kadındı... Bir erkeği elde tutmasını çok iyi biliyordu! Onun ruhunu ve bedenini avucu içine almıştı ve nitekim sonuna kadar da muhafaza etti. Erkekler pek aptal oluyorlar! Geri dönmüştüm ve korkutmak suretiyle onlara hâkim bir vaziyette bulunuyordum. Ben icabında, çok becerikli bir kimseyimdir; hiç kimseden de korkmam. Nihayet annem hastalandı; adam, onu, orman gibi

ZEYTİNLİK

305

büyük bir parkın içinde olmak üzere, Meulan yakınındaki güzel bir binaya yerleştirdi... Size dediğim gibi... Bu böyle takriben on sekiz ay sürdü. Sonra, nihayete yaklaşmakta olduğumuzu hissetmeğe başladık. Adam, her gün Paris'ten geliyor ve çok üzgün görünüyordu.

Bir sabah, bir saat kadar beraberce sohbet ettiler ve ben onların böyle uzun uzadıya neler konuşabileceklerini kendi kendime sorarken, beni çağırdılar. Annem:

— Artık ölmek üzereyim, dedi. Kontum muhalefette bulunmasına rağmen sana açıklamak istediğim bâzi şeyler var. (Ondan bahsederken hep "Kont" diye konuşuyordu) Hâlen hayatta olan babanın ismini sana söylemek istiyorum.

' Halbuki, babamın ismini ona yüz defa... Yüzden de fazla olarak sormuştum. O da, bu ismi bana söylemeği hep red etmişti... Zannedsem, bir gün, konuşturmak için yüzüne bir, iki tane patlatmışım ama, bunun da hiç bir faydası olmamıştı. Sonra, benden kurtulmak için, sizin meteliksiz olarak öldüğünüzü söylemişti. Sizinle kendisi arasındaki münasebetin nihayet bir gençlik hatasından başka bir şey olmadığı yolunda bana anlattığı hikâye ile sizin ölümünüze inanmışım.

O sırada, bana:

— Babanın ismini söyleyeceğim, diyordu.

Diğeri ise bir koltukta oturuyor ve şu sözü tekrarlayıp duruyordu:

— Fena yapıyorsunuz, çok fena yapıyorsunuz, Rosette. Annem yatağı içinde oturmuştu. Onu yüzü al al olmuş ve gözleri parıldar bir hal almış olarak görüyordum. Her ne olursa olsun, muhakkak ki beni seviyordu. Adama dönerek:

306

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

— O halde onun için bir şeyler yap, Philippe! dedi. Onunla konuşurken "Philippe" ve bana da "Auguste" diye hitabediyordu.

Bunun üzerine, adam, gayet öfkeli bir halde bağırdı:

— Bu ayyaş, bu serseri, bu sabıkalı için asla... Bu... bu... bu...

Sanki bütün hayatı boyunca, yalnız, bundan başka bir şey öğrenmemiş gibi, bana yakışacak isimler bulmuştu.

Öfkelenmek üzere iken, annem beni susturdu ve ona:

— Benim bir şeyim olmadığına göre, açlıktan ölmesini mi istiyorsunuz? dedi.

Adam, hiç bozulmadan:

— Rasette, diye cevap verdi. Ben size yıda otuz beş bin frank verdim ve otuz yıldan beri ödenen para birmilyon-dan fazla eder. Siz, benimle zengin bir kadın, sevilen bir kadın ve hattâ söyleyebilirim ki, mes'ut bir kadın olarak yaşadınız. Son yıllarımızı berbat eden bu serseriye karşı hiç bir şey borçlu değilim ve benden bir şey alamaz. İsrar etmek faydasızdır. İsterseniz, ona ötekinin ismini veriniz. Ben, maalesef, hiç bir şey yapamam.

Bu sırada annem bana doğru dönmüştü. Ben de kendi kendime: "Alâ... İşte, şimdi hakikî babamı bulacağım... Eğer paralı bir kimse ise, kurtulmuş bir adam sayılırım..." diyordum.

Annem devam etti:

— Baban, Baron de Vilbois'dır ve bugün, Toulon yakınında Garandou rahibi olarak, yani rahip Vilbois olarak tanınmaktadır. Şu adam için kendisinden ayrıldığını vakit âşıkımdı.

Gebeliği mevzuunda size söyledikleri müstesna olmak üzere, işte bana anlattığı bunlardı. Fakat, kadınlar, görüyorsunuz ki, hakikati hiç bir vakit söylemiyorlar.

ZEYTİNLİK

307

t

Adam, bütün bayağını açıkça göstermek suretiyle şuursuz bir halde bıyık altından gülüyordu. Tekrar içiyor ve yüzü hep neş'eli olarak devam ediyordu:

— Annem, iki gün... evet iki gün sonra öldü. O ve ben, tabutu mezara kadar takibettik... O ve ben... Çok garip bir şeydi bu... Ve üç hizmetkâr... Hepsi bu kadar... Yan yana yürüyorduk... Sanki baba ile oğul gibi... Yağmur yağıyordu. Sonra eve döndük. İkimizden başka kimse yoktu. Ben kendi kendime: "Meteliksiz olarak çekip gitmek lâzım" diye söyleniyordum. Cebimde tastamam olarak elli frank vardı. İntikamımı almak için acaba ne yapabilirdim? Adam, koluma dokunarak: — Sizinle konuşacaklarım var, dedi. Onu odasına kadar takibettim. Masasına oturdu; gözyaşları içinde kekler gibi konuşarak, anneme söylediği gibi, bana karşı o kadar haşın hareket etmek istemediğini anlattı ve sizi rahatsız etmememi benden istedi. Bu işin kendisiyle beni alâkadar ettiğini söyledi... Bana, bin... evet, bin franklık bir banknot uzattı... Fakat, ben, bin frankla ne yapabilirdim. Bu kadarlık bir paranın benim gibi bir adama ne faydası dokunur ki... Halbuki ben, masanın çekmecesinde daha başka desteler görüyordum. O kâğıt paraların görünüşü, bana bir bıçaklama arzu veriyordu. Bana vermek üzere tuttuğu parayı almak için elimi uzatırken, sadakasını alacak yerde onun üzerine atıldım, yere yıktım ve gözleri dönünceye kadar gırtlığımı sıktım. Sonra, kendisinden geçtiğini görünce, ağzını tıkadım, ellerini bağladım, elbisesini çıkardım, çevirdim ve sonra..Ah!.. Ah!.. İntikamınızı çok garip bir şekilde aldım!..

Philippe - Auguste, neş'eden boğuluyormuş gibi ök-sürüyor, kalkık dudağı üzerinde vahşi ve müstevi bir kıvrım belirliyor ve rahip Vilbois, bu kıvrımda, vaktile basını

308

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

döndürmüş olan o kadının gülümseyişini görür gibi oluyordu.

— Sonra? diye sordu.

— Sonra... Şöminede bol ateş vardı. Aralık ayında bulunuyorduk... Annem... Soğuktan ölmüştü annem... O anda elime odun maşasını aldım... Ateşte kıp kırmızı yaptım... Ve işte o zaman... Onun sırtına haçlar çizdim... Sekiz, on tane... Daha ne kadar çizdiğimi pek bilemiyorum... Onu tekrar çevirdim ve bir o kadar haçı da karnı üzerine çizdim. Ne tuhaf değil mi, baba!.. Vaktiyle, kürek mahlûklarına böyle yaparlarmış... Adam, bir yılan gibi bükülüyor, kıvranıyordu... Fakat, ağzını çok iyi bağladığım için bağır-ıyordu. Sonra, banknotlarını aldım... On iki tane idi ve benimki ile on üç oldu. Bu sayı bana uğur getirmede. Uyumakta olduğu için Mösyö lö kontu akşam yemeği vaktine kadar rahatsız etmemelerini hizmetçilere söyleyerek oradan sıvıştım.

Senatör olması münasebetiyle, skandaldan çekinerek hiç kimseye bir şey söylemeyeceğini düşünüyordum. Halbuki, yanılmışım... Dört gün sonra, Paris'in bir lokantasında yakayı ele verdim. Üç yıl hapis yattım, işte, bunun içindir ki, daha evvel gelip sizi bulamadım.

Gene içiyor ve kelimeleri zorlukla telaffuz ederek, ge-veleye gevleye konuşuyordu:

— Şimdi... Baba... Papas baba!.. Bir insanın babasının papas olması çok tuhaf bir şey!..

Vaktiyle ihanet eden metresinin karşısında rahip Vil-bois'ı çılgına çeviren o öfke, şimdi bu mendebur adamın karşısında da onu tahrik ediyordu.

Kiliselerin günah itiraf mahallerindeki esrar içinde fısıldaşma suretiyle söylenmiş gizli günahları Tanrı adına af etmiş olan kendisi, artık nefsi için merhamet ve af ihtiyacı-

ZEYTİNLİK

309

nı hissetmiyor; esirgiyen, başışlıyan Tanrı'mn yardımını istemiyor; zira, hiç bir semavî ve dünyevî himayenin bu dünyada üzerlerine bu gibi felâketlerin çöktüğü kimseleri kurtaramıyacağını anlıyordu.

İhtiraslı kalbinin ve coşkun kanının piskoposluk tarafından söndürülmüş olan bütün ateşi, oğlu olan bu sefile karşı, onunla kendisi arasındaki benzerliğe ve hattâ onu kendinin aynı olarak dünyaya getirmiş olan o bayağı anne ije benzerliğe karşı ve bu mendebur herifi baba ayağına bir kürek mahkûmu kösteği gibi bağliyan kadere karşı mukavemet edilmez bir isyanla uyanıyordu.

Görüyor, yirmi beş yıl süren dindar bir uyku ve sükûnetten bir şokla uyanmış olarak, her şeyi tam bir açıklıkla görüyor, geleceği evvelden görüyordu.

. Bu şerirden sakınmak ve ilk anda ona gözdağı ver-, mek için sert konuşulmasının lâzım geldiğine birden bire kanaat getirerek, asabiyetten dişleri sıkılmış bir halde ve karşısındaki adamın serhoşluk halini hiç düşünmeksizin: — Bana her şeyi anlattınız, dedi. Şimdi, beni dinleyiniz. Yarın sabah, buradan kalkıp gideceksiniz. Size göstereceğim bir yerde yaşıyacaksınız ve emrim olmadan oradan bir tarafa kat'iyen ayrılmıyacaksınız. Yaşamanıza yetecek kadar size bir

para vereceğim. Fakat, bu para az olacaktır; çünkü, fazla param yoktur. Eğer, bir defaya hahi mahsus olsa, itaatsizlik gösterirseniz, her şey bitmiş olur ve aramız açılır.

İçliği şarapla başı bir hayli dönmüş olan Philippe - Au-guste, serhoşluğuna rağmen tehdidi anladı ve benliğindeki o canı birden bire şahlandı. Şu kelimeleri hıçkırıklarla tükürür gibi konuşmağa başladı:

— Ah,babcığım, bunu bana yapamazsın... Sen rahip-
310

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

sin... Beri, seni tutmağa çalışıyorum... Halbuki, sen de, diğeri gibi, tüymeğe bakıyorsun!

Rahip yerinden sıçradı; o eski herkül adaleleriyle, bu canavarı tutmak, bir değnek gibi bükmek ve tepelemek hususunda, karşı durulması imkânsız bir ihtiyaç duydu.

Sofrayı sarsıp adamın göğsüne doğru iterek bağırdı:

— Dikkatli ol... Ben kimseden korkmam.

Muvazesini kaybetmiş olan serhoş sandalyası üzerinde sallanıyordu. Yere yıkılacağını ve rahibin elinde olduğunu hissederek, bir kaatil bakışı ile, elini masa örtüsü üzerinde yatmakta olan bıçaklardan birine doğru uzandı. Rahip Vilbois, bu hareketi gördü ve masayı o kadar şiddetli bir şekilde itti ki, oğlu sırt üstü yıkıldı ve yere uzandı. Lâmba devrildi ve söndü.

Bardakların, kadehlerin biri birine çarpmasından hasıl olan ince çınlamalar, karanlık içinde bir kaç saniye kadar devam etti; sonra, yumuşak bir cismin yerde sürünmesi gibi bir ses oldu; daha sonra, hiç bir şey işitilmedi.

Lâmbanın kırılıp sönmesiyle, gecenin karanlığı, üzerine o kadar ânî ve hiç beklenmedik bir vaziyette simsiyah olarak çöktü ki, bu hal, onları dehşet verici bir hâdise gibi şaşırttı. Duvara dayanarak kıvrılmış olan serhoş artık kıpırdamıyor; rahip ise, öfkesini boğmakta olan o karanlık içinde, sandalyası üzerinde oturuyordu. Gazabını yatıştırmak suretiyle, etrafına çökmüş bulunan o kara örtü, ruhunun öfke saldırışını hareketsiz bir hale getiriyor ve karanlık gibi, kara, hüznünlü diğer düşünceler dimağını sanyordu.

Ortalıkta öyle bir sessizlik, üstü örtmüş bir mezar gibi öyle derin bir sükûn vardı ki, artık hiç biri yaşamıyormuş, nefes almıyormuş gibi idi. Dışarıdan da ses gelmiyor; ne uzaklardan bir arabanın tekerlek gürültüsü, ne bir köpe-

ZEYTİNLİK

311

ğin havlayışı, ne de rüzgârın hafif esişi ile dallarda yahut ta duvarlar üzerinde bir hışırtı duyuluyordu.

Bu hal, uzun, çok uzun, belki de bir saat kadar sürdü. Sonra birden bire gong gürledi! Sert, tok ve kuvvetli bir .çarpma dolayısıyla, gong sâdece bir defa uğuldadı ve bu uğultunun arkasından, acâip bir düşme ve sandalya devrilme sesi çıktı.

Zaten kuşkuda olan Marguerite koştu; fakat, daha kapıyı açar açmaz, zifirî karanlık karşısında olduğunu görerek, korkudan irkildi. Sonra, tir tir titreyerek, kalbi çarpıntı içinde, sesi boğuk ve heyecanlı olarak seslendi: — Rahip efendi, rahip efendi!

Cevap veren olmadı. Hiç bir şey kımıldamadı. Kadın :

"Aman AUahım, Aman Yarabbi, neler oldu, ne yaptı bunlar? Ne geçti aralarında?" diye düşündü.

ilerlemeğe cesaret edemiyor; geri dönüp bir lâmba almağa da cesaret edemiyordu. Bacaklarının bükülerek olduğu yere çökeceğini hissetmekte olmasına rağmen, kendini kurtarmak, oradan kaçmak ve avazı çıktığı kadar haykırmak hususunda çılgın bir arzu, bütün varlığını sarmıştı. — Rahip efendi, rahip efendi, benim Marguerite, diye tekrarlıyordu. Fakat, o. ânda, korkusuna rağmen, birden bire, efendisinin yardımına koşmak için gayrı iradî bir arzuya tutuldu ve böyle zamanlarda korkmakta olmalarına rağmen şecaat gösteren o kadınlardan biri vaziyetine girerek, derhal mutfağa koştu ve gaz lâmbasını getirdi.

Salonun kapısında durdu. Evvelâ, sırtını duvara dayı-yarak yere uzanmış olan ve uyuyan yahut ta uyur gibi görünen serseriye gördü. Sonra, kırılmış lâmbayı, masa altında, başını gonga çarpmak suretiyle sırt üstü yüre yıkılmış

312

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

olan rahip Vilbois'nın siyah çoraplı bacaklarını ve iki siyah ayakkabısını gördü.

Korkudan yüreği çarpıntı içinde, elleri titrer bir vaziyette tekrarlıyordu:

— Aman Allahım, aman Allahım, nedir bu?

Ağır ağır, küçük adımlarla ilerlerken, yağlı gibi kaygan bir şeye basarak muvazesini kaybeder gibi oldu ise de kendini düşmekten kurtardı.

Yere eğilince, kırmızı bir şeyin akmakta olduğunu gördü. Ayaklarının etrafına kadar uzanan bu şey, kapıya doğru ilerliyordu. Kadın, bunun kan olduğunu keşfetti.

Artık hiç bir şey görmemek için, ışığı bir tarafa bırakarak, çılgına dönmüş bir halde oradan kaçtı. Kirlere, kasabaya doğru koşmağa başladı. Ağaçlara çarparak, gözler uzaklardaki ışıklara dikilmiş olarak ve ulur gibi sesler çıkararak yürüyor, koşuyordu.

Cırlak sesi, gece karanlığı içinde, bir baykuşun uğursuz ötüşü gibi ortalığa yayılıyor ve ardi arası kesilmeden: "Haydut... Haydut... Haydut!..." diye haykırıyordu.

Kasabanın ilk evlerine varınca, telâşa düşen adamlar, dışarı çıkarak, onun etrafını sardılar. Fakat, o, hiç cevap vermeden çırpınıp duruyor; zira, aklını kaybetmiş gibi bir hal alıyordu.

Nihayet rahibin köyünde bir felâketin vuku bulduğu anlaşıldı ve bir topluluk, rahibin yardımına koşmak için silâhlandı. Zeytinlik ortasında bulunan bembe boyalı küçük köşk, gecenin koyu karanlığı ve derin sessizliği içinde pek göze görünmüyordu. Penceresindeki yegâne aydınlığın, kapanmış bir göz gibi sönmesinden beri, küçük köşk, karanlıklar içinde kaybolmuş ve memleket çocuğu olmıyan her

ZEYTİNLİK

313

hangi bir kimse için bulunmasına imkân olmayacak bir halde, karanlığa karışmış bir vaziyette bulunuyordu.

Kısa bir zaman sonra, topraklar üzerinde, ağaçlar arasında, binaya doğru ilerliyen ışıklar görüldü. Bu ışıklar, ' uzayan sarı aydınlıkları etrafa yayarak otlar üzerinde, bâzan canavarları, sarılmış ve gerilmiş cehennem yılanlarını andıran zeytin ağaçlarının yıpranmış gövdeleri yakınlarında ilerliyorlar, dolaşıyorlardı. Uzaktan aksedilen ışıklar, birden bire, karanlık içinde beyazımsı ve hayal halinde bir şeyi meydana çıkardılar. Biraz sonra, fenerlerin karşısında, pembe bir renk alan küçük binanın basık ve dört köşe duvarı görüldü. Bir kaç köylü, fenerleri taşıyorlar ve bunların arkasından ellerinde tabanca bulunan iki jandarma, kır bekçisi, belediye reisi ve bitkin bir vaziyette olması dolayısıyla adamlarm tutmakta oldukları Marguerite geliyordu.

Açık duran ve kokunç bir şekilde olan kapı önünde, bir tereddüd ânı geçirildi; fakat, jandarma onbaşısı, eline bir fener alarak, diğerlerini peşine takmak suretiyle içeri daldı.

Hizmetçi kadın yalan söylememiştir. Şimdi artık donmuş olan kan, bir halı gibi döşemeyi kaplamış bulunuyordu. Bu kan, serseri herifin bulunduğu yere kadar akarak, bacaklarından "birini ve ellerinden birini bulaştırmıştı.

Baba ile oğul uyuyorlardı. Boğazı kesilmiş olan biri, ebedî uykusuna, diğeri ise, sehoşluğun sızma uykusuna dalmış - bulunuyordu. İki jandarma, sarhoşun üzerine atılarak ve ayılmasına vakit bırakmadan bileklerine kelepçeyi geçirdiler.

Şarabın verdiği serhoşlukla aptallaşmış olan adam, şaşkın bir halde gözlerini uğuşturdu ve rahibin cesedini gö-

314

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

rünce, dehşete kapılmış gibi bir hal aldı ve bundan hiç bir şey anlamıyormuş gibi görüldü. " Belediye reisi :

— Neden kaçmamış acaba? dedi. Jandarma onbaşısı :

— Çok serhoştı herhalde, diye cevap verdi.

Ve herkes onun gibi düşündü; zira, rahip Vilbois'nın, belki de, kendi canına kıymış olması fikri hiç kimsenin aklına gelmedi.

BİR KÖYLÜ KIZIN HİKAYESİ

Hava çok güzel olduğu için, çiftliğin adamları, yemeklerini her zamankinden daha çabuk yemişler ve tarlalara gitmişlerdi.

Hizmetçi Rose, üzerinde sıcak su dolu bir tencere bulunan ocaktaki ateşin sönmekte olduğu geniş mutfak içinde yalnız başına kalmıştı. Zaman zaman o sıcak sudan alıyor; güneşin pencereden girerek uzun masa üzerine aksettirmekte olduğu ve içinde camların kusurları beliren iki ışıklı kareye bakmak için ara sıra duraklıyarak, yavaşça bulaşığını yıkıyordu.

Üç cür'etkâr tavuk, sandalyalar altında ekmek kırıntıları arıyorlardı. Yarı aralık kapıdan kümes ve ahır kokuları giriyor ve öğle vaktinin a yakıcı sessizliği içinde horoz ötüşleri işitiliyordu.

Hizmetçi kız, masayı silip ocağı temizlemek, tiktakla-rı gayet kuvvetli çıkan asma saatin yakınındaki dresua-nın üst kısmına tabakları sıralamak suretiyle işini bitirince, neden ileri geldiğini pek biîlemeksizin, biraz dalgın ve içi sıkıntılı bir halde geniş ber nefes aldı. Kararmış duvarlara,

316

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

örümcek ağlarının, kurutulmuş ringa balıklarının, soğan iievenklerinin sarmakta olduğu isili tavan putrellerine baktı; sonra, uzun zamandan beri yayılmış bir sürü şeyin zemine sinmiş kokularının o günkü sıcakla tekrar intişar etmesinden tiksinti duyarak oturdu. Yan taraftaki bir kısımdan gelmekte olan kekremesi krema kokuları da bu kokulara karışıyordu. Hizmetçi kız, itiyadı olduğu veçhile dikiş dikmek istedi ise de, halsiz olduğu için, biraz hava almak üzere kapı ediğine oturdu.

O sırada, kızgın ışıkla okşanmış gibi, kalbine nüfuz eden sükûn, uzuvlarından geçen bir huzur ve rahatlık hissetti.

Kapı karşısındaki gübre yığınlarından hafif bir buhar, mütemadiyen ortalığa yayılıyordu. Tavuklar bu gübrelerin üzerinde dolaşıyorlar, yatıyorlar ve kurd bulmak için eşiniyorlardı. Tavukların arasında, her halile güzel ve heybetli olan horoz, dim dik duruyor; her ân, tavuklardan birini seçiyor ve bir davet gıdaklaması ile onun etrafında dönüyordu.

Tavuk kayıtsız bir halde kalkıyor, onu sakın bir tavırla karşılıyor, bacaklarını büküyor ve horozu kanat-ları üzerinde taşıyordu. Sonra, silkeleniyor ve gübreler üzerine tekrar uzanıyordu. Bu sırada, horoz ötüyor ve diğeri mahallerdeki bütün horozlar da ona cevap veriyorlardı.

Hizmetçi kız, bir şey düşünmeksizin tavuklara bakıyordu. Sonra gözlerini yukarıya kaldırıyor ve bu gözler, pudralanmış başlar gibi, bembeyaz bir şekil almış olan çiçek açmış elma ağaçlarının güzelliği karşısında kamaşıyordu. Neş'eden çılgına dönmüş genç bir tay, birden bire hızla onun önünden geçti. Hayvan, hendeklerin kenarlarına dikilmiş ağaçların etrafında iki tur yaptı, sonra, ânî olarak durdu ve yalnız kalmış olmasına şaşmış gibi başını çevirdi.

BİR KÖYLÜ KIZIN HİKÂYESİ

317

, Genç kız da, koşmak arzusunu, bir harekette bulunmak, yere yatmak, bacaklarını uzatmak, hareketsiz ve sıcak havada dinlenmek ihtiyacını duydu. Gözlerini kapıyarak, rahavete kapılmış gibi kararsız bir halde bir kaç adım attı; sonra, ağır ağır yürüyerek, follukdaki yumurtaları almağa gitti. Follukta bulduğu on üç yumurtayı toplayıp içeri getirdi. Yumurtaları büfeye koymakta olduğu bir sırada, mutfağın kokuları onu yine rahatsız etti ve otlar üzerine biraz oturmak için dışarı çıktı.

Ağaçlarla kapalı olan çiftlik avlusu, uyuyormuş gibiydi. Aralarında San hindibağlarının ışıldamakta olduğu yüksek otlar koyu yeşillikte, bahara mahsus o tap taze yeşillikte görünüyordu. Elma ağaçlarının gölgesi, bu otlar üzerine düşüyor; binaların otlar örtülü çatıları, ahırların ve zahire anbarlarının rutubeti dışarı çıkıyormuş gibi tütü-t yordu.

Rose, yük ve binek arabalarının konulduğu hangara girdi. Orada, kokusu etrafa yayılan menekşelerle dolu büyük bir yeşil çukur bulunuyor ve çukurun sathı maili üzerinden bütün köy, üzerinde yer yer ağaç kümeleri bulunan ekili geniş bir ova, bâzı uzak mevkilerde bebekleri andıran işçi grupları ve oyuncaklara benzeyen beyaz atlar görünüyordu.

Rose, samanlığa gidip bir ot demeti aldı ve bu demeti, üstüne oturmak için çukura attı; sonra, pek rahat edemediği için ot demetini yaydı; iki kolu başının altında, bacakları uzanmış vaziyette olarak sır üstü yattı.

Çok tatlı bir rahavet içinde, gözlerini kapadı. Tam uykuya dalmak üzere iken, iki elin göğsünden tuttuğunu hissetti ve bir sıçrayışta ayağa kalktı. Çiftlik adamlarından gayet yakışıklı ve uzun boylu bir Pikardiyah olan Jacques' in kendisine uzun zamandan beri göz koyduğunu biliyordu. Adam, o gün, ağılda çalıştığı için, onun gölgeliğe

318

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

uzandığını görmüş, hiç ses çıkarmadan, nefes bile almadan, gözleri pırıl pırıl yanar' bir halde ona yaklaşmıştı.

Jacques, bu sırada, genç kızı kucaklayıp öpmeye kalkıştı ise de, kendisi kadar kuvvetli olan kızıdan sert bir şamar yedi. İş kurnazlığa döküp aşağıdan alarak özür diledi. Bunun üzerine yan yana oturdular ve aralarında dostça konuşmağa başladılar. Hasada müsait giden havalardan, o yılın iyi mahsul verecek gibi görünmesinden, merd bir insan olan efendilerinden, komşularından, bütün memleketten, bizzat kendilerinden, köylerinden, gençliklerinden, hâtıralarından, uzun zamandan beri ayn düştükleri ve belki de ebediyen ayrı kalacakları ana ve babalarından bahsettiler. Genç kız, bunları düşünürken yumuşuyor; adam ise, hep o sabit fikrin tesirinde olarak yavaşça sokuluyor; bütün vücudunu saran arzu ateşiyle titreyerek ona sürtünü-yordu.

Hizmetçi kız :

— Uzun zamandan beri annemi görmedim, böyle ayrı yaşamak çok zor şey, diyordu.

Bu sözü söylerken, gözleri uzaklara, kuzey cihetine ve orada bırakmış olduğu köyüne dalarak, kendisinden geçiyordu. Genç adam, bu sırada, onu birden bire boynundan tutarak tekrar öptü. Fakat, tam suratının orta yerine yediği yumruk o kadar şiddetli oldu ki, burnu kanamağa başladı. Başını bir ağaç gövdesine dayamak için ayağa kalktı. Bu vaziyete üzülen kız ona yaklaşarak :

— Çok canın yandı mı? diye sordu.

Adam, gülmeğe başlamıştı. Burnunun kanaması ehemmiyetsiz bir şeydi. Yumruk yüzün tam orta yerine indiği için böyle olmuştu. "Yaman kız!" diye mırıldanıyor, ona hayran hayran bakıyor, saygı duyuyor, ona karşı bambaşka hisler beslemeğe başlıyor ve belki de bu çok sağlam

BİR KÖYLÜ KIZIN HİKÂYESİ

319

yapılı, iri kıyım kıza karşı hakikî bir aşkın başlangıcında bulunuyordu.

Delikanlı, kanın akması kesilince, arkadaşının sert yumruğundan çekinerek, böyle yan yana kalmayı mah-zurlu gördü ve beraberce dolaşma teklifinde bulundu. Kız, onun koluna girerek :

— Beni böyle hor görmeyen doğru bir şey değil, Jacques, dedi.

Genç adam, bu söze itirazda bulundu. Hayır, onu hiç te hor görmüyordu. Ona âşıktı ve bütün mesele de bundan ibaretti.

Kız :

— Benimle evlenmek mi istiyorsun ? diye sordu. Adam, tereddüd geçirir gibi oldu ve gözlerini uzaklara çevirerek dalgın bir halde duran kıza yandan bakmağa başladı. Genç kızın al al olmuş dolgun yanakları, basma entarisinin altından iri bir çıkıntı yapan göğüsleri, taptaze görünen kalın dudakları vardı ve hemen hemen çıplak olan gerdanında ter habbecikleri bulunuyordu. Delikanlı, tekrar derin bir arzuya yakalandığını hissetti ve ağzını . onun kulağına yaklaştırarak mırıldandı : — Evet, istiyorum.

Bu söz üzerine, genç kız, kollarını delikanlının boynuna doladı; onu uzun uzadıya öptü ve her ikisinin de zaman zaman solukları kesildi.

O ândan itibaren, aralarında, aşkın o ebedî hikâyesi başlamıştı. Gizli köşelerde biri birleriyle oynuyorlar, mehtapta, bir saman yığını yanında buluşuyorlar ve masa altında, demir çivili iri ayakkaplarla biri birlerinin bacaklarına dokunmak suretiyle şakalaşıyorlardı.

Fakat, Jacques, bir müddet sonra, yavaş yavaş usanç getirmeğe başlamış gibi görünüyör, ondan kaçıyor, lâfını etmek istemiyor ve mümkün olduğu kadar ona yalnız

320

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

rastlamamağa çalışıyordu. Bu vaziyet üzerine kızın içine şüphe düşüyor, bu hale son derecede üzüliyor ve bir müddet sonra da gebe olduğunu anlıyordu.

Evvelâ şaşkınlaşıyor, sonra, her gün daha kuvvetlenen bir öfkeye tutuluyordu, öfkeleniyor; çünkü, kendisinden hep kaçmakta olması dolayısıyla, onu bulmağa, yakalamağa bir türlü muvaffak olamıyordu.

Nihayet ,bir gece, çiftlikte herkesin uyumakta olduğu bir sırada ,üstünde bir jüpon olduğu halde ve yalın ayak olarak, gürültü yapmadan dışarı çıktı; avludan geçti ve Jacques'in içinde yatmakta olduğu ahırın kapısını itti. Genç adam, atların üstünde, içi saman dolu büyük bir ranzada yatıyordu. Kızın geldiğini görünce, horuldamağa başlıya-rak uyur gibi yaptı. Fakat, kendini yukarıya çeken kız, dizleri üzerinde ilerliyerek onun yanına kadar geldi. Onu uyandırmak, kaldırmak için sarstı. Adam, oturunca :

— Ne istiyorsun? diye sordu.

Dişleri sıkılan Rose, öfkeden tir tir titreyerek :

— İstiyorum, benimle evlenmeni istiyorum, dedi. Çün-ki benimle evleneceğini söyledin, bana söz verdin.

Genç adam gülmeğe başladı ve cevap verdi :

— Oh ne ala! Eğer oynasılan bütün kızlarla evlenmeğe kalkılırsa...

Fakat, Rose, adamı boğazından yakaladı; davranmasına vakit bırakmadan onu sırt üstü devirdi ve yüzüne yaklaşıp gırtlığından sıkarak :

— Gebeyim, işitiyor musun, gebeyim, diye bağırırdı.

Adam, boğuluyormuş gibi güç nefes alıyordu. Her ikisi de, ahır içinde, hareketsiz ve sessiz bir halde duruyorlar; bu sırada, sessizliği ancak, yemlikten saman çeken ve bu samanı yavaş yavaş öğüten bir atın oynayan çenesinin gürültüsü ihlâl ediyordu.

BİR KÖYLÜ KIZIN HİKÂYESİ

32i

Jacques, onun kendisinden daha kuvvetli olduğunu anlayınca, boğuk bir sesle :

— Pekâlâ ,madem ki öyle icabediyor, o halde evlenirim seninle, diye kekeleydi.

Fakat, Rose, onun sözlerine pek inanmıyordu.

— Bu iş hemen olacak, nikâh muamelesine derhal baş-lıyacaksın.

— Derhal.

— Yemin et.

Adam ,bir kaç saniyelik bir tereddüd geçirdi; sonra:

— Yemin ederim, dedi.

Rose, bunun üzerine, parmaklarını gırtlaktan çekti ve tek kelime fazla konuşmadan çekilip gitti.

Birkaç gün kadar onunla konuşamadı ve ahır da geceleri kilitlenmiş vaziyette kapalı bulunduğu için hiç bir şey yapamadı ve rezalet çıkmasından çekinerek, ahır kapısını zorlamağa cesaret edemedi.

Bir sabah, çorbaya başka bir hizmetkârın geldiğini görünce :

— Jacques gitti mi? diye sordu. Adam:

— Evet, dedi, ben onun yerine geldim.

Bu haber üzerine, Rose, o kadar şiddetli bir sarsıntı geçirdi ki, tenceresini yerinden alamadı. Herkes işe gidince, odasına çıktı ve işitilmemek için yüzünü yastığa bastırarak ağladı.

Bütün gün, şüphe uyandırmadan bilgi edinmeğe çs-Jıştı; fakat, başına gelen felâketin düşüncesiyle o kadar dalgın bir halde idi ki, soruşturma yaptığı bütün kimselerin kendisine gizliden gizliye güldüklerini sandı. Hiç bir şey öğrenememişti; adam, herhalde, memleketi terket-mişti.

F. : 21

! * ! *

II

Artık onu niçin devamlı bir işkence hayatı başlamıştı. Ne yaptığını düşünemeksizin, kafasındaki o "Ya öğrenirlerse" sabit fikrile bir makine gibi çalışıyordu.

Bu devamlı fikir, onu şuursuz bir hale sokuyor; hattâ o kadar' ki, telâfisi imkânsız ve ölüm kadar mutlak olmak üzere, her gün yaklaşmakta olduğunu hissettiği o skandal-dan kaçınmak çârelerini dahi aramıyordu.

Sabahları, başkalarından çok evvel kalkıyor, saçlarını taramasına yarayan kırık bir ayna parçasında şekline dikkatle bakıyor, o günkü halinde şüpheyi çekecek bir durumun mevcut olup olmadığını müthiş bir sıkıntı içinde görmek, bilmek istiyordu.

Bütün gün zarfında, karnındaki şişikliğin iş önlüğünü fazla kabartıp kabartmadığını yukarıdan aşağıya doğru tetkik etmek için, çalışmasına zaman zaman fasıla veriyordu.

Aylar geçiyordu. Hemen hemen hiç kimse ile konuşmuyor; kendisine bir şey sorulduğu vakit, dalgın bakışlarla, titrek ellerle korkmuş gibi hiç bir" şey anlamıyor ve onun bu haline dikkat eden efendisi ise :

BİR KÖYLÜ KIZIN HİKÂYESİ

323

— Bir müddetten beri pek budalalaşın, zavallı, kızım f diyordu.

Kilisede, bir sütunun arkasına gizleniyor; vicdanları okumağa müsait insan üstü bir kudrete sahip olan papasa raslamaktan çok çekinerek, günah çıkarma hücrelerine kadar ilerlemeğe cesaret edemiyordu.

Sofrada, arkadaşlarının bakışları, onu şimdi daha fazla bir sıkıntıya sokuyor ve vaktinden evvel inkişaf etmiş ve cin gibi gözleriyle sanki büyümüş de küçülmüş gibi görünen, gözlerini üzerinden hiç ayırmayan o içinden pazarlıklı sığırtmaç tarafından kabahatinin meydana çıkarılabileceğini daima aklından geçiriyordu.

Bir sabah, posta müvezzii ona bir mektup verdi. Ömründe mektup almış bir insan değildi; o kadar şaşkınlaştı ki, oturmağa mecbur kaldı. Mektup, belki de ondandı! Fakat, okuma bilmediği için, mürekkepli çizgilerle kaplı olan o kâğıt karşısında, sıkıntılı ve titrer bir halde kaldı. Sırrını hiç kimseye açmaya cesaret edemeksizin mektubu cebine koydu.

Altında bir imza bulunan o biri birinden aralıklı satırlara uzun uzadıya bakmak için ,ekseriya çalışmasını bırakarak durakladı ve sanki o satırların mânâsını birden bire çözecekmiş gibi derin bir hayale kapıldı. Nihayet, sabırsızlıktan ve meraktan çılgın bir hale gelerek, okul öğretmenine gitti. Adam, onu oturatarak, mektubu okudu: "Sevgili kızım, şu mektubu sana çok hasta olduğumu bildirmek için yazıyorum. Komşumuz Dentu usta, eğer imkân bulabilirsen, gelmeni senden istemek için kalemi eline alarak mektubu yazdı.

Seni seven annen,
adına Cesaire Dentu."

324

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Rose, tek kelime söylemeden çekilip gitti. Kısa bir müddet sonra, yalnız başına kalınca, bacaklarının dermanı kesilmiş bir halde, yol kenarına çöktü ve gece bastırınca-ya kadar orada kaldı.

Çiftliğe dönünce, felâketi patrona anlattı ve çiftçi, işini gündelikçi bir kıza gördüreceğini ve dönüşünde vazifesine tekrar devam edebileceğini vâdederek, istediği kadar köyünde kalabilmek üzere gidebileceğini ona bildirdi.

Annesi, son demlerini yaşıyordu. Nitekim, geldiği gün öldü ve Rose, ertesi gün, yedi aylık bir çocuk doğurdu. Çocuk, el dokundurulmıyacak kadar cılız, mütemadiyen acı çekiyormuş gibi görünen ve yengeç ayakları gibi, bir deri, bir kemikten ibaret olan zavallı ellerini büzen fecî bir iskeletti.

Bununla beraber, çocuk yaşadı.

Rose, evli olduğunu söyledi; fakat küçüğe bakacak vaziyette değildi. Bunun üzerine, çocuğu, iyi bakacaklarına dair söz veren komşulara bıraktı.

Çiftliğe döndü.

İşte o vakit, uzun zamandan beri içinde, kalbinde ölmüş olan aşk, köyde bırakmış olduğu o çelimsiz yavruya karşı beslenen meçhul bir sevgi halinde, bir şafak gibi doğdu ve bu sevgi ,onun için yeni bir ıstırap, ondan ayrı kaldığı için bütün saatlerin, bütün dakikaların bir ıstırapı oldu.

Ona bilhassa işkence azabı veren bir husus vardı ki, o da, kendinden dünyaya gelmiş o küçücük yavruyu öpmek, kolları arasında sıkmak ve onun sıcaklığını kendi vücudünde hissetmek ihtiyacı idi. Artık .geceleri uyuyamı-yordu. Hergün onu düşünüyordu. Akşam olup da işi bitince, ateşin karşısında oturuyor, derin düşünen kimseler gibi, gözlerini dikmiş bir halde ateşe bakıyordu.

BİR KÖYLÜ KIZIN HİKÂYESİ

325

/ Arkadaşları, onun bu halini görünce takılmağa başlı-

yorlar; kime âşık olduğu üzerinde latifeler yapıyorlar; sevdiği adamın güzel, uzun boylu, zengin olup olmadığını ve düğünün ne vakit yapılacağını soruyorlardı. O da, ekseriya, yalnız başına kalıp ağlamak için onların yanlarından kaçıyor; zira, kendisine sorulan sualler, vücudüne iğne gibi batıyordu.

Bu sıkıntılı hallerden kendini kurtarmak, oyalanmak için hırsla işe sarılıyor ve daima çocuğu düşünürken, onun için çok para biriktirme çârelerini arıyordu. Gayet sıkı ve çok çalışmağa karar vermiş bulunuyordu ki, bu vaziyet karşısında ücretinin arttırılmasına mecbur kalınacağı muhakkaktı.

Bunun üzerine, yavaş yavaş, kendine hiç ait olmiyan bâzı işleri de yapmağa çalışıyor; iki kişinin işini tek başına yapınca, artık mevcudiyetine lüzum kalmıyan bir hizmetçiye yol veriliyor ;ekmekten, zeytin yağından, mumdan, tavuklara bol bol atılan yemlerden ve ağıl hayvanlarına, büyük baş hayvanlara verilen otlardan tasarruf yapıyordu.

Sanki kendi parası imiş gibi, efendisinin parasını gayet hasisçe sarfediyor ;istifade sağlamak için ucuz mallar alıyor;

çiftlikten çıkan her şeyi pahalı satıyor ve mahsullerini pazara getiren köylülerin hilelerini yüzlerine vuruyor;; alış verişleri yalnız kendisi yapıyor ;beytî işlerin idaresiyle, iâşe hesaplarının tutulmasıyla yalnız o meşgul oluyor ve bu suretle az bir zaman içinde, eşi bulunmaz bir kimse haline gelmiş bulunuyordu. Etrafındaki her şey üzerinde 'tam bir kontrol tatbik ediyor ve çiftlik, onun idaresi altında, harikulade bir gelişmeye kavuşmuş oluyordu. İki fersahlık mesafede, "Vallin ustanın hizmetçisi" inden bahsediliyor ve çiftçi de her yerde: "— Bu kız, altın değerindedir" diye tekrarlıyordu

326

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

F:

Bununla beraber, zaman geçiyor ve aylık yine aynı aylık olarak devam ediyordu. Onun bu gayretli çalışması, her sadık hizmetçinin yapmakla mükellef olduğu bir vazife ve basit bir hüsnü niyet örneği gibi kabul ediliyordu.

Rose ,çiftçinin kendi sayesinde, her ay fazladan elli yahut ta yüz ekü kazandığını acı acı düşünmeğe başlıyor; kendisinin ise, ne fazla, ne eksik olmak üzere yılda ancak 240 frank kazanmağa devam etmekte olduğunu görüyordu.

Aylığının arttırılmasını istemeğe karar vermişti. Efendi ile görüşmek üzere, üç defa onun yanına gitmiş ise de, karşı karşıya gelince, başka şeylerden konuşmuştu. Sanki, biraz utanç duyulacak bir hareket imiş gibi, para istemek ona zor geliyor ve bundan bir nevi hicap duyuyordu. Nihayet, çiftçinin, bir gün, mutfakta yalnız başına yemek yemekte olduğu bir sırada, sıkılğan bir tavırla, onunla hususî görüşmek istediğini bildirdi. Adam, biri bıçak diğeri ekmek tutan iki eli masa üstünde, hayret etmiş gibi, başını kaldırdı ve hizmetçisinin yüzüne dikkatle baktı. Rose, onun bu bakışı karşısında şaşkınlıktı; biraz rahatsız olduğu için memleketine gitmesi için sekiz günlük bir izin istedi.

Adam, izini derhal verdi; sonra, o da, sıkılğan bir hal alarak :

— Döndüğün vakit, benim de sana söyleyeceklerim var, diye ilâve etti.

III

Çocuk, sekiz yılık olmak üzere idi; onu görünce hiç tanımamıştı. Küçük bir yağ tulumu haline gelmiş olan çocuk, pembe, dolgun yanaklı ve tombul görünüyordu. Yumuk ellerini, gözle görünür bir memnuniyet içinde yavaşça kıpırdatıyordu. Kadın, hayvanı bir saldırıyla çocuğun üzerine yırtıcı bir mahlûk gibi atılmış ve ona o kadar kuvvetli şekilde sarılmıştı ki, çocuk korkusundan ağlamağa başlamıştı. Bunun üzerine, genç kadın da ağlamıştı; çün-ki, küçük onu tanımıyor ve korkusundan kollarını sütnine-sine doğru uzatıyordu.

Bununla beraber, çocuk, daha ertesi günden itibaren, annesinin yüzüne alışmış ve onu görünce gülmeğe başlamıştı.

Kadın, çocuğu kucağına alarak kıra çıkıyor, onu elleri arasında tutarak cılgın gibi koşuyor, ağaçların gölge- . sine oturuyordu. Sonra, hayatında ilk defa olarak, kendisinin dinlenmemekte olmasına rağmen, şimdi kalbini bir kimseye açabiliyor; ona acılarından, işlerinden, kaygula-rından, ümitlerinden bahsediyor ve okşamalarının coşkunluğu ve devamlı suretteki taşkınlığı ile çocuğu yoruyordu.

I

328

SEÇİLMİŞ HİKÂYESLER

Onu elleri arasında hamur yağurur gibi sıkmak, yıkamak, giydirmek kendisi için sonsuz bir zevk oluyor; anneliğinin bir tasdiki olmak üzere, çocuğunun kakalarını dahi temizlemekten derin bir saadet duyuyordu. Çocuğun kendine ait olduğuna hayret ederek onu kolları arasında sallarken, kendi kendine kısık bir sesle: "Bu, benim yavrum, benim yavrum" diye tekrarlıyordu.

Çiftliğe dönerken, bütün yol boyunca hıçkırık hıçkırık ağlamış ve henüz yeni dönmüştü-ki, efendisi onu odasına çağırmıştı. Sebebinin ne olduğunu bilemeksizin gayet şaşkın ve çok heyecanlı bir halde patronun yanına çıktı.

Adam :

— Otur oraya, dedi.

Oturdu ve her ikisi de, köylüler gibi; biri birlerinin yüzüne bakmaksızın ,sıkılğan bir halde, bir kaç saniye kadar yan yana kaldılar.

Kırk beş yaşlarında ,iki defa dul kalmış, neş'eli ve inatçı tabiatlı, vücut yapısı itibarile iri bir adam olan çiftçi, hiç te alışık olmadığı bir sıkıntı içinde bulunuyor ve onun bu hali bariz surette anlaşıyordu. Nihayet, kararını verdi ve köyün uzaklarına bakarak, dalgın bir tavırla ve biraz anlaşılmaz tarzda konuşmağa başladı.

— Rose, dedi, ev, bark sahibi olmağı hiç düşündün mü?

Rose, bir ölü gibi sapsarı kesildi.

Adam, onun cevap vermediğini görünce devam etti:

— İyi kalpli, tertipli, çalışkan ve tutumlu bir kızsın. Senin gibi bir kadın bir erkek için nimettir, servettir.

Rose, söylenen sözleri anlamaya lüzum görmeksizin, bütün düşünceleri, büyük bir tehlikenin yaklaşmakta olması etrafında döner gibi, şaşkın gözlerle, olduğu yerde hareketsiz bir vaziyette duruyordu.

Adam, bir an bekledikten sonra devam etti:

BİR KÖYLÜ KIZIN HİKÂYESİ

329

— Görüyorsun ki, hanımı olmıyan bir çiftlik, hattâ senin gibi bir hizmetkârı olsa bile yürüyemiyor.

Bu sırada, artık ne diyeceğini bilemeyen çiftçi sustu. Rose ise ,sanki bir kaatilin karşısında bulunduğunu sanan bir kimsenin korku ve dehşeti içinde ona bakıyor; onun yapacağı en küçük bir harekette derhal kaçmağa hazırlıklı bir halde bulunuyordu.

Beş dakikalık bir zamanın geçmesinden sonra sordu:

— Söyle bakalım! Ne diyorsun bu işe? Rose, mahzun bir yüzle cevap verdi :

— Neyi diyeyim, efendimiz? . Adam, birden bire:

— Benimle evlenmeyi !

Rose, hemen dikildi; sonra, tekrar iskemlesi üzerine çökerek ,büyük bir felâket haberi almış bir insanın sersem- -lemesi gibi, hareketsiz bir vaziyette kaldı.

Çiftçi sabırsızlandı :

— Haydi yahu, söylesene, ne düşünüyorsun?

Rose, adamı şaşkın şaşkın seyrederken, birden bire göz lerinden yaşlar boşanmağa başladı ve boğuluyormuş gibi, iki defa :

— Yapamam, yapamam! diye tekrarladı. Adam sordu :

! — Neden? Haydi, canım, münasebetsizliğin lüzumu yok... Düşünmek için sana yarma kadar vakit bırakıyo-' rum.

Çiftçi, kendisine fazlasıyla sıkıntı veren bu teşebbüsle üzerindeki bir yükü atmaktan pek ferahlamış olarak ve ertesi gün, hizmetçisinin, aklından, hayalinden bile geçirmedığı böyle bir teklifi kabul edeceğinden şüphesi olmaksızın, oradan bir ân evvel uzaklaşmakta acele etti. Bu ev-lenme işi, çiftçi için de fevkalâde bir şeydi; çünkü, kendisine memleketin en mükemmel drahomasından daha

8 :

330

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

mükemmelini getirecek olan bir kadına böylece bağlanmış olacaktı.

Esasen, aralarında öyle titiz bir anlaşmazlık olması kaabil değildi; zira köylerde, herkes, aşağı yukarı eşit vaziyette idi. Çiftçi, günün birinde, sırasına göre, patron olması ekseriya mümkün bulunan uşağı gibi tarlayı sürüyor ve hizmetçi kadınlar ise, her zaman için, hayatlarında ve alışık oldukları şeylerde hiç bir değişiklik olmaksızın, birden bire hanım mevkiine geçiyorlardı.

Rose, o gece yatmadı, uyumadı. Yatağı üzerine oturdu. O kadar perişandı ki, ağlamağa bile mecali yoktu. Sanki, artık vücudünde hiç bir his yokmuş gibi hareketsiz bir vaziyette duruyor ve dimağı ise, şiltelerin yünlerini taralamak için hallaçların kullandıkları o âletlerden biriyle her hangi bir kimse tarafından dağıtılmış, didiklenmiş gibi, hiç bir şey düşünemiyordu.

Zaman zaman, sofrası kırıntıları gibi fikirlerini toparlamağa muvaffak oluyor; ortaya çıkacak olayın düşüncesiyle dehşete düşüyordu.

Korkulan büyüyor, genişliyor ve evin derin sessizliği içinde, mutfaktaki iri asma saatin her vuruşunda, vücu-dünden soğu kterler aktığını hissediyordu. Başı dönüyor, kâbuslar biri birini kovalamakta devam ediyor ve nihayet şamdanı sönüyordu. İşte, bu sırada, hezeyan başlıyor; kalkıp gitmek, kurtulmak istiyor; fırtına önünde bir gemi gibi, başına gelecek felâketten kaçmak ihtiyacını duyuyordu.

Bir baykuş öttü. Rose, titredi, doğruldu, ellerini yüzünde, saçlarında dolaştırdı, bir deli gibi vücudunu yokladı. Sonra, uykuda gezenlerin hareketiyle aşağı indi. Avluya varınca, etrafta dolaşan her hangi bir uşak tarafından görülmemek için kendini gizledi; zira, kaybolmak üzere bulunan ay, aydınlığını tarlalara yayıyordu. Rose, bahçe ka-

BİR KÖYLÜ «İN HİKÂYESİ

331

pısının açacak yerde, sathı maili aştı; açıklığa çıkınca yürümeğe başladı. Muntazam ve acele adımlarla dümdüz yürüyor ve zaman zaman, gayrı şuurî olarak, kulak tırmalayan bir ses çıkarıyordu. Yan tarafında, yere yatmış olan o up uzun gölgesi, onunla beraber yürüyor ve bâzan, bir gece kuşu, gelip başı üzerinde dönüyordu. Çiftlik avluların-daki köpekler, onun geçtiğini işiterek havlıyorlar; içlerinden biri, hendeği atlıyor ve saldırmak için onun peşi sıra yürüyordu. Fakat, Rose, bu sırada, öyle bir hırlayışla geri döndü ki, hayvan korkarak kaçtı, kulübesine girdi ve sesini kesti.

Bâzan, genç bir tavşan ailesi, bir tarlada oynuyor; fakat, taşkın bir Diane'ı andırır vaziyette koşar gibi yürüyen Rose'u görünce, ürkek hayvanlar, hemen dağılıveriyorlar; yavrularla anne, bir sapan izi içine gizlenip ortadan kaybolurlarken, baba tavşan, bacalarının var kuvvetiyle kaçıyor ve şimdi artık dünyanın diğer tarafına dalarak batmakta olan ve ufukta yere konulmuş muazzam bir fener gibi ,oblik ışıklarıyla ovayı aydınlatan aya doğru, dikilmiş iri kulaklarıyla zıplıya zıphya, bâzan gölgesini geçer gibi koşuyordu.

Yıldızlar, gökyüzünün derinliklerinde siliniyorlar; bazı kuşların civıltıları duyuluyor ve gün doğuyordu. Takati olmayan Rose soluyordu. Güneşin, kızışmış olan şafağı deldiği bir sırada durdu.

Şişmiş olan ayakları artık yürüyemiyordu. Bir su birikintisi, doğmakta olan günün kızıl akisleriyle yayılmış kanı andıran durgun bir su birikintisi gördü. Eli kalbi üzerinde olarak, iki bacağını sokup ıslatmak için bu su bir-kintisine doğru, küçük adımlarla, topallaya topallaya yürüdü.

Otlar üzerine oturdu; tamamen toza bulanmış olan iri " ayakkaplarını çıkardı, çoraplarını sıyırdı ve içinde bâzan

332
SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

hava kabarcıkları husule gelen durgun suya baldırlarını daldırdı.

Topuklarından boğazına kadar olmak üzere tatlı bir serinlik bütün vücudüne yayıldı. O derin su birikintisine gözlerini kırpmadan bakarken, birden bire, bir baş dönmesine tutuldu. Bataklığın içine tamamen dalmak için çılgın bir arzu duydu. Bu sulara dalınca, acılar dinmiş olacak, istirap tamamen ve ebediyen kesilecekti. Artık çocuğunu da düşünmüyor; sükûn, tam bir dinlenme,, sonsuz bir uyku istiyordu. Bu sırada, doğruldu, kollarını kaldırdı ve ileriye doğru iki adım attı. Beline kadar suya girmiş bulunuyor ve acele ediyordu. Fakat, tam bu ânda, topuklarında duyduğu kuvvetli bir sokma acısı onu geriye doğru sıçrattı ve bir haykırış sesi çıkardı. Zira, dizlerinden parmaklarının ucuna kadar olmak üzere, cildine yapışmış olan siyah sülükler, onun hayatını içerek şişiyorlardı. Rose, sülüklere dokunmağa cesaret edemiyor, korkudan bağırıyordu. Çıkardığı acı sesler, uzaktan arabasıyla geçmekte olan bir köylüyü o tarafa doğru çekti. Adam, sülükleri birer birer topladı; yaraların üzerlerini nebatlala bastırdı ve Rose'u arabasına alarak efendisinin çiftliğine kadar götürdü.

Rose ,on beş gün kadar yatakta kaldı; sonra, ayağa kalktığı sabah, kapı önünde otururken, çiftçi, birden bire gelip onun karşısına dikildi.

— Aramızda konuşulacak bir mesele vardı, değil mi? dedi.

Rose, önce hiç cevap vermedi; fakat onun ayakta durması ve dik dik yüzüne bakması dolayısıyla, dili dolaşarak, zorlukla :

— Hayır, efendimiz ,olamaz, yapamam, dedi. Adam, bir ânda öfkeleni :

— Olamaz mı? Yapamaz mısın? Neden? Rose ağlamağa başladı ve:

BİR KÖYLÜ KIZIN HİKAYESİ

333

— Yapamam, diye tekrarladi.

Çiftçi, onun yüzüne bakarak, bir mâna çıkarmağa çalışıyor ve karşısında haykırır gibi konuşuyordu :

— Bir âşkın, bir sevgilin mi var? Rose, utancından titriyerek kekeleydi:

— Belki.

Bir gelincik gibi, kıp kırmızı olan adam, öfkeden dili dolaşarak:

— Yaa! dedi. Bir de itiraf ediyorsun, demek! Kim imiş bu hind kumaşı? Bir baldırı çıplak, bir cebi delik, bir zibidi, aklıktan nefesi kokan biri mi? Kimdir, söyle!

Çiftçi, kadının hiç cevap vermemesi üzerine:

— Evet, istemiyorsun, dedi. Sebebini ben sana söyleyeyim: Jean Baudu'dür her halde?

Rose, bağırdı: —Hayır, o değil.

— O halde, Pierre Martin?

— Hayır, efendimiz, değil.

Şaşkınlaşan adam, köyün bütün delikanlılarını birer birer sayıyor; Rose ise, yorgun, üzgün bir vaziyette aksi cevaplar veriyor ve mavi göğsülüğünün bir ucu ile mütemadiyen gözlerini siliyordu. Fakat, çiftçi, içinde hayvan olduğunu sezdiği bir ini araştıran bir av köpeği gibi, onun sırrını öğrenmek için kalbini kırmak suretiyle, mütemadiyen ısrar ediyordu.

Birden bire, yine bağırdı:

— Anladım. O adam Jacques'dir, geçen seneki uşak. Onun senden bahsettiğini ve evlenmeğe karar verdiğiniz . söylüyor.

Rose, boğulur gibi oldu; kan hücum eden yüzü kıp kırmızı kesildi; gözlerindeki yaşlar dindi ve yanakları üzerindeki yaşlar ise, kızgın bir demir üstündeki su habbecikleri gibi hemen kurudu.

— Hayır, o değildir, o değildir! diye bağırdı.

334

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

Hakikatin bir ucunu sezmiş gibi olan köylü:

— Onun olduğu muhakkaktır, öyle değil mi? diye sordu.

Rose, hemen cevap verdi:

— Yemin ederim, size yemin ederim.

Bunu söylemekle beraber, mukaddes şeyleri bu işe karıştırmağa cesaret edemiyerek ne üzerine yemin edeceğini düşünüyordu.

Adam, onun sözünü kesti:

— Hep senin peşinde dolaşıyordu; yemeklerde de gözle-rile adeta seni yiyiyordu Aranızda bir şey yok muydu, sanki, söylesene?

Rose, bu defa efendisinin yüzüne baktı:

— Hayır, asla,hiç bir vakit, Tanrı üzerine yemin ederim ki, bu gün gelip beni istese, ben onu istemem.

Rose'un halinde öyle bir samimiyet vardı ki, çiftçi tereddüt eder gibi oldu. Bunun üzerine, kendi kendine konuşuyormuş gibi:

— Kim o halde? dedi. Başına bir kaza gelmiş de değil, çünkü gelseydi, bilinirdi. Ortada mühim bir sebep yok iken bir kızın, efendisinin teklifini red etmesi şaşılacak bir reydir. Bunula beraber, yine de ortada bir şeyler var ve var olması lâzım geliyor.

Geçirmekte olduğu bir sıkıntı ile boğulur gibi bir hal alan Rose, artık hiç cevap vermiyordu. Adam yine sordu:

— İstemiyor musun? Rose, içini çekti:

— Yapamam, efendimiz. ^ Ve çiftçi çekilip gitti.

Rose, bu sıkıntılı vaziyetten kurtulduğunu sandı ve nünün üst tarafını hemen hemen sakın geçirdi. Fakat, bütün sükûnetine rağmen, değirmeni şafak vaktinden beri çe-

BİR KÖYLÜ KIZIN HİKAYESİ

335

viren ihtiyar kır antın yerine konulmuş gibi, ezgin ve bitkin bir vaziyette idi.

Mümkün olduğu kadar erken yattı ve hemen uyudu.

Gece yarısına doğru, yatağını yoklıyan iki el onu uyandırdı. Korku ile yerinden sıçradı; fakat, çiftçinin sesini derhal tanıdı:

— Kokma, Rose, benim, seninle konuşmağa geldim. Rose, evvelâ, şaşkınlaşır gibi oldu; sonra, çiftçinin yorgan altına girmek niyetinde olduğunu sezerek, onun maksadını anladı. Karanlık içinde, henüz uyku sersemliği ile bir yatakta, tamamen çıplak bir halde, kendisini istiyen o adamın yanında yalnızlığını hissederek, gayet kuvvetli şekilde titremeğe başladı. Bu davranışa, muhakkak ki razı olmuyor; fakat, kararsız bir irade ile pek zaif şekilde korunan basit bünyelerde daima daha kuvvetli olan şevki tabiiye karşı nefsiyle mücadele ederek, biraz gevşek mukavemette bulunuyordu. Karanlıkta, ağzını ariyan çiftçinin- el hareketlerinden kaçınmak için, başını kâh duvar, kâh oda tarafına çeviriyor ve mücadelenin verdiği yorgunlukla kesilmiş bir hal alan vücudu yorgan altında kıvranıyordu. Adam ise, arzusunun tesiriyle başı dönmüş bir halde, gitgide, kabalaşıyor, hoyratlaşıyordu. Nihayet ânî bir hareket yaptı. Rose, artık mukavemet edemeyeceğini hissetti. Bir devekuşu utangaçlığı ile yüzünü elleriyle gizledi ve kendini müdafaadan vazgeçti.

Çiftçi geceyi onun yanında geçirdi. Ertesi akşam tekrar geldi ve diğer günler de bu şekilde geçti. Beraberce yaşamağa başladılar. Çiftçi, bar sabah:

— Müracaatı yaptım, kâğıtları astırdım, dedi. Gelecek ay evleniyoruz.

Rose, cevap vermedi. Ne diyebilirdi ki? Hiç mukavemette bulunmadı. Zaten, ne yapabilirdi ki?

IV

Rose, çiftçi ile evlenmişti. İçinden çıkmasına kat'iyyen imkân olmiyan kenarları yüksek bir çukura batmış olduğunu hissediyor ve her türlü felâketler, ilk fırsatta yuvarlanacak iri kayalar gibi başı üstünde sarkmış bir vaziyette duruyordu. Kocası, onun üzerine, hırsızlama olarak elde edilmiş bir erkek tesirini yapıyordu ki, günün birinde, o da bunun farkına varacaktı. Rose, bütün felâketinin müsebbibi olan, fakat dünya üzerindeki bütün saadeti tatmasına da vesile olan yavrusunu düşünüyordu .

Yılda iki defa onu görmeğe gidiyor ve bu gidişlerin her seferinde daha üzüntülü bir halde geri dönüyordu.

Bununla beraber, alışkanlıkla korkulan yatıştı, kalbi sükûnet buldu ve ruhunda hâlâ mevcut olan hafif bir çekingenlikle daha güvenli olarak yaşamağa başladı.

Aradan yıllar geçti; çocuk ,altı yaşını doldurmak üzere idi. Rose, şimdi, hemen hemen mes'ut bir halde idi. Fakat, bunun aksine olarak, çiftçinin mizacı birden bire değişmişti.

BİR KÖYLÜ KIZIN HİKÂYESİ

337

Adam, iki, üç yıldan beri, bir endişenin tesirinde, bir kaygunun pençesinde gibiydi. Zihninde yavaş yavaş büyümekte olan bâzı kötü düşünceler olduğu anlaşıyordu. Yemeklerden sonra, başı elleri arasında olarak uzun müddet sofrada kalıyor; içini kemiren bir kederle pek üzüntülü görünüyordu. Konuşurken, sesi kuvvetli, hattâ bâzan kaba çıkıyor; kafası içinde karısına karşı fena bir düşünce beslediği sezilir gibi oluyor; zira, onunla konuşurken ,zaman zaman öfke ve hattâ huşunet gösteriyordu.

Bir gün, bir komşu çocuğu yumurta almağa gelmiş iken, işi fazla olan Rose'un çocuğa biraz sert muamele etmesi üzerine ,kocası, birden bire meydana çıktı ve ona haşın bir sesle :

— Kendi çocuğun olsaydı, ona herhalde böyle muamele yapmazdın, dedi.

Rose, cevap vermeksizin dalgın bir halde kaldı; sonra, uyanan bütün sıkıntılarını tekrar hissederek içeri girdi.

Sofrada, çiftçi, onunla konuşmadı, yüzüne bile bakmadı. Adamın halinde, nihayet bir şeyler biliyormuş da, ondan nefret ediyor, onu hakir görüyor gibi bir eda vardı.

Şaşkına dönen Rose, yemekten sonra, onunla yalnız kalmağa cesaret edememiş, dışarıya çıkmış ve kiliseye kadar koşmuştu .

Gece bastırıyordu. Kilisenin daracık orta kısmı tamamen karanlıktı. Fakat, sessizlik içinde dolaşmakta olan bir kimsenin ayak sesleri duyuluyor ve kilise adamı olan o kimsenin gece için lâmba yakmakta olduğu görülüyordu. Adam dışarı çıkarken, Rose yanına yaklaştı.

— Rahip evinde mi acaba? diye sordu. Adam cevap verdi :

— Zannederim, akşam yemeğini Angelus'da yer.

F. : 22

338

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

Rose, bunun üzerine, küçük kilisenin kapısını titreye litreye itti.

Rahip sofrada bulunuyordu. Onu hemen oturttu.

— Evet ,evet, biliyorum, dedi. Kocanız bahsetti. Zavallı kadın şaşkınlaşmıştı.

Rahip :

— Ne istiyorsunuz, evlâdım? diye sordu.

Adam, çorbasını acele acele içiyor ve çorba bâzan cüb-besine damlıyordu.

Rose, konuşmağa, ricada bulunmağa, yalvarmağa cesaret edemiyordu. Ayağa kalktı. Rahip :

— Konuşsana kızım, dedi. Halbuki, Rose dışarı çıktı.

Ne yaptığını bilemeksizin çiftliğe döndü. Gaybubeti sırasında, işçilerin gitmiş olmaları dolayısıyla, patron onu bekliyordu. Rose, bu sırada, gözlerinden yaşlar boşanarak yığılır gibi oturdu ve :

— Neden bana kargı aksilik ediyorsun? dedi. Çiftçi, bir küfür savurarak, bağırdı :

— Benim neden çocuklarım yok! insan bir kadın alınca, bu işi, herhalde hayatının sonuna kadar karşı karşıya yalnız kalmak için yapmaz, işte, benim derdim budur. Bir inek buzağı yapmazsa, o inek hiçbir işe yaramaz. Bir kadının da çocuğu olmazsa, o kadın hiç bir işe yaramaz demektir.

Rose, ağlıyor, dili dolaşıyor ve :

— Benim kabahatim yok! Benim kabahatim yok! diye tekrarlıyordu.

Bu sırada, adam biraz yumuşuyor ve ilâve ediyordu :

— Ben, sana kabahatin var demiyorum; fakat, ne de olsa, üzücü bir hal bu!

O günden sonra, Rose'un artık bir düşüncesi kalmıştı , ki, o da, bir çocuğa, başka bir çocuğa sahip olmaktı. Bu arzusunu da herkese söylemişti.

Komşularından bir kadın ona bir çâre gösterdi. Bu çâre de, her akşam, içine bir tutam kül atılmış bir bardak suyu kacasma içirmektir. Çiftçi bu tavsiyeye uydu ama, çâre bir muvaffakiyet temin edemedi.

Karı koca, kendi kendilerine: "Bu işte belki bilmediğimiz şeyler vardır." dediler ve bilgi almak için sağa sola bas vurdular. On fersahlık bir mesafede oturan bir çoban sağlık verildi ve Vallin usta, bu çobanın fikrini almak için, bir sabah, arabasını hazırlatarak yola çıktı.

Çoban, ona, üzerine bir takım işaretler yaptığı bir ekmeği verdi. Bu, nebatlarla yuğurulmuş bir ekmektir. Karı kocanın, geceleyin sevişmeden evvel ve sonra bu ekmekten bir parça yemeleri lâzım geliyordu.

Ekmek, hiç bir netice elde edilemeksizin tamamen yenmişti.

Rahip, Sang de Fecamp'a bir ziyaret yapılması tavsiyesinde bulundu. Rose, halk ile beraber gidip, bu manas-

340

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

tırda secdeye kapandı ve bütün köylülerin kalplerinden gelen o kaba saba dileklere kendi dileğini karıştırarak yalvardı. Bu yalvarma da boşa gitti. Bunun üzerine, işlemiş olduğu ilk hata dolayısıyla cezalandırılmış olduğunu düşündü ve derin bir acı bütün benliğini sardı.

Kendini yıpratırcasına üzüntü duyuyor; kocası da, bu arada ihtiyarlıyor, çöküyordu.

Nihayet, aralarında harb patlak verdi. Adam, karısına hakarete başladı ve onu dövdü. Her gün kavga ediyor, onu mütemadiyen tartaklıyor ve akşam olup yatağa girilince, sinirli ve kindar bir hal alan çiftçi, onun yüzüne karşı her türlü hakareti yapıyordu.

Nihayet, bir gece, ona daha başka bir eziyet etmek hususunda icadedecek başka bir şey bilmediği için, kalkmasını, kapı önünde, yağmur altında, sabaha kadar beklemesini emretti. Kadının bu emre itaat etmemesi üzerine, onu boğazından yakaladı ve suratına tokat ve yumruk şeklinde rast-gele vurmağa başladı. Rose, hiç bir şey söylemiyor, yerinden kıpırdamıyordu. Bu hal karşısında büsbütün kuduran adam, kadının karnı üzerine dizlerini bastırarak çıktı; öfkeden çılgına dönmüş, dişleri kenetlenmiş bir halde onu ezmek istedi. Rose, bu sırada, bir ân için, ümitsizlikten ileri gelen bir silkinme ile adamı duvara doğru savurarak, yatak içinde doğruldu ve sonra, ısıklık gibi çıkan değişik bir sesle:

— Benim bir çocuğum var, bir çocuğum var! dedi. Jac-ques'dan. Jacques'i gayet iyi bilirsin. Benimle evlenecekti; kalkıp gitti.

Şaşkınlaşmış olan adam, kadın kadar bitkin ve perişan bir halde, hareketsiz bir vaziyette duruyordu. Lâfları geveler gibi:

— Ne dedin? Ne dedin? diye tekrarladi.

BİR KÖYLÜ KIZIN HİKÂYESİ

341

Bunun üzerine, Rose, hıçkırıklarla ağlamağa başladı ve gözlerinden ip gibi yaşlar boşanırken, dili dolaşır bir halde:

— İşte, bunun için seninle evlenmek istemiyordum, bunun için, dedi. Sana bunu söyleyemezdim; çünkü, beni yavrumla aç bırakırdın. Senin çocuğun olmadığı için bilemezsin bunu! Bilemezsin!

Adam, git gide büyüyen bir şaşkınlık içinde, acele acele:

— Bir çocuğun mu var? Bir çocuğun mu var?, diye tekrarlıyordu.

Kadın, hıçkırıklarla boğulur bir vaziyette:

— Beni zorla aldın, dedi. Bunu belki gayet iyi bilirsin ? Halbuki, ben, seninle evlenmek istemiyordum.

Adam, bu sırada ayağa kalktı; şamdanı yaktı ve elleri arkasında olmak üzere, oda içinde dolaşmağa başladı. Ka- ! din, yatak içinde büzülmüş bir vaziyette, mütemadiyen ağlıyordu.

Çiftçi, birden bire, onun karşısında durdu: — Şu halde, kusur bende! Rose cevap vermedi.

Adam, tekrar dolaşmağa başladı. Sonra, tekrar durarak sordu:

— Senin şu veledin yaşı kaç?

Rose, mırıldanır gibi:

— Altıyı dolduracak, dedi.

— Bana neden bundan bahsetmedin? Kadın, inler gibi cevap verdi:

— Söyleyemezdim! Yapamazdım bunu! Adam, hiç kıpırdamadan, ayakta duruyordu.

— Haydi bakalım, kalk ayağa!

Rose, güçlükle ayağa kalkabildi ve duvara dayana-

342

SEÇİLMİŞ HİKÂYELER

rak, ayakları üzerinde şöyle böyle durabildiği sırada, çiftçi, o neş'eli günlerindeki gür kahkahasını birden bire tekrar attı ve Rose'un pek bitkin, pek perisin bir halde olduğunu görünce de ilâve etti:

— Haydi bakalım bu çocuğu almağa gideceğiz; madem ki, bizim çocuğumuz olmadı.

Kadını öyle bir şaşkınlık sarmıştı ki, eğer kuvveti kesilmiş olsa, oradan muhakkak ki var kuvvetiyle kaçardı. Fakat buna lüzum yoktu; çünkü, çiftçi ellerini uğuşturuy-ve bir taraftan da mırıldanıyordu:

— Bir çocuğu evlât edinmek istiyordum, işte buldum. Evet, buldum işte. Rahipten bir öksüz çocuk istemiştin.

Sonra, hep güler vaziyette, kederli ve şaşkın karısını iki yanağından öptü ve sanki karısı onu hiç iştirmiyormuş gibi bağırdı:

— Haydi bakalım, valde hanım, git bak, çorba var mı... Karnım pek aç, şöyle iyi bir çorba içeyim.

Kadın etekliğini giydi. Beraberce aşağı indiler. Rose'un, tencere altındaki ateşi yakmak için, diz çökmüş bir halde uğraşmakta olduğu sırada, pek neş'eli vaziyette olan kocası, mutfak içinde geniş adımlarla dolaşmasına devam ediyor ve bir taraftan da tekrarlıyordu:

— Bu iş, hakikaten, çok hoşuma gitti. Lâf olsun diye söylemiyorum; memnunum, pek memnunum.